

מבואותי מורה ר"ן

קמא

דף מח: מט.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה לד

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לד

מוזהרין

מח.

ומצאתי קצת. כי עיקר הכוונות של לולב הוא להמשיך כל החסדים עד החזה להאירם אל המלכות. וצריכין לנענע הנענועים כדי להמשיך אור משורש החסדים שבדעת אל החסדים המתפשטים בגוף להוסיף עליהם אור גדול משרשם שבדעת וכו'. ע"ש בפע"ח בשער הלולב [א]. וגם מבואר שם [ב] שהכוונה בענין הכתוב **יומם יצוה ה' חסדו** ולא אמר יום אלא יומם שהוא הולך עם כולם ע"ש. וכל זה מבואר בהתורה הנ"ל, ע"פ דרכו הנורא של רבינו ז"ל. כי מבואר שם [ג] שע"י כפיית היצר זוכה לגלות האהבה שהוא החסד שהוא יומא דאזיל עם כוליה' יומין דהיינו שהאהבה שהוא החסד מלוכש בכל המדות וכו'. ומבואר שם [ד] שיש אהבה שבדעת שהיא למעלה מהזמן והמדות. וע"י שמקשר לבו לדעתו שלבו ברשותו וכו', אזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת וכו' כנ"ל. וכל זה הוא מוד כוונות לולב הנ"ל, שהוא להמשיך הארה משורש החסדים שבדעת, שהוא בחי' אהבה שבדעת, לתוך החסדים שבגוף, שהם בחי' כלליות המדות שבכולם מלוכשים חסדים שהם בחי' אהבה כנ"ל: וכל זה כדי להאיר אל המלכות שהוא האתרוג [א]. היינו כדי לגלות מלכותו לכל באי עולם [א], היינו למצוא אלקותו בכל לשונות העכו"ם ובכל הדברים גשמיים ובכל מדורי הקליפות כנ"ל שכל זה הוא בחינות **ומלכותו בכל משלה** [א]. וכל זה נעשה ע"י הצדיק שכופה יצרו, שהוא בחי' הלולב שהוא בחי' צדיק כידוע [א], בחי' **צדיק בתמר יפרח** [א]. כי בסוכות אנו עוסקין לגלות מלכותו לכל באי עולם, ואפי' לכל הע' לשונות העכו"ם, שזהו מוד הע' פרים שמקריבין בשבילם בסוכות [א]. וזהו שאנו אומרים אחר נטילת לולב והקפותיו, **למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד** [א]. וכל זה מבואר בהתורה הזאת כמבוא' לעי' באריכות: ועדיין צריכין עיונא רבא לבאר כל הכוונות של לולב ע"פ התור' הנ"ל כאר היטב. וה' יאיר עינינו בתורתנו שנוכה להבין דבריו ורמזותיו הנוראים והנפלאים]:

ג ובהחינה הזאת, היינו יוסף הוא השליט, הוא בחי' מלאפום. כמ"ש (בכל ספרי קבלה [א] ומובא בשערי ציון [א]) בשער תיקון הנפש) ברית מרכבה [א] ליסוד אשר הויה שלו בניקוד מלאפום (ב). כי המלאפום הוא האותיות מלא פום [א], להורות שכלי השפע, היינו הפה של הצדיק, הוא מלא מאלקות של הש"י, כי לכאורה קשה, למה אנו צריכין לתפלה, והש"י יודע מחשבות [א]. אבל מחמת שהדיבור הוא כלי השפע, שבהם מקבלין השפע [א], כמ"ש (דברים א') **ויברך אתכם כאשר דבר לכם**, היינו לפי הדיבור כן השפע, אם הדיבור היינו הכלי השפע הוא בשלימות ובמלואה, אזי יכולין לקבל בהם רוב שפע. והדיבורים של הצדיק, בוודאי הוא בשלימות ובמלואה, לכן יכול להמשיך השפע לישראל. ועל ידי זה נקרא בחי' מלא פום, להורות שהפה שלו במלואה ובשלימות:

ד וכל אחד ואחד מישראל, יש בו בחי' **צדיק מושל**, שהוא בחי' מלא פום, כמ"ש (ישעיה ס') **ועמד ישראל כד כולם צדיקים**. וזהו פי' (תהלים קד) **ישראל ממשלותיו**, היינו מי מושל בי צדיק. כי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחי' נקודה, מה שאין בחיבורו [א]. כמעשה דאביי ואבא אומנא (תענית כא ע"ב), שהשיבו לו לא מצית למעבד כעובדא דאבא אומנא וכו' [א]. ובחי' הזאת שיש בו יותר מחבירו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חבירו, וחבירו צריך לקבל התעוררות ובהינה הזאת ממנו, כמ"ש [א] ומקבלין דין מן דין: כי קודם מתן תורה היה הממשלה ביד הש"י, ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל, כל אחד לפי בחינתו. כי אותיות התורה הם התלבשות רצונו של הש"י, כי רצונו של הש"י שהמצות יהיו כך, למשל מצות תפילין, היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות ובתים של עור ולא של כסף, כי כן רצונו. נמצא שרצונו מלוכש בכל התורה. ועכשיו שהתורה מסורה בידינו, גם הרצון של הש"י מסורה בידינו, שאנו מושלין כביכול להיות רצונו כפי רצונינו [א]. וזה בחי' **ישראל ממשלותיו** כנ"ל: וזהו שדרו"ל (ירושלמי ר"ה פ"א א') **רבות עשית אתה ה' אלקי** [א] קודם מתן תורה. ואחר מתן תורה, **נפלאותיך ומחשבותיך אלינו** [א], היינו שהכל בידינו: וזהו (תהלים פא) **אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים**, היינו קודם מתן תורה, היה הכל **אנכי**. ואחר מתן תורה, **הרחב פיך ואמלאהו** [א], זה בחי' מלאפום, שהוא בחי' **יוסף הוא השליט**, היינו מי מושל בי, היינו שהשפע הוא לפי הרחב' הפה ולפי כלי הדיבור, כ"א לפי בחינתו:

תורה אור
תהלים מב (ט) יוסף נצוה ידון חסדו ובקלילה שירה צפי תפלה לאל תני.
תהלים קג (ט) יקוק בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה:
תהלים צב (ג) צדיק פקדון יקרא פאריו פלגנו וישגה:
מלכים א ח (ט) למען דעת כל עמי הארץ כי יקוק הוא האלהים אין עוד:

תורה לד
שמות יתרו יט (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:
תהלים סט (כא) הרפה שקרה לבי ואנפשה ואקפה לנגד ואין ולבנותמים ולא קצאתי:
שמואל ב כג (ג) אקר אלהי ישראל לי דבר צור יקראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:
בראשית מקץ מב (ו) יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשפיר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישמתו לו אפים ארצה:
דברים וזאת הברכה לג (ו) וזאת ליהודה ויאמר שפע יקוק קול יהודה ואל עמו תביאנו וידו רב לו ועזרו מקצתו תתנה:
דברים א (יא) יקוק אלהי אבותכם יסוף עליכם ככס אלקי פצמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם:
ישעיהו ס (כא) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ צדק משעו פשעו מעשה ידי להתפאר:
תהלים קיד (ב) היתה יהודה לקדשו ישראל משלמותיו:
תהלים מ (ו) רבות עשית אתה יקוק אלהי נפלאותיך ונחשבתיך אלינו אין ערך אלקי אגידה ואדברך עצמו מספר:
תהלים פא (יא) אנכי יקוק אלקיך המשלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו:
בראשית מקץ מא (לט) ויאמר פרעה אל יוסף אתי הורדע אלהים אותך את כל זאת אין גבון וחקם פקדון:

לד [א] (שמות יט) **ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:**

א כתיב (תהלים טט) **חרפה שברה לבי**, היינו החרפות ובזיונות שוברין לבו של אדם. והתיקון הוא, על ידי שמקשר את לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת [א], ועי"ז נתבטל החרפה השורה על לבו:

ב כי הנה הכלל, שהממשלה ביד הצדיק לפעול פעולות כרצונו, כמו שדרשו חז"ל (מ"ק טז ע"ב) **צדיק מושל וכו'** [א], מי מושל בי צדיק. וזהו בחי' (בראשית מב) **יוסף הוא השליט**. והוא שורש כלליות נשמות ישראל, והם הענפים שלו המקבילים ממנו: ועיקר הממשלה, להאיר ולהתעורר לבם לעבודת הש"י. כמ"ש (דברים לג) **שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו**, היינו להאיר הארת הצדיק בענפים, היינו בלב ישראל, וזהו **ואל עמו תביאנו**:

א פרקים א' ב' ג'
ב שער הלולב פ"ג
ג גמ בתורה - כוליה ומתורלו - כוליה
ד אות ה'
ה ע"ש פ"ב שה' מינים כנגד ד' אותיות הויה והאתרוג כנגד ה' אתרוגה מלכות דהיינו עטרת היסוד ע"ש ל' סוד הלולב ג' הדסים וב' ערבות ואתרוג סח"כ ז' הם ו' בחי' חסדים המתפשטין ב"א, מחסד עד המלכות שבן, ואלו ו' בחי' אנו מנענעין אותן, ומעלין אותן עד השורש שלהם, שהוא בדעת ד"א עצמו, וע"י הנענועין, הם מקבלין הארה משם, ואז אנו מורדין הארה מהם אל הנקבא: שמקומו מהחזה ד"א ולמטה. אל האתרוג.
ו לשון חז"ל עיין משנה ראש השנה פ"א מ"ב
ז תהלים קג י'
ח זר ח"ג דף ר"ה: רבינו בחי' ויקרא כג מ'
ט תהלים צב ג', תענית כה.
י עיין סוכה נה:
יא בתקפת גיטין - האלקום
יב מלכים א - ח' ס'

א תורה זו היא לשון רבינו ולא ידוע מתי נאמרה
ב עיין לק"ה מלמדים ד' ו'
ג עיין בעש"ט ע"ה עמוד התפלה אות פו בבאר מים חיים שם אות נט ד"ה ועיין עוד.
ד גמ בדברי ותרלו - ועמך ישראל כולם, ובלוה"ת תרלו ובתורלו - ועמך כולם, (בשמות הפסוק) ונתורלו - ועמך (ישראל) כולם, (ויענין בתורה עג [דף טפ] גמ שם כתב רבינו ועמך ישראל ובתורלו תיקון ועמך כולם ושם גמ בתורה - ועמך כולם)
ה בתקפת - (תהילים יד) ובתשכס תוקן
ו עיין לק"ה ערות א' (ד"ה) וע"כ הגרים) שהיא הארת נשמות. עיין בעש"ט ע"ה בראשית בבאר מים חיים שם אות קה בשם נוצר חסד מש"כ בשם הבעש"ט
ז רמזי עכלל אחד מכה הנקודה המיוחסת לו יס ממעלה לנטל ממנו וזהו הכח לפי שג"ו החל יוצר נקודה חסדית לט יקבל ממנו לכל ל"א שיקבל את נקודת הכינוי בעלמם. ועיין מערי"ב אות מ' כסס רכי יו יתקן ז"ל עזא נולד ענין מחולל ויקבל ענין ז"ל ממחשבת נקודת הכינוי וכללות ז"ל בחי' פמל"ת טעונו.
ח * התרגום על וקרא זה אל זה בישיעהו ו' פסוק ג' [פירושו זה הוזה]

מאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו היא לשון רבינו

זמן ומקום אמירת התורה

י"א שנאמרה לרבי אהרן דרב כשבא לרבינו בפעם הראשונה לביתו במעדוועדיבקע, (טובות זכרונות אות ז) וצ"ע לפ"ז נאמרה לפני שהיה בארץ ישראל.^{1/2}

פתיחה

תורה לד (לשון דלות) מדברת מבחי' עולם התוהו שקדם לעולם התיקון, בחי' כיצד מחזיקים מעמד בזמן החושך והלילה (לאור הירח) עד שמאיר האור והבקר (אור השמש מחדשת אור בכל רגע).

דהיינו על שבירת הכלים שקדמה לבריאת העולם, רבנו מתייחס בפרט לשבירת כלי החסד דהיינו מדת האהבה שבלב, ותיקונם ע"י נקודת אור החסד והאהבה הקדושה שקיימת תמיד, נקודת קודש שלא נשברה, ששומרת על הכלים השבורים, והיא נמצאת ביסוד דאצילות, דהיינו בדבור פה ולשון של שומר הברית. רבנו מבאר את ההקדמות הגבוהות של האריז"ל, למעשה ומוציא מהן עצות מעשיות לתיקון המדות.^{1/3}

מתבאר כאן שאדם נולד עם מידות רעות ואהבות רעות שהן חרפת לב ובזיון, והתיקון הוא להתקשר לנקודה קדושה של אהבה קדושה שהיא קביעא וקיימא בעולם, נקודה של אהבת ה' קדושה שלא שייך בה פגם או שבירה לעולם. להאיר אותה בלב ששם האהבות הרעות, ולהפכם לאהבת ה'.

והנקודה הזו נמצא בעיקר אצל השומר הברית הגדול הוא הצדיק הדור, ואצל כל אחד בפיו כפי שמירת הברית שזכה, וגם בכל אחד מישראל כפי הברית שזכה. וצריך לקבל מכולם. אבל החשוב מכולם היא לקבל מהצדיק.^{1/4}

מהצדיק ע"י התכללות החברים באהבה ביניהם. וכל אחד בהתבודדות שיחה בינו לבין קונו. ומכל אחד מחבריו ע"י שמדבר עמו ביראת שמים, מקבל בגוון המיוחד לו את נקודת הצדיק שקיבל.

רבנו מדבר כאן מחכמה ובינה שמאיר יוסף הצדיק אבל לא מדבר משכל כי שכל הוא דבר המתחדש כפי שיתבאר בתורה לה וכאן מדבר מנקודת אור שגם היא חכמה ובינה אבל הארה הקיימת לעד בלא חידוש (בחי' יחוד חו"ב התדיר שלא תלוי במעשינו).

רבנו מבאר כאן יסוד חשוב שבכל אחד יש נקודה הנ"ל בגוון שאין בחברו. נראה עומק העניין מצד אור נשמתו שזו נקודה השייכת רק לו, כי אין עוד נשמה שנמצאת באותו מקום בקומת אדם הראשון, שהיא קומת כנס"י, שרש נשמות ישראל. ממילא מצד מקומה כל אחת מאירה בגוון אחר, וזו הנקודה שאין בחברו, ומיוחדת לו. ובה הוא מושל, על חרפת לב חברו. לבטל ממנו אהבות רעות.

... י' חשון טו כסלו תשפ"ד ירושלים

² עיין חיי מוהר"ן סימן שעו שרבי אהרן דרב התקרב לרבנו לפני שהיה בארץ ישראל, וזה קשה כי אמר שאת התורות שלפני ארץ ישראל לא רוצה שידפסו (כמבואר בחי"מ סימן שנו וסימן תעט ועי"ש סימן נה שאמר שמתבייש בתורות והשגות שקודם א"י). אמנם לפי המבואר בסוף תורה לח שתורה זו היא אחת מהתורות שנאמרו על תפילין אולי גם היא נאמרה בשנת תקסב.

רבנו גר במעדוועדיבקע משנת תקנ עד תקס. ובחי' אייר שנת תקנ נסע משם לארץ ישראל כמבואר בשבחי הר"ן. וחזר לשם וגר שם עוד שנה עד אלול תקס כמבואר חיי מוהר"ן סימן קיד.

לפי מה שיתבאר בהקדמה שתורה זו עוסקת בעולם התוהו שקדם לעולם התיקון, אולי אפשר לומר שאע"פ שלא רצה רבנו להדפיס תורות שאמרו קודם שהיה בא"י, אבל אולי דייקא בגלל זה שסבר שהן בחי' תוהו ויהי' לתורות שאמרו אחרי שהיה בא"י לכן כאן לפני תורה לה שמדבר מעולם התיקון הדפיס תורה שעוסקת בעולם התוהו, וגם דייקא שאמר אותה כשהשגותיו לפי דעתו היו עדיין בבחי' תוהו.

³ להבדיל מתיקון העולם שהוא הכנת השכר עוה"ב שאע"פ שגם הוא תיקון השבירה, אבל תיקונו ע"י אתערותא דלתתא דייקא, שמעלה מ"ן לעורר רצון עליון להשפיע אור חדש למלכות ולבנותה ולתקנה במוחין חדשים דייקא (כפי שיתבאר בתורה הבאה לה), מה שלא שייך במצב שעליו אנו מדברים כאן שהוא קודם התיקון.

⁴ כאמור עיקר תיקון חרפת הלב הוא ע"י הצדיק הדור לשמוע ממנו תורה, או לעיין בספריו (כמבואר בתורה קצב שבספריו נמצא שכלו דעתו נשמתו וכו'), כי בפיו מאיר אור החסד המתקן את כלי החסד השבורים שבלב כל ישראל. וצריך את כל השלש נקודות לקבל מהן כנ"ל, אע"כ יש משמעות לגודל ההבדל בין נקודת הצדיק לנקודת החבר ומניה וביה, וקצת סמך לזה בדברי האריז"ל שמהם ציטט רבנו באות ז', שעיקר העיצה של השתי נקודות הנוספות על הצדיק הן בשעה שנמצא רחוק מהצדיק.

ליקוטי הלכות

או"ח ח"א דף נד תפילין ב (ד) ג' הנקודות הן כנגד תפילין של ראש ושל יד וקשר של תפילין.

או"ח ח"א דף קפב נשיאת כפים א

או"ח ח"א דף קפת: נשיאת כפים ה

או"ח ח"ב דף ע ברכת המזון ג

יו"ד ח"ב דף א נדרים א

יו"ד ח"ב דף נד: מלמדים ד (ו) ביאור הנקודה השייכת בעת הזו. (יג) מבאר עפ"י המעשה ז' בעטלערס ביום השלישי שהכבד פה סיפר מהלב העליון של העולם והמעין המחיה אותו, שהלב נכסף וצועק תמיד למעין שהוא שרש כל הנקודות טובות, כי אע"פ שהוא לב קדוש אבל נוגע בו פגמי כל לבבות בני ישראל, וצועק ומבקש שיאיר להם אור נקודת החדש לתקן שברי כלי החדש שהם חרפת לב, וכיון שצועק תמיד נעשה חלש, וגם נעשה חלש (ר"ת חרפה שברה לבי הציח) בגלל חום השמש שהם כל התאוות והרפתקאות העובריים על בני האדם תחת הזמן שהוא ע"י השמש. אבל המעין מעל הזמן, והלב כדי שהמעין ימשיך להאיר לו, נותן לו כל יום בסופו עוד יום שמקבל מאיש האמת שמקבל מהכבד פה, והזמן בא בחידות ושירים שיש בהם כל החכמות בכל יום השייך לאותו היום. ולב הנ"ל הוא שרש לבבות כל ישראל מצעקותיו וכיסופיו נמשך כל ההתבודדות של ישראל וזו מעלת הצדקה שעל ידה מתהווה הזמן וע"כ על ידה יכולין לקשר עצמו לנקודה השייך ללבו בעת הזאת דייקא.

יו"ד ח"ב דף צט גרים א

יו"ד ח"ב דף רמג: חלה ב

ח"מ ח"א עדות סוף הלכה א מבאר הנקודה של אור החדש היא אור נשמתו

ח"מ ח"א דף רלט הונאה ב

שיחות השייך לתורה זו

סיפר מוהר"ת פעם אחת דיברתי עימו מהתורה "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" בסימן ל"ד המדברת מהנקודה שהיא בחינת צדיק כו' ואמר לי שבזאת התורה יכולין לראות כל הצדיקים שבדור מהותם ומדריגתם, ומעלת כל אחד ואחד: (חיי מוהר"ן, סעיף כ"ב).

פעם בליל שבת אחת אחר התפילה ביקש אחד מאנשי-שְׁלוֹמֵנו מרבי אברהם ברבי נחמן שיתפלל על חולה שיש לו בתוך ביתו. אמר לו רבי אברהם ברבי נחמן, כעת על-ידי נקודת השבת, היינו על-ידי עניני שבת בהקידוש והזמירות של שבת וכו' יכול לפעול את רפואתו של החולה, והוא מבואר על פי תורה ל"ד שבליקו"מ (סעיף א'), מענין "הנקודה השייכת ללבו בעת הזאת": (שי"ש"ק ח"ג, סעיף תצ"ח).

ל"ע בתורה ענמה מלכך רק על ג' נקודות ומוהר"ת הרחיב והוסיף נקודת הזמן והמקום שכן נח' הארת האהבה הקדושה בלפניו של קביעא וקיימא ללא שייך בו שצירה וכלן מהלכין הוסיף גם נקודת כל מלוא השייכת לעת הזאת. מובן מזה שהבין שכל מלוא היא נקודה שלא שייך בה לקבול דהיינו שלא שייך לומר על מי שהוא שגפל כל כך שכבר לא שייכת לו המלוא כי כל מלוא שייכת לכל אחד בכל מדגה כי היא התגלות אלוקות עיני תורה ה' אות ב' המלוא הן אחדות פשוט עם הקב"ה והן מחיין את כל העשין.

עוד חידוש מתחשק מהלכין שם שלא רק חרפת הלכ ניתקן ע"י הנקודה של האהבה הקדושה אלא גם רפואת חולה וכנראה כי אין יסורין בלא עוון.

ועוד נתחשק שלא רק החולה ובעל החרפה לריד להתקשר לנקודה אלא גם אחר המתפלל עליו יכול לעשות זאת עבורו.

ועקר הממשלה, להאיר ולהתעורר ללבם לעבודת השם ותפירתו, כמו שכתוב (דברים ל"ג, ז): "שמע ה' קול יהודה, ואל עמו תביאנו", היינו להאיר הארת הצדיק בענפים, היינו בלב ישראל, וזהו: "וְאֵל עַמּוֹ תְּבַיְאֵנוּ". (סעיף ב')

הפירוש שהשי"ת ישמע את קול הצדיק, ואת הקול הזה יביא השם-יתברך אל עמו – שהם ענפי הצדיק, והיינו כי ממשלת הצדיק היא בתפילתו, שהשם-יתברך מקבל תפילתו ועושה רצונו; ונמצא שמה שכתב שיעקר הממשלה של הצדיק להאיר הארתו בענפים – היינו שזהו תפילתו של הצדיק, וזה שמביא רבינו את הפסוק: "שמע ה' קול יהודה" – שהשי"ת ישמע תפילתו של הצדיק, ומזה תפלתו? – "ואל עמו תביאנו" – להאיר הארת הצדיק בענפים: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר וְכָרוֹנוּ – לברכה – מעדני מלך).

היו מרמזים אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו בהנאמר בתורה ל"ד (סעיף ד') בפירוש התרגום על הכתוב: "וקרא זה אל זה", "ומקבלין דין מן דין". שיש לרמז בזה עוד שגם הזקנים והמבוגרים בגילם צריכים אף הם לקבל מהאברכים הצעירים, כמו שבני הנעורים הצעירים צריכים לשמוע ולקבל מהזקנים: (שם שם, סעיף ל"ח).

וכן דייקו בכתוב הַנִּזְכָּר-לְעֵיל, ואמרו: בעת שמדבר אחד עם חברו בעבודת השם-יתברך, יהיה כוונת המדבר רק לקבל מחבירו, ולא תהיה כוונתו להשפיע על חברו. וכן תהיה כוונת השומע. וכשידברו באופן כזה, ממילא ישפיע אחד על חברו, וזהו שתרגם "ומקבלין" (– ולא נותנין) דין לדין, הן המלמד והמשפיע, והן השומע. כי כשידבר וכוונתו תהיה על השפעתו שישפיע לזולתו יכשל בגאות ובפניות: (שם שם, סעיף ל"ט).

דייקו ואמרו אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו על המבואר בתורה ל"ד (סעיף א, ו-ד), לענין הנקודה השייכת לליבו בעת הזאת, ושכל אחד מישראל יש לו בחינת נקודת צדיק "שאיין בחבירו", וכעובדא דאבא אומנא ואב"י, שאמרו לאב"י: "לא מצית למעבד כעובדא דאבא אומנא". שמזה נשמע שאין הכוונה שצריך לקבל מחבירו תוספת והשלמה לנקודתו הטובה הנמצא אצלו כבר, אלא שצריך לדעת, שכל אחד מישראל יש בו בחינת נקודה טובה כזו שאין לו אותה כלל, וכעובדא דאבא אומנא שאמרו לו: "לא מצית" למעבד כמוהו. ועל כן אמר רבינו: "נקודה שאין בחבירו", כפשוטו. אמרו, שמזה נשמע ונבין יותר ענין חובת ואהבת ישראל ואהבת החברים, שצריך לידע שבאיהו אופן שיהיה, נמצא בודאי בחבירו נקודה טובה כזו שאין לו, ומזה גדל ענין מה שאמרו רבותינו זכרונם-לברכה: "ישראל ערבים זה לזה", כי שלימות יופי תפארת והדרת ישראל תתגלה לעתיד, שלעתידי יראו איך שכל אחד מישראל הוא בחינת אבן טובה ששורה בה סגולה מיוחדת שאין בישראל

חבירו, ועל כן ישראל ערבים זה לזה, שדייקא מחמת האהבה שיש לכל אחד לחבירו, על-ידי-זה מתגלה נקודתו הטובה, ואז ניכר יופי ותפארת הדרת עם ישראל בשלימות, ועל כן חייב הוא להיות מעורב בחבירו, כדי שיאיר חבירו בו והוא בחבירו נקודתם הטובה והמיוחדת, וזה בחינת "ישראל אשר בך אתפאר", שהוא ההתפארות הבא מכלליות הגוונים, שכל אחד מישראל יש לו גוון ויופי אחר, ובהתאחדותם והתכללותם נאמר עליהם: "ישראל אשר בך (בפנימיותך) אתפאר": (שם סעיף מ').

הבהירו בזה שאמר רבינו בשיחות הר"ן (סימן קכ"ד): שאין מי ששמע ממנו מוסר, וכל דיבור שאומר הוא טבול בדמעות – שכל שכן שהחברים המקורבים לרבינו הקדוש צריכין להיזהר מלהוכיח ולייטר אחד את חבירו בדברי מוסר ותוכחה, וכל דיבורם יהיו רק בנחת ואהבה, וירצה כל אחד לקבל ולשמע מחבירו ולא לייטרו, בבחינת 'ומקבלין דין מן דין', כי בשעומד ומייטר את חבירו, וכמו-כן חבירו ייטר אותו, לא יתקיים לנכון ענין הגדול של 'ומקבלין דין מן דין' המבואר בדברי רבינו בלקוטי מוהר"ן סימן ל"ד (סעיף ד'), עיין שם. וכדרך בני-אדם שאינם חפצים לשמוע מגרעותיהם בדרך תוכחה ומוסר, ועל כן יהיו כל דבוריהם מתוך לימוד זכות ואהבה, בבחינת הכתוב: "תוכחת-חיים", היינו תוכחה הנותנת ומפיחה חיים, ולא להיפך חלילה: (שם ח"ו, סעיף שי"א).

רבי אברהם רבי נחמן מטולטשין זכרוננו-לברכה, אמר שבפסוק (שמות יט, ו): "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" – על פסוק זה סובבת תורה זו – בפסוק זה עצמו מרומז בו הארבע בחינות מלאפום המוזכרים בפנים התורה (בסעיף ו') – עשרת הדברות עם הלוחות, התורה עם העולם, הצדיק עם ישראל, ואצל כל אחד מישראל בפני עצמו עיי"ש. כי תיבת "ויגזי" מרמז לג' פעמים וא"ו יו"ד שהוא ניקוד מלאפום, ובאמרו "אלה הדברים אשר תדבר" – בחינת הצדיק, "אל בני ישראל" – שהם בחינת האור המבואר בפנים שם – ירמוז אל הבחינה הרביעית של מלאפום, עיין בפנים, ודו"ק. ורבי אברהם שטרינהרץ זכרוננו-לברכה, היה אומרו תמיד בשמו: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרוננו-לברכה – מעדני מלך).

היה אומר רבי לוי יצחק בנדר זכר-צדיק-לברכה לענין זה שיש שהולכים במרירות ושבורים ברוחם, והושבים שאבדה תקוותם חס-ושלום מחמת מעשיהם הרעים וכו', שלאמת צריך האדם לידע – שכפי המבואר בתורה ל"ד (סעיף ז'), על-פי המובא מכתבי האר"י זכרוננו-לברכה, שבעת שבירת הכלים נשאר האור ביסוד דאצילות, ושם לא היה שום שבירה כלל וכלל – כמו-כן יהיה האדם באיזה דרגא נמוכה שהוא, אף שכל בחינות נפשו שבורים ופגומים רח"ל רחמנא לשיזבן, אף-על-פי-כן נשאר בו תמיד עדיין אור שלם מכלי החסד שבספירת יסוד דאצילות, שבו לא היה שום שבירה, ומשם יכול האדם לשוב ולהחזיר כל אורותיו עד שיתוקן הכל. ובזה יובן בכלל ענין התשובה, שלכאורה אינו מובן אם קודם שחטא לא הצליח לעמוד כנגד יצרו, איך עתה לאחור שחטא יזכה לנצחו. וגם מה שקשה איך בכלל אפשר להתעורר לעשות תשובה אחר שנפל היכן שנפל. וכשחס-ושלום אינו מאמין בזה והולך אחר חכמתו ודעתו לייאש עצמו, ולחשוב שאין לו שום תקוה חס ושלום, ומחמת זה כופר בעיקר, עד שחזור על מעשי הרעים והנלוזים חס-ושלום, אז עוקר אף את נקודתו הקדושה הנזכר-לעיל, והוא הנקרא משומד רח"ל, על שהשמיד את האור הנשאר. ומחמת הנזכר-לעיל קבעו לנו רבותינו-זכרונם-לברכה לברך בכל יום ברכת 'שלא עשני גוי, שבוה מכריזים ומגלים אנו שעדיין מאמינים אנו באור קדוש זה, על אף השבירה הגדולה, ואנו מברכים ברכה זו בשמחה והודאה רבה על גורל חלקנו, וממנה תקוותינו להתעלות מדרגא לדרגא עד אין קץ, ועל כן נתקנה הברכה בלשון זה 'שלא עשני גוי, ולא נתקן לומר בלשון 'שעשני ישראל', והיינו לרמוז שאף שנפל וירד לדרגות שפלות כאלו שיש בו רק נקודה טובה 'שלא עשני גוי', גם על-זה יברך, ובזה יש תקוה לאחירתו, אמן ואמן: (שם שם, סעיף שע"ט).

בענין שבירת כלי החסד המבואר (בסעיף ז') עיי"ש. כתב הרב החסיד רבי יעקב קלמנוביץ (מלמד) זכרוננו-לברכה על גליון ספר ליקוטי מוהר"ן, וזה לשונו: "שמעתי מהרב החסיד רבי אברהם שטרינהרץ זכרוננו-לברכה ענין שבירת כלי החסד; כי חסד יש בו שני פירושים, כמו שפירש רש"י (בויקרא כ"ו, י"ז): לשון חסד, ולשון חרפה. והבחינה ביד האדם, שאם יתקדש, ישפע בשפע החסד; ולא – חס-ושלום ההיפך": (מעדני מלך).

בזה המבואר בתורה ל"ד (סעיף ח') מענין השלש נקודות, היינו נקודת הצדיק ונקודת החבר ונקודה שבינו לבין קונו, עיי"ש. אמרו אגשי-שלומו, שכמו שחייבנו רבינו בחובת ההתקשרות לצדיק ולהתבודד בינינו לבין קונינו יום יום, כמו כן צריכים ומחויבים אנו לדבר אחד עם חברו בעבודת השם-יתברך יום יום. והיו הרבה מאגשי-שלומו שהיה להם בזה סדר קבוע, מידי יום לדבר עם חברו דיבורי יראת שמים: (שי"ש ח"ד, סעיף ל"ז).

בענין השלש נקודות המבוארים בתורה (סעיף ח'), נקודה שבינו לבין קונו, ונקודת החבר ונקודת הצדיק, עיי"ש. שמעתי מהרב החסיד רבי לוי יצחק בנדר זכרוננו-לברכה, שעל-כן האדם שלומד עם חברו דברי הצדיק, ואחר-כך מתפללים על קיומה, בזה נתאחדים שלשת הנקודות יחד, וגורמים שעשועים שלא היו מעולם, כדברי רבינו זכרוננו-לברכה (ח"ב סי' כ"ה): (מעדני מלך).

על הפתוב (ישעיה סו) ומובא בפרושים שפסוק "תיקון חצות": "אל תתנו דמי לו ואל תתנו דמי לכם", דיקו בו ואמרו: מלבד עבודת מהתפלל שעל ידי זה מקיים האדם את בחינת "אל תתנו דמי לו" כי מפצירים בו יתברך שיירחם עלינו וכו' הרי שכמו כן צריכים לבלי להקריש ולשתוק בינינו אנו רק כל אחד מחייב להשתדל לדבר עם חברו ביראת שמים ובזה נקים בחינת "ואל תתנו דמי לכם" (ראה עוד בהשקטות שפסוק ספר "חיי מוהר"ן" השקטה ב'). (שיח שרפי קודש ח"ד אות ג')

ראשי פרקים

א. חרפות ובזיונות שוברין לבו של אדם באות ז יבואר	ל. בינה הוא נחל הנמשך מהמעין ועל שם המשכות הוא בחי' ואו
ב. והתיקון לתקן השבירה הוא ע"י שמקשר ליבו להנקודה השיך ללבו בעת הזאת בפשטות הכוונה לג' נקודות שיתבארו באות ח'	לא. אות ו
ג. ועי"ז נתבטל החרפה השורה על ליבו כי נקודת היוד חכמה מאיר בו' השבור ומשלימו לקומה ליוד	לב. עשרת הדברות והלוחות הן ואו ונקודה בחי' מלאפום
אות ב	לג. התורה עם העולם הן ואו יוד כי התורה היא ראשית חכמה והעולם נברא בואו ימים
ד. צדיק מושל	לד. צדיק עם ישראל הם יוד ואו כי צדיק נקרא חכם וישראל הן תמכי אורייתא בחי' ווי העמודים
ה. וזה בחי' ויוסף הוא השליט (כי מדתו יסוד מרכבה לברית וכתוב ביה אין נבון וחכם כמוך שכוחו עלולת עד חכמה ובינה (כי סילוקא דיסוד עד או"א) להמשיכם מהאין אל היש לגלותם בבינה, ואור זה הוא אור החסד שנמצא אצלו ביסוד דאצילות והוא מאיר אותו בכלים השבורים ועי"ז הוא השליט לתקן חרפת הלב שלכל ישראל דהיינו להפוך את כל האהבות הרעות לאהבת ה')	לה. כל אחד מישראל יש בו יוד ואו כי פי ידבר חכמות והגות ליבי תבונות
ו. הוא שורש כלליות נשמות ישראל	לו. הלב בחי' לוחות כמ"ש כתבם על לוח לכך
ז. והם ענפים שלו המקבלים ממנו	אות ז
ח. עיקר הממשלה היא להאיר ולהתעורר לבם לעבודה"ש	לא. כשהלב משוקע באהבות רעות זה חרפה ובזיון
ט. וזה בחי' שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו	לח. שהם ערלת לב
י. דהיינו שגם יהודה כמו יוסף הוא צדיק שמאיר בענפים שהם ישראל, יהודה מדתו מלכות, רמז למלכות שזוכים ע"י בחי' יוסף הצדיק שמירת הברית.	לט. ואזי הוא בחי' שברי לוחות
אות ג	מ. כי ידוע שהיצר הרע והקלפות נתהוים מן שבירת כלים.
יא. יוסף הוא השליט זה בחי' מלאפום	מא. כי שבירת כלי החסד נפלו אל בינה דבריאה, היינו בינה לבא.
יב. ברית מרכבה ליסוד	מב. והאור החסד נשאר ביסוד דאצילות,
יג. הויה של יסוד היא בניקוד מלאפום	מג. נמצא שאהבות רעות דהיינו חרפות באים משבירת כלי החסד,
יד. מלאפום מרמז לפה הצדיק שמלא אלוקות	מד. על כל פשעים תכסה אהבה
טו. הדיבור הוא כלי השפע שבו מקבלים השפע לכן צריך להתפלל אע"פ שהקב"ה יודע מחשבות	מה. הנקודה היא בחי' הצדיק כי אור החסד נשאר ביסוד דאצילות
אות ד	מו. כשהנקודה מאירה בשברים הם נתקנים ונעשה אהבה קדושה
טז. יש בכל אחד מישראל דבר יקר שהוא בחי' נקודה מזה שאין בחברו	מז. בקש הקב"ה להוציא כהונה משם ובשביל שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום נטלה ונתנה לאברהם כשנתן הקב"ה כהונה לפנחס אמר הנני נותן לך את בריתי שלום
יז. ובחי' הזו משפיע ומאיר ומעורר לב חברו	מט. הכהונה בחי' אברהם (אור החסד) שורה במקום ברית שלום
יח. וחברו צריך לקבל התעוררות ובחי' הזאת ממנו	אות ח'
יט. לדוגמא לאבא אומנא הייתה נקודה שלא הייתה לאב"י גדול הדור	נ. צריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו כדי שתאיר הנקודה של עצמו בליבו
כ. קודם מתן תורה הייתה הממשלה ביד הש"י	נא. ועי"ז מתבטל ערלת לב אהבות רעות
כא. ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל	נב. וגם צריך לדבר עם חברו ביראת שמים לקבל מהנקודה של חברו
כב. כי אותיות התורה הם התלבשות רצונו של הש"י	נג. כי בבחי' שיש בחברו יותר ממנו היא בחי' נקודה ששם שורה האהבה
כג. רצונו מלוכש בכל התורה	נד. והנקודה הזו היא בחי' צדיק לגבי חברו
כד. ועכשיו שהתורה מסורה בידינו גם רצונו בידינו	נה. הנקודה של עצמו ושל חברו הן ענפים לצדיק שהוא נקודה כלליות של כל ישראל
כה. שע"י התורה אנו מושלים כביכול שיהיה רצונו כרצונו	נו. הכל צריכים לקבל מהצדיק ואח"כ יקבלו דין מן דין ומנייה וביה
כו. היינו קדם מתן תורה, היה הכל אנכי. ואחר מתן תורה, "הרחב פיך ואמלאהו"	נז. כשנולד יוסף אמרה רחל אסף אלקים את חרפתי
אות ה'	נח. וזה פירוש הפסוק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו'
כז. מלאפום הוא נקודה עם ואו	
כח. בחי' יוסף נמשך מחכמה ובינה	
כט. חכמה בחי' נקודה בחי' מעין	

*

הקדמה

תורה לד מפורסמת אצל אנ"ש כתורה יסודית בעבודת ה', כי מדבר בה מג' נקודות החשובות בתורת ברסלב, שהן, התקשרות לצדיק, ולדבר בינו לבין קונו דהיינו להתבודדות. ולדבר ביראת שמים עם חבריו.

תורה זו עוסקת בהכנה לקבלת התורה. דהיינו בתיקון המדות, ובעיקר איך זוכים לבטל את כל האהבות הרעות, להחזיר לאהבת ה'.

רבנו מבאר בה קטע מעץ חיים בדרך של עבודת ה' נפלאה. וכמו שאמר פעם שכל הספר שלי הוא ביאור לעץ חיים/י. ובתורה זו ממש מעתיק קטע, ומבאר כיצד השבירת כלים שקדמה לעולם המבוארת בעץ חיים, היא עצה בעבודת ה', כיצד לתקן את המידות, וזה מה שהבטיח הקב"ה לעם ישראל לפני מתן תורה, את תשמרו את בריתי תהיו ממלכת כהנים ועם קדוש, הכוונה שתזכו לתיקון המדות שע"ז תהיו ראויים לקבלת התורה. שעל ידה תזכו לתקן את העולם ולזכות לשכר עוה"ב.

ההקדמה הזו של האריז"ל שהשבירה קדמה לתיקון היא יסוד בבריאת העולם ובחדוש מעשה בראשית כל פרט בבריאה, שכל יום החושך קודם לאור וכל צמח מתחדש מרקבון הזרע באדמה וכיו"ב תורה זו מדברת מעולם התוהו, דהיינו מעולם החושך שקדם לאור, כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר, חשוכא דקדמא לנהורא. ומבאר בה עפ"י הקדמת האריז"ל בע"ת, איך מחזיקים מעמד בחושך עד שמגיע האור.

ההבדל בין תוהו לתיקון הוא, שבתוהו הכל חושך ויש נקודת אור, כמו פנס רחוב באור חלש אבל לעולם אינו נכבה, אלא שרק תחתיו אפשר לזכות לאור, ומי שרחוק ממנו רחוק מהאור. והדוגמא לזה בית המדרש של מתושלח ואחריו נח ואחריו שם, שלא היה שייך בו שום חדוש, אלא רק שמר אלפי שנים על הגחלת, אבל בחוץ נשאר חושך גמור/י.

לעומת זה בעולם התיקון אפשר לחזק את הפנס שיאיר רחוק וגם להדליק מהפנס עוד פנס וממנו עוד פנס. אבל דייקא ע"י שמדי פעם מכבים ומתקנים אותו ומדליקים שוב, כי עולם התיקון הוא בחי' ירידה צורך עליה ובחי' המשכת אור חדש, וכיון אין חדש תחת השמש, וגם אין חידוש בדבר התמידי, לכן מהות החדוש הוא שתמיד בא מחדש, ואינו המשך של מה שהיה. לכן בעולם התיקון אתה יורד ומעלה מיין נוקבין בכל פעם מחדש, ומעורר עוד אור חדש לגמרי מהא"ס, ומושך אותו להאיר אל תחת השמש.

ועפ"י הסוד מבאר זאת מוהרנ"ת בלק"ה עירובי תחומין ה' שיש יחוד תמידי של חכמה ובינה שממנו נמשך חיות הכרחי לעולם שלא תלוי בעבודתו, והוא קבוע וקיים תמיד/י, וזה מה שמחיה את העולם בבחי' תוהו, בחי' מאכל בהמה. דהיינו שגם היום יש בחי' עולם התוהו.

אלא שמי שמתעורר ממנו למסירות נפש, מעלה מיין נוקבין, שמעורר יחוד פנימי יותר, שעל ידו נמשך אור חדש לעולם שמחיה אותו בחיות חדשה וגדולה הרבה יותר. שהיא החיות של בחי' עולם תיקון. אלא שזה באלפים שנה של תוהו היה נעלם, וגם אח"כ בבית מדרשו של שם ועבר נעלמה. כי היא התגלתה רק לאברהם אבינו.

וזה רמוז נפלא בביאור הגמ' בנדרים לב: ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם בן נח, וכיון שהקדים כבוד אברהם לכבוד שמים, נטלה ממנו ונתנה לאברהם. הביאור, כי שם בן נח היה מיחידי הדורות, שלשלת שנמשכה מאדם הראשון באלפים שנות תוהו. שהיתה נקודה קביעה וקיימא ששמרה על הגחלת בבית המדרש. וכל אלפים שנות תוהו מבריאת העולם עד שבא אברהם אבינו, היה העולם הולך ומתרחק מהקב"ה, והשכינה עולה ומתרחקת מרקיע לרקיע. ובכל האלפים שנים של תוהו היה בית מדרש של צדיק הדור, שהיה אפשר להיכנס אליו, ולהצטרף לנקודת האור שאין לה ביטול. אבל חוץ לבית המדרש, היה העולם רעים וחטאים מאד. ולצדיק לא היה כח למשוך בני אדם שמחוץ לבית המדרש לתוכו. כי זה מהות עולם התוהו שיש בו נקודת אור קדושה, חזקה שא"א לבטלה, אבל אינה מאירה לחוץ, ממילא שאר כל העולם הוא שברי כלים. וזה שאמרו בנדרים שם ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם, כי כך ביקש הקב"ה לברא את העולם בבחי' חשוכא קדמה לנהורא, אבל כהונה של שם היא כהונה של עולם התוהו, ואם הכהונה הייתה נשארת אצל, אזי עד סוף הששת אלפים היתה האמת בבית מדרש אחד ובחוץ כולם היו כמו עשו.

לכן בסוף אלפים שנות תוהו נטלה משם ונתנה לאברהם, שהיה חידוש, וכמו שמבואר ברמב"ם ובתורה קמב, שאברהם לא היה לו ממי ללמוד, דהיינו אע"פ שלמד אצל נח ולמד אצל שם, אבל כיצד להתחיל לאחות את הקרע, ולהחזיר את העולם שמחוץ לבית המדרש בתשובה, את זה לא היה לו ממי ללמוד. כי אברהם למד בבית המדרש תורה שקבלו מאדם הראשון, שתשמור על הגחלת אלפים שנה, אבל את התורה החדשה שלו, למדוהו כליותיו, תורה שהיא אש להבה להקב"ה, אש ששורף את כל המנגד לאמונה, והיה איש חסד בחי' מים שהופך כל דבר למים, בחי' אבנים שחקו מים. והיה רץ ברחובות וצועק, והיו בחורים רצים אחריו, וגמשכים

^ה שיה שרפי קודש – חלק ב פט רבנו אָמר: "לְעֵשׂוֹת פְּרוֹשׁ פְּשׁוּט" א' גְּלֵאטְעֵר פֿירוש' על הַסֵּפֶר 'עֵץ חַיִּים' אִי אָפְשֵׁר וּבְהִכָּרַח לִזְמַר תּוֹרָה, שְׁתוֹרָה זוּ תְהִיָּה הַפְּרוֹשׁ עַל הַסֵּפֶר וְהָרִי אֹמֵר אֲנִי תוֹרָה". זָאג אִיךְ דָּאךְ תּוֹרָה.

^י לְכַאוּרָה צ"ע מֵה הַטְעֵנָה עַל נַח שֶׁלֹּא הַתְּפַלֵּל עַל דּוֹרוֹ, וְאִיךְ סָבַר שֶׁאִם יִבְנֶה אֶת הַתִּיבָה קֵב שְׁנַיִם יַחֲזִרוּ בְּתוֹבָה. וּבְאֵמַת אֵינָה קוֹשִׁיא.

^י וְצ"ע יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט בְּאוֹת ה' שֶׁמֶכַח שְׁמִירַת הַבְּרִית סִילוּקָא דִּיִּסּוּדָא עַד אַבָּא וְאָמַר וְעַד בְּכָלל וּמִמְשִׁיךְ מֵהָאִין אַל הִישׁ חֲכֵמָה וּבִינָה. וְצ"ל שֶׁלֹּא נַחֲשֵׁב לְחֲדָשׁ, כִּי הַכוּוּנָה לְאוֹר הַיַּחֲזִיר הַתְּדִיר שֶׁל חֲכֵמָה וּבִינָה לְצוּרֵךְ קִיּוֹם הָעוֹלָמוֹת שְׁאִינּוּ תְלוּי בְּמַעֲשֵׂה תַחְתּוֹנִים, וְאֵע"פ שֶׁגַם הוּא בְּחִי' יֵשׁ מֵאִין ע"י הַיַּחֲזִיר שֶׁל חו"ב אֲבָל לֹא נַחֲשֵׁב לְחֲדָשׁ כִּיּוֹן שְׁהוּא תְדִיר וְקְבוּעַ וּמוֹעֵט רַק לְקִיּוֹם בְּלַבָּד. וְאֵע"פ שְׁהוּא מֵאִיר ע"י הַיַּסּוּד שְׁעוֹלָה לְיַחַד חו"ב זֶה לֹא בְּחִי' עֲלִיית מֵיין נוֹקְבִין אֲלֵא הָאוֹפֵן שְׁמֵאִיר הָאוֹר הַקְּבוּעַ לְקִיּוֹם הָעוֹלָמוֹת.

אליו, והיה מלמדם אמונה (כמבואר ברמב"ם), והיה הופך להם את הראש מכל מה שלמדו בבית, מכל מה שהיה מקובל אצלם כבר דורות, מדור אנוש כמעט אלפים שנה. וזה היה אז מלחמת עולם, והוא יחיד נלחם בכל העולם, ומרד בנמרוד, במסירות נפש. וכך התחיל להוציא את העולם מתוהו לתיקון.

כי בתוהו לא שייך חידוש ולא שייך תשובה, כי תשובה היא חידוש כמבואר בתורה לה, שמאיר אור גדול למעלה מהכלים אור שזורק את המלכות בכח אל החכמה האמיתית, ומיד חוזר ולוקח את האור, כדי שלא ישברו הכלים, ושוב חוזרת המלכות למקומה, אבל עם רושם עצום של רצון לשוב. ומהרושם הזה מתחיל האדם להעלות מייך נוקבין ולעורר השפעת אור חדש לבנות את המלכות.

ולפ"ז אולי אפשר לומר, לפי המבואר בטובות זכרונות שתורה לד נאמרה לפני ארץ ישראל, שעל כן אע"פ שרבנו אמר שמתבייש בתורות שקודם א"י, ולא רוצה שיודפסו בספרו, אעפ"כ תורה זו כיון שמדברת בעולם התוהו, וסבר רבינו שהתורות שלו שקודם א"י הן בבחי' תוהו, ביחס לתורות שאחרי א"י, לכן הדפיס אותה, ומיד סמך לה תורה לה, שמדבר בעולם התיקון.

נמצא כמו ששבעת ימי בראשית של בריאת העולם היה תחילה תוהו ובוהו, כך התחיל העולם בבחי' תוהו ועבירות נוראות עד שהתחיל התיקון, דהיינו שדברי האריז"ל הנ"ל הם הקדמה למציאות של הבריאה, בכל הבחינות. וכן אמרו חז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם, דהיינו שגם הבנת התורה מתחיל מתוהו. כי חשובא קדמא לנהורא, וכדי לעלות צריך ירידה תחילה.

וזהו שכל אדם עולם קטן, ונולד עם תאוות רעות, וכל יג שנים ראשונות הוא בבחי' עולם התוהו, היצה"ר בעל הבית גמור, כמ"ש לפתח חטאת רובץ, ורק בבר מצווה מתחיל עולם התיקון/י, ע"י שנעשה מצווה בתורה ומצוות. אעפ"כ יש מצוות חינוך, והיא לא תיקון אלא שמירה כדי שלא יהפך לפרא אדם, שאז גם בבר מצווה כבר לא יהיה עם מי לדבר.

מבאר רבנו שכך גם כל אדם המצב שלו ההתחלתי הוא אהבות רעות, וכולי האי ואולי אם כל חייו ילחם בהן יצליח להכניעם לגמרי. ומבאר כיצד ההקדמה הנ"ל של האריז"ל היא העצה לתקן המדות ובעיקר אהבות רעות להחזירן לשרשן שהיא אהבת ה'.

והעיקר הוא שמירת הברית, ברית העינים כנ"ל וברית הלשון וברית המעור. ומחדש רבנו שגם מי שלא זוכה לשמירת הברית כראוי, יכול לקבל אור אהבת ה' הקדושה המתגלית ע"י שמירת הברית, מהצדיק שזכה לזה. ואפילו מחברו, ומכל אחד מישאל, כיון שאין שני בני אדם שווין, יש בכל חבר איזה נקודת אור אהבת ה', שאין בו, ויכול להועיל לו לתקן חרפת לבו. ואפילו כל אדם בעצמו בדבור פיו בהתבודדות בדבורי אמת בדביקות יכול שבפיו יהיו דבורים שהם בבחי' אור אהבת ה' שיאיר ללבו לתקנו. כי הלב שלנו הוא עולם התוהו, עד שנזכה שיתבטל מאיתנו היצר הרע הגשמי. כמבואר בתורה עב.

לכל אחד מישראל יש נקודת אור החדש שאין בחבירו,

לכן צריך לדבר עם חבירו כדי לקבל מהנקודה שיש בחבירו יותר ממנו.

אלו דברי רבנו באות ד' וצ"ע לכאורה הם סותרים. כי מה שאמר לכל אחד נקודה שונה מחברו משמע שזו הסיבה לקבל מהחבר, ואח"כ אומר שצריך לקבל מהנקודה שיש לחבירו יותר ממנו. ולכאורה לא בגלל שהיא יותר אני צריך לקבל ממנו אלא בגלל שהיא שונה מהנקודה שלי.

כי מה שלכל אחד יש נקודה שונה מחבירו זה מצד נשמתו, שאע"פ שכל הנשמות חלק אלוך, אבל לכל נשמה יש מקום שונה בקומת ישראל, ולכן יש לה אהבת ה' של מתבטאת בגוון אחר. ולפ"ז לכאורה לא שייך לומר שיש לאחד יותר מחבירו.

מאידך זה תלוי בתיקון הברית כמבואר באות ג' שיוסף (הצדיק) הוא השליט. ובאות ז' ביאר שאור החדש עלה ליסוד דאצילות. וביאר שאור האהבה שורה במקום ברית, שהוא מרכבה ליסוד. ולפ"ז כל אחד זוכה לאור האהבה, לפי תיקון הברית שזכה בו, כי תיקון הברית הוא המגלה את אור האהבה. וכן מבואר בזהר (הובא בתורה לא אות ו') שחסד מתגלה בפומא דאמה, והחסד הוא כסופים ואהבה לה' ית'.

ונראה לתרץ שבאמת צריך להשתדל לדבר בעיקר עם מי שזכה יותר ממני לתיקון הברית כי אצלו מאירה הנקודה ביותר ממני, אבל העיקר הוא לדבר עם חבירו בכונה לקבל, דהיינו בשפלות וכשמדבר עם חבירו בשפלות על מנת לקבל אזי אע"פ שבמציאות חברו נמוך ממנו, יכול לקבל ממנו התעוררות עצומה ע"י שמרגיש קטן ממנו. וכמו שרבנו מביא את המעשה מאבא אומנא ואביי, שאביי היה ראש ישיבה גדול מאד וקיבל התעוררות מאבא אומנא שהיה רופא מקיז דם. וכן מסופר על נחמן שוסטר שהיה סנדלר פשוט וקרב לברסלב תלמידי חכמים עצומים.

^ח החיד"א הקשה דהלכה שנעל גדר או פרץ הוי חזקה וא"כ הרי היצה"ר מוחזק בגופנו שהרי לפתח חטאת רובץ וכבר החזיק בכל האברים כדרך תשמישו ואין יבוא היצה"ט בבר מצווה. ותיריך עפ"י ח"מ קמט דאין מחזיקין בנכסי קטן אפילו אם אח"כ הגדיל כיוון שתחילת חזקתו הייתה בשלא היה בו דעת למחות.

כי במציאות יש בכל אחד נקודה שאין בחברו, אבל כשבא לקבל צריך לכווין לקבל ממה שיש בחברו יותר ממנו. ויש לו מה לקבל אפילו אם במציאות הוא זכה ליותר תיקון הברית מחבירו, כי גם מי שבלבו בוערת אהבת ה' יש לו מה לקבל אפילו מאדם פשוט שאצלו לא בוערת כל כך אהבת ה'. כי בוודאי יש לו איזה מצווה או מעשה שבה אהבת ה' יש לה ביטוי יותר מחבירו הגדול ממנו בכלליות.

חרפת המלך יובב בן זרח שמת, רומז לכלי החסד שנשבר, ונהפך לחרפת אהבה רעה, בעיקר לתאוזה הידועה, ותיקונם ע"י נקודת אור החסד שלא נפגם.

בתורה זו רבנו מדבר בעיקר על חרפות ונקודות. (המילה חרפה חזרת י"ט/ט"ו פעמים והמילה נקודה חזרת ל"ה פעמים) ומבאר שהנקודות הן התיקון לחרפות. נושא זה ידוע ששייך לשער הנקודים ולשער הרפ"ח ניצוצין שגילה האריז"ל בעץ חיים. וכפי שרבנו כאן מזכיר בפירושו באות ו' שמעתיק קטע משער הנקודים שבע"ח. וכבר אמר שהספר שלו הוא ביאור לעץ חיים.¹

וצריך להקדים בקיצור נמרץ סדר בריאת עולם האצילות, שהוא העולם המתוקן. האריז"ל מבאר שתחילה היה הכל אין סוף אור אלוקותו ית', וצמצם האור לצדדים ובחלל הפנוי המשיך קו אלוקות מצומצם הנקרא אדם הקדמון, ותחילה יצאו אורות מנקבי הפה חוטם ואוזן של א"ק והם נקראים אורות העקודים, שם הכלים כלולים באורות, ולעת"ל יהיו שכר עולם הבא. ואח"כ הוציא אורות מנקבי העינים וגם שם הכלים עדיין לא היו חזקים וכשנכנסו בהן האורות נשברו, והוא עולם הקלקול והסטי"א שנברא בשביל הבחירה. ואח"כ התחיל התיקון ע"י שיצא אור מנקבי המצח שהם דקים מאד ועי"ז נכנסו היטב בכלים ואזי נברא עולם האצילות המתוקן.

בתורה זו אנו עוסקים באורות שיצאו מנקבי העינים שנשברו כנ"ל, והוא נקרא עולם הנקודים. כי הטעם לשבירה היתה שהספירות יצאו נקודות נפרדות כל אחת לעצמה בלא התכללות, ולכן הכלים לא היו חזקים כי כל כח הכלי הוא ע"י ההתכללות של חלקיו. ולכן אנו מדברים בכל התורה הזו מנקודות. ולכן בנקודת החבר מוהר"ן (לק"ה תפלין ב' ד') מדגיש שהעיקר היא ההתכללות והקשר עם החבר.

ומבואר בע"ח ששבירת הכלים גרמה למיתה, הנקראת מיתת שבעת המלכים הרמוז בסוף פרשת וישלח, שם נזכרים שמונה מלכים, ששבעה מהם מתו, והשני מהם הוא יובב בן זרח העומד כנגד ספירת החסד שעליה אנו מדברים כאן, כי חסד היא מדת האהבה, ושכשנשברה נעשית לאהבות רעות, הפך אהבת ה'. וכידוע מיתה היא שהגוף יורד לעולם נמוך יותר, וזה מה שקרה אז, שנפלו לעולם הבריאה שתחת עולם האצילות. והוא נקרא עולם הפירוד ממנו ית', ביחס לאצילות. ואילו ירדו הכלים השבורים, והשברי שברים לעולם היצירה והשברי שברי שברים לעולם העשיה. ואילו האורות נשאר בעולם האצילות.

עוד מבואר בע"ח שער יח ששבירת הכלים הנ"ל יש בה ג' בחינות, אורות ניצוצות וכלים. והדוגמא לזה אדם שמת, ועוזב אותנו לאנחות, אזי גופו נקבר בעולם שתחתינו, (בחי' עולם הבריאה ביחס לאצילות) גופו נרקב, ועצמותיו הם הכלים שממתינים לתחיית המתים, ונשמתו היא האור שעלה למעלה (בחי' האורות שנשאר בעולם האצילות) אבל יש עוד בחי' חיות ששורה על העצמות כדי שלא ירקבו והיא בחי' הבלא דגרמי השורה על הקבר בחי' ניצוץ מנפשו של הנפטר, שנשאר בקברו על עצמותיו עד התחיה. הכי נמי הכלים הנ"ל שנשברו יש ניצוצי קדושה המחיים את הכלים השבורים. והם רפ"ח ניצוצין². והם רמוזים בתורה בפסוק "ורוח אלקים מרחפת על המים", מרחפת אותיות מת רפ"ח.

נמצא שאנו עוסקים בשרש הדברים בעולם האצילות והבריאה. ומדברים בתרגום השבירה הנ"ל לעבודת ה' למעשה. כפי שביאר רבנו עפ"י הכללים של תורת החסידות של הבעש"ט. ששבירת הכלים, ממנה כל היצירה והמדות הרעות שלנו, שמתחיל בעיקר בפגם העינים בבחי' מאחז"ל עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרים. כי סיבת השבירה כמבואר בעץ חיים היא שאורות שיצאו מעיני אדם הקדמון היו גדולים ביחס לכלים, והכי נמי מה שאדם רואה וגורם לו לחמוד את שאינו שלו ואת האסור לו, כי אין לו כלים לתקן את האור הגדול שרואה בעיניו, וזה גורם לו לשבירת כלים ותאוות רעות.

¹ אולי רומז שיעקר החרפה היא אהבת נשים כידוע יט הוא גמט' חוה גמט' מילוי של אדם דהיינו הויה במילוי אלפין (יט+כו=מה) וכמבואר בתורה לו שיעקר הבושת על עריין.

² עיין חיי מוהר"ן - אות שסב - ושמעתי מפי הקדוש שאמר, שרצה לעשות פרוש על העץ חיים, אף פרוש פשוט אינו נצרך, רק צריכין לומר תורה שיהיה פרוש, וכבר אמרתי כמה תורות השכיבים לעץ חיים. ... גם בכל מאמר יש כוונות של מצוות, שכל מאמר שיהי לאיזה כוונות המבארים בכתבים ב"עץ חיים" ופרי עץ חיים. ... ועקר הוא המוסר וההנהגות טובות ועצות טובות היוצא מהם מכל מאמר ומאמר, מלבד הנסתרות שיש בהם וכו' וכו' פנ"ל ואי אפשר לבאר יותר בכתב כי אם כל חד כפום מה דמשער בלבה:

ועיין שם סימן שסג - (כד) שמעתי בשמו שאמר בימים הקודמים קדם שנתקרבתי אליו, שהוא משתוקק שיתקרב אליו איש למדן ובעל לשון נפלא, ואז היה יכול לבאר כתבי האר"י וזכרונו לברכה עד שאפלו נערים יודע ספר היו יכולין ללמד ולהבין כל כתבי האר"י וזכרונו לברכה:

³ קהלת יעקב - ערך רפ - רפ"ח ניצוצין מז' מלבין דמיתו נפלו בשברי כלים, וזה סוד ורוח אלהים מרחפת רפ"ח מת, ובמצרים העלו ר"ב ניצוצין, וזה שאמר וגם ערב רב עלה אתם, וזה שאמר וירדו אחי יוסף לשבור ב"ר במצרים, ופ"ו נשאר לתקן עד ביאת משיחנו, וזה שאמר ורוח אלהים ורוח זה רוחו של משיח נשאר לו לתקן פ"ו ניצוצין כמנין אלהים, מפירוש תלמיד הרב על ספרא דצניעותא דף קכ"ו ע"ב:

הרפ"ח והחרפה

כאמור לעיל רבנו חזון בתורה זו הרבה פעמים על נקודות וחרפות. ורומז בזה לנקודות הנ"ל ורפ"ח ניצוצין הנ"ל. אמנם צ"ע שמבאר שהנקודות תיקון לחרפות הכלים השבורים. ולעיל למדנו שהתיקון הוא אורות המצח/י²¹ ולא אור הנקודות. כי הנקודות שם אדרבה הם שגרמו את השבירה כי היו אורות גדולים מדאי ביחס לכלים. כי באמת לא מדובר כאן על תיקון גמור, אלא יותר על שמירה מקלקול/י²², ואע"פ שרבנו מדבר כאן על תיקון המדות השבורות, הכוונה לתיקון המדות ולא לתיקון האדם. כי התיקון השלם הוא ע"י התורה שהוא אור מה החדש שיצא מהמצח כנ"ל, ואע"פ שגם הוא עוסק בתיקון שבירי הכלים שנשברו כנ"ל, אבל הוא תיקון שע"י תורה ומצוות מעלים מייך נוקבין את הניצוצות ואת הכלים השבורים לתקנם למעלה, ותיקון זה נעשה כלים לשכר עוה"ב. אבל תיקון המדות הוא רק הכנה לזה. כי אין שכר בעוה"ב על מדות טובות, אלא רק עד כמה שעל ידן קיים תורה ומצוות כראוי. כמבואר בספרים (שערי קדושה למהר"ו ח"א שער ב) שעל כן לא נזכר תיקון המדות בתורה כי הוא הקרקע לקבלת התורה/י²³. ובמילים אחרות אדם עם מדות טובות ביותר עדין בלא תורה ומצוות לא יהיה לו עולם הבא ואע"פ שאין לו בגדים צואים אבל גם בגדים נקיים אין לו אל אבא ערום בלא שום כלי לקבל שכר עולם הבא.

עוד קשה מה שמבאר כאן רבנו חזון כמה פעמים שהכלים השבורים הם חרפת הלב, ואור החסד מתקן אותן, ולפי מה שביארנו שהחרפה היא בחי' הרפ"ח ניצוצין שנשארו עם הכלים השבורים לשמרן עד התחיה כמו הבלא דגרמי השורה בקבר על העצמות לשמרן עד תחיית המתים. צ"ע מה ענין החרפה וכיון שלא מדובר על התיקון הגמור, דהיינו שתחיית הכלים השבורים, היא לא ע"י אור החסד, אלא ע"י תורה ומצוות, א"כ צריך את הרפ"ח שישארו על הכלים השבורים לשמור עליהם ואם יתבטל החרפה ע"י אור החסד מה ישמור עליהן.

כאמור רבנו חזון יט פעמים על חרפה בתורה זו אבל לא מזכיר כלל את סוד הרפ"ח ניצוצין. ונ"ל לבאר שכמו שהרפ"ח ניצוצין/י²⁴ הם הבלא דגרמי השומר על העצמות בקבר, כך החרפה שומרת על האהבה רעה הקבורה בלב. והביאור נ"ל שמה ששומר על האדם שלא ייהפך אצלו האהבה להיתר גמור, זה החרפה, דהיינו מה שהניאוף היא מדה מבוזה אצל בני האדם, וכן הלהוט אחר אכילה וממון וכבוד, ועכ"פ אינו מכובד כמו מי שאין לו אהבה רעה, שגם זה בחי' בזיון, זה הבחי' הבלא דגרמי וניצוצין מהרפ"ח ששומר על עצמות האהבה הרעה שלא יבלו לגמרי בקבר הלב.

עוד קשה מה מתקן אור החסד בכלים השבורים אם עדיין אין זה תיקון,

ונראה שעל התיקון השלם מדבר רבנו בתורה הבאה כמבואר שם בסוף בביאור הפסוק באור פניך יהלכון. שמדבר בתיקון השבירי כלים ע"י אור הפנים בבחי' יא סממני הקטורת. כי התיקון השלם הוא בבחי' מייך נוקבין שמעלה המלכות שהם מעשים טובים ושבירי כלים וניצוצין מהרפ"ח שעלו אליה ע"י תורה ומצוות של ישראל, ותיקון זה הוא בחי' תחיית המתים של ההכלים השבורים והרפ"ח ניצוצין.

אבל תיקון של עולם התוהו שבו אנו עוסקים הוא לשמור על הקשר עם הקב"ה בזמן התוהו שקודם לתיקון. כמו שיחידי הדורות שמרו על הכהונה שעברה מדור לדור ביניהם אע"פ שהדור כולו היו רשעים. וזו עצת רבנו בדור הירוד שלנו מייעץ כל אנשיו השומעים לו שיש עצה להנצל ממבול התאוות והאפיקורסות וההסתרה שמחוץ לבית המדרש, וזה כי הכלל שבכל מצב תמיד יש נקודת אור שלא נפגמה כלל, והיא חבויה ומגלים אותה ע"י שמירת הברית לכן צריך לחפש שומר הברית הגדול בדור ולקבל ממנו את אור החסד ואהבה הזו להאיר אותו בלב, לתקן חרפת הלב, לחזור אותו לאהבת ה', ואזי כל המעשים הולכים אחר הלב נעשים יותר לשם שמים.

²¹ בתורה לח מבאר באריכות ענין אורות המצח שהם אור התפילין. ועיי' בסוף התורה שגם תורה לד עוסקת בכוננות התפילין.

²² כמבואר בע"ח שכל מדה שנשברה הכלי נפל לבריאה והאור שלה עלה באצילות אבל שמר על מרחק של ג' ספירות כדי לשמור על הכלי. וכמבואר באות ז' שהכלים נפלו לבינה דבריאה והאור ליסוד דאצילות שהוא מרחק ג' ספירות מבינה דבריאה. כי ביניהן יש מלכות דאצילות וחכמה דבריאה.

²³ לפי מה שנתבאר שהרפ"ח ניצוצין הם הבלא דגרמי השומר על העצמות עד התחיה דהיינו על שבירי הכלים עד התחיה צ"ע שמבואר שבעולם התיקון שע"י אור המצח עולין הניצוצין למייך נוקבים וא"כ מה ישמור על הכלים השבורים. אבל באמת אינה קושייה כלל כי כל הצורך בשמירה שלהם על הכלים זה עד תיקון הגמור של הכלים ע"י אור המצח. שאז הם עולין לבינה עילאה וממתקנים, ומוזה יהיה לנו שכר עוה"ב.

ועיין קהלת יעקב – ערך אף – על כן המשנה בחינת איסור והיתר כנודע, על כן לימוד המשנה לברר טוב מהרע והן הרפ"ח ניצוצין על ידי קדושת שם אל הוי"ה שביצירה והבן:

²⁴ גם הרפ"ח הן בחי' חסד כי הם ד' פעמים עב. גמט' חסד. אע"פ שמצד היותם ניצוצין הם דינים.

ועיין קהלת יעקב – ערך רפ – רפ"ח הוא יו"ד ה"י וי"ו ה"י (= עב), יו"ד ה"י וא"ו ה"י וי' אותיות (= 10 + 1 = עב), יו"ד ה"א וא"ו ה"א עם הוי"ה פשוטה (מה + כו = עא עם הכולל = עב), י' י"ה י"ה י"ה י"ה (דהיינו שם וזיה באחור = עב) הרי ד' פעמים ע"ב (72 x 4 = 288 גמט' רפח), שבע"ב ס"ג מ"ה ב"ן גימטריא רפ"ח (פרי עץ חיים שער קריאת שמע פרק ט), ואלו נמתקן קצת על ידי ל"ב אלהים, כשתצרך ל"ב עם רפ"ח גימטריא ש"ך, ואחר כך נמתקין יותר על ידי ה' אלפין דה' אהיה ונעשה שכ"ה גימטריא נערה ה' פעמים אדני:

נקודה

הנקודה של אור האהבה שבכוחה לתקן את כלי האהבה השבורים שנעשו לאהבות רעות בלבינו, נקראת נקודה, כיון שהיא אור פשוט, בלא ציור ורק בבחי' בכח טמון בו כח אהבת ה' עצום. המושג נקודה רומז לבחי' טפת חכמה היוצא יש מאין לפני שמצטייר בבינה, שאז הוא בחי' הבזק אור, שיש בו קומה שלימה, אבל רק בכח, בבחי' צורה בלא חומר, והבינה מוציאה אותו לפועל ע"י שמציירת אותו בחומר. לכן נרמז בנקודה שאין לה אורך וכ"ש שאין רוחב ועומק, כי אז הוא רק ראשית היש בחי' צורה לבד לפני שמצטייר באיזה חומר.

ולקמן יתבאר שמדברים על אור החסד שהוא שרש אהבת ה' מראשית הבריאה טהור שמעולם לא נפגם, שכשהוא מאיר בלב מטהר אותו מכל חרפת האהבות הרעות.

ומה שהוסיף רבנו "השייך ללבו בעת הזאת" הכוונה שכשירוד להאיר בלב ירד ונכנס אל תחת הזמן ובזמן יש שניים רבים, לכן תחת הזמן אע"פ שהוא נשאר בחי' נקודה, אבל בכל עת מתלבשת באיזה דיבור השייך לאותו הזמן.

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ואתה תדבר אל בני ישראל

האריז"ל מבאר שבשבירת הכלים ירדו השברי כלים בינה דבריאה ומבאר רבנו דהיינו ללב, ונעשה אהבה רעה בעיקר אהבת נשים חסד דקליפה, דהיינו ניאוף שהוא עיקר פגם הברית.

והאור ירד ליסוד דאצילות דהיינו ללשון שבפה נמצא ששם מאיר אור אהבת ה' בבחי' נקודה קדושה שלא נפגמה, ומתגלית לאדם כפי תיקון הברית שלו (בחי' חסד המתגלה בפומא דאמה כמבואר בזוהר עיין תורה לא) וכאן נקרא בחי' כהן. וזהו שכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". ונקרא אור כי מדובר באהבת ה' קבועה וקיימת שלא שייך בה פגם, כי היא מצד נשמת האיש הישראלי, שקבלנו במתן תורה¹⁰. ואותה צריך להאיר באהבה רעה הקבורה בלב, כדי לתקן אותה.

וכל זה הכנה למתן תורה שעל ידה יהיה התיקון השלם, דהיינו ע"י קיום תורה ומצוות שעל ידן מברר שברי כלים וניצוצין מהקליפות ומעלה אותן לתיקון למעלה ומכין לעצמו חלוקא דרבנן וכלים לעולם השכר.

נמצא שאהבה רעה ונפולה היא בחי' גוף שמת ונקבר בלב, והיא חרפה לו ובזיון, שהוא הבלא דגרמי ששומר על עצמות המת שלא ירקבו לגמרי. ונשמתו היא אור אהבת ה' שלימה ומגלה ברוח פיו כפי תיקון מדת הצדיק שזכה, אותה צריך להאיר לעצמות לבו בבחי' תחיית המתים. וכשזוכה להחיות מדת אהבה שבלבו, נעשה אוהב ה' בשלימות, וכן שאר המדות. ובו התקיים הפסוק "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", ע"י ואתה תדבר אל בני ישראל, דהיינו ע"י אור האהבה הנמצא בדבור פה של הצדיק משה רבנו, יזכו כל ישראל שיהיה בליבם רק אהבת ה'. ובוזה יהיו ראויים לקבל את התורה.

אבל מי שעוסק בתורה בלא תיקון המדות, אזי לבד ממה שלא זוכה להבין כראוי, עוד גם נותן כח לקליפות, כי כשרואים תלמיד חכם עם מדות רעות, אז כבר לא כל כך מבוזה המדה רעה הזו, נמצא פגם בהבלא דגרמי השומר על עצמות מדותיו הרעות שבלבו.

אבל מדות טובות בלא תורה אזי הוא כמו מי שיקום בתחיית המתים ויכנס לעולם הבא, וישב שם, ובלבו לא ירגיש שום תענוג, כמבואר בתורה קצא/י¹¹. כי אע"פ שלבו עם אהבת ה' אבל בלא דעת ושכל והשגה בו ית' שזה לומדים ע"י התורה.

עד כאן ההקדמה

בסוף הביאור העתקתי עוד הקדמות מגרסאות קודמות ובגלל האריכות שבהן לא הבאתים כאן.

¹⁰ כידוע שישראל נעשו גרים במתן תורה. (אע"פ שנחלקו המפרשים מה היה דינם לפני כן (כמבואר בספר פרשת דרכים בתחילתו) נראה שכבר יצאו מדין גוי, אבל לדין ישראל ממש לא הגיעו, אלא במתן תורה) ונראה כשפרחה נשמתם בשתי הדברות הראשונות כמבואר בשבת פח אזי חזרה להם נשמת ישראל. ואע"פ שבהגיעם להר סיני כבר פסקה זהמת הנחש מהם כמבואר בתורה לח ותורה ז' ובגמ' שבת קמו. שם נתבטל מהם זוהמת העזות כמבואר שם, אבל אהבת ה' בחי' כהן כנקודת אור קבועה, קבלו במתן תורה.

¹¹ תורה קצא – דע שאפשר שישב אחד אצל חברו במקום אחד בן עין, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י עולמות, ויחברו לא ירגיש פלום ולא יהיה לו שום תענוג, שעקר גדלות המלך ותענוגו וממשלתו היא רק בלב, שיודע בלבו שהוא מלך על כל המדינות האלה ומושל בכלם כרצון לבו ויחפצו, ומעתה תבין מעצמך, שלזה אפשר שיהיה לו כל הש"י עולמות בלבו כי הלב יכול לתפס במקומו עד אין חקר ואין מספר פנ"ל, ויהיה לו כל התענוגים והשעשועים, ויחברו אף על פי שישב אצלו לא ירגיש פלום כי לבו חסר מכל זה, מפל הטובות והשעשועים שיש לחברו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו, כי עקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הבא וכל הש"י עולמות הכל הוא בלב פנ"ל:

תורה לד [יח]

(שמות יט)

- (א) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני:
 (ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר:
 (ג) ונמשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ידוד מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל:
 (ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על פני נשרים ואבא אתכם אלי:
 (ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מקל העמים כי לי כל הארץ:
 (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:
 (ז) ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ידוד:
 (ח) ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ידוד נעשה וישב משה את דברי העם אל ידוד:
 (ט) ויאמר ידוד אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ידוד:
 (י) ויאמר ידוד אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם:
 (יא) והיו נכנים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ידוד לעיני כל העם על הר סיני:

כאמור פסוק זה אמר הקב"ה לישראל סמוך לפני מתן תורה, כי בו רמוז כל סוד ההכנה לקבלת התורה דהיינו תיקון מדת האהבה מדת החסד בחי' כהן, המתגלה על ידי תיקון הברית. וזהו את תשמרו בריתי וכו' אזי תהיו לי ממלכת כהנים וכו'

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל :

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים – פי' שתזכו לתקן מדת החסד שהיא אהבת ה' שנקראת כהן. וגוי קדוש – פי' ועם קודש ו' – דהיינו עם שלכולו אור החסד שהיא יוד חכמה בחי' קדש יאיר ויתקן את הואו שהם השברי כלי החסד אהבות רעות שבלב. אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל – פי' כיצד ישראל יזכו לזה ע"י שאתה משה הצדיק תדבר אליהם ותאיר להם בדבורך את אור החסד השורה בפה של הצדיק.

יש כאן חידוש עצום, שהקב"ה אומר למשה רבנו חמישים יום בלבד אחרי יציאת מצרים, מבית עבדים, שבכך הדבור שלו לבני ישראל בכוחו להפוך מיליוני בני ישראל שהם כבר דורי דורות עם של עבדים/ט', במצרים שהוא העם המקולקל ביותר במדות, יש בפיו כח להפוך אותם לעם של כהנים שבלבם רק אהבת ה' עצומה, בלא שום אהבה אחרת.

אות א

בקיצור נמרץ אומר כאן רבנו את כלל מהלך התורה שיש חרפת לב ויש נקודת אור שמתקנת אותה בהמשך יתבארו הדברים באריכות תחילה מבאר את סוד התיקון ובאות ז' יבאר את מה צריך לתקן.

כתיב (תהלים טט) ^(ב) חרפה שברה לבי, פשוטו של מקרא שדוד המלך מתאונן שהחרופים שמחרפים אותו מצערים אותו ושוברים את לבו/כא. ורבנו דורש שלב נשבר הכוונה למדת החסד שהיא אהבת

^א תורה זו היא לשון רבינו ולא ידוע מתי נאמרה

^ב אע"פ שבני ישראל לא היו ככל העבדים ע"י זכות אבות והצדיקים שהיו עמהם, אעפ"כ עבד מצד מהותו הוא גם עבד לתאוותיו, ואע"פ שלא שינו שמם לשונם ולבושם וגם כבר עברה שנה שלא נשתעבדו בהם, עדיין זה רחוק מאד מממלכת כהנים ועם קדוש שנעשו כולם עם לב טהור שיש בו רק אהבת ה' ע"י אור החסד שבפיו של משה רבנו.

^ג תהלים פרק טט (ח) כי עליך נשאתי חרפה כסתה כלמה פני: (ט) מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי: (י) כי קנאת ביתך אכלתני וחרפות חורפיה נפלו עלי: (יא) ואבכה בצום נפשי ותהי לחרפות לי: ... (כ) אתה ידעת חרפתי ובשתי וכלמתי נגדך כל צוררי: (כא) חרפה שברה לבי ואנושה ואקוה לנוד ואין ולמנחמים ולא מצאתי:

מלבי"ם – באור הענין – (כא) חרפה, החרפה – כבר שברה את לבי – שהלב הוא מקור החיים והוא נשבר, עד כי אנושה – שהיא מכת מות אחר שנגע עד לבי, ואקוה לנוד – מצייר א"ע כמת ורוצה שינחמו וינודו עליו כמו שעושים על מת ואין מגיד לו ומנחם אותו:

^{כא} לב נשבר בדרך כלל הכוונה לצער על איזה חסרון, ורבנו הוזהיר מאד שלא ליפול מהצער לעצבות שהיא כבדות ויאוש. אלא להתחזק ולהתגבר לתקן את השבר ע"י בקשת קרבת ה'. אבל רבנו מדבר כאן על לב נשבר מצד המדות שבלב שכשהן שבורות אזי הן מדות רעות וצריך לתקן כפי שיתבאר בתורה זו מדת החסד.

צ"ע לכאורה להפך הכלי חסד השבורים שבלב הם החרפה ולא שהחרפה שברה את הלב. ואולי הכוונה שבאמת ההתחלה היא מהשבריה שקדום הליבה אבל אח"כ כשכבר יש חרפה ואהבות רעות אזי הוא נמשך אחריהן וגורם שבירה יותר.

ה' נשברה ונעשית אהבה רעה, והיא חרפת המדות השבורות שלב, היינו החרפות ובזיונות דהיינו האהבות רעות ותאוות, הן חרפה, והן שוברין לבו של אדם הן שברי כלי החסד שבלב האדם. והתיקון הוא, על ידי שמקשר את לבו להנקודה/כב השייך ללבו בעת הזאת [כ"ג/כד] בכל עת לאחת מג' נקודות שיש באפשרותו באותה העת, דהיינו לשמוע דבורים מהצדיק, או לדבר בינו לבין קונו, או לדבר עם חבריו/כ"ה (המקורב לצדיק) ביראת שמים. וכשמדבר בינו לבין קונו, יש בזה הרבה בחינות בכל עת כי גם בהתבודדות, בכל עת מדבר לפי העניין שכואב לא באותה העת, ולפעמים מדבר שבח והלל ולפעמים מספר צרותיו ולפעמים מספר הצלחותיו או כישלונותיו, וכו' לפי אותה העת, וגם בעת שלא מתבודד כשמדבר נוסח שתיקנו חז"ל כגון הזמירות בסעודת שבת/כ"ו ותיקון חצות בחצות וג' תפילות בעתים שתיקנו, גם בהן מאירה הנקודה אור החסד שיכולה לתקן שברי כלי החסד שבלבו, ועי"ז נתבטל החרפה השורה על לבו דהיינו שיתבטלו האהבות הרעות שהן חרפה/כ"ז ובוזין ויזכה לאהבת ה' בלבו:

אות ב

כ"ב המושג נקודה רומז למעיין שהוא דבר שרק מתחיל לנבוע בחי' טפת חכמה היוצא יש מאין לפני שמצטייר בבינה שאז הוא בחי' הבזק אור שיש קומה שלימה אבל רק בכח בבחי' צורה בלא חומר, והבינה מוציאה אותו לפועל בציוור חומר. לכן נרמז בנקודה דהיינו לפני שיש אורך וכ"ש שאין רוחב ועומק, כי אז הוא רק ראשית היש בחי' צורה לבד לפני שמצטייר באיזה חומר.

ולקמן יתבאר שמדברים על אור החסד שהוא שרש אהבת ה' מראשית הבריאה טהור שמעולם לא נפגם, שכשהוא מאיר בלב מטהר אותו מכל חרפת האהבות הרעות. ומה שהוסיף "השייך ללבו בעת הזאת" הכוונה שכשיוורד להאיר בלב ירד ונכנס אל תחת הזמן ובזמן יש שנויים רבים, לכן תחת הזמן אע"פ שהוא נשאר בחי' נקודה, אבל בכל עת מתלבשת באיזה דיבור השייך לאותו הזמן.

^{כ"ב} עיין לק"ה מלמדים ד' ו'

כ"ד עיין לק"ה מלמדים הלכה ד אות ו' וזהו, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך, זה בחינת מה שדקדק רבנו זכרוננו לברכה וכתב שם בהתורה הזאת, שעקר התקון על ידי שמקשר את לבו להנקודה השייך ללבו בעת הזאת, עין שם. ובענין זה יש הרבה לדבר ולבאר. ומי שרוצה לילף עם דבור זה ולהסתכל על זה באמת הוא יכול לקרב את עצמו לה' יתברך ולהחזיק את עצמו בה' יתברך תמיד לעולם ועד בכל מקום שהוא יהיה איך שיהיה, כי בודאי בכל עת וזמן ובכל מקום שהוא באיזה מדרגה ובאיזה ענין שהוא תמיד יש איזה בחינת נקודה טובה שיכול לדבק את עצמו להנקודה ההיא השייך ללבו בעת הזאת דיקא. ואם יסתכל ויחפש היטב בודאי תאיר בו הנקודה השייך ללבו בעת הזאת דיקא ועל ידי זה יתקן הכל כנ"ל, כי זה רואין בחוש שבודאי אין דומה העבודה שהאדם עובד את ה' יתברך בשבת ויום טוב להעבודה של ששת ימי החל. וכן אינו דומה העבודה שבביתו להעבודה שבדרך, כי בודאי בדרך אינו יכול לעסוק כל כך בתורה כמו בביתו, אבל אף על פי כן בודאי אין האדם פטור לגמרי בדרך מעבודת ה' רק בדרך הוא צריך לקשר עצמו להנקודה השייך ללבו בעת ההוא כפי העסק שעוסק בו, ובביתו צריך לקשר עצמו להנקודה השייך ללבו אז המאירה ביום ובבילה להנקודה המאירה אז בלילה.

עוד עי"ש אות יג שבשרשה נקודה היא מעל הזמן ורק כשיוורדת להאיר ללב נכנסת לתחת הזמן, עי"ש שהזמן נעשה ע"י חסדים של אמת שמקבץ הכבוד פה ונותן זמן לאיש חסד ואמת שנותן ללב והלב למעין שהוא הנקודה. ולכן מצטיירת לפי שנוי הזמן ובכל עת מתלבשת באיזה דיבור השייך לאותו הזמן.

כ"ה עיין בסוף התורה שלפעמים יש עת שא"א לדבר עם חבריו ביראת שמים ועדיין אפשר לקבל מהנקודה שלו בדברי חולין, אמנם אזי יקבל את הנקודה בלבושים עי"ש.

כ"ו עיין שיש"ק ח"ג אות תצח - פעם בליל שבת אחת אחר התפילה ביקש אחד מאנשי-שלומו מרבי אברהם רבי נחמן שיתפלל על חולה שיש לו בתוך ביתו. אמר לו רבי אברהם רבי נחמן, כעת על-ידי נקודת השבת, היינו על-ידי עניני שבת כהקידוש והזמירות של שבת וכו' יכול לפעול את רפואתו של החולה, והוא מבואר על פי תורה ל"ד שבליקו"מ (סעיף א'). מענין "הנקודה השייכת ללבו בעת הזאת": (- שיש"ק ח"ג, סעיף תצ"ח).

צ"ע בתורה עצמה מדובר רק על ג' נקודות ומהרנ"ת בהלכות מלמדים ד' ו' הרחיב והוסיף נקודת הזמן והמקום שהן בחי' הארת האהבה הקדושה באופן של קביעה וקיימא דלא שייך בו שבירה וכאן הראב"ן הוסיף גם נקודת כל מצוה השייכת לעת הזאת. מובן מזה שהבין שכל מצוה היא נקודה שלא שייך בה קלקול דהיינו שלא שייך לומר על מי שהוא שנפל כל כך שכבר לא שייכת לו המצוה כי כל מצוה שייכת לכל אחד בכל מדרגה כי היא התגלות אלוקות עיין תורה ה' אות ב' המצוות הן אחדות פשוט עם הקב"ה והן מחיין את כל העש"ן.

עוד חידוש מתחדש מהראב"ן שם שלא רק חרפת הלב ניתקן ע"י הנקודה של האהבה הקדושה אלא גם רפואת חולה וכנראה כי אין יסורין בלא עון.

ועוד נתחדש שלא רק החולה ובעל החרפה צריך להתקשר לנקודה אלא גם אחר המתפלל עליו יכול לעשות זאת עבורו.

כ"ז מ"ק - חרפה היינו רפח נצוצין השורה על שברי הכלים שנפלו לליבו (יתבאר לקמן עפ"י העץ חיים) דהיינו שברי כלי החסד דהיינו אהבות רעות ותאוות רעות שבלבו נתבטלות ע"י שמאיר בהן נקודה קדושה שהיא הארת האהבה הקדושה אהבת ה' ונקראת נקודה מצד שהיא בגלוי קטנה ונעלמת אבל מצד עצמתה וחוקה היא עצומה מאד וקביעה וקיימא שלא שייך בה פגם ולא נמצאת אלא בדבר הקבוע וחזק בעוה"ז כגון הארת הנשמה שמאיר בבחי' נקודה אצל כל אחד כפי תיקון הברית ואצל הצדיק במיוחד ובבחי' זמן היא שבת ומקום היא אבן השתייה כמבואר בלק"ה.

עתה יבאר שאותה נקודה הנ"ל שמבטלת את חרפת הלב מתגלית בעיקר אצל הצדיק, ולקמן יתבאר שהיא אור נקודת אהבת ה' שמתגלה ע"י שמירת הברית בתכלית, ואזי יוצא לפועל אור נשמתו להאיר בנפשו/כח^כ בבחי' נפשי יצאה בדברו, ואור זה הוא אור הנקודת אהבת ה' (שהיא נקודה כיון שאינה חומר אבל בעוצמתה היא אור וכח אהבת ה' עצום) ועי"ז יש לו ממשלה וכח להתגבר ולבטל היצאה"ר ולהסיר ערלת לב של אהבות רעות, שבלב כל מי ששומע אותו.

כי הנה הכלל, שהממשלה ביד הצדיק דהיינו שומר הברית, וכל אחד כפי שמירת הברית שלו **לפעול פעולות כרצונו, כמו שדרשו חז"ל (מ"ק טז ע"ב) כ"ט צדיק מושל וכו' [ל' / לא,] מי מושל בי צדיק.** הגמרא שם דורשת את הפסוק "צדיק מושל יראת אלקים" דהיינו שהצדיק מכח היראת אלקים שלו, יש לו כביכול ממשלה על הקב"ה לבטל גזרותיו. ורבנו מביא דרשה זו ללמד על כח הממשלה של הצדיק שיבאר לקמן לעורר את ישראל לעבודת ה' / ל"ב.

וזהו בחי' (בראשית מב) / ל"ג ויוסף הוא השליט / לד' וכו' הוא המשביר / לה"ו לכל הארץ, פשוטו מדבר במזון גשמי. ורבנו מפרש על מזון רוחני, כי יוסף / ל"ו הוא הצדיק שומר הברית שמכח זה הוא שליט / ל"ו ומושל גם לעורר את ישראל לעבודת ה'. **והוא** מכח שמירת הברית הוא **שורש כלליות נשמות ישראל, והם הענפים שלו המקבלים ממנו** בחי' ממשלה זו. ויתבאר לקמן באות ח' יותר שעל כן הכל צריכין לקבל תחילה מהצדיק ואח"כ יקבלו דין מן דין וכו"א מניה וביה :

ועיקר הממשלה, שיש לאדם מכח שמירת הברית היא להאיר ולהתעורר לבם של ישראל לעבודת הש"י. כמ"ש (דברים לג) / לח' שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו, פשוטו של מקרא מדבר

^{כח} אור נשמתו להאיר בנפשו כמבואר בתורה סו כל מי שנכפל שמו זכה להוציא לפועל בנפשו את כל הבכח של אור נשמתו, ועל זה אמרו בגמ' משה למטה כמשה של מעלה וכן נח ושמאל, ואת אור החסד שהוא אהבת ה' זכו בעיקר ע"י תיקון הברית כמבואר בתורה לא אות ו' חסד אהבת ה' מתגלה בפומא. ולקמן באות ז' יתבאר שנמצא ביסוד דאצילת דהיינו בדבור פה ולשון של הצדיק.

^{כט} מועד קטן דף טז – (שמואל ב כג-ג) "אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים" מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם, מי מושל ביי? צדיק שאני גזור ומבטלה.

^ל שמואל ב-כג ג' ועין דברים רבה י' ג' ותנא דבי אליהו רבה פ"ב ועין תנחומא נשא אות כח שנדרש על יוסף שמשל ביצור

^{לא} שמואל-ב פרק כג (א) ואלה דברי דוד האחרונים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על משיח אלהי יעקב ונעיים זמרות ישאל: (ב) רוח ידוד דבר פי ומלתו על לשוני: (ג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:

רש"י (ג) לי דבר צור ישראל – אלי דבר וצוה צור ישראל, שאהיה מושל באדם, בישראל שנקראו אדם, שנאמר (יחזקאל לד לא): אדם אתם (יבמות סא א), ואהיה צדיק מושל וירא אלהים. ורבותינו (מועד קטן טז ב) פירשוהו בלשון אחר: אמר דוד: אלהי ישראל לי דבר, אלי דבר צור ישראל, מושל באדם אני, ומי מושל בי, צדיק, שאני גזור וזירה והוא מבטלה. אבל לפי ישוב המקראות, הראשון הוא פשוטו של מקרא:

^{לב} צ"ע אם ראוי לבטלה למה נגזרה, ואם נגזרה, למה הצדיק מבטלה, ולמה תלוי ביראת שמים, הרי יראת שמים היא להפך, שמתאפס כלפי השמים כמ"ש ויראו אותו כל אפסי ארץ, וממילא אין לו רצון לבטל גזירת שמים.

ומבארים שהגזרה היא עפ"י מידת הדין, ובכח הצדיק ללמד זכות, ולהמתיק הדין, ובאמת זה רצון הש"י, לבל ידח ממנו נידח, וגם כי מי שיש לו יראת שמים דבריו נשמעים.

אבל לפי רבינו מתפרש המאמר להפך מכח הצדיק דהיינו שמירת הברית, יש כח למשול על ישראל להכניס בהן יראת שמים.

ונראה שגם הפשט אינו סותר, כי טעם שמידת הדין מסכימה לצדיק לבטל מפלוני את הגזרה שנגזרה עליו בגלל חטאיו, זה רק ע"י שסומכים על הצדיק שיחזיר אותו בתשובה.

^{לג} בראשית פרק מב (ו) ויוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה:

^{לד} מ"ק – ועיין היטב מאן לכל אורך התורה שפסוק זה עליו כמעט טובב כל התורה שלנו כאן ואע"פ שבסמוך מזכיר את יהודה אין זה אלא בחינה אבל העיקר זה בחי' יוסף בחי' שמירת הברית כפי שיתבאר בעיקר באות ז' שכלי החסד נשברו ואור החסד ביסוד דאצילות בו תלוי התיקון. ואע"פ שבאות ד' אמר רבינו שרק במתן תורה זכו לקבל דין מן דין ועד אז כל אחד קיבל רק מהקב"ה בעצמו הכונה כאן לאו דווקא ליוסף עצמו אלא לבחי' יוסף שהוא הצדיק דהיינו תיקון הברית. וזה פי' ההמשך הוא המשביר דהיינו מתקן את השבירה וגם בפשוטו כן כי העניות היא מהשבירה וזהו משביר שמכניס יוד חכמה בתוך השבר ועי"ז עושה משבר שהוא חסרון בחי' משביר שהוא משפיע וממלא.

^{לה} משביר רמז שמכניס יוד נקודת אהבה, בשבר, שברי כלי החסד. (וזהו הארץ באידיש הרץ הוא לב כי שליט על הארץ היינו שליט על הלב). על הלב שהוא בחי' ארץ וקבר ביחס לראש כנ"ל בהקדמה.

^{לו} יוסף חוזר בתורה זו שמונה פעמים, כי הוא לא רק אדם, אלא הוא יותר מושג ושם נדרף לשמירת הברית ולצדיק. ולכן גם קודם מתן תורה שלא היה בחי' נקודת צדיק ולא חבר אלא רק נקודת מניה וביה דהיינו כולם קבלו רק מהקב"ה כפי שיתבאר באות ד', אעפ"כ הנקודה נקראת נקודת הצדיק בחי' יוסף הוא השליט.

^{לז} יוסף השליט – הריצ"ח בשיעור 8 בחצי הראשון של השיעור. ביאר שיוסף עומד בין היש לאין ומציר את היש בבניה וזה אין נכון וחכם ממך. וזה בחי' מעלתו לפשר חלום, כי מכח הברית הוא נמצא מחבר בין הבריאה לקודם הבריאה בנקודת המעיין וממילא הוא השליט כיצד לציר את האור בבריאה. ומבאר שם סוד הבחירה בפסוק ויבא לעשות מלאכתו. עיין בזה לקמן באות ה'.

^{לח} דברים פרק לג (ז) וזאת ליהודה ויאמר שמע ידוד קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה:

בברכת משה לפני מותו ליהודה שיצליח במלחמות וישוב מהן בשלום לביתו. ורבנו דורש/טו לענין הנ"ל שיהודה שמדתו מלכות הוא הצדיק/מ, יש בידו ממשלה לעורר את ישראל לעבודת ה'. ומשה רבנו מבקש שיצליח בזה ויכנסו דבריו בלב ישראל, **היינו להאיר הארת הצדיק בענפים**, הארת הצדיק דהיינו את שמירת הברית בפרט, ועל ידה בכלל התעוררות לעבודת ה' **היינו בלב ישראל, וזהו ואל עמו תביאנו** :

אות ג

עתה יבאר שהצדיק שומר הברית שע"ז יש לו ממשלה כנ"ל לעורר את ישראל לעבודת ה', להאיר להם אור החסד שהיא האהבה הקדושה לתקן שברי האהבות הרעות שבלבם, האור הזה נמצא בפיו של הצדיק, שע"י שהוא שומר הברית אזי מאיר ברוח פיו בשלימות אור נשמתו שהיא אור האהבה הקדושה. וכמו שלמדנו בתורה לא שע"י תיקון הברית מתגלה החסד שהם כסופים להקב"ה. ובתורה סו למדנו שבנשמת האדם נמצא בכח כל מה שצריך לתקן בעוה"ז, והוא צריך להוציא מכח אל הפועל ולהאיר אור נשמתו בנפשו לתקן אותה. ורוח האדם הוא המקשר בין הנשמה לנפש. נמצא ברוח פיו הוא מאיר לנפשו ואזי נפשי יצאה בדברו, מתוקנת ויכולה לעורר את כל השומע אותה לעבודת ה'.

ובחינה הזאת, היינו ויוסף הוא השליט, דהיינו הבחינה שמכח שמירת הברית מתגלה האהבה הקדושה ברוח פיו, שעל ידה יש לו ממשלה לעורר לעבודת ה', **הוא בחי' הניקוד הנקרא מלאפום הנקרא גם שורוק/מא**. **כמו"ש (בכל ספרי קבלה [מב] ומובא בשערי ציון [מג] בשער תיקון הנפש) ברית**

ט"מ"ק – צ"ע שכאן הצדיק הוא יהודה בחי' מלכות ועד כאן דיבר מיוסף הצדיק

וגם למה מכנה את יהודה צדיק

וגם צ"ע שבאות ד' אמר רבינו שרק במתן תורה זכו לקבל דין מן דין ועד אז כל אחד קיבל רק מהקב"ה בעצמו ויהודה היה לפני מתן תורה

צ"ע לעיל הצדיק מושל וכאן היא בקשה מהש"י שיאיר אור יהודה בישראל

גם צ"ע כי קול יהודה בפשטות מדובר בקול הודאתו על חטא תמר צדקה ממני ואל עמו תביאנו הכוונה שיכנס לג"ע כמבואר בגמ' מכות ונוכר בתורה ד'

ואולי אפ"ל שכאן רבינו דורש את הפסוק שמשם הצדיק מתפלל שיזכה להאיר בחי' יהודה בכלל ישראל כי בחי' יהודה היא תיקון המלכות שזה עיקר עבודת ה' שצריך הצדיק להאיר ולעורר כנ"ל

ויותר נ"ל עפ"י הנ"ל שגם נקודת החבר דהיינו כל אחד מה שיש בו שאין בחבירו היא כפי שמקבל מהצדיק ולפ"ז נראה לומר שרבינו מביא כאן ראיה לדבריו שם שכל ישראל הם ענפי הצדיק כדמצינו שמשם התפלל שתאיר הנקודת אהבה שלו בענפים עמ"נ שיוכלו לקבל דין מן דין

ואולי כי הודאת יהודה היתה מסירות נפש עצומה שגדול הדור יהודה ברבים במעשה כזה מבוזה והיא גילוי שיש בו הנקודת כהונה נקודת האהבה הקדושה להש"י וכן ידוע שיהודה בחי' תיקון המלכות דהיינו להמליך על עצמו את הש"י בשלימות שזוכים לזה רק מכח תיקון הברית שע"ז מתגלה נקודת אהבת הש"י ומשה התפלל שנקודה זו תאיר בכל ישראל ויכולו ע"ז לקבל דין מן דין

מ הריצ"ח שיעור ד' האריך לבאר שיש שתי בחינות בצדיק והם בחי' שני המשיחים בן יוסף ובן דוד (ועיין תורה טז שיש צדיק שכלול משניהם) ובאר שגם שני הלשונות מושל ושליט הנזכר כאן הן שתי הבחי' האלו, כי יוסף הוא השליט דהיינו מכח מהותו ששליט על יצרו, והוא בחי' המנצח תמיד בחי' שור שנלחם, והוא דייקא יכרית את עמלק, והוא הבחי' היותר פנימית בחי' אסף אלקים את חרפתי, בחי' ויצבור וילקט, בחי' כח ההתאפקות לעצור כל כוחו בפנים, והוא בחי' צדיק שאינו מתנתק, ולעולם שומר הברית ברית המעורר בעיקר.

אבל יש בחי' ברית הלשון, בחי' מלכות פה, בחי' מושל, בחי' מלך, היינו יהודה שיש לו ממשלה להאיר ולעורר בתשובה כמובא, שממנו למד ראובן, והוא דייקא כלפי חוץ לא נראה בסדר, שעל כן תופס פלך הודיה ותשובה, ומעשיו בפרהסיה יותר, בחי' "צדקה ממני" שהודה בפרהסיה, והתבזה ברבים. ואצלו ההתגברות היא יותר בענין הכבוד, להיות מוכן להתבזות לגמרי בשביל כבוד הש"י, שזה דייקא הצד היותר חלש אצל בחי' יוסף, כידוע ששאל שהוא מבני רחל בחי' הצדיקים תמיד, קשה היה לו להודות שטעה במלחמת עמלק.

ולכן בן דוד יבוא בעניי הרוכב על חמור היינו בחי' מלכות דלה ועניה ולא על שור כלוחם.

יהודה זה בחי' מה שאומר לך היצר לשמור בפנים, תוציא החוצה. ואילו יוסף להפך מה שאומר לך היצר להוציא, תשמור בפנים.

וזה בחי' שבני רחל תפסו פלך שתיקה, היינו התאפקות, אבל בני לאה פלך הודאה, לדבר ולדבר להש"י. ומאידך דייקא ע"י תיקון הברית זוכה לדיבור שהוא רוח הקודש, עיין תורה קנו ותורה לו ותורה לא ותורה נ. וכן מפורש כאן באות ג הדיבור של הצדיק בוודאי בשלימות ובמלואה.

והן שתי בחי', דרי מטה, ומעלה, כי יוסף מראה לדרי מטה שיש בהם נקודה קביעא וקיימא שלא סטה ממנה לעולם, אבל יש בחי' גבוהה יותר וזה מה שיהודה יראה גם לדרי מעלה לצדיקים הגמורים, שיש להם על מה לשוב בתשובה.

מ"ק – עיין הקדמת התיקונים דף ד': ובאר לחי רואי שם דף לד ותיקון ע' דף קלה: משמע שמלאפום ושורוק זה היינו הך ושניהם מתכוונים לו' עם נקודה באמצע וכן באוצרות חיים שער הנקודים וצ"ע א"כ למה מנהגינו לקרא שורוק לג' נקודות

ומה שמלאפום נקרא גם שורוק אולי מרמז לאשרקה להם ואקבעם כי עיקר קיבוץ ישראל אל הש"י הוא ע"י נקודת האהבה הקדושה שתתגלה ביתר שאת וכולם ימשכו אליו ית' בעבותות אהבה.

מרכבה [מ"ד/מה] ליסוד דהיינו לספירת היסוד אשר הויה שלו בניקוד מלאפום (מ"ו/מז), כי המלאפום הוא האותיות מלא פום [מ"ח], להורות שכלי השפע, היינו הפה של הצדיק, הוא מלא מאלקות של הש"י, כי הצדיק ע"י שמירת הברית בכל הבחינות וזכה גם לשלימות ברית הלשון, וזוכה שע"י רוח פיו/מ"ט מאיר בנפשו את אור האהבת ה' שבנשמתו, ואזי בבחי' נפשי יצאה בדברו יש לו ממשלה בדבורו לערר לעבודת ה'. נמצא שדבורו הוא כלי שלם לשפע אהבת ה' ויכול להאיר אותו בלב כל ישראל, להפוך חרפת האהבות הרעות שבלבם לאהבת ה'.

כי לכאורה קשה, למה אנו צריכין לתפלה, והש"י והרי השם יתברך יודע מחשבות כמו שהקשו המפרשים [ג]. ומת"ר רבנו אבל מחמת שהדיבור הוא כלי השפע/נ"א, שבהם מקבלין השפע [גב/גג], כמ"ש (דברים א')/גד' ויברך אתכם כאשר דבר לכם, פשוטו של מקרא היא ברכת משה רבנו

(אולי אפ"ל מה שנחגו החופשיים לשרוק ואצל החרדים הוא מאוס כי היום אחרי הסערה ונפילת המידות לא מתגלה האהבה הקדושה אלא בדיבור והשריקה היא בחי' אהבה נפולה אבל לעתיד כשיוחקנו המידות אזי גם בשריקה תתגלה הנקודת האהבה הקדושה ועוד יותר ולכן דווקא בשריקה יקבץ הקב"ה את ישראל)

²² ועיין אוצרות חיים שער הנקודים סוף פ"ג נקוד שורק הוא ביסוד. ושם ח"ב שער השמות סוף פרק ב'.

²³ לרבי נתן נטע האנוכער ע"ש תחילת שער ב' הוא שער תיקון הנפש (דף לו: במהדורת תרע"ו)

²⁴ פ"ל מרכבה עיין סוף הקדמת שער אורה לרבי יוסף ננקטיליא ד"ה כלל גדול

מ"ה מרכבה – עיין הקדמה שער אורה לרבי יוסף ננקטיליא – ודע והבן שאין בינו ובינינו דמיון מצד העצם והתבנית, אלא כוונת צורות האברים שבנו שהם עשויים בדמיון סימנים, עניינים סתומים עליונים שאין הדעת יכולה לדעתם אלא כדמיון זכרון; כמו שכותב 'ראובן בן יעקב'. שהרי אין אלו האותיות ואין זו הצורה עצמה של ראובן בן יעקב צורתו ותבניתו ומזהותו, אלא זיכרון, שזה ראובן בן יעקב הכתוב הוא סימן כנגד אותו עצם ותבנית הידוע הנקרא ראובן בן יעקב.

ולפי שה' יתברך רצה לזכותינו, ברא בגוף האדם כמה אברים נסתרים ונגלים בדמיון סימן למעשה מרכבה ואילו יזכה אדם לטהר אבר מאבריו, יהיה אותו אבר כדמיון כיסא לאותו דבר עליון הפנימי הנקרא בשם זה, אם עין עין, אם יד יד, וכן לכל השאר.

כיצד כגון שזוהר ונשמר אדם אחד במראה עיניו שלא יביט ולא יסתכל בדבר ערוה ולא בשאר כל דבר של גנאי אלא בכל דבר שהוא קדושת י"י ועבודתו, אז אותה עין נעשית כמו כיסא לאותו דבר הנקרא למעלה עין. וכן היד והרגל ושאר כל האברים.

מרכבה – נ"ל יסוד חשוב לכל התורה כולה ונ"ל שגרמנו בעיקר בתורה ו' בסוף במה שאמר כפי תנועתיו וכו' כן נמשך עליו מקדושת השמות וכו' ובפנים בארתי שזה הכוונה שם מה שכל כך מדיגש ענין האלף על כל פרטיה בכמה אופנים כי עי"ז נשלם צורת אדם ועי"ז אפשר שיהיה מרכבה לאדם עליון

ובזה מתבאר הרבה עניינים בהרבה תורות איך מועיל התיקון שרבינו מביא להועיל למעשה ולא כסגולה בעלמא.

עוד לפ"ז נראה לבאר הענין מה קדם למה ההשתדלות או כח השם שנתעורר עי"ז כי בתורה לא כל כך מובן מה קדם למה השם גרם לתשובה או התשובה להארת השם אבל לפ"ז מבואר ברור שכפי הכנתו כן מתלבש בו ונעשה כמרכבה לאותה הבחי' הדומה לו למעלה באופן שתמיד אנחנו מרכבה לאיזה בחי' אלא שכפי השלימות וההתקדשות כן היא יותר מצד הקדושה או שלימות הקדושה

ועל דרך המוסר נראה מכאן לברר הרבה דברים כי כל דבר שרוצה לעשות יכול לבחון אם כדי או לא ע"י שיחשוב אם יש כזו בחי' למעלה בקדושה דהיינו מרכבה לאיזה בחי' אני הולך להיות ע"י מעשה זה.

²⁵ עיין תיקון ע' [דף קכט:] עי"ש שם הויה בניקוד שורק דא צדיק.

מ"ז כי יש ט' נקודות כנגד ט' ספירות – קמץ – כתר, פתח – חכמה, צירה – בינה, סגול – חסד, שוא – גבורה, חולם – תפארת, חיריק – נצח, קובוץ – הוד, שורוק מלאפום – יסוד.

מ"ק – כן מובא כ"פ באוצרות חיים ועיין שער נקודים סוף פ"ג וכתב שם שהמקור בתיקון ע' דף קכט:

וכן מובא שבמזמור אשרי בתהלים קמה יש בו י' הויות וכל אחת בניקוד אחר כפי הספירה השייכת לה כי כל ספירה יש לה ניקוד השייך לה. (עיין בסידור ספרד עדות המזרח)

²⁶ עיין ספר הניקוד לרבי יוסף ניקטיליא בתחילתו בסוף ביאור ניקוד החולם ד"ה ואל תפתה. ובספר דברי אמת על התורה להחיות מלובלין תחילת פרשת שמות. ועיין לעיל תורה ח' אות ט'

מ"ט לקמן באות ה' יתבאר שיוסף השליט ע"י שמירת הברית שהיא מרכבה ליסוד, שבכוחו לעלות עד חכמה ובינה, ולהאיר את אור האהבת ה' בנפש ובלב כל ישראל. ולקמן באות ז' יתבאר שהראש ביחס ללב הוא כמו עולם האצילות ביחס לעולם הבריאה הנמוך ממנו. והברית שבקומת הראש הוא ברית הלשון, וביסוד דאצילות שם שורה אור האהבה הקדושה.

²⁷ עיין מהר"ל נתיבות עולם נתיב העבודה פרק ב' בשם יש שואלים. מהר"א על תהלים מביא הקושיא בשם בעל העקידה. ע"ר מנחם כ"ס החי"ל בספרו נכחיים אחרים שחז"ל עפ"י הכר לאכריס כיון שזוהרם לשה"ק אינו הסכמות מל"ה ששנות הנכחים.

נ"א עיין תורה קב – ובמה' ז' כוללים להוריד השפע, על ידי התפללות, פי התבות הם פלים לקבל השפע. ועל כן פל אחד יזוהר בתפלתו, שיתפלל באופן שיוכל לעורר השפע בעולם, על דרך שאמר רבותינו, זכרוןם לברכה (סנהדרין ל"ז): 'חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם: ובאיה ענין יוכל לעורר השפע בעולם, ביראה, כמו שאמר רבותינו, זכרוןם לברכה (ברכות ו'): 'כל מי שישי בו יראת שמים דבריו נשמעין'.

²⁸ עיין בעש"ט ע"ה עמוד התפלה אות פו בבאר מים חיים שם אות נט ד"ה ועיין עוד.

גג בעל שם טוב בראשית פרשת נח אות פו – המשל הוא כלי להשכל, וכן הדיבור הוא כלי²⁸ להמחשבה, וכשהוא מדבר בלי כוונה הוא שבירת הכלים, שאין חיות בכלים, וכשהוא מפשיט עצמו מגשמיות, שהוא הגוף והכלי שלו, אז יכול לראות הפנימיות הכלי, דהיינו החיות והאורות של האותיות, כשהוא מפשיט עצמו מגשמיות, ומלביש עצמו בתוך דיבורים, אז הוא דבוק בבורא יתברך שמו, שהוא מלוכב בתוך הדיבורים, ויראה שלא יפול ממחשבתו, ויחזיק עצמו להעלות למעלה: (כתר שם טוב ח"ב דף ב' ע"ב, ליקוטי אמרים דף ד' ע"א)

לישראל, ואמר שברכתו היא נוסף על מה שהקב"ה יברך אותם כמו שהבטיח. ורבנו דורש שגם רמז להם, שצריכים לבקש בדבור פה/י¹⁷ דווקא, היינו לפי הדיבור כן השפע, אם הדיבור היינו הכלי השפע הוא בשלימות ובמלואה, ע"י תיקון הברית בחי' צדיק כנ"ל אזי יכולין לקבל בהם/י¹⁸ רוב שפע. והדיבורים של הצדיק, בוודאי הוא בשלימות ובמלואה, כי יש לו כלי שלם לקבל בו השפע. לכן יכול להמשיך השפע לישראל. ועל ידי זה נקרא בחי' מלא פום, להורות שהפה שלו במלואה ובשלימות ויש בזה שתי בחינות, גם כפשוטו שעל כן אמרו חז"ל מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם שיתפלל בעדו כי תפילתו מתקבלת יותר כנ"ל. אבל לענין שלנו שרוצה לבאר בזה שיוסף הוא השליט, בזה הכוונה שכמו שיש לו כלי שלם לקבל שפע בקשותיו, כך יש לו כלי שלם בפיו ולשונו לקבל אור נשמתו, שהיא אור האהבה הקדושה, שעל ידה יש לו ממשלה לעורר את ישראל לעבודת ה' כי ע"י שהוא צדיק שומר הברית, ברית המעורר וברית הלשון, מאיר לו אור נשמתו בפיו כנ"ל:

תורה ד

וכל אחד ואחד מישראל, כיון שיש לו נשמת ישראל יש בו בחי' הכתוב/י¹⁹ "צדיק מושל יראת ה'" כנ"ל באות ב', פשוטו של מקרא שהקב"ה אמר לדוד המלך שיהיה מלך ישראל צדיק וירא שמים. ורבנו דורש שכל אחד מישראל יש בו בחי' צדיק, שמכוחו מתגלה ברוח פיו ולשונו הארת נשמתו האהבה הקדושה, וע"י שהיא מתגלה ברוח פיו, יש לו ממשלה/י²⁰ להאיר אותה בכלל ישראל/י²¹, ע"י דבור פיו **שהוא בחי' מלא פום**, וזה נמצא בכל אחד מישראל **כמ"ש (ישעיה ס')/י²² ועמך ישראל/י²³ כולם צדיקים פשוטו**

מקור מים חיים שם הערה נט – ובספר ליקוטים מהבעש"ט דף ג' ע"א כתב וזה לשונו, מבעש"ט האותיות של הדיבור נקרא כלים בעלי גבול ומדה הנקרא יש, ומכל שכן במצוות מעשיות כמו תפילין וטלית, הכלי נקרא יש, וצריך להמשיך בתוכו אור הרחוקות המחיה אותו הנקרא אין, כי הוא נשמה הנמשך מאין סוף חיי החיים, ובנגד שתי בחינות אלו ינחל העולם הבא שנאמר (משלי ח', כ"א) להנחיל אהבי יש ואוצרותיהם אמלא, שהוא אור הנשמה שבתוך האוצר והכלי המחיה אותו שנקרא אין, עד כאן לשונו. ולשון זה הוא בספר תולדות יעקב יוסף פרשת שלח דף קמ"ו ע"ב רק ששם לא נזכר שהוא מהבעש"ט. ועיין עוד בתולדות יעקב יוסף ריש פרשת ואתחנן שכתב וזה לשונו, דכתבתי במקום אחר קושית העולם למה צריך דיבור בתפילה, כי ה' יתברך יודע המחשבות, ושמעתי תירוץ כי צריך דיבור כדי לעשות כלי להמשיך השפע בתוכה למטה וכו'. וכן הוא עוד שם בתולדות יעקב יוסף פרשת ואתחנן דף קע"ח ע"ב, וזה לשונו, כי האותיות נקראו כלים ובו מתלבש רוחניות הספירות ובו אור אין סוף וכו'. ועיין לקמן פרשת בחוקותי אות ב' ד"ה והנה ידוע. אבל בספר בן פורת יוסף הזכיר זה התירוץ שהדיבור הוא כדי לעשות כלי ושם הזכירו בשם אומרו, רק שבדף כ"ג ע"ג הזכיר ששמע זה בשם מהר"י, ושם בדף נ"ג ע"ב הזכיר זה בשם מוהר"ן עיין שם, ועם כל זה אפשר שהכל מרועה אחד ניתן וכולם אמרוהו בשם הבעש"ט ז"ע:

¹⁷ **דברים פרק א (יא) 'ידוד אלהי אבותכם יסוף עליכם ככם אלהי פגמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם:**

רבנו בחיי (יא) ככם אלהי פגמים. אמרו במדרש רבה (כת"פ ר' דברים), אמר להם משה ברכה זו קצובה משלי, שתהיו אלהי פגמים ששים ריבוא, אבל הקב"ה יברך אתכם כאשר דיבר לכם והיה זרעך כעפר הארץ (בראשית כח, יד):

¹⁸ **ומביא ראיה מדבור שהוא שפע לקבל ברכה, לדיבור שהוא כלי לקבל שפע שע"י תפילה.**

¹⁹ **בהם – צ"ע שנקט לשון רבים על דבור. וכך גם ממשיך, בלשון רבים "והדבורים של הצדיק וכו'".**

²⁰ **שמואל-ב פרק כג (א) ואלה דברי דוד האחרנים נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על משיח אלהי יעקב ונעמים זמרות ישראל: (ב) רוח ידוד דבר כי ומלתו על לשוני: (ג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים:**

רש"י (ג) לי דבר צור ישראל – אלי דבר וצוה צור ישראל, שאהיה מושל באדם, בישראל שנקראו אדם, שנאמר (יחזקאל לד לא): אדם אתם (יבמות סא א), ואהיה צדיק מושל וירא אלהים. ורבותינו (מועד קטן טז ב) פירשוהו בלשון אחר: אמר דוד: אלהי ישראל לי דבר, אלי דבר צור ישראל, מושל באדם אני, ומי מושל בי, צדיק, שאני גזור גזירה והוא מבטלה. אבל לפי ישוב המקראות, הראשון הוא פשוטו של מקרא:

²¹ **לשון ממשלה צ"ע וכוונתו ליוסף הוא השליט, דהיינו שממשלה זו להאיר אור החסד בלב זולתו עד שיבטל ממנו את חרפת אהבותיו הרעות, זה רק עד כמה שזכה לתיקון הברית בבחי' להיות דומה ליוסף הצדיק. אעפ"כ צ"ע שרואים בחוש שאין באן ביטול הבחירה אלא רק סיבה התעוררות, וגם זה בעיקר למי שמחפש להתעורר. וכן במעשה מאב"י ואבא אומנא, לא שלט עליו אלא רק מכח מה שספרו לו על הנקודה המיוחדת לו התעורר בקנאת סופרים. אע"פ רבו מכנה זאת ממשלה ושלטיה.**

²² **מ"ק – ולקמן ביארתי שנקודת החבר היא לאו דווקא שמאיר לו בפועל איזה אור של יראת שמים או אהבת ה' אלא בעיקר עצם התפיסה שלי שאני נצרך לחבירי ששם ישראל עליו שבביל שלימותי וכוונן להתכללות כל ישראל כדי שיאיר גם עלי אור הצדיק שרק דרכו אפשר שיאיר לי אור האהבה הקדושה כראוי (כי הצדיק מאיר לבנסת ישראל לכן דייקא ע"י ההתכללות אפשר לקבל מהצדיק)**

²³ **ישעיה פרק ס (כ) לא יבוא עוד שמשך וירחף לא יאסף פי ידוד יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבליך: (כא) ועמך בלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעו (מטעיו) מעשה ידי להתפאר: (כב) הקטן יהיה לאלהי ויהציער לגוי עצום אני ידוד בעתה אחישנה:**

מצודות דוד (כא) ועמך – העם הנשאר כך יהיו כולם צדיקים כי הרשעים יכלו בחבלי המשיח. לעולם יירשו ארץ – הם ירשו הארץ לעולם ולא יגלו עוד ממנה. נצר מטעי – הענף אשר נטעתי מעשה ידי הוא ויש מה להתפאר בו ר"ל העם אשר בחרתי אתפאר בו כי יהיו צדיקים ותמימים:

¹⁸ גם בדפדפני ותולדו- ועמך ישראל כולם, ובלוה"ת תולדו ובתולדו- ועמך כולם, (כלשון הפסוק) ומתוצו- ועמך (ישראל) כולם, (ועיין בתורה נג דף פס:;) גם שם כתב רבינו ועמך ישראל ובתולדו תיקון ועמך כולם ושם גם בתוצו- ועמך כולם

של מקרא שבימות המשיח ימותו הרשעים ויישאר רק הצדיקים. ורבנו מפרש^{טו} שכל אחד מישראל, ע"י שנימול, הוסרה הערלה, ומתגלה חסד ואהבה הקדושה, שהיא אור נשמתו^{טז} המתגלה ע"י תיקון הברית. וזהו^{טז} **פי' (תהלים קיד) ס"ה/ס"ו** "בצאת ישראל ממצרים וכו' ישראל ממשלותיו" כפי שיתבאר לקמן, שבצאת ישראל ממצרים להר סיני שם קבלו את התורה ואת הממשלה הנ"ל, היינו שדרשו חז"ל בגמרא מועד קטן טז: הנ"ל, על פסוק "צדיק מושל" הנ"ל, **מי מושל בי צדיק** שם דרשו שהקב"ה אומר אני גוזר גזירה והצדיק מבטלה, ורבנו לומד מכאן שהקב"ה נתן את כוחו לעורר לעבודת ה', לצדיק וגם לכל מי שיש בו בחי' צדיק, וכפי שיבאר לקמן שקודם מתן תורה רק להקב"ה היה הכח לעורר בני אדם לעבודת ה' ובמתן תורה נתן עם התורה לכל ישראל גם את הכח הזה.

והולך ומבאר שהכח זה שנין לכל אחד מישראל אינו שווה אצל כולם אלא לכל אחד יש גוון המיוחד רק לו ואין בחבירו. **כי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחי' נקודה, מה שאין בחבירו** [ס"ו/ס"ח] כי אע"פ שהיא נקודת כהן בחי' אהבה הקדושה, אבל אצל כל אחד היא בגוון נשמתו המשתנה לפי מקומה בקומת כלל ישראל^{טז}.

ועל כן כמו שאדם נמוך צריך לקבל אותה מהגדול ממנו, כך גם אדם גדול צריך לקבל אותה מאדם קטן במעלה ממנו^{טז} **כמעשה דאביי ואבא אומנא** שמסופר בגמרא **(תענית כא ע"ב)**^{טז} שאבא אומנא

^{טז} **ועמר כולם צדיקים.** וכמבואר בתורה כג' אות ג' ובליקוטי הלכות – תפלין הלכה ז' ז' פי' כל ישראל הם בכלל שומרי הברית ע"י מצות מילה הקדושה כמו שמעתי מפיו הקדוש. ועיין גם בזהר (לך לך צג. שע"י הברית נכנסו בחלק יסוד צדיק לכן נקראים צדיקים) ובפרי עץ חיים (שער העמידה פ"ב כתב שמי שנימול מישראל נקרא צדיק) ובוזר ויחי (ויחי רטז). מבואר שמצד שנשמות ישראל משרות בהקב"ה הם בברית.

^{טז} **לק"ה עדות סוף הלכה א' –** הגר אין מקבל נקדתו הקדושה, דהיינו נשמתו מצד משפחתו מעת לדתו, פי' הם ערלים ואין מקבל נקדתו רק בעת שנתגיר.

^{טז} **רוצה לומר שהפסוק ראשון להוכיח שישראל יש להם ממשלה ופסוק שני שהממשלה ע"י בחי' צדיק דהיינו תיקון הברית.**

^{טז} בתקפא – (תהלים יז) ובחשכט חוקן

^{טז} **ספר תהלים פרק קיד (א) בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז: (ב) היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו:**

^{טז} עיין לק"ה עדות א' ור"ה וע"כ הגרים שהיא הארת נשמתו. עיין בעש"ט עה"ת בראשית בבאר מים חיים שם אות קח בשם נוצר חסד מ"כ בשם הבעש"ט

^{טז} **לק"ה עדות א' –** פי' אין שני בני אדם שוין. וכל אחד הוא בבחינת נקדה עליונה לגבי חברו וכמו שאיתא בפאמר "ואתם תהיו לי ממלכת וכו'" (סימן לד) שכל אחד מישראל יש לו נקדה שאין בחברו צריך לקבל מזאת הנקדה. נמצא, שהוא בבחינת אותה הנקדה, בחינת רב לגבי חברו. וחברו הוא בחינת תלמיד וצריך לקבל ממנו ורב ותלמיד הם הם בחינת שתי הנקדות הנ"ל שהם בחינת שני הידין, בחינת כח ופעל פנ"ל, בחינת נקדה עליונה ונקדה תחתונה. ועל פן הגרים שנתגירו אין להם קרבה אפלו שני אחין, כו' דגר שנתגיר בקטן שנוולד דמי, פי' הגר אין מקבל נקדתו הקדושה, דהיינו נשמתו מצד משפחתו מעת לדתו, פי' הם ערלים ואין מקבל נקדתו רק בעת שנתגיר. ועל פן הוא בקטן שנוולד ועל פן אף ששטבע הם אחין וקרובים, עם כל זה מאחר שמבחינת הנקדה אין להם קרבה, על פן פשרים להעיד, פי' כל אחד יש לו נקדה בפני עצמו שקבלו בעת שנתגירו. ועקר העדות הוא רק על ידי בחינת נקדות שהוא בחינת פי' שנים פנ"ל:

ועיין הערת מקור מים חיים – על ספר הבעש"ט עה"ת פרת בראשית אות קח – ובס' נוצר חסד פ"ד אות א' וז"ל, איזה חכם, מרן אלקי ריב"ש וצ"ל פירש הלומד מכל אדם זהו כלל גדול, והחכם ישכיל בכל זה, וילמד מכל אדם לתקן מדותיו, וכן יכול ללמוד איזה מדה מכל אדם בשוק, כי אין איש ישראלי שלא יהיה בו מדה טובה מה שלא ימצא בזולתו, ויכול ללמוד מדות טובות מכל אדם, ובלבד שישים לבו על זה, וכן יכול ללמוד אף מגוי בשוק כשמספר לו איזה סיפור מעשה, ואיזה ענין, יבין בנפשו שלא על חנם שומע זאת, אלא שילמד ממנו איזה הנהגה טובה או דרך טוב, וזהו איזה חכם שכבר הוא חכם, הסימן הוא שלומד מכל אדם עכ"ל. והובא שם עוד בפ"ד ד"ה אותיות נפש, שמרן אלקי צעק ובכה על זה כו' עד שגילו לו במתיבתא דרקיע שהוא עצמו פגם בכזה ששימש עצמו עם ת"ח ע"ש:

^{טז} **וכעין זה מאמר חז"ל** כשם שפרצופיהם שונים כן דעותיהם שונים. והכונה כי כל יהודי חלק אלוך וכולם יחד קומה שלימה ודייקא מכח זה אין שום חלק אלוך דומה לחבירו שהרי כל אחד במקום אחר בקומה ממילא נעשה כלי להארת האמת באופן שונה מחבירו וזו ממשלתו על חבירו כי בחי' זו המיוחדת לו אין לחבירו ורק הוא יכול להאיר אותה לחבירו נמצא שכל אחד מישראל אמנם יש בו נקודה מיוחדת שאין בחבירו ובבחי' זו הוא מושל על כל העולם אבל מאידך זה בעצמו מלמד על חסרונו העצום שהרי יש בו רק נקודת אמת אחת מכל קומת האמת ונצרך לכל כלל ישראל שישלמו חסרונו בזה ממילא בלי התכללות בבחי' ואהבת לרעך כמוך הוא חסר שישים רבוא חלקי אמת פחות אחד ואם יש איזה אדם אחד בעולם שאין לו התכללות עימו הרי הוא חסר נקודת אמת המאירה רק בגוון המיוחד והצמצום המיוחד של נשמת אותו אחד.

ואולי אפ"ל שזה הכוונה במנחות כט: מפני מה יוד שבה נברא עוה"ב כפופה מפני שצדיקים שבו כפופים ראשיהם מפני מעשיהם שאינם דומים זה לזה. עוד עיין ב"ב עה. כל אחד נכווה מחופתו של חבירו. ואולי כיון שבעוה"ב כל אחד מתגלה עצם נשמתו שכמבואר כאן שונה מחבירו לכן שם מתגלה ביותר השינוי שיש בין אחד לחבירו וכל אחד מתבייש ממעשיו של חבירו כי שם מתגלה ביותר אותם מעשים המיוחדים לאותה נקודה שאין בחבירו.

עיין בחי' כוז לגבי שלימות לימוד התורה בשיחות הר"ן צא – שכשאין לו התכללות עם אחד מישראל נמצא האות בתורה השייכת לו חשוכה אצלו.

ועיין עוד לקוטי תפלות תורה לג ד"ה ותוכני לעסוק בתורתך מבאר שע"י אהבה שאוהב את חבירו נעשים כאחד ואזי כל מצוה שמקיים חבירו נחשב שגם הוא מקיים ויכול עי"ז לקיים מצוות שלא שייך בהם בעצמו כגון מצוות הכהנים וכו"ב.

^{טז} **עיין ככבי אור אנשי מוהר"ן אות מ' (הובא גם בשיש"ק א שנו) –** מה שאמר רבנו והתקיים שלפעמים דג קטן יכול לתפוס הכט גדול.

שהיה רופא מקיז דם לפרנסתו, ואביי היה ראש ישיבה חשוב, ואעפ"כ לאבא אומנא בכל יום היתה בת קול אומרת לו שלום עליך, ולאביי פעם בשבוע בערב שבת, וחלשא דעתו ובקש לדעת מדוע, ומספרת הגמרא שם **שהשיבו לו לא מצית למעבד כעובדא דאבא אומנא וכו'** [ע"ב] פי' שהשיבו לו ממתיתבתא דרקיע שאין הוא יכול לעשות כמעשיו של אבא אומנא²⁷, לכן אין אפשרות שיזכה כמוהו לשלום בכל יום. ומכאן מוכיח רבנו לכל אחד יש נקודת אהבה שאין לחבירו אפילו הגדול ממנו ובחי' הזאת שיש בו יותר/ש' מחבירו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חבירו, וחבירו צריך לקבל התעוררות ובחינה

שיח שרפי קודש – חלק ד תקעג – פעם ביום כפור התאכסן רבי אברהם שטרנהרץ וזכרנו לברכה באומאן בביתו של רבי נחום שוסטער, שהיה סנדלר ואיש פשוט ותמים פידוע, וספר אחר כך, שפשארה את סדר העבודה שלו בליילה כקיימת חצות, התבודדות, תפלות ולמוד תורה, התפעל כל כך עד שהתבייש בעצמו מפניו.

יש עוד מעשה בנחום שוסטער ושני הלמדנים ר' מרדכי הלברשטם סוקולובר ור' שלמה גבריאל ששמעו כיצד אומר תיקון חצות בלב נשבר באמת, ושאלו אותו כיצד אדם פשוט מרגיש כל כך חסרון בית המקדש, וענה להם אדרבה אתם למדנים עצומים לכם יש תורה לא חסר לכם בית המקדש כמו לי שלא זכיתי למוד תורה כמוכם.

²⁷ תענית כא: – אבא אומנא (רופא מקיז דם) הוה אתי ליה (בת קול) שלמא ממתיתבתא דרקיעא כל יומא, ולאביי כל מעלי יומא דשבתא, לרבא כל מעלי יומא דכיפורי. הוה קא חלשא דעתיה דאביי, משום דאבא אומנא, אמרו ליה לא מצית למיעבד כעובדיה. ומאי הוה עובדיה דאבא אומנא? דכי הוה עביד מילתא (כשהיה מקיז דם) הוה מחית גברי לחוד ונשי לחוד, ואית ליה לבושא דאית ביה קרנא דהוות בויעא כי כוסילתא, כי הוות אתיא ליה איתתא הוה מלביש לה, כי היכי דלא ניסתכל בה. ואית ליה דוכתא דצניעא דשדי ביה פשיטי דשקיל (היה לו מקום בחוץ שבו היו זורקים את המטבעות שהיה לוקח), דאית ליה שדי ביה, דלית ליה, לא מיכסיף. כי הוה אתרמי ליה צורבא מרבנן אגרא מיניה לא שקיל, ובתר דקאי, (כשהתלמיד ישיבה היה קם מהקות הדם) יהיב ליה (אבא אומנא) פשיטי (מטבעות) ואמר ליה זיל בריא נפשך. יומא חד שדר אביי זוגא דרבנן למיבדקיה, אותביניהו (דושיב אותם אבא אומנא) ואכליניהו ואשקיניהו ומך להו ביסתרקי בליילא (שם להם מצעות של צמר לישון עליהן) (דף כב.). לצפרא כרכיניהו ושקליניהו וקמו ונפקו להו לשוקא, ואשכחיניהו א"ל לשיימיה מר היכי שו, א"ל הכי והכי, א"ל ודלמא שו פשי א"ל בהכי שקליניהו, אמרו ליה דידך ניהו ושקליניהו מינך. אמרו ליה במטותא מינך במאי חשדתינן א"ל אמינא פדיון שבויים איקלע להו לרבנן ואכסיפו למימר לי, אמרו ליה השתא נשקליניהו מר, אמר להו מההוא שעתא אסחתיניהו מדעתאי לצדקה. הוה קא חלשא דעתיה דרבא משום דאביי אמרו ליה מסתיין דקא מגנית אכולה כרכא (רבא היה ראש ישיבה של עיר מחוזה שהיו רשעים חכותו הגנה עליהם – מדרש"א).

מהרש"א – משום דאבא אומנא א"ל לא מצית עבדי כו'. נראה לפרש דהוה חלשא דעתיה דאביי ובעי לידע בעובדי דאבא אומנא שהם טפי מעובדיה ורצה הוא ג"כ לעשות כן וא"ל דלא מצית למיעבד כעובדיה כו' ובהכי נייחא דעתיה דאביי כיון דלא היה אפשר לו להיות אומנא שהוא היה ראש הישיבה:

בן יהוידע – שם אבא אומנא הוה אתי ליה שלמא כל יומא. נראה לי בס"ד הטעם כי היה נזהר להתגבר על יצר הרע בהקות הנשים בכל יום, וידוע מה שאמרו רז"ל יצרו של אדם מתחדש בכל יום ופרשנו שהוא יצר הרע הבא מן הקליפה, שיש לכל יום קליפה בפני עצמו, נמצא כל יום היה הורג יצר הרע המתחדש מן הקליפה, ולכן בא לו שלום בכל יום. ונרמז זה, יצר גימטריא ש', ואותיות שלום הוא מו"ל ש', כלומר שלום זה ראוי לך, מול ש' הוא היצר, שאתה הורג בכל יום.

עייני מתיבתא שם בשם מנחת יהודה ציין לקדושין פב. שמי שעיסוקו עם נשים כגון מקיז דם טורו רע דהיינו שראוי להתרחק ממנו. ועוד שאסור לאדם לשנות ממלאכת אבותיו, ולכן אמרו לאביי שלא יכול לעשות כמעשה דאבא אומנא.

²⁷ הויט עטלל לחוד מנה הנקודה המיוחדת לו כי ממשלה בטל מחמירו אהו הרפה לכ עשירי תהי יורה נקודת חבירו אם יקבל ממנו אכל א"ח שיקבל לח נקודת חבירו בעלמה. ועיני מעיניו את מ' כסם רבי לוי יצחק ז"ל שזה גדול ענין מחמיר יסחאל עיניו ז"ל שמתקני נקודת חבירו ונכללת ז"ל בכחי תפלות האוניו.

²⁸ מ"ק – מה שאמרו לאביי שאינו יכול למעבד כאבא אומנא, זה לא בגלל שבפועל לא יכול הרי יכול לעזוב את הישיבה וללמוד אומנות, ואם היה עושה כן נראה שהיה זוכה לשלום יותר מאבא אומנא לפי המבואר בסוכה נב שכל הגדול מחבירו יצרו גדול כמבואר בסוכה נב המעשה מאביי שהלך אחרי נער ונערה שיצאו מהעיר ביחד, וראה אותם נפרדים ואמר שהוא לא היה עומד בניסיון, נמצא שאם היה מתגבר ועומד בניסיון של אבא אומנא היה זוכה ליותר שלום מהקב"ה, אלא שזה לא יגלה את הנקודה המיוחדת שלו דייקא, ואם לא יוציא אותה דייקא לפועל אזי לא עשה כלום, ממה שבא הוא לגלות בעולם (ורוב הש"ס גמרא היה נחסר לנו), אלא אביי היה צריך להתעורר מאבא אומנא בתוך הישיבה למצא דבר שבו נצרך לשבר את היצר בכל יום מחדש ועי"ז היה זוכה, דהיינו שבבחי' הנקודה שלו לעשות מסירות נפש בכל יום, ואע"פ שלא היה זוכה שלום בכל יום לא זה העיקר. כי לא צריך לקבל מחבירו את המעשים שלו ולא לבקש את שכרו בעוה"ז, אלא רק שתאיר לו לבטל חרפת ליבו כנ"ל וכדלקמן.

וע"פ הנ"ל שנקודת החבר היא להאיר הנקודה בחרפת ליבו של חבירו נראה הפי' שמהמסירות נפש שלו תרגיש בלבך עוצם נקודת האהבה הקדושה שלו ויאיר בלבך התגברות האהבה הקדושה לפי בחינתך שמסתמא היתה גדולה יותר.

עוד י"ל אע"פ שאביי היה צדיק עצום יש איזה בחינת נקודה שחייב לקבל מכל אחד מישראל אפילו מהקטן ממנו ואפילו מהקל שבקלים כנ"ל שיש בכל אחד מישראל נקודה שאין בחבירו וחבירו חייב שתאיר בו לתקנו. דהיינו שאע"פ שאביי היה צדיק גדול אבל עצם צדקותו כלול בה ההתכללות שלו עם כל אחד מישראל באופן שמקבל ממנו את בחינתו המיוחדת ורק זה מה שמבטל אצלו את החרפת לב. ולמעשה נ"ל שהעיקר הוא הביטול ושפלות לתפוס שאני אין שזה עיקר נקודת החכמה כח מה מה כוחי וזה עיקר המבטל את האהבות הרעות והחרפת לב. וכשאמרו לאביי לא מצית למעבד כאבא אומנא זה בעצמו שהודה שיש באבא אומנא נקודה שהוא נצרך לה הביטול הזה שעל ידו נכלל אביי בכל אחד מישראל אפילו הקטנים באופן של שפלות זה בעצמו הקבלה שקיבל מהנקודה של אבא אומנא. ויתבאר עוד לקמן עפ"י לק"ה תפלין ב' ד' שנקודת החבר עיקרה הוא ההתכללות והקשר ביניהם.

ע"ד הלשון יותר מחבירו, צ"ע, דלכאורה החילוק לא בכמות אלא בסוג אחר, כנ"ל שם הלשון "כי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחי' נקודה, מה שאין בחבירו". ואולי רומז שכל בחינה כלולה מכל הבחינות נמצא שבכל אחד מישראל יש את כל הנקודות אלא שאצל כל אחד מאירה אחת מהן ביותר, מהאחרות. או אולי הכוונה שצריך לדבר רק עם חבר שמרגיש שחבירו יותר ממנו. דאי לאו הכי לא יזכה לקבל ממנו.

הזאת של הגוון המיוחד שמתבטא אצלו אהבת ה' **ממנו, כמ"ש [ע"ה] ומקבלין/ו** דין מן דין פירוש שגם הקטן במעלה יכול ע"י נקודה המיוחדת שלו לעורר גם אדם הגדול ממנו בהרבה. דהיינו שזה בעצמו שהיתה לאביי חלישות הדעת מאבא אומנא, זה בעצמו בחי' שקיבל ממנו התעוררות לעבודת ה', ואמרו לו שזה אי אפשר וגם לא נכון, כי טעה שחשב להיות כמוהו, אלא שצריך רק לקבל מאבא אומנא התעוררות יותר בנקודה המיוחדת לו, בתפקידו כראש ישיבה. דהיינו ללמוד מהמסירות נפש שלו למסור נפשו, דהיינו לעורר יותר את אור האהבה הקדושה המיוחדת שלו, ולתקן בה את שברי לבו לפי בחינתו. ומסתמא שכרו בעולם הבא יהיה גדול יותר מאבא אומנא, אבל בעוה"ז ע"י שדייקא במקום הנמוך שהיה בו, התגבר על יצרו כל כך, על זה קיבל שלום בכל יום, כי כל יום התחדש והתגבר עליו יצרו וניצח אותו :

מהדוגמא שהביא רבנו מאביי ואבא אומנא, משמע ששניהם זכו להוציא לפועל את נקודת אור אהבה הקדושה המיוחדת להם, כי באמת לא כל אחד זוכה לזה לעסוק במה שבאמת צריך לעסוק מצד שרש נשמתו. ואע"פ שתלמוד תורה כנגד כולם, לא כל אחד ראוי לזה לעסוק רק בתורה, ומוכח מכאן שאפשר לאדם להוציא לפועל את אור נשמתו גם בפרנסה כשעושה אותה במסירות נפש לשמור את ההלכה ולהתקדש במותר/ו. ואע"פ שבוודאי כיון שתלמוד תורה כנגד כולם, מעלתו של אביי גדולה הרבה מאבא אומנא, ומסתמא גם שכרו לעוה"ב גדול יותר, אעפ"כ זכה אבא אומנא שההתגברות שלו בכל יום על היצר הרע המתחדש ומתגבר העלתה כבוד שמים עצום עד שבכל יום זכרו אותו ברקיע לומר לו שלום עליך אבא אומנא/ו. לחזקו בזה.

ומבאר מה שאמר לעיל שיש בכל ישראל צדיק מושל, זה התחדש במתן תורה, **כי קודם מתן תורה היה הממשלה הנ"ל לעורר לעבודת ה' ע"י הארת נקודת האהבה הקדושה ביד הש"י/ו**, ואחר מתן תורה נתן הממשלה ליד כל ישראל, כי במתן תורה קבלו ישראל נשמת ישראל חלק אלוך שרש האהבה הקדושה, **כל אחד לפי בחינתו** לפי בחינת המקום שנשמתו חצובה בקומת כלל ישראל. וכפי שהולך ומבאר כיצד מסר את התורה לבני ישראל לפסוק הלכות ולחדש בתורה כפי השגתם וכל אחד לפי שרש נשמתו, ולא עשה זאת אלא כיון שזכו לנקודת אהבת ה', שע"ז בוודאי יחדשו בתורה מתוך אהבת ה', וממילא ישתדלו בכל כחם לכוון לרצונו ית'.

כי אותיות/ו התורה הם התלבשות רצונו של הש"י היינו שהם לבוש לרצונו, **כי רצונו של הש"י שהמצות יהיו כך, למשל מצות תפילין/כפ**, היה רצונו שיהיה בארבע פרשיות

^{טז} * התרגום על וקרא זה אל זה בישיבתו ו' פסוק ג' (פירושו זה מזה)

^{טז} **ומקבלין** – אנ"ש דייקו כאן מקבלים דייקא שעיקר הכוונה להיות מקבל ולא להיות משפיע. ונ"ל יותר מזה שא"א להיות משפיע בזה אלא רק מקבל כי מי שסובר שהוא משפיע כבר נחשבה אצלו הנקודה, כי זה בחי' פגם הברית מה שמיחס את השפע לעצמו וכן מבואר בתורה קל שגאוהו בחי' פגם הברית.

^{טז} **עיינ גם תורה יט תנינא**, – עקר התבליית והשלמות הוא רק לעבד השם בתמימות גמור, בלי שום חכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים, שעקר התבליית והעולם הבא הוא רק לדעת כל דבר כמות שהוא, כגון לידע הכוכב כמו שהוא, לידע מהותו ומפני מה עומד במקום שהוא. כי יש משכיל ומשכיל ושכל, דהיינו הכח המשכיל והשכל בעצמו והדבר המשכיל וזהו התבליית והעולם הבא אצלם, שיהיה נעשה אחר מהמשכיל והמשכיל והשכל והם מבלים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג המשכלות, שזהו התבליית אצלם, וזהו בעצמו העולם הבא לדעתם. רק שבעולם הזה שמלבשין בגוף, אין להם תענוג כל כך מן החקירות, ובעולם הבא שינפשו מהגוף, יתענגו מאד מזה. ולדעתם הרעה, עקר השגת התבליית הוא על ידי חקירות וחכמות וחינוכות שלהם: אבל באמת אצלנו עקר השגת התבליית הוא רק על ידי אמנה ומצוות מעשיות, לעבד השם על פי התורה בתמימות ובפשיטות. ועל ידי זה בעצמו זוכין למה שזוכין, ע"ן לא ראתה וכו', כמו שכתוב (תהלים ק"א): "ראשית חכמה יראת ה'" שעקר ראשית וקדימת החכמה הוא רק יראת ה', שצריך להקדים היראה להחכמה: ותדע שאין הדבר בדעתם, חס ושלום. כי אם כן לא ישיגו התבליית, רק מתי מעט מעט מאד, דהיינו הפעלי שכל פילוסופים. ומה יעשו קטני הערף, שאין להם שכל כזה לחקר חקירות, לדעת המשכלות, שהם רב ועקר העולם, איך ישיגו הם את התבליית: אבל באמת עקר השגת התבליית הוא רק על ידי תמימות דיקא, דהיינו יראת השם ומצוות מעשיות בפשיטות גמור. וזהו (סוף קהלת): "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם".

^{טז} **צ"ע הרי אסור** להנות ממעשה ניסים ואפילו אם לא נחשב מעשה נס אבל המתגבר על יצרו בלי שיקבל חיזוק עבודה משמים בוודאי יש לו שכר גדול יותר כדמצינו בדרך המלך שכל חייו קבל ביזיונות ובמדרש אמרו שמעולם לא ראה חלום טוב. ואעפ"כ התחזק בעבודתו. וא"כ מדוע נחלשה דעתו של אביי, הרי אדרבה זכה יותר. וכן רבה שנחלשה דעתו מהשלום שקבל אביי. (כך הקשה לי החברותא אריה)

^{טז} **צ"ע הרי חמש פעמים** חוזר רבנו על כך שיוסף השליט ודיבר על לב אחיו הרי שקודם מתן תורה היה הנקודה אצל ישראל. אבל באמת יוסף השליט הוא מיוחד בזה, כי עיקרו מושג שהתלבש באדם. ואינו בכל אחד מישראל אלא אחרי מתן תורה מכח מתן תורה. ועיין לקמן הקדמה לאות ה'. עוד יש חילוק גדול בין קודם מתן תורה לאחר מתן תורה שקודם אזי היו רק יחידים דורות שזכו לכהונה שהיא נקודת אהבת ה' כמבואר לקמן ואילו במתן תורה זכו עם שלם להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש. כפי שיבאר לקמן.

^{טז} **אותיות** – צ"ע כי מדבר מהתלבשות רצונו במצוות, ולכאורה זה נמצא בתיבות ולא באותיות. וצ"ע שהגלה הוא בתיבות אבל יש הרבה נסתר באותיות וכדאיתא במדרש שר"ע היה על כל תג ותג היה דורש תילי תילים של הלכות. גם עיין מהרש"א קדושין ל. מה שכתב שם על ו' דתיבת גחון שהוא אמצע התורה באותיות, שהאותיות הן שמותיו ית' והן חלק הנסתר הגמור של התורה.

^{טז} **עיינ לק"ה תפילין ב'** שכל התורה הזו רמוז בה מצוות תפילין הראש והידי והקשר הן בחי' ג' נקודות.

ובתים של עור ולא של כסף/כסף¹⁶, וכפי רצונו כך כתב בתורה באותיות שהן לבוש רצונו, באופן שרמוז רצונו באותיות התורה, **כי כן רצונו.**

נמצא שרצונו מלוכש בכל התורה. ועכשיו שהתורה מסורה בידינו לפרש את התורה בגבול הכללים שקבלנו בסיני, לפי הבנת חכמי ישראל/כסף¹⁷ שבפיהם שורה מיוחד אור אהבת ה' /כסף¹⁸, **גם הרצון של הש"י מסורה בידינו** שהרי כל גדרי מצוות תפילין לא נתפרשו בתורה אלא נרמזו בכמה תיבות (דברים ו' א') וקשרתם לאות על ירך והיו לטטפת בין עיניך, וחז"ל דקדקו ודרשו ולמדו שאר פרטי המצווה/כסף¹⁹ כפי רוחב דעתם, מכח הממשלה שקבלו בסיני כשנעשו ממלכת כהנים וגוי קדוש, דהיינו נקודת אהבת ה' המודריכה אותם לכווין לרצונו ית', והיכן שנחלקו החכמים, נפסק למעשה כאחד מהם/כסף²⁰, נמצא **שאנו מושלין כביכול להיות רצונו כפי רצונינו** [כסף²¹]/כסף²² עד כדי כך שמצינו בגמרא ב"ק נט: /כסף²³ מעשה שנחלקו חכמים על רבי אליעזר בן הורקנוס בדין תנורו של עכנאי, ויצאה בת קול שהלכה כר"א ואעפ"כ פסקו חכמים כדעתם

¹⁶ של כסף – אע"פ שלכאורה הוא יותר נכון כמבואר בזהר שהתפילין בחי' מוחין, והמוחין חוורא ככספא

¹⁷ עיין ב"מ פו. שנחלקו בשמים על צרעת מה דינא כשספק אם קדמה בהרת לשער או קדם שער לבהרת, הקב"ה אמר טהור ומתיבתא דרקיע טמאו והוסכם שרבה בר נחמני (שהוא אמורא שהיה חי עדין) יכריע ושאלוהו ואמר טהור ומיד יצאה נשמתו בטהרה. מעשה זה מביאים בעלי המוסר להראות עד כמה צבי ואתרעו כן, ומסר לן אורחיתא: (לשון האקדמות לשבועות) שהיא מסירה ממש בבחי' "השליך אמת ארצה" שתתברר כאן בעוה"ז עד כדי שאמרו "לא בשמים היא" ו"אין משגיחין בבת קול" בענין הלכה. אבל ע"ש בסוגיא בגמ' ומהרש"א שם שכדי להכריע המחלוקת דמתיבתא דרקיע נתבקש רבה בר נחמני לשייבה של מעלה דהינו שהוא נפטר כדי שיוכל להכריע למעלה נמצא שבאמת דווקא הלכה של ב"ד של מטה אמרינן לא בשמים היא אבל לגבי ב"ד של מעלה שם אומרים להפך לא בארץ היא (ובאמת גם שם יש בחי' לא בשמים היא בזה שלא ביטלו דעתם לדעת הקב"ה) לעצם הסוגיא שם צ"ע למה הרמב"ם (צרעת ב ט) פסק שטמא דלא כרבה בר נחמני שקודם פטירתו אמר טהור וע"ש כס"מ שמקשה ומתרץ שכיון שפסק בשעת יציאת נפשו לא בשמים היא ועיין חת"ס (ח"א אור"ח רח) מקשה על הכס"מ שהרי מסופר שרבה בר נחמני נפטר בהיותו בשדה לבדו ושום אדם לא ידע מפטירתו עד שנפלה פתקא מן שמיא וא"כ סיפור הנ"ל שהכריע במחלוקת הנ"ל נודע לחכמים או בחלום או ע"י אליהו הנביא ושואל החת"ס באמת למה לא מאמינים לאליהו הנביא וע"ש שמתרץ. ועי"ש בניהו בן יהוידע שכל המעשה היה בדמיונו הקדוש של רבה בר נחמני ע"י עליית נשמה ע"ש בסוד התפשטות הגשמיות של החכמים עפ"י האריז"ל וע"ש דברים נפלאים הקשורים גם להמשך התורה בענין התפשטות הגשמיות. ותירץ למה לא נפסק כרבה בר נחמני, כי באמת לא נתכוין לומר טהור אלא מפני כבודו של הקב"ה ע"ש.

¹⁸ מ"ק – ועיין דברים לג ו' וללוי אמר וכו' יורו משפטך בישראל, וביומא כו עפ"ז אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן אלא או משבט לוי או מיששכר ועיין רמב"ם שמיטה ויובל יג יב יג. נראה הכונה כי נקודת הכהן נמצא ביותר בשבט לוי וכן בכל שומר הברית שמוסר נפשו על התורה כיששכר בו נמצאת נקודת הכהן כמבואר כאן ורק לו נמסרה התורה עם רצון הש"י.

¹⁹ עיין רבנו בחיי שם – (ח) וקשרתם לאות על ירך. אלו תפילין של יד. ובאה הקבלה ביד זו היא יד של שמאל, לפי שהשמאל נקראת יד, כענין שכתוב (ישעיה מח, יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, וכתוב (שופטים ה, כו) ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים, וכן כתוב (שמות יג, ט) והיה לאות על ירכה, בתוספת ה"א, ודרשו חז"ל (מנחות לו.) יד כחה, והיא השמאל. ומקום ההנחה ביד, קבלו חז"ל שהוא למעלה בעליון הזרוע שהוא כנגד הלב, ומה תפילין של ראש בגובה של ראש אף תפילין של יד בגובה של יד, והוא עליון הזרוע, שאילו תאמר על היד ממש והוא המקום שעל היד הנקרא קנה, לא היה כנגד הלב, ולפי שבאה הקבלה כנגד הלב לכך יש לנו להניחו במקום הנקרא זרוע שהוא למעלה מן הקנה, הוא שכתוב (איוב לא, כב) ואזורעי מקנה תשבר. וכן דרשו חז"ל (מנחות מג ע"ב) חביבין ישראל שסבבן הקב"ה בתפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן. ועוד אמרו, וקשרתם לאות שתהא בקשירה אות, זהו קשר של תפילין שקבלו חז"ל הלכה למשה מסיני: והיו לטוטפות בין עיניך. למעלה ממצחו במקום המוח שהוא מקום השכל, ודרשו חז"ל (מנחות לו ע"ב), בין עיניך מקום שעושה קרחה, ממה שכתוב (דברים יד, א) ולא תשימו קרחה בין עיניכם. ועוד דרשו (מנחות לו.), לטוטפות בין עיניך כל זמן שיהיו בין עיניך יהיו שמים, ועל כן אסור להניח תפילין של ראש תחילה ואחר כך של יד:

²⁰ עיין תורה נו שהתנאים הקדושים קבלו פירוש התורה משמים כל אחד כפי שרש נשמתו וכל הפירושים אמת דברי אלקים חיים.

ועיין עירובין יג: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. ועי"ש ריטב"א – שאלו רבני צרפת ז"ל היאך אפשר שיהו שניהם דברי אלהים חיים וזה אוסר וזה מתיר, ותיירצו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר, ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם, ונכון הוא לפי הדרש ובדרך האמת יש טעם וסוד בדבר:

וצ"ע עיין ב"מ פו. שנחלקו במתיבתא דרקיע בדין ספק קדמה בהרת לשער או שער לבהרת, שהקב"ה אמר טהור וחכמים אמרו טמא, ולפי המדרש הנ"ל הרי אצל הקב"ה יש טעמים לכאן ולכאן, ולא שייך לחלוק עמו. וכנראה שהקב"ה הנחלק עם חכמים במתיבתא דרקיע הוא זעיר אנפין ואילו המדרש מדבר באריך אנפין ששם הכל אחד.

²¹ עיין ב"מ נט: נצחוני בני ועיין תורה מא תנינא

²² עיין תורה מא תנינא – לפעמים השם יתברך עושה מופתים על ידי בעלי הפוסקים, בבחינת (דברי הימים א ט"ו): "מפתיו ומשפטי פיהו", שעל ידי משפטי פיהו, שפוסק שיהיה כך, נעשה מופת. כי מחמת שנתקבל לבעל פוסק, וכשפוסק באסור והתיר וכיוצא, מקבלין דעתו, כמו כן כשפוסק באיזה ענין, מקבלין דעתו, ונעשין מופתים על ידו. וזהו בחינת המופתים שמשפריז מהגאונים שהיו בדורות שלפנינו:

²³ בבא מציעא דף נט: – יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא מאי לא בשמים היא אמר רבי ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בבת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות אשכחיה רבי נתן לאליהו אמר ליה מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא אמר ליה קא חיין ואמר נצחוני בני נצחוני בני.

ולא כדעתו, כי יחיד ורבים הלכה כרבים, והקב"ה הודה להם ואמר נצחוני בני. **וזה בחי' ישראל ממשלותיו כנ"ל** שישאל במתן תורה קבלו נשמת ישראל שהיא בחי' כהן דהיינו האהבה הקדושה, שמתגלית ע"י הברית, ומכח זה הצדיקים שומרי הברית ניתן להם הממשלה לבאר את התורה/א לפי השגתם בה, דהיינו לבער את הקוצים ולחבר שברי הכלים שבה בבחי' (ירושלמי ר"ה ג' ה')/א דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, ובבחי' (סנהדרין ד:) שמלקטים אותיות שנפלו ללשונות העכו"ם כגון טט באפריקי ופת בכתפי ולצרפן וללמוד מהם הלכות תפילין/א:

וזהו שדרז"ל (ירושלמי ר"ה פ"א) [א] על הפסוק בתהלים מ' מ' רבות עשית אתה ה' אלקי [א] זה היה קודם מתן תורה שהממשלה לעורר לעבודת ה' היה ביד ה'. ואחר מתן תורה, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו [א], היינו שהכל מסרתה בידינו ע"י שמסרתה לנו את התורה אזי נמסרה לנו גם הממשלה לעורר בדבור פינו כל אחד את חבירו לעבודת ה':

וזהו שאמר דוד (תהלים פא) [א] אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים, ומבאר רבנו עפ"י הנ"ל שזה היינו קודם מתן תורה, היה הכל אנכי כנ"ל שהממשלה היתה ביד הקב"ה. ואחר מתן תורה, דהיינו שעל אחרי מתן תורה אחרי שכל ישראל קבלו נשמת ישראל, על זה אמר דוד המלך הרחב פיך ואמלאהו [א], הרחב פיך ע"י תיקון הברית (ואפשר גם הרחב פיך לימוד תורה שגם היא נקראת ברית) ואזי ישרה אור החסד נקודת אהבת ה' בפיך, דהיינו שאחרי מתן תורה לכל אחד מישראל מכח הברית ותורה קבלו כל ישראל יש נקודת אור החסד בדבור פיו, זה בחי' מלאפום, ואו עם נקודה, ניקוד של ספירת יסוד שהברית מרכבה לה שהוא בחי' יוסף הוא השליט /פ' ששמירת הברית היא הנותנת שליטה, היינו

^א מ"ק – עוד בענין ישראל ממשלותיו – דהיינו שמי שמחדש מכח הנקודת האהבה הקדושה שלו אזי יש לחידושו ממשלה על הכל עיני הענין במנחת אהרן בראשית ג' ו' ומביא בשם הקובץ שעורים שמקשה על הרמב"ן שחולק על הרמב"ם וסובר שועשית ככל אשר יורוך לא קאי אדרבנן א"כ מניין החיוב לשמוע לרבנן ותיריך דכיון דקים לן שזהו רצון השי"י שהסכימה דעתו לדעתם. ועי"ש כמה פרשיות קשות מבאר עפ"ז וכגון למה שמעו לגזרת בי"ד של שם להרוג את תמר משום גזרת גוי הבא על בת ישראל הרי מהתורה מותר. ולפי רבינו זה נפלא כי שם היה כהן דהיינו שהיתה לו נקודת כהן ומכח זה חידש הלכה שהיא רצון השי"י ולכן היתה לו ממשלה על כל ישראל בדבר הזה שיקבלו גזרתו.

^א עיין תורה נו אות ב'. ותורה פט תנינא

^ב כמבואר גם בתורה לג שצדיק הכופה את יצרו עד שמתגלה לו אור הגנוז אזי בכל מקום שמסתכל נופלים ההסתרות והלבושים ומתגלה לו האותיות ויודע לצרפן לתורה חדשה עי"ש ובלק"ה פורים על תורה לג.

^ג הלכה ג'

^ד ירושלמי ראש השנה פרק א' הלכה ג' דף ז: – א"ר סימון כתיב ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים וגו' ר' חמא בי ר' חנינה ור' הושעיה חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשים לבנים ומתעטפן לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמיחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים. וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם השלטון אומר הדין היום והליסטים אומר למחר הדין למי שומעין לא לשלטון אבל הקב"ה אינו כן אמרו ב"ד היום ראש השנה הקב"ה אומר למלאכי השרת העמידו בימה יעמדו סינגורין יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר הקב"ה אומר למלאכתי השרת העבירו בימה יעברו סינגורין יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעברה למחר מ"ט כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אם אינו חוק לישראל כביכול אינו משפט לאלהי יעקב. ר' קריספא בשם ר' יוחנן לשעבר אלה מועדי ה' מיכן ואילך אשר תקראו אותם. א"ר אילא אם קריתם אותם הם מועדי ואם לאו אינן מועדי.

אמר ר' סימון כתיב (תהלים מ' ו') "רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו", לשעבר "רבות עשית" מיכן והילך "נפלאותיך ומחשבותיך אלינו". א"ר לוי (משל) למלך שהיה לו אירלוגין (קדוש החדש) כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי יוסה בר חנינה למלך שהיה לו שומרה (צופים במעשה מרכבה) כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי אחא למלך שהיה לו טבעת (טבעת בחי' שצדיקים נקראים בשמו כיעקב שקראו א-ל) כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי חייה בר בא לנגר שהיו לו כלי נגרות היא התורה שבה ברא עלמנו) כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר ר' יצחק למלך שהיו לו אוצרות (מפתח גשמים) כיון שעמד בנו מסרם לו. ורבנן אמרי לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות (מפתח תודת המתים) כיון שעמד בנו מסרה לו:

^ה תהלים פרק מ פסוק ו) רבות עשית אתה ו' יְקַח אֱלֹהִים נְפִלְאוֹתַי וּמַחְשְׁבוֹתַי אֵלַי וְעָרַף אֶלְיָי אֲגִידָה וְאֶדְבָרָה עֲצֻמוֹ מִסְפָּר:

^ו תהלים מ' ו'

^ז סוף הפסוק הנ"ל

^ח תהילים פרק פא (יא) אָנֹכִי יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶךְ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֵב פִּיךָ וְאִמְלֵאֶהוּ:

רש"י (יא) הרחב פיך – לשאול ממני כל תאות לבך. ואמלאהו – ככל אשר תשאל אמלא:

^ט סוף הפסוק הנ"ל

^פ אע"פ שיוסף היה לפני מתן תורה. אבל מכוחו זכו ישראל כל הדורות לשמירת הברית (עיין השמטה בסוף לוח טעויות של דפוס ראשון שנדפסה בסוף ספורי מעשיות דפוס"ר שם מבאר ענותנותיה דבועז דלא כרש"י אלא כיון שיוסף כבר שבר הקליפה וכן פלטי כיון שבועז כבר שבר עי"ש. וכן מבואר בשיחות הר"ן קיד, ועיין לק"ה ערובי תחומין ו' יז).

מי מושל בי, הנ"ל היינו שהשפע הארת אור החסד בפה הוא לפי הרחב' הרחבת הפה ולפי כלי הדיבור' הדבור, כ"א כל אחד לפי בחינתו כי כפי תיקון הברית מתקן את כלי הדבור שלו שיתגלה בהם אהבה הקדושה, מאור נשמתו בגוון המיוחד לה, ע"י רוח פיו, ובה יש לו ממשלה לעורר לעבודת ה' את כל השומע אותו, וזהו שבמתן תורה נעשו כל ישראל ממלכת כהנים גוי קדוש כפי שיתבאר לקמן שאור החסד היא נקודת כהן :

אות ה

סוד המלאפום הנ"ל שהוא ו' עם נקודה והוא ניקוד השייך לספירת היסוד, מבאר רבנו בתורה זו בכמה אפנים. ועתה יבאר שהיוד ואו רומז לחכמה ובינה. ומבאר כיצד יוסף הוא השליט/ק"א בבחי' זו שהוא צדיק יסוד שבכוחו לעלות עד חכמה ובינה ולהמשיך הארתם למלכות. וכידוע שהצדיק קושר בין שמים וארץ וכן הוא מכונה כי כל בשמים ובארץ. ובלשון הזוהר סילוקא דיסודא עד אבא ואמא (זוהר משפטים ק: הובא בתורה לו אות ה') /ק"א. ועיין לקמן אות ז' שהתורה שלנו בנויה על סוד שבירת הכלים הנקרא עולם הנקודים שהם אורות שיצאו מעיני אדם הקדמון ונשברו הכלים. ובתורה זו מבואר למעשה סוד אור החסד שהוא אהבה הקדושה כיצד הוא מאיר ומתקן את כלי החסד שנשברו שהם אהבות רעות. ושם באות ז' כבר לא מזכיר רבנו את המלאפום, אבל מובן מדבריו שהיוד הוא אור החסד שירד ליסוד דאצילות, והואו הוא כלי החסד שנשברו ונפלו לבינה דבריאה. ולפי זה כאן מבאר שביוד עצמה של אור החסד שביסוד דאצילות יש יוד ואו, כי את האור בעצמו צריך לגלות בבינה שבאצילות לפני שמאיר אותו בבינה דבריאה. וזה סוד כוחו של יוסף שהוא בחי' חכמה ובינה, אע"פ שמקומו ביסוד הוא עולה עד החכמה ובינה וממשיך מהאין אל היש ומגלה אותו בבינה ומוריד אותו להאיר בבינה דבריאה היינו בלב.

ולפי מה שבארנו שתורה זו מדברת בעולם התווה שאין בו חדש, נראה לפרש שהכוונה כאן לאור היחוד התדיר של חכמה ובינה לצורך קיום העולמות שאינו תלוי במעשה תחתונים, ואע"פ שגם הוא בחי' יש מאין ע"י היחוד של חו"ב אבל לא נחשב לחדש כיון שהוא תדיר וקבוע ומועט רק לקיום בלבד. ואע"פ שהוא מאיר ע"י היסוד שעולה ליחוד חו"ב זה לא בבחי' עליית מין נוקבין אלא האופן שמאיר האור הקבוע לקיים העולמות.

^{ק"א} הריצ"ח בשיעור 8 בחצי הראשון של השיעור ביאר – מלאפום רומז לחכמה בינה ויוסף הוא יסוד שעולה עד חכמה בינה וממשיך ומאיר למלכות, ועל שם זה נקרא שליט. עיי"ש שיוסף עומד בין היש לאין ומצייר את היש בבינה וזה שאמר לו פרעה "אין נבון וחכם כמוך", אלא שהפך הסדר שצ"ל אין חכם ונבון. וזה נאמר לו על שפתר את חלום פרעה, כי על כן ידע לפרש חלום, כי מכח הברית הוא נמצא מחבר בין הבריאה לקודם הבריאה בנקודת המעיין וממילא הוא השליט כיצד לצייר את האור בבריאה. וזה סוד מה שהפתרון הולך אחר הפה, כי חלום הוא בחי' בכח והפותר בחי' מוציא מכח לפועל.

חכמה מאין תמצא חכמה היא תחילת ההוצאה יש מאין מבחי' זו החכמה נקרא אלף לשון האלפך חכמה ולשון הוצאה מילף מהפלא יוצא האלף פלא הוא הכתר.

חכמה איקרי קדש היינו יוד הנקודה בעצמה היא קדש נבדל לגמרי אבל הנקודה שמדבר ממנה כאן היינו הנקודה התחתונה כפי שנמשכת ע"י הבינה מדברים כאן מהנקודה שעומדת לצאת אל הלב.

הכתר קוצו של יוד בחי' אין הוא רצון האדם מהכתר מאיר לחו"ב ומשם למדות ומשם ללמעשה. הרצון הוא מהות אחרת לגמרי מהחו"ב אין טעם ברצון הוא נמצא בעצם הנפש.

החכמה היא עצם ההברקה של הדבר במח ומשם מקבל אורך ורוחב ע"י הבינה. חכמה כבר אפשר להעביר הלאה אבל הרצון הוא פלא גמור. אין נבון וחכם כמוך "אין" רומז לכתר שגם מאיר ביוסף.

יוסף – יו מלפום, ספ הם גמט' חכמה בינה, ס' מרמז לחכמה בחי' סגור, פ' פותח רמז לבינה צפנת זה ס' סגור פענח בחי' פ שפוחת. פותר חלום זה בחי' פותח נותר פשר למה שהיה סתום כל זה נמצא ביוסף הצדיק בחי' יסוד עי"ז שאינו לוקח לעצמו כלום עי"ז הופך להיות צינור לרצון שיש בתוך החו"ב

עוד מבאר שם סוד הבחירה בפסוק ויבא לעשות מלאכתו. השפת אמת מבאר מה שאמר יוסף לאשת פוטיפר ואין כל בבית כי אם אותי שבשעת הניסיון האדם נשאר לבד עם הניסיון בלי שום כח אחר שיכול להשפיע עליו.

בשעת הבחירה נראה שאין כל בבית ואמנם בשביל לעשות רע אין אף אחד אבל כשעומד בניסיון ומטה לכיוון של שמים דהיינו שנותן פתרון נכון למה שבארץ כמו שהוא בשמים אז מתברר שכן היה משהו בבית דמות דיוקנו של אביו נראית לו גם זה פועל יוצא של בחירתו של יוסף בתורה א' יעקב הוא החכמה.

^{ק"ב} גם זה מבואר בשער הנקודים שער שבירת הכלים (עץ חיים שער ט' פ"ג) שיתבאר לקמן באות ז', שעליו בנויה התורה הזו.

עץ חיים – שער ט פ"ג מ"ת – ועתה צריך לתת טעם למה אור היסוד ומלכות שניהם עלו עד הדעת למעלה מן הת"ת ואמנם הטעם הוא כי היסוד נקרא משכיל לאיתן האורחי כמ"ש בסבא דמשפטים שאמר כי זה המשכיל שהוא יסוד הוא לעילא והוא לתתא גם רמזו בוהר פקודי בהיכלות כי יוסף איהו לעילא ואיהו לתתא.....

.....והטעם היות לו יתרון זה הוא כי אם לא היה בו כח שיוכל לעלות עד הדעת שהוא נשמת הו"ק ושם הוא מקום הה"ח כנודע שהם בחי' טפת הזרע לא היה בו יכולת וכח להוריד טפת הזרע (נ"א הזווג) בנקבה בעת הזווג ולהמשיכם ממש משם מן הדעת.

..... ונחזור לעניינינו כי להיות שהיסוד דרכו לעלות שם אל הדעת לכך עלה עתה אור היסוד עד הדעת למעלה מן הת"ת ועוד כדי לקשר כל הו"ק יחד ולהביא להם הארה משם.

ומלאפום היינו בחי' ויוסף הוא השליט/ק"י, שברוח פיו שמלא אלוקות, דהיינו אהבת ה', אור הנשמה, יש לו שליטה וממשלה לחבר שבירי הכלים בבינה ליבא, דהיינו את האהבות השבורות שנפלו לאהבת רע, להחזירם לאהבת ה', ועי"ז לעורר לב כל ישראל לעבודת ה'. כי מלאפום הוא בחי' נקודה הרומז לחכמה עם ואו הרומז לבינה, כי בחי' יוסף נמשך מחכמה ובינה/ק"י, כמבואר בזהר סילוקא דיסודא עד אבא ואמא/ק"י, דהיינו שע"י תיקון הברית זוכים לעלות לחכמה ובינה, ואזי ע"י כח ההתקשרות של היסוד, מוריד הארתם למטה, למדות שבלב כמ"ש שפרעה אמר ליוסף (בראשית מא) וק"י אחרי הודיע אותך את כל זאת (שידעתה כל כך טוב לפתור את חלומי) אין נבון וחכם כמוך, נבון וחכם היינו חכמה ובינה [ק"י] שזכה מכח שמירת הברית שלו, ועי"ז נעשה בחי' ויוסף הוא השליט דהיינו שתהיה לו ממשלה להאיר חכמה ובינה לכל ישראל. וחכמה הניקוד שלה קמץ, הרומז לנקודת אור קמוצה ומצומצמת מאד, היא בחי' נקודה, היינו יוד שהוא נקודה/ק"י בחי' מעין [ק"י] היכן שמתחיל נביעתו בנקודה קטנה, ובינה הוא נחל [ק"י] כך ספירת הבינה מכונה רחובות הנהר הנמשך מן המעין כי בינה בחי' נוקבא נקראת אמא, שמרחיבה את הנקודה וטיפה שמקבלת מהחכמה הנקרא אבא, עד שבונה ומציררת אותו לקומת אדם קטן. וע"ש המשכות, הוא ואו/ק"י, נקרא נחל הנמשך מן המעין שהוא יוד בחי' נחל נובע מקור חכמה, דהיינו שמי תהום נעלמים בארץ (בחי' הכתר הנקרא אין) והמעין (חכמה בחי' יש מאין)

^{ק"י} בראשית פרק מב (ה) וַיֵּבֶאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשֹׁבֵר בְּתוֹךְ הַבָּאִים פִּי הָיָה הָרֶעִב בְּאַרְץ כְּנָעַן: (ו) וַיֹּסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמְּשִׁבִיר לְכָל עַם הָאָרֶץ וַיֵּבֶאוּ אִתּוֹ יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אִפְסִים אַרְצָה: (ז) וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַבֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קְשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם מֵאֵין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבֵר אֶכְלִי:

תורה תמימה – (ו) הוא המשביר. אמר רבא אמר רב ששת, כל שאינו מונע הלכה מפי תלמיד, זוכה לברכות כיוסף, שנאמר (משלי י"א) וברכה לראש משביר, ואין משביר אלא יוסף, שנאמר ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ <ג> [סנהדרין צ"ב א']:

תורה תמימה <ביאורים> <ג> "ל הכונה בזה, דכמו שיוסף הי' המשביר למלא חסרונות הגוף, כך המלמד לתלמידו הוא ממלא חסרון הנפש:

^{ק"י} גם בשמו של יוסף רמזו חכמה בינה כי ' חכמה ו' בינה, ספ = 140 = גמט' חכמה = 73 = בינה = 67.

^{ק"י} זה לשון רבנו בתורה לו אות ה' עפ"י הזוהר משפטים קי, והפירוש שע"י שמירת הברית עולה עד חכמה ובינה. וביאר רבנו שם שעל כן מי שתיקן אות ברית קודש כראוי אזי המוחין שלו בשלימות. ועיין גם תורה כט אות ד' ואות י'.

^{ק"י} בראשית פרק מא (לח) וַיֹּאמְרוּ פְּרַעֲה אֶל עֶבְדָּיו הֲנִמְצָא כֶּהָ אִישׁ אֲשֶׁר רִיחַ אֱלֹהִים בּוֹ: (לט) וַיֹּאמְרוּ פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֲלֵהֶם אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ: (מ) אַתָּה תִּהְיֶה עַל בֵּיתִי וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי רַק הַפֶּסֶט אֲגַדֵּל מִמֶּנּוּ:

שפתי כהן – ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך. מלא, קרי ביה אותך, כלומר אוותך, כמו שאמר אתה תהיה על ביתי וגו'. ואמר אין נבון וחכם כמוך, אמר אחר שאתה יושב בבית הסודר שנים עשרה שנה ומי שהוא בבית הסודר הוא בבכי ובעצבון ובתמהון לבב אין לו בינה לפי שאין החכמה והבינה שורה אלא מתוך שמחה ואתה יש לך כל כך בינה לפתור החלום וחכמה לתת עצה לקבוץ אוכל לפקדון וכו' אין נבון וחכם כמוך, ודאי שהחכמה והבינה היה לך בטבע מה שאין כן בשאר בני אדם, אם כן אתה תהיה על ביתי להכין צורכי הבית, ועל פיך ישק לתת לכל אחד מכל בני החיל כפי גבורתו, וזה צריך חכמה לדעת כל אחד ואחד מבני החיל, ועל פיך ישק כל, ראשי תיבות פיך, רמז למח שאמר ז"ל (תנחומא בראשית י"ב) הפה שלא נשק בעבירה ישק כל עמי, ולזה פיך שתי פעמים:

^{ק"י} עיין תורה לו אות ה' עפ"י הזוהר משפטים קי: סילוקא דיסוד עד אבא ואמא נמצא כשמתקן הברית המוחין בשלימות ע"ש. ובאוצרות חיים נקודים סוף פ"ט ד"ה ועתה צריך לתת טעם

^{ק"י} נקודה היא תכלית הצמצום כי אין לה לא אורך ולא רוחב אלא רק נקודת ציון, לכן רמזו חז"ל את החכמה בנקודה כי אין לה שום גילוי כלל, בפני עצמה, אלא רק בבינה. כי היא בבחי' צורה ביחס לחומר, שלצורה אין שום גשמיות אלא רוחנית בלבד, מהות רוחנית נעלמת שאין בה תפיסה לעצמה רק אחרי שמצטיירת בחומר.

^{ק"י} עיין זוהר בא טב:

^{ק"י} זוהר בא דף מב: – ומכאן משל למנות את כל ענין הספירות שתיקן הקב"ה ללמד התפשטות אורו בהם, שהם כְּגֹוֶזְנָא דְיִמְמָא כְּמוֹגַמַת שְׁהִים שְׁכִרָא הַקְב"ה כְּעוֹלָם, דְלִית בְּמִיָּא דְיִמְמָא דְנִפְקֵי מִיְמִינָא תְּפִיסוּ כְּלָל וְלֹא צִרְיָה שְׁלֵן כְּמִימֵי הַיָּם הַיּוֹלָאִים מִהַתְּהוֹם שׁוֹם תְּפִיסָה כְּלָל וְלֹא שׁוֹם לֹרֵה כְּשֶׁהָ עַלְיִן נְעֻלְמִים כְּהוֹס, אֲלָא בְּאַתְפְּשׁוּתָא דְיִמְמָא עַל מִיָּמִין אֲרַעָא אֲתַעְבִּיד דְמִיָּין אֲלָא כְּהַתְּפִשׁוּתָא מִיָּם שֶׁל הַיָּם כְּכִי הַיּוֹלָא מִן הַתְּהוֹם הוּא בְּחֵי הַרְאָשׁוֹה הַנִּרְאִית לַעִין, כִּי הַתְּהוֹם הוּא נְעֻלָּם וְאִינוּ נִרְאִה מִה שֶׁיֵּשׁ בוֹ, נִפְקֵי מִיְמִינָא מְעִין כְּפִיּוֹם אֲתַפְּשׁוּתָא דְלִיתָה בְּהוּא מִיָּמִין אֲרַעָא דְאִיתָה י' מִן הַמְּקוֹר הוּא יוֹלָא מִן הַתְּהוֹם הוּא בְּחֵי הַרְאָשׁוֹה הַנִּרְאִית לַעִין, כִּי הַתְּהוֹם הוּא נְעֻלָּם וְאִינוּ נִרְאִה מִה שֶׁיֵּשׁ בוֹ, מְקוֹר חַד, וְהַמְּעִין דְנִפְקֵי מִיְמִינָא הוּא תְּרִין הַיּוֹלָא מִן הַתְּהוֹם הוּא כְּלִי הַרְאָשׁוֹן לְהַתְּפִשׁוּתָא מִן הַתְּהוֹם, וְהַמְּעִין הוּא מִיָּמִין מִמֶּנּוּ הוּא הַתְּפִשׁוּתָא הַשְּׁנִית, לְבִתְרָא עֲבַד מִיָּמִין דְרַבְרָא אַחַר כֵּן עֵשָׂה הַאוֹמֵן כְּלִי גוֹל כְּגֹוֶזְנָא מִן אֲתַפְּשׁוּתָא דְרַבְרָא וְאַתְמַלֵּי מִן מִיָּא דְנִפְקֵי מִן מְעִין כְּמוֹ מִי עֵשׂוֹה חַפְרִיה גְּדוּלָה וְנִתְמַלְלָת מִן הַמִּיָּם שִׁיֵּלָאו מִן הַמְּעִין, הַיּוֹלָא מִיָּמִין אֲתַקְרִי יָם, וְהוּא מִיָּמִין תְּלִיתָא כְּלִי זֶה נִקְרָא יָם וְהוּא כְּלִי הַשְּׁלִישִׁי לְהַתְּפִשׁוּתָא מִן הַתְּהוֹם. וְהוּא מִיָּמִין דְרַבְרָא אֲתַפְּלִיג לְשִׁבְעָה נְחָלִין זֶה הַכְּלִי הַגְּדוֹל שְׁהוּא הַיָּם נַחֲלָה לְשִׁבְעָה נְחָלִים שְׁהֵם מוֹלִיכִים אֶת הַמִּיָּם לְכָל מְקוֹם כְּפִי אוֹרֵךְ בְּנֵי אֲדָם, וְכַפּוּם מִיָּמִין אֲרִיכִין וְכַפִּי מִה שְׁהַכְּלִים שֶׁל הַנְּחָלִים אֲרוּכִים וְגוֹלָם יוֹתֵר הַכִּי אֲתַפְּשׁוּ מִיָּא מִן יָמָא לְשִׁבְעָה נְחָלִין כֵּן הַתְּפִשׁוּתָא מִיָּם מִן הַיָּם לְשִׁבְעָה נְחָלִים, וְהוּא מְקוֹר וְהַמְּעִין יוֹמָא וְשִׁבְעָה נְחָלִין אֵינּוּן עֲשָׂרָה הַיּוֹלָא מִיָּם וְהֵם וְהֵם נְחָלִים הֵם עֲשָׂרָה כְּלִים שְׁהֵם הַתְּפִשׁוּתָא מִן הַתְּהוֹם, וְאִי יִתְבַר אוֹמְנָא אֵלֵין מִיָּמִין דְתַקִּין יְהִרְדוּן מִיָּא לְמְקוֹר וְאִם יִשְׁבֹּר הַאוֹמֵן אֲלוֹ הַכְּלִים שְׁמִיקוּ לְאוֹרֵךְ הַתְּפִשׁוּתָא מִן הַתְּהוֹם יִחַזְרוּ הַמִּיָּם אֶל הַמְּקוֹר הַרְאָשׁוֹן, וְיִשְׁתַּאֲרוּ מִיָּמִין תְּבִירִין יְבִישִׁין בְּלֹא מִיָּא וְיִשְׁאֲרוּ הַכְּלִים כְּלִים שְׁבוּרִים יְבִישִׁים כְּלֵם מִיָּמִין הַתְּהוֹם.

^{ק"י} ליקוטי תורה ושער הפסוקים להארי"ל פרשת מטות ופרי עץ חיים שער הנזכה כוונת ההדליק נר הנזכה ר"ת נחל

^{ק"י} אע"פ שברך כלל ו' רומז ליסוד, שהוא המושך ומשפיע, אבל באן הכוונה בין שאור האהבה הקדושה ראשיתו מצער, נקודה בלבד, שאין בה שום גילוי כנ"ל, לכן מוכרח שהיה בחי' איזה המשכה שאין הכוונה לקו אורך להשפיע, אלא הכוונה לקו אורך ורוחב, רק כדי לצייר את החומר של הנוקבא לפי צורת הנקודה, כדי לגלות אותה. אבל המשכה כדי להשפיע היא ע"י ו' של יוסף השליט.

הוא נקודת נביעתו קודם שנמשך לנחל (בינה בחי' יש נגלה מיש נעלם) המגלה אותו בבחי' נחל נובע מקור חכמה :
לעיל באות ג' ביאר שיוד וואו הם בפה המשפיע ובלב המקבל ואילו כאן מבאר שבמשפיע עצמו יש בחי' יוד וואו ואולי כיון שחכמה לבד היא נעלמת בחי' הבזק בלבד בחי' טיפה שאע"פ שהכל כלול בה אבל בהעלם ואין לה גילוי אלא ע"י הבינה שהיא בחי' נוק' בחי' רחובות הנהר שמרחיבה ובונה נקודה לקומה שלימה ואעפ"כ כלפי המקבל זה עדין נקרא נקודה כנ"ל באות ד'.

אות ו

מאות ג' מבאר רבנו את סוד המלאפום בכמה אפנים. (וחזור תיבה זו עשר פעמים בתורה) תחילה ביאר שהוא ניקוד ספירת היסוד. והוא מלא פום, דהיינו בחי' פה הצדי' שמלא שפע. ובאות ד' ביאר שהמלאפום נמצא בפה של כל אחד מישראל, כי בכל אחד מישראל יש נקודה של אור החסד שמיוחדת רק לו, ואין אותה לאחר, ובבחי' זו הוא בחי' יוסף השליט. ובאות ה' ביאר שמלאפום הוא יוד ואו, דהיינו חכמה ובינה, שאותה ממשיך יוסף השליט בכח היסוד. ועתה יבאר שמלאפום הוא יוד ואו, דהיינו בכלליות היוד בחי' צורה, לחומר שהוא בחי' ואו, כגון התורה והעולם, ובפרטיות הוא הפה והלב של כל אחד מישראל.

ובחי' מלאפום דהיינו יוד ואו, שהיוד רומז לצורה, והואו לחומר, זה **יש בכללות** כפי שהולך ומבאר ג' בחינות, הלוחות, העולם, וישראל.

ובפרטות כל אחד מישראל פיו הוא יוד ולבו ואו כפי שיבאר לקמן, ומתחיל לבאר הכללות **כי עשרת הדברות עם הלוחות, הוא בחי' מלאפום**. דהיינו י' דברות **שהיא יוד בחי' צורה ואור, והלוחות הם ואו בחי' חומר** שצריך תיקון, והן ואו **כשאחז"ל** בגמרא **(ב"ב יד) והלוחות י** **ארכן ששה ורחבן ששה** בחי' וו שנכתב בשני ווין: וכפי שיתבאר הואו רומז לדבר שצריך תיקון, וכן היה בחטא העגל, שהלוחות נשברו והאותיות פרחו באויר וחזרו ליסוד דאצילות, ומשה תיקן לוחות חדשות, והעלה אותן אל ההר לקבל בחזרה את אור האותיות שפרחו/א. **והתורה עם העולם ג"כ יוד ואו** התורה יוד חכמה והעולם ואו, והם בחי' צורה וחומר, כי הסתכל בתורה וברא את העולם, וגם אחרי שנברא צריך תיקון ע"י התורה, **כי התורה היא יוד, כיוון שנקראת ראשית חכמה** יראת ה' [י] רוצה לומר כיון שעיקר התורה היא ללמד יראת ה' לכן היא נקראת ראשית חכמה. וחכמה היא יוד/י, **והעולם הוא ואו, כיוון שנברא בששת ימי המעשה/י** החסרים וצריכים תיקון ע"י התורה:

וצדיק עם ישראל הם ג"כ יוד ואו, דהיינו צורה וחומר, כי הצדיק ותלמיד חכם הוא הדעת וישראל המתנהגים לפי דעתו הם בחי' חומר, החסרים וצריכים תיקון ע"י אור החסד שפה הצדיק שהוא בחי' צורה, **כי צדיק הוא יוד, כי הצדיקים הם נקראים חכמי העדה** [י] ו, וחכמה היא יוד, **וישראל** המצווים לתמוך בצדיק כמ"ש בברכות ו: כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה הצדיק **הם בחי' ואו, שהם תמכי**

* גם בזפירי-שהיא, בתולד ומתולד - שהוא

² **עשרת הדברות** והלוחות בחי' אור וכלי ולוחות ראשונות נשבר הכלי ואותיות פרחו באויר הן אור החסד שחזר ליסוד דאצילות אבל שבירי הלוחות נשארו לרגלי ההר בעוה"ז (ונשמרו בארון) בחי' כלי החסד שנפלו לבינה דבריאה. וצ"ע עפ"י הנ"ל שהואו הוא בחי' הדבר שנברא חסר וצריך תיקון והשלמה, איזה תיקון צריכות הלוחות.

ונראה ממה שאמרו חז"ל שכיון שנשברו הלוחות ירדה שכחת התורה וקושי הבנתה הרי שהלוחות לא היו סתם אבן אלא התלבש בהם ממש אור כלי החסד וכיון שאצל ישראל לא היו כלים בלוח ליבם לאור הלוחות ראשונות דהיינו לעשרת הדברות שמעו לכן גם הלוחות הגשמיות לא החזיקו את האור ונשברו (כידוע שמה שברן אחר שראה האותיות פורחות ונעשו כבדות בידו) והכל בגלל אור החסד הנפלא שירד על ישראל באהבה קדושה ונפלאה במתן תורה ולא החזיק הכלי את האור לכן חזרו הכתרים למעלה דהיינו אור החסד ליסוד דאצילות וכלי החסד נפלו למטה ונעשה עגל דהיינו אהבה נפולה וכשם שנעשה אצל ישראל כך נעשה בלוחות.

³ **וכמו שאור הנקודים** לא חזר בברודים אלא היה אור חלש יותר כן אור הלוחות השניות היה חלש יותר וגם בעשרת הדברות היו כמה שנויים בנוסח. כגון שמור וזכור.

* תהלים קיא

⁴ **תהילים פרק קיא** (ט) פְּדוֹת שֶׁלַח לְעַמּוֹ צָוָה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: (י) רְאִישֵׁי חֲקֵמָה יִרְאֵת יְדוֹד שְׁכָל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם תְּהַלְתּוּ עִמָּדַת לְעַד:

¹ **כמ"ש בקהלת פרק יב** (יג) סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְאֵת וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: ובשבת ל: למדו מכאן שכל העולם לא נברא אלא בשביל זה. וכתוב בדברים פרק י (יב) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מִה יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ לְלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלֹאֲהַבָה אֹתוֹ וְלִעֲבֹד אֶת יְדוֹד אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: (יג) לְשִׁמֹר אֶת מִצְוֹת יְדוֹד וְאֶת חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶנְךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ:

² **צ"ע שלא מבאר** מנין שיוך בחי' חכמה או ראשית. אבל זה ידוע (עיין תורה א) שראשית וחכמה הן בחי' אחת. וכן היוד היא בחי' נקודה, בחי' טיפת החכמה, בראשית נביעתה במעין שהוא בחי' נקודה.

³ **צ"ע הלוח** הוא ו' בגלל צורתו והעולם הוא ו' בגלל זמן בריאתו והרי הוא עגול בחי' נקודה אילו הלוחות נעשו במ' יום מס סתומה רומז למלכות המקבל בחי' לב אבל עיקר הכוונה שהעולם נברא חסר וצריך השלמה.

⁴ עיין במדבר טו כד עיני העדה ועיין ע"ח שער ח' פ"א מ"ח למה חכמי העדה נקראו עיני העדה ורבינו בחי' ויקרא ד' יג ועיין לקמן תורה צד תורה סו תנינא.

⁵ **עץ חיים** - שער ח (שער הנקודים) פרק א מ"ח - גם אני ישנה אותיות שניה כי חכמה היא ה' ראשונה והיא שניה לכתר כי נודע שהטעמים הם כתר והנקודות הם חכמה והתגין הם בינה ואותיות ז"ת נמצא כי העין הוא בחי' חכמה שהם הנקודות והוה הטעם שחכמי העדה נקראו עיני העדה כמ"ש והיה אם מעיני העדה וגו'

אורייתא (יא) הצדיק נקרא תורה/י, ונקראים ווי העמודים [י"ד/טו] (טו) ווי העמודים פשוטו של מקרא מדובר בעמודי חצר המשכן שהיו בהם וויים (וו הוא יתד הכפוף בראשו בצורת וו/י) שהיו מחוברים בעמודי החצר, אליהם נקשרו יריעות החצר. ועפ"י הסוד רמוז בהם ספירות נצח והוד שהם בחי' רגלים/טו, התומכים את הגוף:

מה שהביא רבנו דוגמא לואו השבור את תומכי התורה, אולי רומז לניסיון העשירות ומצוות הצדקה, כי עיקר הצדקה צריך להיות ללומדי תורה לתמוך בהם, ובדרך כלל רובא דרובא לא מבינים שהמון שאצלם אינו שלהם/כ"א אלא כדי לתמוך בלומדי תורה, נמצא שהם כלי חסד שבורים וצריך להאיר להם אור החסד הנמצא ביסוד דאצילות שהוא צדיק.

ואצל כ"א כל אחד מ**ישראל בפ"ע** בפני עצמו, בפרטות **יש גם כן בחי' יוד ואו** דהיינו אור וכלים שבורים, בחי' צורה וחומר, כנ"ל שהראש בחי' אצילות ביחס ללב שהוא בריאה, ואור החסד עלה לפה וכלי החסד שנשברו נפלו ללב, **יוד, ע"ש הפה** כי הלשון הוא בחי' יסוד דאצילות, **כמ"ש (תהלים מט)** (כ"א) **פי ידבר חכמות** כנ"ל שאור החסד עלה ליסוד דאצילות שהוא בפה והוא בחי' חכמה המתגלה בפה/כ"ב. דהיינו שברוח פיו מתגלה אור נשמתו שהיא נקודת האהבה הקדושה, שחזרה לאצילות, **ואו ע"ש** על שם המשך פסוק הנ"ל **והגות לבי תבונות [כ"ג]** הגות, דהיינו מחשבת אהבות רעות, הם כלי החסד שנשברו

^א עיין הקדמת הזוהר דף ת. [גם עיין תורה רד ותורה ב' תנינא אות ג']

^ב **זוהר – הקדמה דף ח.** – **רבי יוסי אמר** מה שכתוב **שְׁכַל טוֹב, דָּא אֵילָנָא דְחַיִּי** זהו העץ החיים שהוא ז"ל שמקבל מהחכמה הנקראת "שכל" את החיים העליונים, והוא נקרא טוב כמ"ש (תהלים קמה ט) טוב יו"ה לכל, **דְּאִיהוּ ח"ל** הוא **שְׁכַל טוֹב בְּלָא רַע כְּלָל** פירוש הוא טוב בשלימות, **וְעַל דְּלָא שְׂרִיָּא בְּיָה רַע** ועל שלא שורה בו רע, ור"ל שאין בו אחיזה החיטויים כלל, **אִיהוּ שְׁכַל טוֹב בְּלָא רַע** לכן הוא מקבל מהחכמה רק החיים והטוב בלא שום רע.

ומה שכתוב **לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, אֵלֵין** אלו הם **חֲסֵדֵי יוֹד הַנְּאֻמָּנִים** היינו התפשטות החסדים מהחכמה אל התפארת, ומשם לנצח והוד, ונקראים חסדי דוד, לפי שהם המכוננים את המלכות שהיא מלת דוד, ונקראים נאמנים, לפי שהם אומנים ומגדלים את המלכות, והוא מלשון (אסתר ב ז) ויהי לזמן את הדסה, **תְּמַכִּין אֹרִיִּיתָא** שהם תומכין את המלכות שהיא התורה שבעל פה, ואמר כי לכן נקראים החסדים "עושיהם", כי **וְאֵנֹן דְּתַמְכִּין אֹרִיִּיתָא** לפי שאותם התומכים את התורה, והיינו שעושים חסד עם תלמידי חכמים צרנסתס ומסייעים אותם שיוכלו ללמוד תורה, **כְּבִיכּוֹל אֵנֹן עֲבָדִין** כביכול נחשב להם כאלו הם עושים ומתקנים את המלכות על ידי מלוא המעשים, ובהם הם ממשיכים חסדים וגורמים יחוד התחתון בזו"ן, נצח לימודם של התלמידי חכמים, אבל **כָּל אֵנֹן דְּלַעָן בְּאֹרִיִּיתָא** כל אותם תלמידי חכמים צעלמים העוסקים בתורה, **לִית בְּהוּ עֲשִׂיהַּ בְּעוֹד דְּלַעָן בְּהוּ** אין בהם עשייה של מלוא מעשים בשעה שעוסקים בתורה, ועם כל זה בשעת לימודם "צדק ודיבור" גורמים יחוד דנשיקין, ואחר גמר לימודם גם הם גורמים יחוד תחתון בזו"ן, **אֵנֹן דְּתַמְכִּין לֹן אִית בְּהוּ עֲשִׂיהַּ** אבל אלו התומכים אותם יש בהם עשייה, **וּבְחִילָא דָּא** ובכח מלוא גמילות חסדים **כְּתִיב, תְּחַלְתּוּ** שהיא המלכות, **עוֹמְדַת לְעַד** לפי שעל ידי מלוא מעשים היא מקבלת מהארת החסדים של נצח והוד, ועל ידי זה **וְקִיָּמָא בְּרִיָּיָא** על קיימיה **כְּדָקָא יָאֵת** עומד הכסא על קומו כלאו להיות, ור"ל על ידי החסדים עומדת ומזומנת המלכות להתחיל עם התפארת. (רמ"ק מק"מ ומפ"ט).

^ג **עיין תורה ד' אות ו' –** ועקר התורה הם התלמידי חכמים, כמו שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (מכות כב:): **כְּמָה טְפֹשָׁאֵי דְקִיָּמָא** מקמי ספר תורה, וְלָא קִיָּמָא מְקָמֵי צוּרְבָא מְדַרְבְּנָן:

^ד שטות כו'.

^{טו} **שמות פרק כז (ט)** וְעֲשִׂיתָ אֶת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן לְפָאֵת נֶגֶב תִּימְנָה קְלָעִים לְחֻצֵר שֵׁשׁ מְשֹׁרֵר מְאֹה בְּאֵמָה אַרְבָּה לְפָאֵה הָאֶחָת: (י) וְעַמְדוֹי עֲשִׂיִּים וְאֶדְנִיָּהֶם עֲשִׂיִּים נְחֹשֶׁת וְוֵי הַעֲמֻדִים וְחֻשְׁקֵיהֶם כְּסָף:

עיין פנים יפות שביאר את המחלוקת בסנהדרין כב. שטנת"א רמוז לשם הויה, ולפ"ז האותיות רמוז לה' אחרונה שבהן היה הפגם, ולכן סבר רבי שהפגם השכיח את האותיות. ורשב"א סבר שאורך היריעה חמש עשרה אמה רמוז ל' ה' שבשם הויה, וגובה היריעה לה' אחרונה. ווי העמודים לאות ו'. והיריעה לתורה. ווי העמודים המחברים את היריעה רמוז לאותיות התורה המחברים בה, ווי סברת רשב"א כשם שהם לא נשתנו כך כל שאר האותיות לא נשתנו.

^{טז} **עיין מאורי אור**

^{יז} **מאורי אור** לרבי מאיר פאפיראש מערכת אות ווי סימן ב' – ווי העמודים נקרא נצח הוד בכל מקום. וויין היוצאים מתפארת ו' גדולה, ונק' כן בבחי' נ"ה דאימא שבהם: עכ"ל. (אולי כוונתו שתפארת ו' הגדולה היא התורה. רמו לעמוד ווי העמודים יוצאים ממנה.)

^{יח} **וי העמודים** דומים לאות וו – רק בכתב האשורי, עיין סנהדרין כב. שם נחלקו אם הכתב האשורי קבלו ישראל בסיני נשכח מהם עד ימי עזרא שהחזירו. ורבי שמעון בן אלעזר הביא ראייה מווי העמודים, כשם שעמודי החצר לא נשתנו כך ווי העמודים לא נשתנו. שכשם שווי העמודים לא נשתנו כך גם אות וו לא נשתנה, וכיון שהיא לא נשתנה גם כל האותיות לא נשתנו. והוויין לא נשתנו כמבואר שם.

^{יט} **נראה כוונת רבינו** שגם הוויין וגם העמודים רומזים לרגלין שהם נצח והוד. וו כותבים עם שני וויין רמוז לנצח והוד שהם תרי פלגי דגופא, ובחי' רגלים כידוע שהם כמו שני וויין התומכים את הגוף. לכן בהם נרמזים התומכים בלומדי התורה.

^כ **משלי יעקב** להמגיד מדובנא על פרשת ראה מקשה מדוע מצות צדקה בלשון שלילה לא תאמץ ולא תקפוץ ידך? ומתרץ כי באמת העשיר רק צינור לשפע של העני לכן המצווה היא רק שלא יעצור את השפע מלהגיע לעני שהוא בעליו האמיתי.

^{כא} **תהילים פרק מט (ד)** פִּי יְדַבֵּר חֲכָמוֹת וְהַגּוֹת לְפִי תְבוּנוֹת:

^{כב} מ"ק – **צ"ע שברוך** כלל הדבור מגלה את הרהור הלב, וא"כ נמצא שאור החסד ירד תחילה ללב וחזר להתגלות בפה, וזה א"א כי היה נפגם בלב. לכן צ"ל שהנקודה היוצאת מפיו לא קדם לה הרהור כמו כל דיבור שאדם מדבר מהרהור ליבו כי נקודת האהבה הקדושה היא דיבור שיוצא מפיו בבחי' שכינה מדברת מגורו לכן אצל כל אדם זה רק בבחי' התנוצצות ורק אצל הצדיק זה ממש בכל דיבור כל צדיק כפי זיכור ליבו. ולכן הנקודה של מנייה וביה היא דווקא בהתבודדות ורבינו אמר על ההתבודדות כראוי שאז הדיבור הוא בחי' שכינה מדברת מגורו עיין תחילת תורה קנו לב טהור – כי מה שמדברים בינו לבין קונו הוא בחי' רוח הקדש.

ירדו לבינה דבריאה דהיינו לתבונה היא חיצוניות הבינה, שהיא בחי' הלב, שהוא הלב הוא בחי' לוחות שהם ואו כנ"ל, כמ"ש (משלי ג')/ידו ב"הקשרם וכו' על לוח לבך דהיינו שאת התורה שהיא בחי' אור החסד צריך לקשור ולחקוק על לוח הלב. רמו שהלב הוא בחי' לוחות הברית, לוחות השבורות וצריך לתקן/כ"ו.

אות ז

אחרי שביאר סוד המלאפום, שהיוד צריך להאיר לואו, לתקנו מהשבירה. עתה יבאר מה נעשה קודם התיקון. ומכאן מתחיל רבנו להזכיר עניין החרפה, שנגרמת ע"י השבירת כלים. ומבאר עניין השבירת כלים שגרם ליצד"ר והאהבות הרעות, עפ"י הסוד המבואר בעץ חיים שער הנקודים סוד מיתת המלכים דהיינו שבירת הכלים שקדם לבריאת עולם האצילות.

המהלך בעץ חיים הוא (שתחילה היה הכל אין סוף אלוקותו ית', וצמצם האור לצדדים ונעשה חלל פנוי, אליו המשיך קו אלוקות מצומצם, שהוא בחי' אדם הקדמון) וכדי לברא את עולם האצילות שהוא העולם השלם, הוציא הקב"ה אורות מעיני אדם הקדמון, ועדיין הכלים של האורות היו חלשים ונשברו, וסדר יציאת האורות היה שיצא אור הדעת ונשבר ואזי השברי כלים ירדו לדעת דבריאה והאור ירד למלכות דאצילות, (דהיינו ג' ספירות מעל הכלי השבור כדי לשמור עליו) ואחריו יצא אור החסד ונשבר ונפלו השברי כלים לבינה דבריאה והאור ירד ליסוד דאצילות (גם הוא מרחק ג' ספירות מהכלי השבור) אחריו יצא אור הגבורה ונשבר וכו'.

אבל כשיצא אור התפארת ונשבר ולא היה לו להיכן לרדת כי הספירות שתחתיו ירדו אליהן הספירות שמעליו, אזי המשיך הקב"ה את כלי ספירת הכתר עד שליש התפארת והעלה את אור התפארת אליו. ואזי כיון שכלי הכתר נמשך עד התפארת, נמצא שיש כלי כתר במקום הראשון של הדעת חסד וגבורה, ואזי הם עלו למקומם הראשון. ואזי הכלים שלהם נפלו בבריאה עוד יותר למטה, הדעת למלכות דבריאה והחסד ליסוד דבריאה. נמצא שנתרחקו האורות מהכלים הרבה.

קושיא שכביכול יש סתירה בין דברי רבנו להאריז"ל

נמצא לפ"ו שהמצב שעליו מדבר רבנו שאור החסד ביסוד דאצילות והכלי השבור בבינה דבריאה, הוא מצב זמני בלבד שמיד כשיצא אור התפארת ונשבר כבר אינו כך. ועוד קשה שהאריז"ל מבאר הטעם שהאור לא התרחק משבר כלי שלו יותר מג' ספירות, זה כדי שלא ישבר לגמרי, אבל לא דיבר על תיקון הכלי.

והתירוץ קושיא א' הוא א' שהתיקון שעליו מדבר רבנו שאור החסד מתקן את כלי החסד שנשברו, זה נעשה מיד כשנשברו/כ"ו, ולא אחרי שכל הספירות נשברו. ואז עדיין אור החסד ביסוד דאצילות כדברי רבנו/כ"ו. ב' שכל דברי האריז"ל, הן הקדמות שמעל הזמן, ואע"פ שכדי לבארם נכתבו בסדר מסויים, צריך לתפוס כל עניין לעצמו כיסוד לעצמו.

והקושיא השניה, שהאריז"ל דיבר על שמירה ורבנו על תיקון. האמת שהקושיא גדולה יותר, כי האריז"ל בהמשך דבריו מבאר שתיקון השבירה נעשה ע"י אור חדש שיצא ממצח אדם הקדמון. נמצא שמפורש שעד אז לא היה תיקון, אלא רק שמירה על הכלי, כדי שיהיה אפשר לתקנו אח"כ, כשיצאו אורות המצח. ונ"ל לתרץ שיש שני תיקונים, אחד תיקון המדות ואחד תיקון העולם. דהיינו שרבנו כאן מדבר על תיקון המדות/כ"ו, ובעיקר את מדת החסד, שהוא תיקון אהבות רעות להחזירין לאהבת ה', שהוא תיקון הברית. אבל תיקון העולם הוא ע"י תורה ומצוות בדרך של עליית מיין נוקבין, ועל זה לא מדובר כאן כלל.

^{כד} משלי פרק ג (א) בְּנֵי תוֹרָתִי אֵל תִּשְׁכַּח וּמִצְוֹתַי יִצַר לִבָּךְ: (ב) כִּי אֲרַךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ: (ג) חֶסֶד וְאֱמֶת אֵל יַעֲזֹבֶךָ קִשְׁרָם עַל גְּרָדוֹתֶיךָ כְּתָבָם עַל לוּחַ לִבָּךְ:

^{כז} גם בדפוס - קשרם על לוח לבך, בתוליד - כתבם על לוח לבך, ומתורגמו - קשרם על גרונותיך כתבם על לוח לבך (כלשון הפסוק) ועיין לק"ה מלמדים ד' ב' שכתב - קשרם על לבך

^{כז} נראה שרבנו קיצר בציטוט הפסוק כי העיקר הוא שהלב נקרא לוח. אבל נראה שגם כל הפסוק רומז לעניין שלנו כי "חסד ואמת אל יעזובך קשרם על גרונותך" רומז לאור החסד שביסוד דאצילות דהיינו בפה, שמתחיל בגרון. וכתבם על לוח לבך רומז לכלי החסד שנשבר וירד לבינה דבריאה שהיא בחי' הלב בחי' שברי לוחות. ועוד נראה כי הטעם שצריך כל כך לקשר את החסד ואמת דהיינו תורה ומצוות לגרון וללב, כי שבירת הלוחות ראשונות גרם שכחת התורה (עירובין נד.), וע"י שקשרם לגרונות והגרונות דהיינו שמדבר בהם תמיד ע"י ז' וזכרם, וזוכה ללוחות שניות, ואזי מאיר בלב אור החסד ומתקן את שברי כלי החסד שנפלו בו.

עירובין נד. - מאי דכתיב (שמות לב-טו) חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל.

^{כח} כך תירץ לי הרב נתן דוד שפירא.

^{כח} אמנם עיין היטב שם בע"ח שמקשה שהרי אמר בתחילה שצריך שלא יהיה יותר מג' ספירות מרחק בין האור לכלי, ומרץ שם שני תורצים. ועיין לקמן הקדמה לאות ח' שנבאר כנראה הג' נקודות שעליהם מדבר רבנו דהיינו מניה וביה ונקודת החבר כוונתו לבאר העניין המבואר שם.

^{כט} צ"ע כי נמצא שהפסוק שעליו בנויה התורה הזו (שמות יט ו') "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", שבו רמזו תיקון המדות, שהוא הבסיס לקבלת התורה שעמדו בני ישראל לקבל, נאמר להם כשהיו בהר סיני ופסקא זוהמת הנחש מהם כמבואר בשבת קמו,

והטעם כי תיקון של תורה ומצוות הוא אחרי שיש מדות מתוקנות, אבל המקיים תורה ומצוות עם אהבה נפולה ורעה, התורה ומצוות שלו לא עולות, והתיקון שעושות מאד קטן. כמבואר בתורה קנט/ל. וכשהמדות מקולקלות מאד אזי אדרבה עבודתו הולכת לסט"א. וכן מבואר בשערי קדושה למהר"ז (ח"א שער ב) ל"א טעם שנכתב בתורה רק המצוות ואילו תיקון המדות לא נזכר כלל/כ"ב, כי לימוד התורה הוא על קרקע של מדות טובות, ובלא מדות טובות א"א ללמוד תורה. וכן אמרו חז"ל דרך ארץ קדמה לתורה. מאידך אם אדם רק יתקן את מדותיו ולא יקיים תורה ומצוות, וכמו שיש כופרים שסוברים כך, אזי באמת יהיה אדם נפלא בין אדם לחברו, אבל לא יקום בתחיית המתים, ואפילו אם יקום יהיה חסר את כל הכלים להשגת התורה בעוה"ב ולא ירגיש שום עונג ושכר. עיין תורה קצא.

עניין החרפה

מה שרבנו כאן חוזר כמה פעמים על עניין החרפה שנגרם ע"י האהבה הרעה, נראה שרומז בזה לרפ"ח ניצוצין, שהם נצוצי שברי הכלים הנ"ל שנתפורו בעולם. ועיין ע"ח/כ"ב, ששבירת הכלים היא בחי' מיתה, וכמו שכשאדם מת, עצמותיו יורדות לקבר, ונשמתו עולה למעלה, ועל עצמותיו שורה ניצוץ נפשו הנקרא

וקשה הרי בלא זהמת הנחש אין יצה"ר וממילא המדות שלהם היו כבר מתוקנות. וכמ"ש שם ויחן שם ישראל תחת ההר ופרש"י כאיש אחד בלב אחד, ואמרו כולם נעשה ונשמע דהיינו אהבת ה'.

ונראה לתרץ שבאמת כוונת רבנו שכבר ידע הקב"ה שעתידים לחטא בעגל, כי היה בהם איזה טומאה חבויה ונעלמת. וזה משמע שם שאמר להם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה וכו' ממלכת כהנים וכו'. דהיינו שאם יקימו את התורה והמצוות ואת הברית, יהיו ממלכת כהנים גוי קדוש, והרי בלא זהמה בוודאי שיקיימו אותה, וכמו שאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה, אלא הכוונה לאחר החטא.

וזה בעצמו שפסיקת הוהמה לא החזיקה מעמד זה בחי' שבירת הכלים המוכרח תמיד בפעם הראשונה, כי ברוחניות, התיקון שאחרי השבירה הוא חזק יותר. בחי' ירידה צורך עליה. ובחי' אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם.

ל עיין תורה קנט - ...אך לא כל אדם זוכה לזה שיהיה למודו עולה להשכינה, כי לזה צריך שיהיה אדם יקר ושיהיה למודו רק להשכינה, היינו לאוקמא שכינתא מעפרא, ולא כל אדם זוכה ללמוד זה, ואף אם לומד ביראת שמים, וגם אם אומר שלמודו לאוקמא שכינתא מעפרא, עם כל זה מי יודע אם ראוי לכהן שיהיה למודו להשכינה. ובשאיין למודו עולה להשכינה, אזי בשהתורה יוצאת, ואי אפשר לה לעלות אל מקום מכונה, וטבעה הוא להגביה את עצמה ולעלות, ובתוך כך נעשה לילה, ואזי יוצאין כל גרדיני נימוסין וכו' המבארים בזה הקדוש (מקץ דף ר"ג): והם מכים עליה, ונופלת למטה, ומתפזרת למטה לכל העולם, וכל בני עולם שואבים מהאיר, וכלם שואבים מזאת התורה שנתפזרה למטה באויר, בהקיץ או בשנה: ...וכו'... ע"ש.

כ"א שערי קדושה - חלק א שער ב - והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית הכלולה מארבע בחינות, הדומם והצומחת והבהמית והמדברת. כי גם הן מורכבות מטוב ורע, והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלויין תרי"ג מצות התורה כנוכר לעיל בשער ראשון. ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצות בקיומן או בביטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצות על ידי תרי"ג איברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו בסוד (ויקרא י"ז י"ד) כי נפש כל בשר דמו' בנפשו הוא, ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העברות עצמן מאד מאד:

כ"ב עיין רמב"ן ריש פרשת קדושים (ויקרא י"ט ב) ועיין טור הארוך. וזה לשון המושב וקנים - כי התורה הוהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה ביאת איש ואשתו ואכילת בשר ויין וא"כ ימצא בעל התאוה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או להרבות נשים ולהיות מסובא יין ואוכלי בשר למו וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה. **והנה יהיה נבל ברשות התורה.**

הלשון משמע קצת שעיקר הנבלות היא שכיון שנפל בתאוות ניאוף ואכילה נופל לדבר בהן וזה הגרוע מהכל, כשנעשה לו היתר ולא מתבייש לדבר מזה. וכנ"ל שכשנופל עד שכבר לא נחשב אצלו לחרפה אזי אין לו תקנה.

כ"ג עץ חיים שער יח שער רפ"ח ניצוצין פ"א - בכ"מ שאנו מוכידין בחבורינו זה ענין רפ"ח ניצוצין הם אלו שנבאר עתה בע"ה. הנה נת' כי ז' נקודות תחתונים הנקראים ז' מלכים שהם בחי' זוי"ג דשם ב"ן הנ"ל שיצאו מנקבי עינים דא"ק כאשר יצאו בחי' הכלים תחילה וכאשר יצאו אח"ך אורות לכנוס בכלים שלהם האלו לא יכלו הכלים ההם לסבלם ונשברו וירדו הכלים למטה במקום שהוא עתיד להיות עולם הבריאה אח"כ. והאורות נסתלקו ועמדו למעלה באצילות כמבואר אצלינו לעיל באורך. וירידה זו נקרא מיתה לפי שכל שיוצא מעולמו ויורד והולך לעולם אחר זולתו נקרא אצלו מיתה. והנה אלו ז' מלכים הם בחי' ז"ת שהם הנקרא זוי"ג של עולם האצילות, וכיון שירדו אל הבריאה, נקרא אצלם מיתה, משא"כ באחוריים דאוי"א שנפלו ולא מתו כמ"ש, והוא אצלם **כדמיון אדם התחתון בעה"ז כשמת שאז נפרדת נפשו מגופו ונפשו מסתלקת ותשוב למקומה האמיתי אל האלקים אשר נתנה וגופו שהוא עפר ישוב אל הארץ ויורד ממדרגתו שהוא בחי' אדם, וענין זה נקרא מיתה, וכך אירע אל המלכים האלו, כי נשמתן שהם אורות שלהם עלו אל מקומם הראשון שהוא אצילות, אמנם גופם שהם הכלים ירדו לעולם הבריאה ושם היה קבורתם. והנה כמו שגוף האדם התחתון בעה"ז כשנבקר בקבר נאמר בו ונפשו עליו תאבל ונשאר בו אותו הבחי' של הרוחני של עצמותיהן הנקרא בזה **הבל דגרמי כנ"ל כדי שיהיה לו איזה חיות כדי שיוכל להתקיים עד זמן התחייה, כי אם לא היה נשאר בהם שום לחלוות לא היו קמים בתחית המתים, וזהו ענין שאמרו רז"ל יש מי שאינם קמים בתח"ה לסבת עון כמו עון רבית וכופר בתח"ה וכיוצא בזה, כי אותו העון גורם להסתלק רוחניות המלחלח העצמות ההם בקבר, ונשארים יבישים ושוב אינן יכולין לחיות. והנה הרוחניות הנשאר בהם הנקרא הבל דגרמי הם בחי' ניצוצין של האורות העליונים שנשארו בכלים המתים ההם ועיקרי האורות נסתלקו למעלה וקצת ניצוצין מהם נשארו בכלים להחיות בזמן תיקון של אצילות. והנה מספר הניצוצין ההם היו רפ"ח ניצוצין וז"ס והארץ היתה תהו ובהו שהם בחי' המלכים הנקרא ע"ש המל' דא"ק הנקרא ארץ אדום אשר מתו ונשתברו ונעשו תהו ובהו ונשאר קצת ניצוצין הנקרא רוח אלקים מרחפת עליהן ותיבת מרחפת הוא מ"ת רפ"ח כי הרפ"ח ניצוצין היה תוך המתים הנ"ל.****

הבלא דגרמי לשמור עליהן עד תחיית מתים. כך במיתת המלכים הנ"ל, האור נשאר באצילות, והגוף שמת דהיינו העצמות, הם שברי הכלים, ועליהם שורה רפ"ח ניצוצין, שהם הבלא דגרמי השומר עליהן/ל"ד. נמצא שעל שברי הכלים יש שתי שמירות, אחת האורות, והשניה הרפ"ח ניצוצין. ולפי"ז נראה לבאר שאור החסד כשמאיר בכלי האהבה השבורה, מתקן אותה לחזור להיות אהבת ה', זה בחי' תחית המתים של המדות/ל"ה, אבל עד שמאיר בה אור החסד להחיות אותם, מה ששומר עליהם זה החרפה. והביאור נ"ל כי העובדא שאהבה רעה היא חרפה, זה מה ששומר עליה, וגורם לאדם לרצות לתקן אותה. להבדיל מגוי שאצלו האהבה הרעה היא לא חרפה, לכן אין לו אפשרות לתקן אותה. והכי נמי מי שנעשה אצלו אהבה רעה להיתר גמור וסובר שאינה חרפה כלל, נמצא שנסתלק ממנה הניצוץ רפ"ח ואין לו אפשרות לתקן אותה, עד שיחזור להבין שהיא חרפה.

וכשהלב, היינו בחי' ואו, בחי' לוחות כנ"ל, הוא משוקע באהבות רעות דהיינו שבירת כלי החסד, כי כלי החסד הם אהבת ה', וכשנשברו נהפך לאהבת עצמו ותאוותיו. **היינו חרפות ובזיונות, הנקרא ערלת לב [ל"ו/ל"ז]** כמו קליפה ומכסה על האהבה הקדושה, **אזי הלב הוא בבחי' שברי לוחות/ל"ח** כנ"ל שהלב בחי' לוחות, וכמו שהולך ומבאר שכלי החסד שנשברו נפלו לבינה שבריא דהיינו ללב, והם כל האהבות הרעות שבלב/ל"ט.

וחרפה הוא בחי' ערלה/ל"א בחי' מכסה על אהבת ה', כמו הערלה המכסה על הברית/מ"א, **כמ"ש** כמו שאמרו בני יעקב לחמור אבי שכם שלקח את דינה אחותם **(בראשית לד) מב/מ"ג** **לא נוכל לתת את**

^{ל"ז} **צ"ע עיין אוהב ישראל** – ליקוטים חדשים – פרשת מקץ – ויצבור יוסף בר, והיינו כי נודע אשר רפ"ח נצוצות נפלו בהקליפה בעת מעשה בראשית כדי להיות בחירה ורצון, ויוסף שהיה במצרים ואסף תבואות לרוב כוונתו היה כדי לשבר את הקליפות ולהעלות את הניצוצות הק'. וכן היה שהעלה ר"ב ניצוצות ק' סוד ויצבור יוסף ב"ר, ור"ל ר"ב ניצוצות כנ"ל. עכ"ל.

וצ"ע לפי הנ"ל שהרפ"ח הוא בחי' הבלא דגרמי, מה הועיל בזה, אדרבה הויק מאד שביטל את השמירה על הכלים השבורים עד התחיה. והתירוץ שזה בעצמו מה שיוסף עשה זה בחי' תחיה, כי מה שהרפ"ח שומר זה מבואר בסוד השבירה, שאז הרפ"ח רק שומר על הכלים השבורים. אבל בסוד התיקון, שם הרפ"ח הוא המיין נוקבין שצריך להעלות כדי לתקן את הכלים השבורים, כי כל המבואר בשער רפ"ח שהם בחי' הבלא דגרמי עד התחיה, הכוונה עד שיעלו אותן ע"י תורה ומצוות מייין נוקבין לעיבור בבטן אמא עילאה לתקן עולם.

^{ל"ח} **צ"ל שזו בחי' תחית המתים** של המדות בלבד שעל כן נתבטל החרפה כשמתקן את הכלים השבורים שבלב. אבל עדיין לא העלה את הרפ"ח והכלים השבורים לתיקון השלם ע"י תורה ומצוות, שזו תחית המתים אמיתית.

^{ל"ט} * דברים י' טו [ועיין פד"א פרק כח] ועיין פרש"י שמות ו' יב כל לשון ערלה פירושו אטום

^{ל"ז} **דברים פרק ו' (טו)** ומלתם את ערלת לבבכם וערפתם לא תקשו עוד: פרש"י טו) ערלת לבבכם – אוטם לבבכם וכיסויו.

^{ל"ח} מ"ק – **בחי' לוחות ראשונות** שנשברו כיון שהיו כלי ראשון לאור התורה בעולם. והכלל ברוחניות שכלי ראשון אין לו כח להחזיק האור כי חוזק הכלי הוא דווקא מכח הרושם של שברי כלים הראשונים בבחי' אין אדם עומד על דברי תורה א"כ נכשל בהם ולכן גם בני נכשלו בעגל כי היו כלי ראשון להארת התורה וכן מצינו בתלמידי ר"ע הראשונים כמבואר בלק"ה ולכן כל אדם נברא ליבו בבחי' לב שבור שאין בכוחו להחזיק האור התורה בו אבל מכח שכבר היה שלם יש בו הכח לתקנו מחדש ולכן כל אדם תחילת גידולו הוא שנמשך לאהבות רעות וצריך נקודת אמת שתאיר בלבו לבטל החרפה הזו, חרפת ליבו שהיא ערלה ואוטם על לבו שמונע ממנו להרגיש אהבה קדושה להש"י.

^{ל"ט} **צ"ע כיון** שהשברי לוחות בחי' חרפת לב מדוע היו בארון הברית לוחות ושברי לוחות. ואולי הכל יחסי כי שברי לוחות ראשונות שהיו הכל מעשי אלקים הם בחי' לוחות שניות בשלימותן, כיון שהיו מעשה אדם.

^מ **תורה פב** – איתא בגמרא (שבת פח:): הַעֲלֵבִים וְאֵינָם עוֹלָבִים שׁוֹמְעִים חֲרַפְתָּם וְאֵינָם מְשִׁיבִים עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב אֹמֵר: "וְאֵהָבִיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבוּרָתוֹ": **הנה נודע**, כי יש שלש קלפות, רוח סערה וענן גדול ואש מתלקחת (א). וקלפת נגה, היא בין השלש קלפות ובין הקדשה. ולפעמים נכללת בקדשה, ולפעמים נכללת בקלפה, והיא בבחינת נשמת העשוקים ודי למבין (ב): וזהו בחינת סדרי בראשית, שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הנ"ל, ורבעי הוא כנגד נגה. והוא בחינות חש"מ"ל, כי לפעמים נכללת במ"ל אורות. וזהו סוד מילה, כי יש שלש עורות, הם שלש קלפות. ועור דק רביעי, בחינת נגה: וכל החרפות הבאים לאדם, הם משלש קלפות הנ"ל. ומפני זה אמרו אחי דינה לאנשי שכם (בראשית ל"ד): "לא נוכל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה היא לנו". וגם יהושע אחר מל את ישראל שנית, אמר (יהושע ה'): "היום גלתי את חרפת ישראל". כי עקר החרפות באים מבחינת ערלה, שהיא בחינת שלש קלפות הנ"ל (ג). ועל כן בשנולד יוסף, אמרה אמו (בראשית ל'): "אסף אלקים את חרפתי". כי בהתגלות בחינת יוסף, שהוא בחינת קדשת הברית, בחינת מילה פנודע, נאספו החרפות, היינו השלש קלפות כנ"ל.

^{מא} **ערלה** מצינו תחילה בתורה בראשית לד שנאמר על כסוי הברית ועוד בשמות ו' יב ערל שפתים ופרש"י אטום שפתים. ועוד בויקרא שלש שנים ראשונות של עץ פרי הפרי נקרא ערלה. ועוד בדברים ערלת לב ובירמיהו ו ערלת האוזן.

^{מב} בתקפא כתוב בראשון לד

^{מג} **בראשית פרק לד (יג)** ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם: (יד) ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו: (טו) אך בזאת גאות לכם אם תהיו כמנו להמול לכם כל יקר:

תרגום אונקלוס (יד) ואמרו להון לא נכול למעבד פתגמא הדין למתן ית אחתנא לגבר די ליה ערלתא ארי חסודא היא לנא: **רש"י** (יד) חרפה הוא – שמץ פסול הוא אצלנו הבא לחרף חבירו הוא אומר לו ערל אתה או בן ערל. חרפה בכל מקום גדוף:

אחותינו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו דהיינו שאמרו לו שאצלנו הערלה היא בזיון וחרפה, כי מכסה על הברית שלנו עם הקב"ה, לכן א"א שנתחתן עמכם כשיש לכם ערלה. כי אצלנו התאוה הזו היא בזיון **והוא בחי' אהבה נפולה ושבורה**, דהיינו שאהבה הקדושה אהבת ה' נשברה ונפלה ונהפכה לאהבות רעות, **כי ידוע שהיצה"ר ותאוות רעות והקליפות נתהוים מן שבירת כלים. ומובא בע"ח בספר עץ חיים להאריז"ל (בהיכל הנקודים שער שבירת הכלים [מד] פ"ג/מ"ו)** כשיצאו אורות הנקודים מעיני אדם הקדמון כדי שיברא עולם האצילות/מ"ו, יצאו האורות כסדר מדעת עד המלכות לתוך הכלים שלהם ונשברו הכלים, ומבאר שם **כי שבירת כלי החסד נפלו אל בינה דבריאה**, ורבנו מבאר עפ"י החסידות שבינה דבריאה **היינו בינה לבא [מ"ז]** דהיינו ללב שהוא בקומת האדם כנגד ספירת הבינה, וביחס לראש הוא עולם הבריאה. **והאור החסד חוזר לאצילות ושם נשאר ביסוד דאצילות/מח, שהוא עפ"י תורת החסידות בחי' צדיק יסוד עולם [מ"ט]** וכנ"ל באות ג' שברית מרכבה ליסוד, והראש נחשב אצילות ביחס ללב, והלשון שבפה בחי' ברית הלשון היא בחי' יסוד דאצילות. נמצא שבדיבור של הצדיק מאיר אור החסד/י. **נמצא שאהבות רעות באים משבירת כלי החסד כי מדת החסד היא מדת האהבה הקדושה, וכשנשברת נעשית אהבה רעה לתאוות עוה"ז, וזה שתרגם אונקלוס את הפסוק הנ"ל כי חרפה היא"ל לנו, ארי חסודא הוא לנא. כי החרפה היינו**

^{טז} שער ט' פ"ג מ"ח ובאצילות חיים שער הנקודים פ"ט

^{מ"ה} **עץ חיים** - שער ט' פרק ג' מ"ח - ונבאר סדר יציאת ז' מלכים ונתחיל מן הראשון שהוא הדעת אשר זה יצא ראשונה וכאשר לא היה יכול הכלי לסבול כנ"ל נשבר הכלי וירד למטה בעולם הבריאה ר"ל במקום שהיה עתיד להיות עולם הבריאה אח"כ כי הרי עדיין לא נברא עולם הבריאה ונפל הכלי הזה במקום הדעת דבריאה להיותו מתייחס אליו כמוהו ואמנם אור של הדעת ירד גם הוא אלא שנשאר באצילות עצמו במקום כלי המלכות של האצילות ואמנם לא ירד שם לסיבת פגם אשר בו כי הרי נת"ל כי השבירה היתה בכלים לא באורות ואלו היה ירידתו שם משום פגם היה ראוי שנייחס ביטול אל האורות ע"ד שייחסנו ביטול אל הכלים דאחוריים דא"א שנפלו דוגמתן באצילות עצמו ואמנם ירידתן היתה כדי להאיר מרחוק בכלי שלו העומד בבריאה שלא ימות לגמרי וישאר בלתי תקוה לכן מאיר בו מרחוק בהיותו עומד הוא באצילות והוא בבחי' תגין על האותיות כנ"ל. (נאלמות חיים פ"ו כתב שהתגין מכוונס לאור שגזע את הכלים כשגזעו לכן עומדים ממעל מנחוץ להאיר לכלי. והטעמים הוא לוח מה החשק, והנקודות הם האורות שקודם מיתת המלכים. והאמותות הן הכלים)

ואח"כ יצא החסד ונשבר הכלי וירד בבינה דבריאה והאור ירד במקום כלי היסוד דאצילות כי כבר אור הדעת הקדים לקחת מקום של המלכות.

ואח"כ יצאה גבורה ונשברה וירד הכלי בחכמה דבריאה והאור ירד בכלי דנצח הוד דאצילות שהם ב' פלגי דגופא. ואח"כ יצאה הת"ת ונשבר והכלי ירד בכתר דבריאה והאור נשאר במקומו שהוא בת"ת דאצילות. **והנה עתה לא יש הרחק בין שום אור מן האורות הנ"ל אל הכלים שלו יותר מג' מדרגות כי יותר מג' מדרגות הוא הרחק גמור ואינו יכול להאיר בו.**

אחר כך מלכו נצח הוד והיו צריכין לבא למלך במקומם בכלי הראוי להם והנה לא מצאו מקומם פנוי כי שם ירד אור הגבורה כנ"ל ולכן הוצרכה הבינה להתפשט דרך קו שלה שהוא צד שמאלי עד מקום הראוי להיות אח"כ מקום הגבורה האמיתי אחר התיקון כי עתה היו כולם זה ע"ג זה.... וכו'... ואח"כ יצא אור היסוד והנה היה במקומו אור החסד כנ"ל ואז הוצרכה כלי החכמה להתפשט דרך קו ימיני עד מקום הראוי להיות חסד האמיתי אחר התיקון **ואז עלה שם אור החסד ונכלל בכלי החכמה והכלי של החסד ירד עד הת"ת דבריאה ואז יצא היסוד ונכנס בכלי שלו ומלך במקומו ונשבר ועלה האור דרך קו האמצעי ועלה עד מקום דעת העליון והכלי ירד בגבורה של בריאה ואח"כ נבאר למה עלה אור היסוד למעלה מן הת"ת עד הדעת.**

^{מ"ו} **השבירה היתה בעולם הנקודים** והוא הוצאת הקלקול עמ"נ לבנות אח"כ בעולם התיקון את עולם ההאצילות וא"כ כל שכן שעולם בריאה עדין לא היה קיים כלל אלא הכוונה שירד למקום שעתידי להיות בריאה.

מאידך כאן הרי כבר מדובר אחר התיקון שהרי כבר מדברים בעולם העשיה ממש כי מדברים בבחינות דהיינו שיש מציאות כזו של בחי' השבירה גם היום ואין זה מעשה שהיה אעפ"כ כיון שמדובר בבחי' השבירה נראה שיש חילוק מהבחינות שמדברים בבחי' התיקון כי התיקון הוא אור מה החדש היוצא מהמצב ומברר את הכלים השבורים שהם בחי' שם ב"ן והוא המלך השמיני הדר שאמנם גם הוא בחי' יסוד אבל החילוק כי אור החסד שנשאר ביסוד דאצילות אינו אלא שומר על הכלים שלא יאבדו ואילו אור מה החדש מברר אותם ובונה אותם מחדש ובעיקר ענין התיקון הוא בבחי' ההתחדשות ובבחי' שהכלים השבורים נעשים לו בחי' נוק' ועל ידם נבנה עולם האצילות ולא כמצב של השבירה שם הכלים נשארים בבריאה.

^{מ"ז} * פתח אליהו

^{מ"ח} **צ"ע כי מבואר** כאן שלא סוף דבר הוא ירידת כלי החסד לבינה דבריאה והאור ליסוד דאצילות שהרי כשיצא אור היסוד אזי עלה אור החסד למקומו ונכלל באור החכמה וכלי החסד ירדו יותר לת"ת דבריאה וא"כ המצב שמתאר רבינו היה רק מצב בינים ומדוע אומר שתמיד במצב של שבירה כך הוא.

ושאלתי את הרנ"ד שפירא, ואמר לי שמיד התחיל התיקון ולא רק אחרי שבירת כל הספירות ולכן התחיל התיקון של כלי החסד עוד לפני שיצא היסוד למלך.

^{מ"ט} * משלי י' כה

^{נ'} **דהיינו שבברית הלשון** של הצדיק שומר הברית, שם דייקא שורה אור החסד שהוא אהבת ה' הקדושה. ועיין תורה לא אות ו' בשם הזוהר הקדוש, שחסד מתגלה בפומא דאמוה, ומבאר שהכוונה שע"י שמירת הברית זוכים לכסופים ואהבת ה' גדולים.

^{נ"ב} בתולד- הוא

ערלת לב המכסה את האהבה הקדושה, **היינו אהבות רעות** שמתחזקות כשהאהבה הקדושה מכוסה, **נעשה משבירת כלי החסד** מרוב האור של החסד.

לבאר ענין החרפה שהוא בסיבת שבירת כלי החסד מבאר רבנו במשל **כי זה נראה בחוש, שעל כל פשעים תכסה אהבה (משלי י')^כ. אפי' אם אחד פושע נגד חברו, אזי כיון שחברו אוהב אותו אינו מחרפהו, כי האהבה אהבתו לחברו מכסה על כל פשעים [כ] של חברו/י.^כ וכשמתקלקל ברית האהבה ביניהם, היינו בחי' שבירת כלי החסד, אזי מחרפהו, נמצא כנ"ל כי החרפה הוא משבירת כלי החסד כנ"ל. דהיינו שאהבת אדם לרעהו נמשל לאהבת האדם להקב"ה, וכשיש אהבה ביניהם, היא מכסה על הפשעים שהאדם עושה, דהיינו שהם לא נחשבים לו לחרפה. כגון אהבה רעה דהיינו ניאוף אם אדם עושה מעשה רע כזה בלא שתבטל אהבתו להקב"ה אזי המעשה אינו מבוזה כל כך. וצ"ע כיצד יתכן פשע עם אהבת ה' ונראה כוונת רבנו כגון עבירה לשמה, כגון יעל שעשתה עם סיסרא (שופטים פרק ד') מעשה שנדמה לאהבה רעה/י^כ אבל נעשה מתוך אהבת ה', לכן לא היה לה לחרפה אלא אדרבה לכבוד גדול, כמ"ש שם תבורך מנשים יעל, מאן נשים שרה רבקה ורחל ולא. ובגמרא הזכירו גם את תמר שזינתה לשם שמים ועי"ז יצאו ממנה מלכים ונביאים, ואמרו שם גדולה עבירה לשמה ממצווה לשמה.**

וכשהלב הוא משוקע בחרפה, היינו בערלת לב, בחי' שברי לוחות בחי' אהבות רעות כנ"ל, **היינו [כ] חרפה שברה לבי.** כנ"ל בתחילת התורה. שהאהבה רעה שבלבו היא חרפה, היא שברי כלי החסד שבלב, וכשפוגם באהבה הקדושה ע"י שנוטה לחרפת האהבה הרעה, מוסיף לשבור את כלי החסד בלבו/י^כ.

והביאור נראה שחרפה וערלה ושברי לוחות, הם עניין אחד כי באים ביחד, אבל הם לא דבר אחד. כי הערלה היא קליפה המכסה על אהבת ה', ואזי נעשה אהבות רעות, ואזי היא חרפה ובזיון לאדם, כי חסד דקליפה היא תאוות ניאוף, שהיא דבר מבוזה, והיא חרפה לאדם השקוע בה. ולפי הנ"ל שהחרפה היא בחי' רפ"ח ניצוצין, שהם הבלא דגרמי דהיינו נצוץ נפש ששומר על העצמות עד התחיה. הכי נמי החרפה, דהיינו זה שהאהבה רעה היא חרפה לאדם, זה שומר אותו שלא ייהפך אצלו להיתר גמור, כי אז כבר לא יועיל לו אור החסד, להחזירו לאהבת ה'.

וכשמקשר הלב, היינו בחי' ואו בחי' אהבות רעות שברי כלי החסד כנ"ל, להיורד היינו נקודה, שהוא בחי' צדיק, ששם האור האהבה הקדושה שורה (בבחי' חסד מתגלה בפומא דאמה (תורה לא אתו^כ), **כי אור החסד נשאר ביסוד דאצילות** דהיינו בלשון שבפה שבראש, **אזי נתבטל האהבות רעות/י^כ, היינו החרפות, היינו ערלת לב. כי הצדיק שהוא נקודה, ששם שורה האהבה**

^כ **משלי פרק י** (יא) מְקוֹר חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רָשָׁעִים יִכְסֶה חֶמְסִי: (יב) שְׁנֵאֵה תְעוֹרֵר מְדַנִּים וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶה אֶהְבֶּה: (יג) בְּשִׁפְתַי גְּבוּן תִּמְצָא חֶקְמָה וְשִׁבְט לִגְוֹ חֶסֶד לֵב:

רש"י (יב) שנאה תעורר מדנים – אפילו עבירה שנתנה לשכחה נזכרת ע"י מרבית עוונות באה שנאה אחרונה ומעוררתן שכן יחזקאל הוכיח את ישראל על עבירות מצרים ואומר להם איש את שקוצי עיניו השליכו וגו' (יחזקאל כ) כמה (שנים היתה) שנאה זו כבושה ולא הזכיר להם הקב"ה עד עכשיו שהרבו עבירות על פשעיהם. (ועל כל פשעים תכסה אהבה – כשישראל מטיבים מעשיהם הקב"ה מכסה על פשעיהם):

^כ כי פשע נורס חרפה והתקון ע"י נמולת בית אהבה

^כ **לעיל אמר** שחרפה היא חסד נפול ושבור דהיינו אהבה רעה וכאן מבאר שהחרפה היא חירוף ובזיון ומבאר שהאהבה הקדושה בכוחה לבטל את החרפה וצ"ע כי אוהב אינו מחרף את אוהבו אע"פ שפשע נגדו אין זה מבטל את הפשע ולא את סיבת החירוף אלא רק שמרוב אהבתו מתעלם מסיבת החירוף אבל אור הנקודה הקדושה של האהבה הקדושה צריכה לבטל את חרפת ליבו וכלי החסד השבורים שבלבו ולא רק להתעלם מהשבירה ולכסות אותה.

^כ **כמבואר** בשירת דבורה שופטים פרק ה' פסוק כז. ובגמרא נוזר כג. וסנהדרין קה:

^כ תהלים סט כא

^כ **תהלים פרק סט** (כ) אִתָּה יְדַעַתְּ חַרְפְּתִי וּבְשִׁפְתֵי וּכְלִמְתִי נִגְדָה כָּל צוֹרְרֵי: (כא) חַרְפָּה שְׁבָרָה לְבִי וְאֶנְוֶשָׁה וְאֶקְוֶה לְנוֹד וְאֵין וְלִמְנַחֲמִים וְלֹא מְצִאתִי:

^כ **אע"פ שהם** דברי דוד המלך שלב היה חלל בקרבו והרג את היצה"ר הגשמי, ופשט כוונתו לחרפות שחרפו אותו שונאיו, רבנו דורש את התיבות לעניין שלו. ומצינו כעין זה הרבה בוהר וכגון בתורה לח אות ד' עה"פ והאנשים שולחו שהפשט מדבר בבני יעקב ודרשו בוהר על מארי דדינין והסט"א.

^כ **צ"ע משמע** דווקא אור החסד מתקן את כלי החסד. וצ"ע לכאורה הפגם הוא שהם נפלו מאהבת ה' לאהבה זרה וא"כ צריך להאיר להם אור אמת, וכן לכל המדות שנשברו, ומדוע לכל מדה דווקא האור שלה מתקן את השברים של הכלים שלה?

עוד דצ"ע הרי כיון שאור החסד ביסוד דאצילות הרי מעצם זה שהוא ביסוד דאצילות והברית מרכבה לו כבר יש לו תיקון כי הברית קושר הכל להש"י. וא"כ מדוע בכל שאר המידות האור לא נמצא ביסוד דאצילות ואפילו אור החסד בעצמו לא נשאר שם כמבואר בע"ח. מוכח מזה שתיקון כלי החסד הוא דווקא ע"י אור החסד, ולא בגלל שאור החסד נשאר ביסוד, אלא שרק בכח היסוד לגלות את האור הזה. ומוכח מזה שאור החסד הוא לא רק מכיון לשם שמים, אלא גם מחזק את את כלי החסד.

הקדושה, יאיר ברוח פיו דהיינו בדבורו בלשונו מתגלה אור הנשמה בשלימות בחי' אהבת ה' עצומה, שהיא אור החסד, המאיר **להואו שהיא בחי' לב** שבו האהבות הרעות שברי כלי החסד, **ונתבטל החרפה, היינו ערלת לב. כי על כל פשעים** שהם אהבות רעות **תכסה האהבה**^{סא} הקדושה, **כי שם שורה אהבה הקדושה** אהבת ה' ^{בכ}.

עתה יבאר שכהונה היא אור החסד בחי' אהבה הקדושה, והיא בחי' אברהם שמדתו חסד, וכנ"ל מדה זו שורה היכן שיש תיקון הברית. ונראה כאן שזו הקדמה להבין את הפסוק לקמן ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו'. כי מבאר כאן שכהן הוא איש חסד דהיינו שבו מאיר ביותר מדת אהבת ה', שהיא בחי' קודש כפי שיתבאר שם. וזהו שנצטוונו על הכהן (ויקרא כא א) "קדוש יהיה לך", ופרש"י – נהוג בו קדושה. והוא בעצמו מוזהר על טומאת מת ואסור בגרושה זונה וחללה, ומותר להיכנס בבית המקדש גם במקום שאסור לישראל להיכנס, ואכילתו את קרבן מכפרת לבעל הקרבן. וכל זה ירשו כל זרע אהרן הכהן. וכאן מבאר שזו ירושה מאברהם אבינו. ואע"פ שאברהם מורע שם, מדה זו אינה ירושה מִשֵּׁם, אלא התחילה מחדש בחזק ועומק יותר אצל אברהם שמדתו חסד, וממנו ירשו מדתו כל ישראל, אחרי שזוהמת תרח אביו שהייתה בו יצאה בישמעאל ושוב בעשו ואזי התגלתה מדת הכהונה אהבת ה', בכל זרע ישראל ועוד יותר בזרע אהרן הכהן.

וזזהו שאחז"ל בגמרא **(נדרים לב ע"ב)**^{סב} **ביקש הקב"ה להוציא כהונה מִשֵּׁם** ^{סג} **בן נח**, שהיה צדיק גדול/סו וזכה שאור האהבה יאיר בפיו, ועי"ז זכה לכהונה/סו, על כן בקש הקב"ה להוציא ממנו זרע שירש ממנו מדה זו של אהבת ה', כי עד אז, הכהונה לא עברה בירושה, אלא לפי מעשיו/סו של

^ס גם בדפורי' ותולד - שהיא, ומתולד - שהוא

^{סא} גם בדפורי' ותולד - האהבה, ומתולד - אהבה (כלשון הפסוק)

^{סב} **צ"ע האם רבנו** מתכוון דווקא לספירת החסד או שאפשר ללמוד מכאן גם לשאר ספירות כגון הגבורה שהכלים השבורים נפלו לחכמה דבריא והאור ירד לנצח והוד. ואולי לפ"ז נחדש הכי נמי כאן נאמר שכלי הגבורה נפלו לחכמה שבלב, ותיקונם ע"י אור הגבורה שבנצח הוד שבאצילות דהיינו השפתים, ונאמר שגבורה נפולה היא הכעס והנר"ה היא השתיקה שעושה מחסום לפיו בשפתיו, שלא לכעוס עכ"פ בדבור של כעס. וצ"ע.

^{סג} **נדרים לב** - אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם שנאמר (בראשית יד-יח) והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנאמר (בראשית יד-יט) ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו מיד נתנה לאברהם שנאמר (תהילים קי-א) נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך ובתריה כתיב נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב "והוא כהן לאל עליון" הוא כהן ואין זרעו כהן:

פירוש רבנו ניסים - ומלכי צדק. הוא שם בן נח: **לפיו** הוציאה מאברהם. ואע"פ שאברהם מורעו של שם לא זכה בכהונה מחמת שם אלא מחמת עצמו, והיינו דאמרינן הוא כהן ואין זרעו כהן, כלומר שלא זכה זרעו בכהונה מחמתו, מש"ה נטלה מכל שאר זרעו של שם ונתנה לאברהם: **נאם** ה' לאדני. דוד הוא דקאמר דנאם ה' דזיה לאדני דהיינו אברהם שב לימיני שהבטיחו במלחמת ארבעה מלכים שישב לימין השם כלומר שיהא בעזרו לשית אויביו הדום רגליו וכתיב בהוא מוזמר אתה כהן לעולם:

תוספות - להוציא כהונה משם. תימה דאברהם נמי היה מורעו של שם וי"ל דמכל בניו של שם קאמר ולבסוף ניטל משאר בניו וניתנה לאברהם לבדו אי"ל לפי שלא היה בכור בכל בניו ולא היה לו לירש הכהונה מן הדין אלא דוקא הבכור:

^{סד} ובזוהר ח"א דף פו.

^{סה} שורעו שילדו מכאן ולהבא יהיו כהנים מורש"א שם

^{סו} **בראשית רבה** פרשה מג פסקה ו' - "מלכי צדק מלך שלם" רבי יצחק הבבלי אומר שנולד מהול. "הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון" רבי שמואל בר נחמן ורבנן רבי שמואל אמר הלכות כהונה גדולה גילה לו.

והוא שהלך אחורנית וכיסה ערות אביו אחרי המבול כמ"ש ויקח שם ויפת (בראשית ט' א) ופרש"י שנתאמץ יותר מיפת. ולקמן בזוהר חדש שזכה לכהונה אע"פ שלא היה בכור כיון שהיה תמיד עוסק בתורה ופירש מדרכי העולם.

^{סז} **עיין מדרש במדבר** רבה ד' ח' שעבודה בבכורות והם היו הכהנים, ואדה"ר בכורו של עולם ולבש בגדי כהונה והקריב קרבן ומסר הבגדים לשת ושת למתושלח ומתושלח לנח ונח לשם בנו. נמצא ששם היה כהן יחיד רק יב שנים, ממינת נח שנפטר כשאברהם היה בן נח שנים, עד שהציל אברהם את לוט נלקחה ממנו הכהונה וזה היה סמוך לברית בין הבתרים כמבואר בפרש"י שם על אחר הדברים האלה ובבה"ב היה בן שבעים, הרי שהיה כהן גם לזרעו רק יב שנה.

^{סח} **צ"ע זבחים קיב**: עד שהוקם המשכן עבודה בבכורות ומשהוקם המשכן עודה בכהנים. ומסתמא עיקר הכהונה היא לעניין זה של הקרבת קרבנות. וצ"ע שמאידך מוכח שהיה תלוי במעשים. ונראה שבכור עדיף רק כשמעשיו טובים. ועיין שער הגלגולים הקדמה לג, שקין והבל נחלקו על הכהונה, שקין היה הבכור אלא שע"י מעשיו הרעים איבד את הכהונה, ועיין מנחת אהרן שמוכיח מהפסוקים שם וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה. מפורש שלא המנחה היתה הסיבה, אלא שבחר בהבל בגל מעשיו הטובים ולכן קיבל גם את מנחתו, ומבאר שזו הסיבה שכל כך חרה לקין כיון שהוא הראשון שהקריב קרבן כדי לזכות בכהונה והבין שהקב"ה בחר בהבל לכהן לא בו. ושער הגלגולים מבואר שזו גם היתה מחלוקת קרח על הבל עי"ש שקרר היה גלגול קין והבל היה גלגול הבל, וסבר שבו יתוקן קין ע"י שיקבל את הכהונה, אלא שהיה צד הרע של קין.

האדם/סט, וביקש הקב"ה שמשם היא תעבור בירושה ממנו, כאב המוריש מדותיו הטובות לבניו. אמנם לא כל זרעו שהוא שלישי עולם, אלא המובחר/ט, ובשביל שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, כמ"ש (בראשית יד יט) ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון, ובוזה פגם/טו באהבת ה', על כן נטלה משם /טז את הכח להוריש מדה זו לזרעו, ונתנה לאברהם /טז שהיה גדול ממנו באהבת ה'/טז, להוריש לזרעו, שנאמר אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק וטז/טז פי' מעתה

טז כי עד אז הכהונה לא עברה בירושה אלא שרתה אצל יחידי הדורות כמבואר בזהר חדש (מתוק מדבש דף כט:) – אמר רבי יוחנן בן גוריון, נטל הקדוש ברוך הוא את שם בן נח, והפרישו לכהן עליון, ולשירתו. והשירה שכינתו עמו, וקרא שמו מלפי צדק מלך שלם. והיה יפת אחיו לומד תורה ממנו במדרשו, עד שבא אברהם, ולמד תורה במדרשו של שם. ונתעסק הקדוש ברוך הוא באברהם, ונשתכחו כל האחרים. בא אברהם והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, שישירה שכינתו תמיד בביתו של שם, (הכוונה לבית המקדש שיבנה שלמה המלך מורע שם) והודה לו, שנאמר (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. אמר רבי יוחנן, והלא יפת הוא הגדול, למה שם נטל הכהונה. בשביל שהיה תמיד עוסק בתורה, ופירש מדרבי העולם. ומאין היה לו תורה. אלא אדם הראשון ידע התורה, והניחה בקבלה לשת בנו, ואחר כך באה ליד חנוך, עד שבא לשם והיה מתעסק תמיד בה.

ועי"ש בהמשך שהכוונה לתורה כולה אע"פ שלבני נח ניתנו רק ז' מצוות זה היה לכללם כדי שלא יפרקו עול כמו דור המבול.

ועיין במדבר רבה פרשה ד פסקה ח – מתחלת ברייתו של עולם אדם הראשון היה בכורו של עולם וכיון שקירב קרבנו שנא' (תהלים סט) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס לבש בגדי כהונה גדולה שנא' (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם בגדי שבת היו והיו הבכורות משתמשין בהם כיון שמת אדם מסרן לשת שם מסרן למתושלח כיון שמת מתושלח מסרן לנח עמד נח והקריב קרבן שנא' (שם ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' מת נח ומסרן לשם וכי שם היה בכור והלא יפת היה בכור שנא' אחי יפת הגדול ומפני מה מסרן לשם מפני שצפה נח שלשלת האבות עומדת ממנו. ותדע לך ששם היה מקריב שנא' (שם יד) ומלכי צדק מלך שלם וגו' וכי כהונה לו ניתנה והלא לא ניתנה כהונה אלא משעמד אהרן מהו שהוא אומר כאן והוא כהן מפני שהיה מקריב בכהנים מת שם ומסרה לאברהם וכי אברהם היה בכור אלא מפני שהיה צדיק נמסרה לו הבכורה והקריב שנא' (שם כב) ויעלהו לעולה תחת בנו וכו'...

ע עיין תוס' שהקשו שהרי גם אברהם מורעו וא"כ מה הכוונה שנטל משם ונתן לאברהם, ותרצו שהכוונה לבניו של שם, או שהכוונה לבכור בן בכור מורעו של שם ואברהם לא היה בכור.

והמהרש"א תירץ שהכוונה זרעו שמכאן ולהבא. אבל צ"ע מתי זה היה שמכאן ולהבא שהרי לא מצוין איזה זמן ששם בן נח היה יותר צדיק ממה שהיה מתחילתו, אלא רק מצוין הזמן שפגם במדה זו, ואז כבר ניטלה ממנו.

והר"ן תרץ שהכוונה שקיבל לא היה ירושה משם, אלא מחמת עצמו. ועיין במהר"ל מה החילוק.

ועיין תורה קמב שאע"פ שאברהם למד בבית מדרשו של שם שבו למדו את כל התורה שהרי היה להם קבלה מאדם הראשון, אעפ"כ את החדוש שחידש בעולם דהיינו תורה כזו שתחזור ותאחה את הקרע שהיה באלפים שנות תוהו שקדמו לו זה לא היה לו ממי ללמוד עי"ש. שלמד זאת מכח הלב הנוער שהיה לו ללמוד תורה ולעבוד את ה' שעי"ז קיבל תורה מלב העליון.

טז בראשית פרק יד (יח) ומלפי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון: (יט) ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ: (כ) וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך ויתן לו מעשר מכל:

רבנו בחיי – הקדים מלפי צדק ברכת אברהם לברכת אל עליון וחטא בזה, כי היה לו להקדים ברכת ה' יתברך, כענין שמצינו בדוד ע"ה (שמואל א-א כה, לב) ברוך ה' אלהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי, וברוך טעמך וברוכה את וגו'. והיה עונשו שניטלה ממנו כהונתו וניתנה לאברהם. הוא שאמר דוד במומוז נאום ה' לאדוני שב לימיני (תהלים קי, א), שהוא מיוסד על אברהם שקראו דוד אדוני מפני שהיה זקנו. אמר נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק, כלומר בסיבת אותו הדיבור שהיה שלא כהוגן שהקדים בשר ודם לברכת ה' יתברך. ומה שדן יהודה לתמר בשריפה, שהיתה בתו של שם, לא היה יודע שניטל ממנו כהונתו:

טז אולי אפשר לומר שבמה שהקדים כבוד בשר ודם לכבוד שמים פגם באהבת ה', ונשבר כלי החסד ונפלו שברי כלים למטה, דהיינו שהוא נפל ממדרגתו, ועלה אור האהבה ליסוד דאצילות, דהיינו לאברהם שהיה גדול ממנו. ולכן כבר לא ירש זרעו מדה זו ממנו שהרי היא פגומה אצלו. (כמו ששמעתי בשם הסטייפלער לענין שדוכין שהבנים יורשים בנפשם את מרות האב ולא את ההשקפה, לכן העיקר לבדוק את המדות של אחי הכלה יותר מההשקפה ודעות)

טז כך מבואר בגמ' הנ"ל עה"פ והוא כהן דהיינו אתה ולא זרעך וצ"ע אם כן מדוע תמר נידונה בשרפה ככת כהן כמבואר בפרש"י עה"פ פרשת וישב לח כד הוציאוהו ותשרף (ואולי או שנולדה קודם או שעכ"פ את אביה היא מחללת) ראיתי בתו"ש בשם רבינו בחיי שתיירץ שיהודה לא ידע ששם איבד כהונת זרעו. וצ"ע שהרי יצחק ויעקב היו באותו בית דין עם יהודה.

טז צ"ע אם אברהם הוא כהן, אשת כהן שנאנסה אסורה לו, ואיך שרה פעמים נתייחדה עם גוי, והותרה לאברהם עפ"י נבואה? וצ"ע אולי תורה שלימדוהו כליותיו, לא נאמר בה לא בשמים היא, דזה נאמר רק אחר מתן תורה שהשליך אמת ארצה ומסר לנו את התורה.

טז עיין מוהר"ל חידושי אגדות נדרים לב: – דע כי פי' זה, כי שם היה אל חלק השם ולכן נקרא שם לפי שהיה חלק הש"י, ולכן היה כהן לאל עליון, ומפני שראוי שהכהן יהיה הש"י ראשון אליו שכל מחשבתו אל הש"י שהוא כהן שלו משרת לו, ואצל שם לא היה זה, ולפיכך היה מקדים שם אברהם קודם הזכרת השם כי האדם קרוב אליו יותר. ולא שהיה אומר שם כי יש לאברהם קדימה אל הש"י, ח"ו לומר דבר זה רק מפני כי לא היה מדרגת שם שיהיה לו הש"י ראשון, כמו שהוא ראוי למי שהוא כהן אל הש"י שהוא יתברך ראשון אליו לגמרי מבלי שום הסרה ממנו, ולכן נטלה הכהונה מזרעו של שם ונתנה לאברהם ולזרעו, כי אל אברהם הש"י ראשון מכל דבר בעולם, ודבר זה מופלג איך היה ראוי לצאת הכהונה מן שם ולא הוציא רק מן אברהם: ועוד יראה כי שם בן נח הכיר את הש"י כאשר ראה את פעולת מעשיו בעולם, ומצד הוזה הכיר את בוראו, ולכן אמר שם ברוך אברם לאל עליון וגו' וברוך אל עליון, כי מפני שראה ברכת אברהם ואשר פעל הש"י עמו מצד הוזה היה מכיר את הש"י, ולכן ראוי להקדים ברכת אברהם כי מפני זה עצמו הכיר בוראו, אבל אברהם היה מכיר את הש"י מצד עצמו לא מצד פעולותיו רק מצד עצמו, וההכרה שהיה לשם מצד פעולותיו אין זה דבר מחויב ומוכרח שיהיה רק הוא דבר אפשרי, וכל דבר אפשרי יש לו טילוק והסרה שאם לא היה לו הסרה היה

אתה אברהם תהיה כהן לעולם בגלל דבורו של מלכי צדק מלך שלם/ע"י שהוא שם בן נח/ע"י. בגמ' נדרים הנ"ל דרשו שהקב"ה אמר זאת לאברהם אבינו, ותחילה אמר לו "שב לימיני" דהיינו אחוז במדת החסד ואהבה/א, ואח"כ אמר לו "אתה כהן לעולם"/א, דהיינו שאתה תוריש את מדת החסד לזרעך, שיהיה אור החסד בפיהם כנ"ל, וזרעו של אברהם הכוונה למובחר שבו דהיינו יצחק/א, וממנו ליעקב וממנו ללוי ומלוי לאהרן/א, ואהרן הוריש לכל כל זרעו. אמנם ביחס לגויים כל ישראל ממלכת כהנים, וביחס לישראל, זרע אהרן/א.

מחויב לא אפשרי לכך היה לכהונה (שלו) של שם הסרה, אבל אברהם היה מכיר הש"י מצד עצמו והוא מחויב שיהיה, ומאחר שהיה מכיר הש"י מצד אשר הוא מחויב והדבר שהוא מחויב אי אפשר שיהיה לו הסרה, לכך לא היה הסרה לכהונתו כי הוא דבר מחויב והבן זה:

^ט תהלים קי ד'

^{עו} תהילים פרק קי (א) לְיָדָךְ מְזֻמָּר נָאִים יְדָדָךְ לְאֲדֹנָי שֶׁב לְיָמֵינִי עַד אֲשִׁית אֲבִיבָךָ הֲדָם לְרַגְלֶיךָ: (ד) נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחַם אֶתָּה כֹּהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְּפִי צָדֵק:

פרש"י (א) נאם ה' לאדני - רבותינו דרשוהו באברהם אבינו ואני אפרשנו כדבריהם נאם ה' לאברהם שקראוהו העולם אדוני שמעני אדוני (בראשית כ"ג). שב לימיני - התעכב לתשועתי והתחולל לה' אין ישיבה אלא עכבה וכן הוא אומר ותשבו בקדש (דברים א). לימיני - לתשועת ימיני. עד אשית אויביך - אמרפלו וחביריו: (ד) נשבע ה' ולא ינחם - לפי שהיה נתיירא שלא יענש על האוכלסין שהרג נאמר לו (בראשית ט"ו) אל תירא אברם וגו' לא ינחם על הטובה אשר דבר עליך. אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק - ממך תצא הכהונה ומלכות להיות בניך יורשין את שם אבי אביך הכהונה והמלכות שנתנו לו. דברתי מלכי צדק - י"ד יתירה כמו רבתי עם (איכה א), על דברת מלכי צדק על פקודת מלכי צדק. אתה כהן - יש במשמע כהן כהונה ושררה כמו (שמואל ב מ) ובני דוד כהנים היו:

^{עח} **מלכי צדק מלך שלם** - וכן ביהושע (י' א') כתיב אדוני צדק מלך ירושלים, ועי"ש חומת אנך להרחיד"א - אמרו רז"ל דשמות מלכי צדק אדוני צדק כי נקראת ירושלים צדק, ופירשו המפרשים שמלכי ירושלים היו נקראים כן מלכי צדק אדוני צדק כמו שמלכי מצרים נקראים פרעה ולהודיע שהמלך אינו אלא לעשות צדק כדכתיב הן לצדק ימלוך מלך עכ"ד ועד"ה א"ש כי ירושלים היא מלכות ונקראת צדק ולכך המלכים נקראים על שם מ' שנקראת צדק וה' שם שמות בארץ ונקראו מלכי צדק אדוני צדק.

שלם - היא ירושלים ועיין בראשית רבה נו אות י' - אברהם קרא אותו יראה שנאמר ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה שם קרא אותו שלם שנאמר (בראשית יז) ומלכי צדק מלך שלם אמר הקב"ה אם קורא אני אותו יראה כשם שקרא אותו אברהם שם אדם צדיק מתרעם ואם קורא אני אותו שלם אברהם אדם צדיק מתרעם אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים.

ועיין תורה יד שאין שלימות אלא במקום שיש יראה כמו שכתוב בזהר (יתרו עט): באתרא דאית דחילא, תמן תשתכח שלמותא, כמו שכתוב (שם לד): "כי אין מחסור ליראיו". נמצא ששניהם קראו לה בשם מאותה בחי' אלא ששם על שם השלימות ואברהם על שם היראה שהיא הסיבה לשלימות ועוד גם הוסיף לשון ראייה שזו הסיבה ליראה. נמצא שאע"פ שגם להשיג את השלימות הבאה כתוצאה מהיראה זו מדרגה אבל אע"פ"כ זו השגה חיצונית יותר כלפי מי שמשיג וקורא על שם הסיבה ולא על שם התוצאה ואולי לכן כיון שהתפעל בבחי' יותר חיצונית לכן גם התפעל מאברהם עד שהקדימו להקב"ה דהיינו שהתפעל ממנו יותר באותו רגע. **ואולי אפ"ל ע"פ** תורה לד שמבואר שם שהכהונה היא בחי' אהבה הקדושה השורה במקום הברית אולי אפ"ל שבחי' הכהונה של שם היתה בבחי' התווה אבל של אברהם בבחי' התיקון ואע"פ שהכהונה היא נקודה קביעה וקיימת כמבואר שם אבל מבואר גם שמתגלה כפי תיקון הברית ואברהם זכה יותר בזה עד שממש איחה את הקרע כמבואר במדרש על אחות לנו קטנה (פיוט לר"ה)

^{עט} **מלכי צדק** - פרש"י ומדרש אגדה הוא שם בן נח. - ועיין גור אריה (מהר"ל על פרש"י) דכתיב "והוא כהן לאל עליון", ואי אפשר להיות כהן רק שם, דהא נח כשיצא מן התיבה נעשה בעל מום, כמו שדרשו רז"ל (תנחומא נח, ט) מדכתיב "אך נח" (לעיל ז, כג) שהכישו ארי שאיחר מוונותיו, ואין ספק שלא היה כהן רק המובחר, וזהו שם, שהרי מקדים אותו הכתוב תחלה "שם חם ויפת" (לעיל י, א), ומאחר שנעשה שם כהן לא ירד מכהונה כל ימי חייו, דאין מורידין בקדושה (יומא יב ע"ב). ועוד הרי כתיב "מלך שלם", ו"שלם" הוא ירושלים (בר"נ, י), וירושלים נפלה בחלקו של שם (רש"י לעיל יב, ו), ומי יהיה מלך אם לא מי שהוא חלק נחלתו. ויש בזה רמז, כי כתיב "ומלכי צדק" הי"ד נוסף, דהוי למכתב 'ומלך צדק', אלא שמלך י' דורות משם עד אברהם, ועד בכלל י' דורות:

^פ **כך נראה לפרש** לפי רבנו, ועיין תורה ה' אות ה' שכך פירש רבנו שם שימיני הכוונה למדת החסד ואהבה.

^{פא} **צ"ע כי איתא** בדרך ה' (להרמח"ל ח"ב פרק ד' אות ג') שעד דור הפלגה היו כל האומות תחת השגת ה' ומחטא דור הפלגה נגור שיהיו כל האומות תחת השגת השרים, לבד מזרע אברהם שהגחתם ע"י ה' בעצמו. ומסתבר שהשגחה תלויה באהבת ה', ולפי המבואר כאן שכמה עשרות שנים אח"כ ביקש הקב"ה ליתן הכהונה לזרעו של שם, ולא מסתבר שזרעו שם בן נח יהיו כהנים אנשי חסד ואור האהבה בפיהם, ואילו ההשגחה עליהם תהיה ע"י שרים.

^{פב} **אע"פ שמדתו** של יצחק גבורה ודין. צריך לומר שמדת הדין שלו נבעה מתוך אהבת ה' שהיא בחי' אור החסד שביסוד דאצילות, שע"י"ז בפיו האיר אור החסד שבכוחו לתקן שבירי כלי החסד בלב כל ישראל. והכי נמי לוי שגם הוא מדתו דין. אמנם הוא וכל זרעו הת קיים באהרן שהיה איש החסד.

^{פג} **לוי הוריש** הכהונה למשה רבנו וכשסרב משה רבנו לשליחות לגאול את ישראל, נלקח מזרעו ונמסר לאהרן ארבעת בניו וזרעם שיוולד מכאן ולהבא לכן פנחס לא נתכהן אז.

^{פד} מ"ק - **להעיר שהסוגיא** הסמוכה שם בנדרים לסוגיא הנ"ל (בעין יעקב וזק ממש סמוך) היא מחלוקת אם כהנים שלוחי דין או שלוחי רחמנא ונפסק שהם שלוחי רחמנא, ואולי גם זה רומז לענייניו שהכהן מיוחד בנקודה האלוקית שבו נקודת האהבה הקדושה הנ"ל שמכוחה ניתן לו הממשלה בשליחות רחמנא, לקרב ישראל לאביהם ע"י הקרבן. (וצ"ע כי שליח הוא ידו של המשלח וכוונו, ואת הממשלה לעורר לעבודת ה' מסר הקב"ה לנו לגמרי, ועדיין אפשר שזו שליחות, שהרי הנקודה שפי היא אור חלק אלוך).

ולפי המבואר לעיל שידור הוא הצדיק, צריך לומר שכל מי ששומר הברית יותר מחברו יש בו יותר נקודת אור החסד שהיא הכהונה, כי עיקר אור החסד מתגלה ע"י תיקון הברית וזהו כשהקב"ה נתן הכהונה לפנחס בן אלעזר הכהן/ת"י, אמר הקב"ה הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולזרעו/י ברית כהונת עולם תחת אשר קינא/י וכו' (במדבר כה)/ת"י דהיינו שהברית שלום היא ברית כהונת עולם. והטעם כי הכהונה היא בחי' אהבה [ט"ז/כ] ואהבה היא מדת החסד, הוא אברהם שמדתו חסד, וכהן נקרא איש חסד/כ"י דהיינו איש האהבה הקדושה, והאהבה הקדושה אהבת ה' שורה במקום ברית

^{פ"ה} פנחס לא נתכהן עם אלעזר אביו, אלא רק אחרי שמסר נפשו בקנאת ה' להרוג את זמרי, וכשפרחה נשמתו מרוב פחד משבט שמעון שרצו להרגו, נכנסו בו נשמות נדב ואביהו הכהנים (כמבואר באר"ל)

ועיין פל"ח – יש לומר בדרך צחות, כי ידוע שבשעה שהרג פנחס את זמרי נתלבשו בו נשמת נדב ואביהו, ועל כן זכה לברית כהונת עולם והענין מובן על פי הנ"ל, כי אמרו רבותינו ז"ל בתורת כהנים שפגם נדב ואביהו היה שלא נטלו עצה ממשה ואהרן, וגם לא נטלו עצה זה מזה כי נקודה שלהם בעצמם לא האירה להם שהרי נכשלו, אך על כל פנים היה להם לקבל אחד מחבירו מנקודה שלו, וכן מהנקודה הכלליות של משה ואהרן, ועל ידי שלא נטלו עצה וכו' נכשלו, ועל כן נתתקנו דייקא על ידי פנחס שלא נטל עצה משום אדם, כי הלא אפילו ממשה נתעלמה אז ההלכה, כי גבר אז הפגם כל כך עד שנתעלם אז גם הארת הנקודה הכלליות כביכול ופנחס בנקודת עצמו העיר גם נקודת משה ואמר לו כך מקובלני ממך וכו', ועל כן נתתקנו אז נדב ואביהו על ידו ונתלבשו בו וזכה לברית כהונת עולם וזוהו יש לפרש מה שתירגם והמה בוכים וכו' בכיין וקריין את שמע, היינו כי מאחר שראו ישראל אז שנתעלם אור הנקודה כביכול על כן בכו (ועי' ליקוטי תנינא סימן ס"ז ותבין ביותר), אך אף על פי כן נתחזקו או להחזיק על כל פנים באמונת ישראל שקיבלו מיעקב אבינו שהוא הנקודה כלליות של כל ישראל כפשוטו כי ממנו יצאו כולם, ועל כן צעקו אז שמע ישראל (אבינו) ה' אלקינו ה' אחד (וזה שנשמך שמע אצל ואהבת כי שם אצל הנקודה הקדושה שורה אור אהבה הקדושה) ועל ידי זה נתעורר אור הנקודה של פנחס, ויקח רמח בידו דא רמח תיבין דקריאת שמע היינו כנ"ל ועיין בסימן ל"ו מה שגילה רבינו ז"ל בפירוש תרגום הזה סוד נפלא:

^{י"ו} לו ולזרעו דייקא ככהונת אברהם שהיתה מושרשת במידותיו להוריש אותה לזרעו. ולא כשם בן נח שלא היתה מושרשת בו להורשה לזרעו. כנ"ל.

^{י"ז} ועיין תורה לב תנינא (וזהו יחי דף רמה). כל אהבה שאין עמה קנאה אינה אהבה. נמצא שקנאת פנחס עד כדי מסירות נפש ממש כידוע שפרחה נשמתו מפחד שבט שמעון שבאו להרגו, היא עדות על אהבת הש"י שהיתה בו כאברהם אבינו, שזכה לכהונה כשמסר נפשו להלחם לבדו בחמש ממלכות וצבא של מליונים כדי להציל ניצוץ משיח שהיה בלוט בן אחיו שנשבה אצלם. (זו לא הסיבה היחידה אלא ששם התגלה, הכי נמי בפנחס זו לא הסיבה היחידה אלא שאז נגמר הדבר)

^{פ"ח} במדבר פרק כה (יא) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֲרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיבִי אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קַנְאֹתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא כְלִיטִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי: (יב) לָכֵן אָמַר הַנְּנִי נִתֵּן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהָיְתָה לוֹ וְלִזְרָעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֹנֵת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רש"י (יג) והיתה לו – בריתי זאת: ברית כהנת עולם – שאע"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בובחים לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו – בשביל אלהיו. כמו (במדבר יא) המקנא אתה לי (זכריה א) וקנאתי לציין. בשביל ציון:

^{ט"ז} ח"ו שלמא עס וזיהא לו וכו' ברית כהונת עולם תחת אשר קנא וכו' כי אהבה שאין עימה קנאה אינה אהבה עיין זכר וזמרי רמב"ם. ועיין נדרים סב. שכל ת"ח אמיתי הוא בחי' כהן כמ"ש (שמואל ב' ט' יח) ובני דוד כהנים ועיין רמב"ם שמיטין ויובל י"ג. ועיין תורת משה לחת"ס ויקרא ו' ב'.

^כ **רמב"ם יד החזקה** הלכות שמיטה ויובל פרק יג (יג) ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני יי לשרתו ולעובדו לדעה את יי והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה י"י חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ו דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים הרי דוד ע"ה אומר י"י מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי בריך רחמנא דסייען:

תורת משה לחת"ס על ויקרא פרק ו פסוק ב – ואש המזבח תוקד בו וכו' ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר, פי' אש של מעלה תוקד "בו" בו בלב כל איש מישראל כי תוכו קדוש ואש להבת ה' יוקדת בו וע"כ וביער עליה הכהן הוא הנביא או מוכיח הדור שהמה בבחינת כהנים כדאיתא ברמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ט' שכל אחד יכול להיות בבחינת כהן וכמו שכתוב בשמואל ב' סימן ט' פסוק י"ח ובני דוד כהנים היו.

^{כ"א} **עיין רבנו בחיי** (במדבר כה יג) פנחס המושך כח מן החסד, והגרמו בשמו (פנ-חס נטריקון) פני חסד, שהיא מדתו של כהן, לא הזכיר בו מלח, כי הבטיחו בקיום נצחי ושלא תשלוט עליו מיתה:

ועיין זוהר ח"ג דף קמה: ומאן הוא מלאך יהו"ה צבאות למעלה, זה מיכ"אל השר הגדול, דאתי מחסד של מעלה, והוא כהן גדול של מעלה, כביכול כהן גדול דלתתא אקרי מלאך יהו"ה צבאות, משום דאתי מסטרא דחסד, מהו חסד, רחמי גו רחמי, ובגין כך כהן לא אשתכח מסטרא דדינא, מאי טעמא זכה כהן לחסד, בגין היראה, הדא הוא דכתיב (תהלים קג יז) וחסד יהו"ה מעולם ועד עולם על יראיו:

מגיד מישרים – פרשת חקת – ושחט אותה לפניו שיהא זר שוחט ולא כהן דאיהו איש חסד ולאיהו כדאי למעבד דינא דשחיטה אלא זר שוחט לאכחשא תוקף דינא ואלעזר רואה דע"י הסתכלותא דידיה בה מתעורר חסדא בעלמא

שלום, היינו צדיק יסוד עולם [צ] וכמבואר באדרא פ' נשא, שחסד האהבה מתגלה בפומא דאמה ע"י שמירת הברית כמבואר בתורה לא אות ו' צ"י שהחסד הזה הוא אהבה וכסופים להקב"ה:

אות ח

עתה יבאר עוד שני אופנים להאיר את אור החסד בכלי החסד השבורים שבלב, **בזמן שאנו רחוקים מהצדיק.**

אחרי שלמדנו באות ג' שיוסף הוא השליט לבטל חרפת לבנו. ובאות ד' הוסיף רבנו שלכל אחד מישראל יש נקודה וממשלה לתקן חרפת לבו. ובאות ו' ביאר שלכל אחד מישראל יש בחי' יוד ויש לו בחי' ואו. כאן אומר נמצא שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו. וצ"ע כיצד זה מובן ממה שנתבאר לעיל שהרי בינו לבין קונו הוא מדבר אל הקב"ה ולא אל לבו. ובפרט שגם לא מבואר מה צריך לדבר עם קונו כדי שתאיר נקודת אור החסד בלבו. ולכאורה כל דבור. ונ"ל לתרץ שהכוונה לדבור בשלהבת הגבורות (כמבואר בתורה לח) ובבחי' כל עצמותי תאמרנה (כמבואר בתורה מח) ודיבור חדשים בהתלהבות (כמבואר בתורה קנו) ואזי הדבור הוא דברי ה' ממש ובחי' רוח הקדש כמבואר שם, ואזי שומע מפי דבר ה' שהוא אור החסד המאיר ללבו.

עוד מבאר כאן רבנו שגם ע"י שמדבר עם חבירו ביראת שמים מקבל מחבירו נקודת אור החסד שבכחו לבטל חרפת לבו. וגם זה צ"ע כי הוא חידוש גדול שהפה של החבר נחשב יסוד דאצילות ביחס ללב שלי, דבשלמא הפה של הצדיק והפה שלי הוא אצילות ביחס ללב שלי, אבל פיו של החבר זה חידוש.

ועניין זה רמוז בעץ חיים הנ"ל המבואר באות ז' שם מבואר שאור חסד נמצא ביסוד דאצילות וכלי החסד בבינה דבריאה. ובאמת מצב זה היה רק עד שנשברו כלי התפארת שאז עלו האורות וירדו הכלים לנמוך יותר. והאריז"ל שם/צ"י מקשה שכיון שנתרחקו האורות מהכלים איך יתקנו הכלים, ומתרץ/צ"י שכלי החסד יכול לקבל אור וחיות משאר אורות הקרובים אליו (כגון מאור היסוד ונצח). ועוד תירץ שיכול כלי החסד לקבל גם את אור החסד ע"י האורות הקרובים אליו.

ונראה שכאן רבנו מבאר עניין זה למעשה שהן שתי עצות כשאנו רחוקים מהצדיק. אזי העצה לדבר עם הקב"ה ועם חבר וכנ"ל שגם בכל אחד ישראל מאיר בפיו אור החסד. /צ"י

²² עיין לעיל תורה לא אות ו' חסד מתגלה בפומא וכו', ועיין לק"ה תפילין ב' יא עפ"י חומר עוון פנה"ב וטעם שאין תיקון אלא ע"י הצדיק שאצלו לא נפגמה הנקודה.

²³ **עיין תורה לא אות [ו]** ומי שהוא בבחינת ברית, אָזי (אֲדָרָא נְשָׂא קמ"ב).: 'חֶסֶד מִתְגַּלֶּה בְּפִמּוֹ דְאִמְהָ, בְּבַחֲנֵת (תְּהִלִּים פ"ט): "לְעוֹלָם אֲשֶׁמֶר לוֹ חֶסְדִּי וּבְרִיתִי נֶאֱמַנְתָּ לוֹ". וּבְשִׁבִיל זֶה נִתְּנָה מִדַּת חֶסֶד לְאַבְרָהָם, כִּי הוּא הָיָה רֹאשׁ לְמֵאֲמִינִים וְרֹאשׁ לְנִמְלִיִּים: וְכִשְׁנִתְּגַלֶּה הַחֶסֶד, הָיְנוּ הָאֱהָבָה וְהַשְׁתַּוְקָאוֹת, בְּבַחֲנֵת (שִׁיר הַשִּׁירִים ב): "כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אֲנִי".

²⁴ **עיין בעץ חיים** שצ"י רבנו באות ו' בעניין שבירת הכלים, שאור החסד שנשאר ביסוד דאצילות וכלי החסד בבינה דבריאה, ושם הקשינו שהמצב הזה היה זמני בלבד כי כשנשבר כלי התפארת אזי נתארך כלי הכתר עד התפארת, ונמצא שבמקום אור החסד יש כלי הכתר ואזי עלה אור החסד למקומו הראשון מיסוד דאצילות לחסד דאצילות וכלי החסד נפלו מבינה דבריאה להוד דבריאה, ונמצא שהמרחק ביניהם גדול, ואמנם האריז"ל מקשה שם שהרי בתחילה אמר כלל שאם יתרחק האור מהכלי יותר מג' ספירות, כבר אין לו תקנה. ומבאר שבאמת כל עולם הבריאה כלפי אצילות לא נחשב אפילו כספירה אחת לכן כל הנמצא בבריאה כאילו הוא נמצא במלכות דאצילות. ושוב מקשה שם הרי עדיין יש מרחק יותר מג' ספירות בין כלי החסד שבמלכות דאצילות לאור החסד שבחסד דאצילות.

וזה לשונו בעץ חיים שער ט' פ"ג – (שים לב שמדבר בספירת הדעת אבל ממנה תבין גם על ספירת החסד שבאה אחריה) וא"ת והרי אמרנו למעלה שהוא מוכרח שלא יהיה הפרש בין הכלים והאור שלו רק ג' ספירות וא"כ איך ירד הכלי של הדעת עד מלכות דבריאה. התשובה הוא כי ודאי הוא דהיכא דאפשר אפשר והנה תחלה ה"י זה הנהגה וזה אינו חסר כי בתחלה היה הכלי הנהגה מאורו בהיות הדעת למטה והאור אינו חסר ג"כ כי גם אם יעלה במקומו בדעת האצילות אין לו שום כלי שם ולכן היה חפץ להאיר בכלי שלו וכיון שירד שוב לא יעלה. אמנם כאשר ראה שיש בחי' כלי במקומו קרוב הוא אל הנאת עצמו ותועלתו יותר מלהועיל אל הכלי שלו כי עתה בעלותו למעלה במקומו יש לו כלי ושם יוכל לקבל האור לעצמו מלמעלה מן המאציל ומן הכתר בקירוב גדול ולכן עלה למעלה. והנה טעם זה יספיק לבחינת תועלת (נ"א מעלת) האור לעצמו ואמנם גם לבחינת חסרון הכלי שלו ברדתו למטה במלכות דבריאה כנוצר אינו הפסד גדול כ"כ כי מה שאנו אומרים שצריך שלא יהיה הרחק בין האור ובין הכלי שלו ג"ס לבד הוא כשיעור ג"ס דאצילות אשר שיעורם גדול אבל בבריאה כל ה"ס דבריאה אינן שיעורם אפי' כשיעור ספירות א' דאצילות וא"כ הרי הוא כאלו עומדת בראש הבריאה כי כל ה"ס דבריאה כשיעור ספירה א' נחשבין.

²⁵ **עץ חיים שער ט' פ"ג** – (שים לב שמדבר בספירת הדעת אבל ממנה תבין גם על ספירת החסד שבאה אחריה) וא"ת הרי יש הרחק בין הכלי דדעת לאור שלה ז' ספירות דאצילות כי הרי הוא עומד למעלה בדעת דאצילות. וי"ל כי אפי' בספי דאצילות עצמן אין כ"כ הפסד וולתי בהיותו ביניהן בין האור והכלי שיעור ג"ס ג"כ ריקניות בלתי אור כלל לא הוא ולא זולתו אבל כאן **אע"פ שהאור שלה עצמו עלה למעלה הנה יש אורות אחרים עומדים בסוף האצילות קרובים אל הבריאה ותוכל לקבל הארה מהם וגם תוכל לקבל הארה מן האור שלה בעצמה ע"י האורות ההם הקרובים אליה** וזכור כלל זה בכל שאר הספ"י כי לעולם לא יש בין הכלי ובין האור יותר מג' ספירות דאצילות ריקני' ולא נצטרך לחזור ולומר הענין בכל א' מהם.

²⁶ **נמצא לפי האריז"ל** מי שרחוק מהצדיק, יכול לקבל התעוררות מאור הצדיק ע"י חבירו, ויכול לקבל התעוררות גם מאור חבירו עצמו. וצ"ע כי רבנו אומר כאן שגם אור של חבירו וגם של עצמו הם ענפים לאור הצדיק שהכל צריכים לקבל תחילה מהצדיק.

ונראה עיקר החדוש שגם המניה וביה הוא רק מכח ההתכללות עם החברים, וכן מבואר בלק"ה תפלין ב'י"א.

נמצא שצריך את כל הג' נקודות כי לכל אחת יש מעלה שאין בחברתה. וזהו שמדמה מוהר"ת בלק"ה ס'י"א את הג' נקודות לג' מיני תפלין כי תלויים זה בזה. שהעיקר הוא של ראש שהוא בחי' נקודת הצדיק, והשניה קשר של תפלין שרומז לנקודת החבר אע"פ שאין בה פרשיות רק על ידה דהיינו ע"י ההתקשות של החברים יכולים לקבל אור הצדיק. ונקודת מניה וביה היא תפלין של יד, בחי' נוקבא בחי' דבור קדוש שכינה מדברת מגרונה שמאיר ללבו מנקודת עצמו, ומצמצם תבערת לכו למדה הנכונה כמבואר בלק"ה מלמדים ד' יג. שהיא הכנה לקבל מכל הנקודות.

נמצא דהיינו ממה שנתבאר לעיל באות ו' שבפרטות כל אחד בפיו נמצאת נקודת אור החסד, וצריך להאיר אותה ללבו לתקן האהבות הרעות שבלבו, **שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחי' נקודה, בחי' פי ידבר חכמות** [צ"ט] ונקודת אור החסד אהבת ה', השורה בלשונו שבפיו, **להואו שהוא בחי' והגות לבי תבונות** [ק"א]. ועי"ז נתבטל ערלת לכו, היינו חרפות היינו אהבות רעות:

וגם צריך כל אדם לדבר עם חבירו ביראת שמים^{ק"ב}, כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקודה שיש בחבירו יותר^{ק"ג} ממנו, כמ"ש בנבואת ישעיה שראה את הקב"ה ושרפים ממעל לו וקרא זה אל

^{ק"ד} **לק"ה תפלין ב' ד'** – ונקדה שכל אחד מקבל מניה וביה, זה בחינת נקדה התחוננה, שהיא סמוכה אל הלב ומאירה לשם והמשכת ההארה מנקדה עליונה לתחוננה נעשה על ידי כלליות ישראל על ידי שנקשרין ונכללין זה בזה ומאירין זה לזה, על ידי זה יכול לקבל הארה נקדה התחוננה מנקדה העליונה, דהיינו שהנקדה שאצל כל אחד ואחד בפרטיות מקבלת מנקודה העליונה שהיא אצל צדיק הדור, פי בודאי כל אחד ואחד, בפרט הוא רחוק מאד מצדיק הדור ואי אפשר לקבל ממנו רק על ידי כלליות ישראל, על ידי זה נמשכת ההארה ואז יכול לקבל כל אחד ואחד, בפרט גם כן. וזהו בחינת המעלה שיש פשנמצאים רב עם ישראל אצל הצדיק שאז עקר הקבלה מן הצדיק שדורש ברבים, 'ברבים' דיקא, פי על ידי רבים יש להם כח לקבל הארתו הגדולה ואז יכול גם כל אחד ואחד לקבל, פי נשתלשלה ההארה על ידי כלליות ישראל.

^{ק"ה} **עיין לק"ה תפלין הלכה ב אות ד**) וזה בחינת תפלין של ראש ותפלין של יד והם בחינת ג' מיני תפלין, דהיינו של ראש וקשר של דל"ת, שהוא גם כן בחינת תפלין כמובן בכונות האר"י. ותפלין של יד והם פנגד ג' בחינות הנקודות הנ"ל. פי הנקודות הם ג' דהיינו נקדה הכללית של צדיק הדור ונקדה שמקבלין ישראל בכללן זה מזה בבחינת ומקבלין דין מן דין. ונקדה שמקבלין כל אחד ואחד מניה וביה. וזהו בחינת ג' מיני תפלין הנ"ל, פי של ראש זהו בחינת הצדיק ונקודת הצדיק בערך הג' נקודות הנ"ל הוא בחינת ראש ומחין וכלם מקבלין ממנו, והוא נקרא "ראש" בגי' ישראל בחינת רבי, פי עקר בחינת רבי שנקרא צדיק הדור, הוא בבחינת הנקדה הנ"ל שכלם מקבלין ממנו. וזהו בחינת תפלין של ראש כנ"ל ומשם יוצא הארה ומאיר נקדה הנ"ל שהוא בחינת קשר של ד', שהיא בחינת מלכות, בחינת כלל ישראל שמתקשרים ומאירין זה בזה, ועל כן זאת הנקדה מאירה בבחינת קשר. פי עקר הארתה על ידי התקשרות שמתקשרין כלל ישראל ומאירין זה לזה כנ"ל. וזהו בחינת ד' מחנות ישראל עקר הד' היא היוד שהיא קוצו של דל"ת, שהיא בחינת נקדה הנ"ל, כמובא. ויש לרמוז פי הד' היא יו"ד וב' וי"ו, הינו בחינת נקדה הב' הנ"ל שמקבלין הארה זה מזה. נמצא, שזאת הנקדה הב' שבכלל ישראל מאירה בב' בחינות, פי כל אחד צריך להאיר בלבבו, שזה בחינת יו"ד וי"ו, כמו שכתוב שם בפאמר הנ"ל. וגם צריך להאיר בלב חבירו שהוא גם כן בחינת יו"ד ועל כן מרמוז נקדה הזאת בבחינת ד' שהיא יו"ד וב' וי"ו כנ"ל, דהיינו שמאירה בב' לבבות ללבו וללב חבירו כנ"ל. אבל נקדת צדיק הדור הנ"ל שהיא בבחינת שין של תפלין שיש לה ג' ראשין פנגד ג' הנקודות הנ"ל, פי צדיק הדור הוא כלול מכלם מכל ג' הנקודות הנ"ל. ואחר כך נמשך הארת נקדה הג' שמקבל כל אחד מניה וביה, וזהו בחינת תפלין של יד שמשם מאיר הנקדה בבחינת יוד שהוא קשר של יד שהיא מאירה ללבו, פי היא כנגד הלב ועל כן היא כנגד הלב כנ"ל וכלליות אלו הג' נקודות הם שם שייך דל"ת יו"ד, שזה השם ביסוד שם שורה הנקדה כנ"ל, פי אלו הג' נקודות הנ"ל שאנו צריכין לקבל מכלם בכלל גם הם מקבלין זה מזה כנ"ל ומשתלשל הארתם מזה לזה כנ"ל. וגם בפרטיות בכל נקדה יש בחינת ג' הנקודות הנ"ל, פי הנקדה המאירה למה שלמשה, דהיינו אל הלב בבחינת בינה דבריאה היא בחינת נקדה התחוננה בפדרגה העליונה כנ"ל, פי כן הוא סדר כל ההארות פידוע.

^{ק"ו} תהלים ט"ו ד' הנ"ל

^{ק"ז} **תהלים פרק מט ד**) פי דבר חכמות והגות לבי תבונות:

^{ק"ח} סוף הפסוק הנ"ל

^{ק"ט} **עם חברו ביראת שמים** – צ"ע כיון שאנו עוסקים באור החסד שהוא אהבת ה' לכאורה צריך לדבר עם חבירו באהבת ה'. ועיין **תורה ה'** – ואף על פי כן צריך לאקדמא את היראה זו, פי בעל אבדה מחזיר על אבדתו (כמו שאמרנו רבותינו, וזרונים לברכה [קדושין ב:]; דרכו של איש לחזר אחר אשה. משל לאדם, שאבדה לו אבדה וכו': פרוש: כי אהבה הוא בחינת איש ויראה היא בחינת אשה, פידוע. ועל כן צריך להקדים את היראה, כי אז תבוא אליו האהבה ממילא, כי האהבה הולכת ומחזרת אחר היראה תמיד, פי בעל אבדה מחזיר אחר אבדתו, כנ"ל; כך שמעתי מפיו הקדוש בפרוש):

^{ק"י} **מהנקודה שיש בחבירו יותר ממנו** – עיין לעיל במעשה דאבא אומנא שם תחילה נקט לשון "כי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחי' נקודה, מה שאין בחבירו" ושם בסמוך חזר ונקט כמו כאן "ובחי' הזאת שיש בחבירו יותר ממנו הוא משפיע ומעורר לב חבירו". ונראה לתרץ שבאמת צריך להשתדל לדבר בעיקר עם מי שזכה יותר ממני לתיקון הברית כי אצלו מאירה הנקודה ביותר ממני, אבל העיקר הוא לדבר עם חבירו בכונה לקבל, דהיינו בשפלות וכשמדבר עם חבירו בשפלות על מנת לקבל אזי אע"פ שבמציאות הוא נמוך ממנו יכול לקבל ממנו התעוררות עצומה ע"י שמרגיש קטן ממנו. וכמו שמצינו אנ"ש גדולים מאד שקבלו מאנ"ש פשוטים מאד התעוררות עצומה. כי במציאות יש בכל אחד נקודה שאין בחבירו אבל כשבא לקבל צריך לכווין לקבל ממה שיש בחבירו יותר ממנו.

זה, והתרגום [ק"י/ק"ה] ומקבלין דין מן דין, כי בזה הבחי' שיש בחבירו יותר ממנו, דהיינו נקודת האהבת ה' שקבל מהצדיק ונצטייר אצלו כפי מדתו המיוחדת לו שאין בחבירו זאת הבחי' הוא בחי' נקודה, ושם בהנקודה הזאת שורה האהבה הנקרא כהן, והנקודה הזאת הוא בחי' צדיק לגבי חבירו. והנקודה הזאת מאיר ללב חבירו הנקרא ואו [ק"י] וכן בשיחות שרבנו ציווה לדבר בכל יום/יום¹⁷ עם חבר ביראת שמים כדי לקבל מחברו את נקודת אור החסד שבפיו שיבטל חרפת האהבות הרעות שבלבו, ואפילו עם חבר שנדמה לו שהוא קטן ממנו דוודאי לו בפיו נקודת אור החסד בגוון שאין לו והוא נצרך לה כדי לבטל חרפת לבו. והעיקר לדבר עם אנשי הצדיק האמת, אבל גם כל אחד מישראל יש נקודה שאין בי אלא צריך יותר והירות. ובאמת א"א לדבר עם כל בני ישראל, ועיין לק"ה תפילין ב' ד' שנקודת החבר נקראת קשר של תפילין, רמו שהעיקר לכוון בזה להתכללות והקשר עם כלל ישראל ובעיקר עם אנשי הצדיק כי זה הכלי לקבל את הנקודת אור החסד הגדולה מהצדיק בעצמו. ולמעשה נראה שנהגו אנ"ש למצא חבר אחד שעמו מקיימין צווי רבנו הוזה לדבר ביראת שמים/ק"ה, ולא כל כך קיימו זאת עם הרבה חברים:

וכל הנקודות הללו, היינו הנקודה הנקרא פי ידבר חכמות, וגם הנקודה שיש בכל אחד מה שאין בחבירו, הם ענפים להצדיק [ק"ט], שהוא נקודה כלליות של כל ישראל, שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק, ואח"כ יקבלו דין מן דין/ק"ה, וכל אחד יקבל מיניה וביה [ק"א] משמע שתחילה יקבלו דין מן דין ואח"כ מניה וביה, כי העיקר היא נקודת הצדיק וממנו מקבלים ע"י התכללות עם החברים. וע"י שלשה בחינות אלו, נתבטל החרפות, היינו ערלת לב, היינו אהבות רעות.

וזהו על כל פשעים תכסה/ק"ב אהבה, כי שם שורה אהבה הקדושה :

בלק"ה (תפילין ב' יא/ק"א) ביאר שעל כן פגם הברית גורם לשבירת כלי החסד, ואזי אין לו תיקון אלא ע"י הצדיק, שכיון שפגם בנקודת החסד שלו, צריך להאיר לו נקודה חדשה, וזה יכול רק מי שהוא שרש כל הנקודות.

ועיקר הקבלה מהצדיק היא ע"י ששומר הברית, כי בלא זה לא יקבל ממנו כראוי (וכן מבואר גם בתורה לו שאין השגה בדברי הצדיק עד שיתקן בריתו) דהיינו שכמה שיתקן את בריתו כך יזכה יותר לקבל מהצדיק את אור החסד. ונראה שהכוונה בזה לא שהצדיק נותן לו נקודת אור חסד חדשה, אלא שע"י הצדיק זוכה לגלות את אור נשמתו שהיא אור החסד שנמצא בו בכח, ולא יכול להוציאו לפועל אלא ע"י שמירת הברית

¹⁷ בתרגום על וקרא זה אל זה בישעיהו ו' ופירושו זה מזה.

¹⁸ ישעיה פרק ו (א) בְּשֵׁנַת מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזָיָהוּ וְאַרְאָה אֶת אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל פֶּסַע רָם וְנִשְׂא וְשׁוֹלֵיו מְלָאִים אֶת הַהֵיכָל: (ב) שְׁרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לֹא שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד בְּשָׂתַיִם יִכְסֶה פָּנָיו וּבְשָׂתַיִם יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשָׂתַיִם יַעֲוֹף: (ג) וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְיָדוֹד צְבָאוֹת מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

תרגום יונתן (ג) ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכנתיה קדיש על ארעא עובד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמאי יי צבאות מליא כל ארעא ויו יקריה:

רש"י (ג) וקרא זה אל זה – נוטלין רשות זה מזה שלא יקדים האחד ויתחיל ויתחייב שריפה אלא אם כן פתחו כולם כאחד וזהו שיסד ביוצר אור קדושה כולם כאחד עונים כו' ומדרש אגדה מעשה מרכבה הוא וכן תירגם קדוש קדוש קדוש ג' פעמים כתרנומו:

¹⁹ עיין לק"ה תפילין ב' ד'

²⁰ **שיח שרפי קודש** – חלק ד סימן ג – על הַפְּתוּב (ישעיה סו) וּמוֹבָא בְּחֻזְזִים שְׁבָסְדָר "תיקון חצות": "אל תתנו דמי לו ואל תתנו דמי לְכֶם", דִּקְוֵוּ בּוֹ וְאָמְרוּ: מְלֻבָד עֲבוּדָת מִהַתְּפִלָּה שְׁעַל יְדֵי זֶה מְקִיָּם הָאֲדָם אֶת בְּחִינַת "אל תתנו דמי לו" כי מִפְּצִירִים בּוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁיִרְחֵם עֲלֵינוּ וְכוּ' הָרִי שְׁכָמוֹ כֵּן צְרִיכִים לְבָלִי לְהַחְרִישׁ וְלִשְׁתּוֹק בִּינְיָנוּ אֲנִי רַק כֹּל אֶחָד מִחֵיב לְהַשְׁתַּדֵּל לְדַבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שְׁמַיִם וּבְזֶה נִקְיָם בְּחִינַת "וְאֵל תִּתְּנוּ דְמֵי לְכֶם" (רָאָה עוֹד בְּהַשְׁמָטוֹת שְׁבָסוֹף סֵפֶר "חיי מוהר"ן" הַשְׁמָטָה ב').

²¹ **עיין שיח שרפי קודש** – חלק ה סימן שלא – רבי אברהם שְׁטְרִינְהַרְץ וְ"ל וְרַבֵּי מְרַדְכֵי שׁוֹחַט וְ"ל בְּרִצּוֹנָם לְקִיָּם בְּפִשְׁטוֹת עֲצַת רַבְּנוּ לְדַבֵּר אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ בְּיִרְאַת שְׁמַיִם, כְּמַבְאָר בְּלִקוּטֵי מוהר"ן סִימָן לָד, הָיוּ מְקַפְּיָדִים לְהַפְגִּישׁ מֵדֵי יוֹם בְּיוֹם וּבְמִקּוֹם מִיָּחָד, וְשֵׁם הָיוּ מְדַבְּרִים יְחָדוּ בְּדַרְכֵי עֲבוּדַת ה'.

²² שהוא כלליות ושרש נשמות ישראל וכלליות נקודת האהבה הנקראת כהן שבכל ישראל, נמצא כהן הגדול הוא שרש נשמות ישראל ועיין כלי חמדה (ויקרא קונ"א אות כה) שמתקן בזה קושיית המנחת חינוך (נצוה סוד) כיצד הכהן הגדול מתוודה על השעיר המשתלח את עונות כל ישראל (ויקרא סו כה) הרי מילי לא מימסרין לשליח כטבואר במהרי"ט (ח"א קכו) כי נכח שהוא שרש נקודות הכהן שבהם כטווח להכניס בהם הרוחני תשובה וע"כ גם מתוודה עבורם. והנאירי חיבור התשובה עמ' 546 כתב כי הוא המיוחד שבעם וכו' שהוא מעיר את הישן וכו'.

²³ **משמע דווקא** מחבר שקיבל מהצדיק וצ"ע. אמנם מאידך כיון שא"א לדבר עם כל ישראל מסתבר יותר לדבר עם חברים שקבלו מהצדיק. ומסתבר שעם כלל ישראל נכלל בהם ע"י שמקיים ואהבת לרעך כמוך.

²⁴ פירוש טמנו בו, דהיינו שמקבל מהנקודה שנמצאת בו בעצמו.

ק"ב **צ"ע מדוע** רק תכסה ולא תבטל לגמרי? ועיין גם לקמן עה"פ אסף אלקים את חרפתי פרש"י אסף הכניסה למקום שלא תראה.

²⁵ **לק"ה תפילין ב' יא** – מי שפגם בבברית עקר תשובתו הוא רק על ידי צדיק הדור, שהוא בְּחִינַת נְקֻדָּה הַכְּלִלִית שְׁמִשֵּׁם מְקַבְּלִין כֹּל הַנְּקֻדּוֹת, וְזֶה מֵאֲחַר שֶׁפָּגַם בְּנְקֻדָּה שְׁלוֹ בְּעֲצָמָה, עַל פֶּן מְכַרְך לְקַבֵּל אֹר הַנְּקֻדָּה מִחֲדָשׁ, וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל יְדֵי צִדִּיק הַדּוֹר שֶׁהוּא שֶׁרֵשׁ כֹּל הַנְּקֻדּוֹת וְעַל פֶּן יֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַאִיר לוֹ הַנְּקֻדָּה מִחֲדָשׁ, כִּי שֵׁם שֶׁרֵשׁ כֹּלָם בְּנִי"ל.

ע"י הצדיק. (בבחי' הכתוב לא רחוקה היא ממך, ובבחי' המעשה מהאוצר שנוסעים רחוק כדי לגלות שהוא אצלם בביתם)

רבינו מביא כאן ג' דוגמאות מיוסף ונראה שהן כנגד הג' נקודות מניה וביה והחבר והצדיק כי אסף אלקים את חרפתי היא הארת הצדיק ופי המדבר אליכם פרש"י כפי כן ליבי זו נקודת מניה וביה וידבר על ליבם היא נקודת החבר.

וצ"ע דלעיל באות ד' אמר שקודם למתן תורה כולם קבלו רק מהקב"ה. ואולי הכוונה לכלל ישראל אבל האבות ויוסף בכללם כבר היה להם דין ישראל גמור לפני מתן תורה. דהיינו שישראל כשזכו לזה הפירוש שזכו לבחי' יוסף הוא השליט.

וזהו כשנולד יוסף/קידו הצדיק, אמרה רחל אסף אלקים את חרפתי (בראשית ל')/קטו, פשוטו שליצני הדור אמרו שיעקב לקח את רחל ליופי ותאוה, כמנהג הגויים או לקחת שתי נשים, אחת לתאווה ואחת לפריה, והיה לה לחרפה גדולה עד שנולד יוסף והוכח שלקחה לפריה ורביה. ורבנו מפרש עפ"י הנ"ל, שבלידת יוסף הצדיק, יוסף השליט, שבדבור פיו מאירה נקודת אור החסד נתבטלה חרפתה **כי כשנתגלה הנקודה ששם אהבה הקדושה, אזי נתבטל החרפות, היינו ערלת לב, היינו אהבות רעות:**

ק"מ – צ"ע מדוע לא קראה לו על שם אסיפת החרפה, אלא על שם תוספת בן אחר, הרי שם מרמוז למהות הדבר? ומשמע לפ"ז שמהות יוסף הוא להוסיף בן אחר, יותר ממה שמהותו לבטל חרפה וצ"ע.

ועפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח במקום אחר נ"ל לבאר כי יוסף נקרא לשון תוספת כי מהותו ברית דהיינו חיבור ותוספת כי אינו דבר לעצמו אלא מחובר ומגלה משהו אחר כמובא בזהר יעקב ויוסף כחדא אולי כי יוסף מגלה את יעקב ומחבר אותו למלכות דהיינו לבני ישראל כי יוסף היה בחי' ממוצע בין יעקב לאחיו לכן נקרא אברך רמוז לאב רך דהיינו שגם הוא קצת אב כלפי האחים וכן מצוינו שבניו נחשבים בני ישראל והאחים הם בחי' כנסת ישראל ויעקב בחי' הצדיק המשפיע לכנ"י ויוסף הוא הברית מרכבה ליסוד המחבר ביניהם לכן נקרא יוסף על שם שהוא בחי' תוספת כי שם שורה האהבה הקדושה ואילו איוסף החרפה שנעשה על ידו זה דבר הבא ממילא.

נמצא לפי רבינו שכונת רחל באמרה אסף אלקים את חרפתי היה חרפת אביה והיצה"ר כידוע שלכן הרע שבקליפת נגה וקשה להתגבר עליה יותר מעשו שהוא בחי' הג' קליפות הטמאות כי הנגה מציג עצמו שצדיק וכל מעשיו רמאות ומובא שלכן לא רדף אחריו עשו לחרון כי סמך על לבן שיעשה מלאכתו בשבילו.

קט"ו **בראשית פרק ל** (כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רְחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ: (כג) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר אֶסָף אֱלֹהִים אֶת חֲרַפְתִּי: (כד) וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יִסָּף יְדוּד לִי בֵּן אַחֲרִי: (כה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָדְדָה רְחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לֶבֶן שְׁלֹחֲנִי וְאֶלְכָה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרֹצִי:

רבי אברהם בן הרמב"ם – ומאמרה אסף אלהים את חרפתי – רמז אל אחד משני דברים או אל שניהם ביחד (דהיינו) או שהיתה לחרפה ולבושה בזה (שלא היו לה בנים) או שראתה כי הזיווג שאין בו פרי זרע חרפה היא שהרי מה שמכסה על חרפת המשגל (היא) השגת תכליתה הנכבדה בפרי הזרע: עכ"ל. (בהערות שם כתבו שהלך בזה בדרך אביו שהלך בדרך אריסטו כמבואר במורה נבוכים (ח"ב לו וחיג מט) שחוש המימוש חרפה היא לנו. ע"כ. וידוע שרבים חלקו עליו בזה ומסתמא כוונתם לזיווג דקדושה, אבל מי שבלבו אהבות רעות דהיינו אהבת נשים לגבוי הדברים כפשוטם. אבל אח"כ ראיתי שם העמק דבר פירש כרבי אברהם הנ"ל שתשמיש בלא לידה הוא חרפה עי"ש.)

והתולדות יצחק פירש שמנהג הגויים היה ליקח שתי נשים אחת לפריה ושניה לתשמיש וליצני הדור אמרו על רחל שהיא ליופי ותשמיש, והיה לה לחרפה גדולה שנחשבת כזונה אצלו. עד שילדה וראו כולם שהיא לפריה ורביה. **וכן פירש הכתב והקבלה.**

הספורנו פירש שהחרפה היתה שתפילת לאה על בנים התקבלה ושל רחל לא התקבלה.

ועיין כתב סופר – אסף אלקים את חרפתי. עיין רש"י, ורמב"ן כ' אסף אלקים חרפתה שמדברים בה בשוקים וברחובות ועתה אסף אלקים כל זאת. והנ"ל כי רחל הבינה כי בן זה הוא מובחר וטוב לה מעשרה בנים, כעין דכתיב במשה [שמות ב, ב] ותרא אותו כי טוב הוא, וכן ראה יעקב ביוסף שהוא שטנו של עשו, וכן הבינה רחל נבואתה, ואמרה כי קיבץ ה' ואסף חרפתה שהיה לה בכל בן ובן שילדה לאה, והיא היתה לחרפה ובוו בכל פעם ופעם, וראה ה' בעניה ואסף וקיבץ חרפות רבות ונתן לה בן השקול כנגדם וממלא כל הצער שהיה לה, והיינו אסף אלקים את חרפתי:

למעשה אחרי כל החרפה שסבלה בחייה, לעולם מריח חרפה לא נמלטה, שסוגיית האמהות של פונדקאית לא לגמרי ברורה. כי מבואר בתרגום יונתן שיוסף עיבורו בלאה ולידתו ברחל. נמצא שרחל היא רק פונדקאית ולא נעשה ממנה ממש. ואע"פ שבכל התורה הדבר פשוט שיוסף בן רחל. וכן מוכיחים מדין מעוברת שהתגיירה שבנה יהודי, שהפונדקאית היא האם. אבל מאידך כתבו בעלי התוס' ששמעון הבטיח לדינה שישא אותה כיון שהיא אחותו רק מאביו שהרי עיבורה ברחל. וכן למעשה היום שהמציאו אפשרות של פריה ע"י פונדקאות, חכמים אסרו לעשות זאת ובדיעבד מחמירים ששתי האמהות וקרוביהם אסורות בוולד. כי אפילו אם קודם מי יום של יצירת הולד יכריעו שהולדת היא האם, אבל מה יאמרו בעובר שצורתו עליו או בן כמה חדשים שהשתל באחרת ונולד ממנה.

נמצא שלאה שבכתה בצעירותה עד שנעשו עיניה רכות, והיתה שנואה בחייה, זכתה לרוב בנים ולהקבר עם יעקב רק בזכות הבכי והתפילות כי מתחילה מרוב דינים שבה היתה ראויה לעשו, ואילו רחל שמתחילה היתה מיועדת ליעקב ואהובה אצלו לא בכתה בצעירותה, אח"כ בכתה עד שזכתה לבן ועד היום מבכה על בניה שבגלות, דהיינו על כל ישראל שנקראים בניה אע"פ שבניה ממש הם המיעוט שבכלל ישראל.

וזה שכתוב אצל יוסף כאשר התגלה אל אחיו ולא האמינו לו שהוא יוסף, אמר להם **(שם מה)/קט"ו**, "והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין **כי פי המדבר אליכם**", ופי' **רש"י** כשם שאין לי שנהא על בנימין אחי שהרי לא היה במכירתו, כך אין בלבי שנהא עליכם. ומקור דבריו הם דברי רבי אלעזר בגמ' ושם הוסיף שאמר **כפי כן לבי (ק"י)/קפ"א**. ודורש רבנו שרמו להם יוסף שזכה לבטל כל חרפת לכו ע"י שהאיר דבור פיו בלבו **היינו שהאיר הנקודה שלו, בואו שלו. שהאיר פי ידבר חכמות, בהגות לבי תבונות.**

וכתיב בו ביוסף, כשחזרו מקבורת אביהם וחששו שיתנקם בהם על שמכרו אותו **(שם נ')/קט"ו** **וידבר על לבם, פרש"י דברים המתישבין ק"י על הלב**, ורבנו דורש **היינו שהאיר יוסף את הנקודה כלליות שלו, בלב כל ישראל** כנ"ל שכולם צריכים לקבל מצדיק הדור שהוא כלליות נשמות ישראל, ובפיו מאיר נקודת אור חסד ביותר, והמכווין לכו לשמוע דבור פיו מתבטל כל חרפת לכו וגם זוכה בעצמו שהנקודה תאיר בפיו:

נמצא שע"י שלש בחינות אלו, שמצאנו ביוסף הצדיק/קפ"א כנ"ל, **היינו הראשונה, התקשרות/קכ"ב** **הצדיקים, והם יאירו בו, כי הם הנקודה כלליות ישראל, ויעוררו את לבו. וגם בחי' שניה, ע"י שידבר עם חבירו, יכול ג"כ כ"א ואחד להאיר ולעורר לב חבירו, וגם בחי' שלישית, ע"י עצמו, שמדבר בינו לבין קונו יכול גם כן לעורר את לבבו, ע"י פי ידבר חכמות. ויסיר קכ"ג ממנו ערלת לב :** ונראה סדר הדברים כך שעיקר הנקודה מקבלים מהצדיק ע"י התקשרות אליו כיון שהוא מרכבה לברית ששם שורה הנקודה וממנו מקבלים את תיקון הברית ואת הנקודה ובעיקר מאירה הנקודה כשמעורר אותה בהתבודדות ואז מהרשימו גם מתנוצץ לחבירו ממנה כשמדבר עימו בשיחת חברים.

ועיין לק"ה (תפילין ב' ד') מבאר עפ"י האריז"ל שגם קשר של תפילין הוא בחי' תפילין. ומבאר שתפילין של ראש ויד והקשר הן ג' נקודות הנ"ל כי העיקר היא נקודת הצדיק והיא בחי' של ראש ושל יד היא בחי' נקודת מניה ביה ובשתייהן יש פרשיות דהיינו בחי' מוחין אבל נקודת חבר שהיא בחי' הקשר אין בה מוחין והעיקר היא ההתקשרות. מאיד רך ע"י התכללות וקשר עם החברים אפשר לקבל מהצדיק נמצא שחייבים את כל הנקודות כי כולן תלויות זו בזו.

עתה חוזר לבאר כיצד רמוז כל הנ"ל בפסוק שבו פתח את התורה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו'.

^{קט"ו} **בראשית פרק מה** (יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין פי פי המדבר אליכם: (יג) והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהגדתם והודתם את אבי הנה:

רש"י (יב) והנה עיניכם ראות – בכבודי ושאני אחיכם שאני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש (בב"ר): ועיני אחי בנימין – השווה את כולם יחד לומר שכשם שאין לי שנהא על בנימין אחי שהרי לא היה במכירתי כך אין בלבי שנהא עליכם:

^{יז} **מגילה טז:**

^{ק"ח} **מגילה טז:** – (בראשית מה-יב) והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין אמר רבי אלעזר אמר להם כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתי כך אין בלבי עליכם כי פי המדבר אליכם כפי כן לבי.

בראשית פרק נ' (כא) וינחם אותם וידבר על לבם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות.

^{ק"ט} **בראשית פרק נ** (יט) ויאמר אליהם יוסף אל תיראו פי התחת אליהם אני: (כ) ואתם חשבתם עלי רעה אליהם חשבה לטובה למען עשה פיוס הנה להקיות עם רב: (כא) ועתה אל תיראו אנכי אכלל אתכם ואתם ספקם וינחם אותם וידבר על לבם:

רש"י (כא) וידבר על לבם – דברים המתקבלים על הלב עד שלא ירדתם לכאן היו מרננים עלי שאני עבד ועל ידיכם נודע שאני בן חורין ואני הורג אתכם מה הבריות אומרות כת של בחורים ראה ונשתבח בהן ואמר אחי הם ולבסוף הרג אותם יש לך אח שהורג את אחי ד"א עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד וכו' (מגילה טז):

^{ק"י} מתרצו- המתישבין

^{קכ"א} **התקשרות לצדיק** מצאנו בו שהיה מקושר לאביו יעקב עד דאיתא בוהר יעקב ויוסף כחדא אולי. וכן מצינו כשבא לעשות צרכיו בבית וכמעט נכשל באשת פוטיפר אמרו בגמ' סוטה דמות אביו נראתה לו בחלון, ופירשו אנ"ש עפ"י תורה א' שהסתכל בשכל של הדבר הנקרא יעקב, בחי' שלפני כל דבר שעשה העלה בדעתו מה השכל של אביו אומר על זה.

^{קכ"ב} **התקשרות** – ולא כתב שצריך לדבר עם הצדיק וגם לא שצריך לשמוע תורה מפיו, אלא אפילו רק ההתקשרות לצדיק כבר מועיל לזה. וצ"ע מסתמא לשמוע תורה מפיו מועיל עוד יותר, אבל העיקר שישמע עם התקשרות, ועיין תורה קלה התקשרות היא אהבת נפש שאוהב את הצדיק. ובאמת מסבא פשוט שלצדיק חי זה כולל גם לשמוע אותו, ואולי גם אחר הפטירה יש לדון בזה, אמנם בספריו בוודאי יש לחפש ולעיין וכמבואר בתורה קצב ששם פניו ונשמתו ושכלו ודודאי שם נקודת האהבה הקדושה שלו.

^{קכ"ג} בתולד- ויסור

פסוק זה הוא הבטחה שאם ישמרו את הברית, יזכו להיות ממלכת כהנים, ורבנו מבאר שבפסוק זה רמז להם כיצד יזכו לתיקון המדות שהוא הקרקע לקבלת התורה. וצ"ע כי זה היה בהר סיני ובהר סיני פסקה מהם זוהמת הנחש כמבואר בשבת קמו, הרי שכבר לא היו להם מדות רעות. וצריך לומר שכבר ידע הקב"ה שיצטרכו לזה כי יחטאו בחטא העגל. וכנ"ל באות ז' שקודם בריאת העולם שלנו יצא אור גדול והכלים שלו לא סבלו אותו ונשברו, ומזה נעשה בטבע העולם, שלעולם א"א לבנות דבר חדש בשלימות אלא רק ע"י שבונה ונחרב ובונה שוב, וכן מובא שקודם בריאת העולם היה בונה עולמות ומחריבן. וכן אמרו חז"ל (גיטין מג.) עה"פ והמכשלה הזאת תחת ירך, שאין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם. הכי נמי לחות ראשונות נשברו והוצרכו ללחות שנית. וכן כל יהודי יורד לעולם הזה עם לב שהוא בחי' שברי לוחות וצריך לתקנם לבחי' לוחות שניות שלימות.

ושם (אות ז' ובהקדמה) ביארנו משמע מכתבי האריז"ל שעליהם בנה רבנו את התורה הזו שהשבירה שעליה מדבר רבנו והתיקון שלה אינו תיקון העולם, אלא תיקון המדות, כי הוא אור שיצא מעיני א"ק, וכלי החסד שנשברו, ותיקונם ע"י אור החסד שביסוד דאצילות, הן רק הקרקע למתן תורה, שהיא בחי' האור החדש שיצא מהמצח לתקן את העולם לגמרי. נמצא ואתם תהיו לי ממלכת כהנים הכוונה שע"י שמירת הברית תהיו בעלי מדות טובות שיהיה לכם כלים לקבלת התורה, שאני רוצה לתת לכם

וזהו פי' מה שג' ימים לפני מתן תורה (שמות יט ו')/קב"ו אמר הקב"ה למשה לומר לבני ישראל אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי וכו' **ואתם תהיו לי ממלכת כהנים**, פי' שהקב"ה הבטיח לישראל כשהיו בהר סיני שבמתן תורה יקבלו נשמת ישראל שהיא אור אהבת ה' בחי' כהונה, **היינו בחי' אהבה הקדושה כנ"ל** [קב"ה] שעל ידה יוכלו לתקן את שברי כלי החסד, של האהבות רעות שבלבם.

קיווגוי קדוש, קודש הם אותיות קדוש ו', **היינו קדש שהוא בחי' נקודה, ולאן הוא בחי' לב כנ"ל** דהיינו כנ"ל שיזכו שאור החסד אור האהבה הקדושה ישרה בלשונם, ויאיר לליבם לתקן השברי כלי החסד של אהבות רעות:

ע"י מה תבא לבחי' אהבה הקדושה שתשרה בפה, **ולבחי' קדש ואור הינו** שהנקודת קדש של אהבה קדושה תאיר בואו שהוא הלב, **ע"י אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל** דהיינו ע"י שיקבלו כולם תחילה ממשוה רבנו הצדיק הדור הכלול מכל נשמות ישראל. **כי משה הוא נקודה כלליות נשמות ישראל** [קב"ו], **שבתחלה צריכין הכל לקבל מהנקודה כלליות, ואח"כ קב"כ אחד ואחד להאיר בחבירו מהנקודה שיש בו, וגם** ע"י ההתכללות שבאים יחד לקבל מהצדיק נעשים כלי לקבל מהצדיק ואז ע"י שיקבל כל אחד אור החסד מנקודה הכללית של הצדיק **יוכל להאיר מינייה וביה** לעצמו **מהנקודה שבו, שהוא פי ידבר חכמות, להואו שהוא והגות לבי תבונות. ואז נקרא גוי קדוש, היינו קדש ואו. שהנקודה מאיר להואו, ועי"ז, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים**, כהן היינו אהבה הקדושה. **כי כשתקבל מן כל הנקודות הללו, הן מינייה וביה, והן מהנקודות שבכל אחד מישראל, הן מנקודה**

^{קב"ו} **שמות פרק יט** (ג) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו וידוד מן הקר לאמר בזה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: (ד) אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשאתם אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: (ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: (ז) ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו וידוד: (ח) ויענו כל העם ויאמרו כל אשר דבר וידוד נעשה וישב משה את דברי העם אל וידוד:

^{קב"ו} פסוק זה נאמר קודם מתן תורה והיינו שנמתן תורה ויקבלו כל אחד מישראל נקודת כהן שהיא נקודת אהבה הש"י ובה מתחילים הושיא אור נעשויו וזהו מה שה"א מה יעשה מי שלם מניגס אהבה התוידו שלל יהודי יש אהבה מושגת ורק צריך ע"י עזרת בני"ל להסיר הערלה חרפת לב החופה אותה.

^{קב"ו} בתולדו - ג"י, ובלוה"ת שם - ג"י

^{קב"ו} שער הפסוקים להאריז"ל פרשת שמות

^{קב"ו} בדפוס ואתו כן כל א' וא' להאיר, בתולדו ואח"כ כל אחד ואחד להאיר, ובתולדו ואח"כ צריך כל אחד ואחד להאיר, ומתוצרו ואח"כ (צריך) כל אחד ואחד להאיר

כלליות של הצדיק, ששם אצל כל הנקודות^א שורה אהבה קדושה אור החסד הנקרא כהן איש חסד, כמ"ש שאמר הקב"ה לפנחס הנני נותן לו את בריתי שלום כנ"ל אות ז' שקרא לכהונה ברית שלום. והנקודה הוא ברית שלום, כמ"ש בע"ח בעץ חיים כנ"ל באות ז' **שהאור החסד נשאר ביסוד דאצילות** [ג] עי"ז תהיו לי ממלכת כהנים היינו האהבה הקדושה ויתבטלו האהבות רעות שהם ערלת לב ויהיה הלב קדש ואו כנ"ל שהיוד קודש יאיר בואו ויתקן את שברי הלוחות :

הוספת מוהרנ"ת ששמע מרבנו

ל'וכשמדבר עם חברו ביראת שמים, מקבל הנקודה שבלב חברו בלי לבוש. ולפעמים מקבל הנקודה מחברו ע"י דברים אחרים שמספר עמו, נראה שרוצה לומר שאפילו חבר שא"ל לדבר עימו ביראת שמים טוב לדבר עימו/ו כי יש לפעמים שיכולין לקבל אור והתעוררות לעבודת' הש"י מהנקודה של חברו, ע"י שיחת חולין שמדברין עמו כגון שתוך כדי שיחה עם חברו מבין כיצד מתנהג בבית בדרך ארץ או במסחר באמונה וכיו"ב מגלה אצלו מדות טובות להתעורר מהן, אע"פ שלא מדברים על הנושא הזה בפירושו^ט. ואז מקבלין אור הנקודה ע"י התלבשות. וגם חבר שאפשר לדבר עמו ביראת שמים טוב גם לדבר עמו שיחת חולין שיש בה צורך **כי לפעמים צריכה הנקודה להתלבש, והיא מתלבשת בדיבורים אלו, והוא מקבל ממנה** [ד] וצריך בזה ישוב הדעת לא להפסיד את אור הנקודה של החבר ואפילו בהתלבשות, ומאיך לא להפסיד אם יגרר לדבור אסור וגם דברים בטלים הם איסור. ולפעמים גם דבור של יראת שמים של חבר יכול לגרום לאדם שהוא במדרגה גבוהה יותר ליפול ממדרגתו, ועיין שיחות הר"ן אות פ"ב^י ואות פא"ב^י שעיקר המפילים מעבודת ה'

^א אין הכוונה ששורה בשווה שהרי בודאי העיקר שורה אצל הצדיק וא"כ אולי כוונתו לומר שרק ע"י כל השלש יזכה באמת לתיקון חרפת הלב. אע"פ שהכל נמצא אצל הצדיק, וצ"ע.

^ב בתקפ"א לא בורר ונראה שירה גם בדפ"ר ו' חלש אבל נראה שורה

^ג נראה שחסי כן תיבות ועיין בנוסחאות והגהות מכת"י והמיוחס לשה"ת נראה בטעות ו"ל שם - עי"ז תהיו לי ממלכת כהנים היינו האהבה הקדושה ויתבטלו האהבות היצוניות שהם ערלת לב ויהיה קדש ואו כנ"ל.

^ד בדפ"ר כתוב כאן ע"כ, וכשמדבר עם חברו וכי היינו תחילה וסוף הכתוב כאן בסוגרים כתוב שם בלי סוגרים וחסר שם מדי"ה כי יש לפעמים ע"י התלבשות.

^ה בתורה - חברו

^ו עיין תורה פא

^ז בתורה - לעבודת

^ח בתורה - חברו

^ט ועיין תורה קפר שלפעמים אע"פ שחברו לא מבין את דבריו הוא מקבל בבחי' אור חוזר התעוררות מהדיבור ע"י הדבור שדיבר אל חברו.

תורה קפר - ב'ש'א'ח'ד מ'ד'ב'ר עם ח'ב'רו ב'י'ר'את ש'מ'ים נ'ע'ש'ה אור י'ש'ר ו'א'ור ח'ו'ז'ר, ו'ל'פ'ע'מ'ים מ'ק'ד'ים א'ור ח'ו'ז'ר ק'ד'ם א'ור י'ש'ר, ב'ש'ה'מ'ק'ב'ל י'ש' לו מ'ח ק'ט'ן ו'א'ין י'כול ל'ק'ב'ל ד'ב'ר י'ח'ב'רו, כ'י א'ז ק'ד'ם ש'מ'ק'ב'ל ח'ב'רו מ'מ'נו ש'ז'והו ב'ח'י'נת א'ור י'ש'ר, ק'ד'ם ל'ז'ה מ'ק'ב'ל ה'וא מ'ח'ב'רו, ו'א'זי א'ור ח'ו'ז'ר ק'ד'ם ל'א'ור י'ש'ר: כ'י ב'ש'מ'ד'ב'ר'י'ן עם ח'ב'רו ב'י'ר'את ש'מ'ים. א'ף ש'א'ין ח'ב'רו מ'ק'ב'ל מ'מ'נו, א'ף על פ'י כ'ן ה'וא מ'ק'ב'ל ה'ת'ע'ו'ר'ות מ'ח'ב'רו, כ'י על י'ד'י ה'ה'ב'א'ה ש'י'צ'או ה'ד'ב'ו'ר'ים מ'פ'יו ל'ח'ב'רו, על י'ד'י ז'ה ח'ו'ז'ר א'ור א'ל'יו, (ו'ז'והו ב'ח'י'נת א'ור ח'ו'ז'ר מ'מ'ש ה'מו'ב'א ב'כ'ת'ו'ב'ים ע'נ' ש'ם): כ'מו מ'י ש'מ'כ'ה ב'כ'ת'ל ש'ח'ו'ז'ר ה'ד'ב'ר א'ל'יו, כ'מו כ'ן ב'ש'מ'ד'ב'ר ל'ח'ב'רו א'ף על פ'י ש'א'ין ח'ב'רו מ'ק'ב'ל מ'מ'נו, א'ף על פ'י כ'ן ה'וא ב'ע'צ'מו י'כול ל'ה'ת'ע'ו'ר'ר מ'ה'ם, על י'ד'י ה'ה'ב'א'ה ש'י'צ'או ה'ד'ב'ו'ר'ים ל'ג'ב'י ח'ב'רו ו'ה'כו בו ו'ח'ו'רו א'ל'יו, ו'ע'ל כ'ן א'ם ה'י'ה מ'ד'ב'ר א'לו ה'ד'ב'ו'ר'ים ב'ינו ל'ב'ין ע'צ'מו י'כול ל'ה'י'ות ש'ל'א ה'י'ה מ'ת'ע'ו'ר'ר מ'ה'ם כ'ל'ל, ו'ע'ל י'ד'י ש'ד'ב'ר'ם ל'ח'ב'רו, נ'ת'ע'ו'ר'ר מ'ה'ם א'ף ש'ח'ב'רו ל'א נ'ת'ע'ו'ר'ר, כ'י ח'ו'רו א'ל'יו על י'ד'י ב'ח'י'נת ה'ה'ב'א'ה כ'נ"ל. (ו'ז'והו ב'ח'י'נת א'ור ח'ו'ז'ר ש'ה'וא על י'ד'י ב'ח'י'נת ה'ה'ב'א'ה כ'מ'ב'א'ר ב'כ'ת'ו'ב'ים ו'ה'ב'ן):

^י בדפ"ר כאן שחולל תורה פא ואחריה תורה פב שנזכר בה עיני הנ"ל אסף אלקים את חרפתי

^{יא} בדפוס ראשון שנת תקסח - שנדפס בלי השגחת מוהרנ"ת הדפיסו אחרי תורה זו את תורה פא שהצדיק מקרב רחוקים ע"י שיחות חולין, תורה פב שנזכר בה אסף אלקים את חרפתי, ומה שאמר אחי דינא כי חרפה היא לנו. עי"ש. ומוהרנ"ת במהדורת תקפא המתוקנת שינה את סדר התורות כפי הבנתו.

^{יב} שיחות מוהר"ן - אות פ - בני אדם יש להם כח למנע ולהסית את האדם לרחקו מעבודת הבורא ומצדיקי אמת יותר מן היצר הרע. כי היצר הרע אין לו יכלת רק כפי כחו כפי בחינת היצר הרע מאיזה העולם שהוא. אבל האדם הוא כלליות, שכלול מכל העולמות ועל כן מניעות של בני אדם הם יותר ממניעות היצר הרע (עיין לק"ה מילה ה' בא שמבאר שאיבו לוליא אשתו שהסיתה אותו היה עומד בניסיון).

^{יג} שיחות מוהר"ן - אות פא - בני אדם הם מונעים גדולים מאד. ודע, אם היה האדם לבדו ולא היה אצלו בני אדם אחרים למנעו אף על פי שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל המחשבות הטורדות וכל המניעות, אף על פי כן בודאי היה מטה עצמו לדרך החיים כי סוף כל סוף היה מטה תמיד לדרך האמת. ואפלו אם היה עובר עברה חס ושלום רחמנא לצלן, אף על פי כן בודאי היה מתחרט חרטה גדולה מאד בכל פעם. וסוף כל דבר היה נשאר אצל האמת. אבל כשיש בני אדם המבלבלים, דהיינו כשהאדם מתחבר חס ושלום לאיזה חכמים בדעתם שיש להם איזה ידיעה בחקירה ופילוסופיא או לכת לצים והם החכמות הנהוגים עכשו שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדושה. כידוע היטב למי שבקי בחכמות וליצנות אלו, זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל.

ועיין לק"ה גזלה היז - כי לב ישראלי בווער לה' יתברך תמיד, כמו שקתוב, רשפייה רשפי אש שלהבתיה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכו'. ונאף על פי שהתאזות ומדות רעות רופין אחריו אף על פי כן בודאי סוף כל סוף ה'יה מתגבר עליהם. אצל עקר המניעה ביותר הוא מבני אדם המונעים כנ"ל.

הם החברים יותר מהיציאה של האדם בעצמו. ואעפ"כ רבנו ציווה לדבר עם חבר ביראת שמים/י¹⁷ כמבואר לעיל כדי לקבל מהנקודה שיש רק בחבירו. וכן נהגו אנ"ש/י¹⁸. רק צריך להקדים תפלה להינצל מרע ולזכור את תכלית הדבור בזמן הדבור/י¹⁹.

עד כאן ביאור חברותא לתורה לד

בלק"ה מלמדים ד' יג מבאר מוהרנ"ת את התורה שלנו עפ"י המעשה בו' בעטלערס ביום השלישי שהכבד פה סיפר שמקבץ חסדים של אמת ומהם נעשה הזמן ונותן אותו לאיש חסד ואמת שנותן אותו ללב והלב נותן למעיין. ועל כן טוב ליתן צדקה כי עי"ז יש זמן ללב. ועל ידי הצדקה יכול לקשר עצמו לנקודה השייך ללבו בעת הזאת, כי עי"י הצדקה נעשה הזמן.

ונראה לבאר מה שע"י הצדקה נעשה זמן (עפ"י תורה לא) שהצדקה מנהגת את הגלגלים, והיינו גלגל החמה שעל ידו הזמן. והכבד פה בפיו מאיר חסד נפלא משרש הבריאה בשירים וחידות של חכמה נפלאה. דהיינו יסוד דאצילות שבו נמצא אור החסד, שהם החסדים של אמת שנעשים זמן על ידי הכבד פה שמאיר אותם לתחת הזמן.

כי הכבד פה הוא יוסף השליט שהוא בחי' אין נבון וחכם כמוך, דהיינו שאחיותו מכח סילוקא דיסודא עד חכמה ובינה, (עד ועד בכלל) עומד בין האין לחכמה ובינה, בין קודם הבריאה לאחר הבריאה, בין האין ליש, כי הכתר הוא אין והחכמה ראשית היש, וממשיך מהאין לנקודת יש ואת הנקודה לבינה שבה מצטייר ומתגלה.

ומי שהוא איש חסד ואמת שנותן צדקה, הכבד פה נותן לו בשירים וחידות חכמה יום חדש והוא נותנו ללבו, ולבו למעיין.

צ"ע הרי הלב הוא תחת הזמן ולמה הוא צריך זמן? ונראה כיון שהמעין הוא מעל הזמן, ורק עי"י שהלב נותן לו עוד יום עי"ז ממשיך את המעיין אל תחת הזמן, ואז יכול המעיין להאיר ללב שנמצא תחת הזמן. וצ"ע כיון שהכבד פה בפיו מאיר אור החסד, א"כ הוא המעיין, ומה הכוונה שרק על ידו יש זמן למעיין? ונ"ל הפירוש שבאמת הכל נעשה עי"י הכבד פה שהוא בחי' יוסף הוא השליט והוא שולט גם על הזמן כיון שאחיותו בשרש הבריאה, ומנהיג את הזמן עי"י הצדקה של אמת שנותנים ישראל, ובפיו מאירה הנקודה של אור החסד, שירד ליסוד דאצילות כי הוא הצדיק שומר הברית. נמצא שבאמת המעיין נמצא בפיו של הכבד פה.

והביאור כנ"ל שיוסף הצדיק יסוד עולם. והיסוד בכוחו לעלות עד חכמה ובינה, להמשיך יש מאין לעולם, דהיינו ממעל הזמן אל תחת הזמן, עי"י צדקה וחסד שמנהיגים את גלגלי הזמן. כי הכבד פה נקרא כבד פה כיון שכל דבורי עולם הזה לא נחשבים אצלו כלל, כי ראשו בשמים, מעל מהזמן, כי הוא בחי' צדיק יסוד עולם, הנקרא "כי כל בשמים ובארץ" כידוע/י²⁰, כי מהותו לקשור שמים וארץ. ובאמת אדרבה הדבורים שלו נפלאים ביותר ובהם אור החסד בשירים וחידות בחכמה נפלאה. שבכוחם לתקן את כל שבירי האהבות הרעות שבלב כל אחד.

נמצא שכל המהלך שם במעשה עם הכבד פה, הכל נעשה אצל הכבד פה שהוא הצדיק יוסף השליט, הממשיך עי"י הצדקה את המעיין החכמה לתוך הזמן, לפיו שהוא בחי' יסוד דאצילות בשירים וחידות חכמה, והממשלה בפיו להאיר ללב שלו ושל כל ישראל שבבינה דבריאה לשם נפלו כלי החסד הצריכים תיקון. והמעין הנ"ל מאיר מפיו ללב עי"י הצדקה שמנהגת את הגלגלים ועי"ז מקבל המעיין זמן, הפירוש שע"י

¹⁷ עיין שיש"ק ח"ז אות קצג - פעם ביום הפורים קשה שתכר רבי שמואל שפירא ז"ל ענה ואמר בצחות: כמה העמים רבנו עלינו לעבדו ויתברך ויתעלה, כי הנה שכני הגדול בתורה שאינו יודע מדרך רבנו הקדוש יושב ולומד תורה בהתמדה רבה פראוי, ואני נוסף למה שאני מחיב ללמוד ולהגות בתורה לפחות כמוהו, עוד גם עלי לקום בצחות לילה וכו', ולומר 'לקוטי תפלות' ולעסוק הרבה בספרי רבנו הקדושים, ולהתבודד לפחות שעה אחת ביום, ולדבר עם אנשי שלומנו בשיחת חברים וללכת מדי יום לטבילת מקוה וכו' וכו' ומאין לוקחים כל כך הרבה זמן לקיים כל זה.

¹⁸ עיין שיש"ק ח"ה רפה. ושם ח"ה רסא. ושם ח"ז קעד ושם ח"ז רכ. ושם ח"ז קסז.

¹⁹ הרק הזה הוא מאד קשה. אעפ"כ נראה דעת רבנו שצריך להקדיש לזה זמן. לעומת זה פעם שאלתי רב ליטאי חשוב בנתיבות (הרב ראובן גרשונוביץ זצ"ל) לגבי שידוך שהצד של הבחורה שואל על זה שהבחור לא כל כך חברותי. ואמר לי שחברים רק מפריעים לעבודת ה'.

²⁰ בפסוקי דזמרא אנו מזכירים את כל שבע הספירות מחסד עד מלכות, בפסוק - לך ידוד הגדלה (חסד) והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ (יסוד). לך ידוד הממלכה (מלכות) והמתנשא לכל לראש:

הזמן שקביל המעיין הוא יורד אל תחת הזמן ומתלבש בדבור של הכבד פה, להאיר אור החסד ללב לתקן את שברי האהבות לאהבת ה' קדושה.

לפי מה שבארנו שהתורה שלנו עוסקת בעולם התורה שהוא תחת הזמן, ותיקונו שמירתו מיחוד התדיר שלא תלוי בתחתונים, חיות מועטת ההכרחית בלבד לקיום בבחי' מאכל בהמה. צ"ע שמבאר שהלב נותן למעיין יום כדי שימשיך להאיר לו שנראה שהחיות של הלב היא מהמעיין שמעל הזמן וא"כ זה בחי' חדוש. ועוד שתלוי במעשי חסד של אמת שמלקט הכבד פה וא"כ הוא גם תלוי בתחתונים?
וצ"ל שרק הזמן הוא חדוש אבל לא השפע חיות מהמעיין ללב, כי המעיין כאן הוא נקודה של אור קבועה וקיימת לעד, ואין בה שנוי, בחי' א"ס אלוקותו ית' שקיימת לעד ובבחי' שמאירה אור קבוע בלא שינוי לקיום העולם. והלב של העולם חיותו שנכסף אליו תמיד, כי ממנו חיותו גם זה בלא שינוי, וזו מציאות של הלב העליון. אבל מי שמצטרף לכסופים האלה של הלב העליון, ועד כמה מצטרף, בזה יש חילוק כי בעולם התורה היו מעטים, וגם לא בכסופים עצומים כל כך, אלא רק כדי חיותם להמשיך לשמור על הגחלת. ובעולם התיקון יש צדיק הדור מחבר הרבה לבבות להצטרף ללב הזה. ובלב יותר בוער כדמיון הלב העליון, ועוד בעולם התיקון ע"י שמצטרף גם מעלה מיין נוקבים וגורם להארה חזקה יותר מהמעיין מה שלא בנמצא בעולם התורה.

הקדמות ממהדורא ראשונה

הקדמה להקדמה

(נקודת וחרפת יובב בן זרח מבצרה)

באות ז מבאר רבינו את יסוד התורה עפ"י מאמר בעץ חיים שבשעת שבירת הכלים ירדו כלי החסד לבינה דבריא ואור החסד נשאר ביסוד דאצילות ומבאר עפ"י כללים הידועים בחסידות שיסוד רומז לצדיק וחסד לאהבה ובינה ללב ושבירת כלים למידות רעות ואצילות כלפי בריאה הם כמו הראש כלפי הלב ולפ"ז מבאר שתיקון האהבות הרעות שיש לאדם בליבו הם ע"י נקודת אור שיש בפה הצדיק ומבאר שיש ג' בחי' צדיק כי צדיק יסוד עולם ויש בחי' צדיק באדם בעצמו יש בחי' צדיק שאצל חבירו וצריך לקבל מכולם מעצמו ע"י התבודדות בינו לקונו אזי מאיר מפיו לליבו, ומחבירו בשיחת חברים, וע"י התקשרות לצדיק מקבל מעיקר הנקודה של האהבה הקדושה להשי' ומהצדיק מקבלים כולם

כל זה למעשה המבואר בתורה ונמצא העיקר שיש אהבה קדושה והיא נקראת קדש ונקראת כהן והיא שורה במקום שמירת הברית והיא נקודה קביעה וקיימת אלא שכפי שמירת הברית כן היא מתגלה יותר וידיעה זו היא עיקר חשוב כאן שמדובר בנקודה שתמיד נמצאת לשמור על שברי הכלים

ועיין שם בעץ חיים שתיקון העולם נעשה אחר שבירת הכלים לא ע"י האורות שחזרו למקומן כפי הנראה בפשטות בתורה זו אלא תיקון העולם הוא שיצא אור מה חדש מהמצח אדם קדמון (דהיינו בצמצום יותר כי המצח אינו נקב כמו העין שממש יצאו הנקודים שנשברו) ועל ידו נתקנו השברי כלים ונעשה בנין קומת המלכות כמבואר שם ונמצא שרבינו תפס מצב בינים וכביכול תלה בו את כל התיקון וצ"ע. (הגה) – הולנד כסלו תשעה – נראה כיון שכל דברי האריז"ל הן הקדמות אין הכוונה לסדר זמנים אלא לבחי' שנמצאות תמיד)

ועי"ש שמצב בינים זה הוא שאור החסד שנשאר ביסוד דאצילות נמצא שם כדי להאיר לשברי כלי החסד כדי שלא יתבטלו לגמרי ובשביל זה צריך להיות לא רחוק מהם ביותר מג' ספירות ריקניות (לכן מיד אח"כ גם מצב זה השתנה ואור החסד כבר לא ביסוד וגם זה לכאורה צ"ע על רבינו) עוד מבואר שם שעל שברי הכלים שגם נקראים ז מלכים שמתו שורה רפח ניצוצות שהן כמו הבלא דגרמי דהיינו כמו חיות מועטה מאד שיש על עצמות האדם בקבר ששומר עליו לתחית המתים.

עוד ידוע שמצב של שבירת הכלים נקרא עולם התורה והוא הנזכר בתחילת התורה והארץ היתה תורה ובוהו עוד ידוע שאלפים שנות עולם הראשונות נקראו שנות תורה כלפי אלפים שנות שניות שנקראות עולם התיקון כי בהן ניתנה תורה ומאברהם אבינו כבר התחיל אור התיקון בעולם כי כליותיו למדוהו תורה (גם באברהם עצמו אפ"ל שהכנה היה מידת החסד שלו ואח"כ לימדוהו כליותיו תורה)

עוד מבואר בתחילת התורה שהיא רמוזה כולה בפסוק שאמר הקב"ה לישראל לפני מתן תורה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים ועם קדוש

(ג"ל ממלכת כהנים הכוונה שעם מסירת התורה לישראל נעשו ישראל ממשלותיו שכל אחד ימשול בחבירו להאיר לו מהנקודה אבל את עצם הנקודה קיבלו כולם מהקב"ה עצמו כמו לפני מתן תורה וכנראה זכו ע"י נעשה ונשמע דהיינו הכתרים ואע"פ שאח"כ נשברו הכלים שוב איבדו אותם אבל נשאר הרושם וכן נשאר נשמת ישראל שזכו בה כשפרחה נשמתם במתן תורה כידוע שמי"ת היה גם כמו גיור ומצינו בפנחס שנשמת כהן קיבל כשפרחה נשמתו מפחד שבט שמעון)

הגה – חנוכה תשעה – נראה שמתן תורה היה מכח משה שהוא הצדיק בחי' אור היסוד השומר על הכלים, ועיין מעשה מצפור שהוא הצדיק שעל ידו מתפייס המלך וחונן גם מי שלא שמע בקולו, ולפי תורה זו הכוונה לחרפת הלב של כולם שהתיקון שלה ע"י נקודת הצדיק שהוא אור היסוד המאיר מרחוק למי שמחפש אותו. ועיין תורה עח תנינא בהקדמה מה שקשה שם שחיות העולם עד מתן תורה ע"י חסד שהוא אוצר מנתת חנם וקשה מלק"ה ערובי תחומין ה' כוונות ק"ש שחיות העולם עד שעלה מ"ן, הוא מיחוד התדיר שלא תלוי במעשה התחתונים אבל היא חיות מועטת רק ההכרח לקיום העולם וממנו אור האמת ואמונה בעולם ההכרחי לקיומו. וקשה לפ"ז מה שמבאר בתורה עח תנינא שאוצר מתנת חנם גדול מכל האוצרות ומיועד לרשעים דייקא אבל מכח הצדיק. וביארתי שם עפ"י המבואר כאן שלא מדובר ביחוד כלל אלא מדובר בעולם התורה קודם עולם התיקון וכמבואר כאן ואוצר מתנת חנם הוא אור הצדיק

המיועד לשברי כלים דייקא, כי מי שיש לו זכויות הוא בעולם התיקון ומקבל כפי מה שזוכה לתקן אבל מי שאין לו זכויות הוא בעולם התווה ומקבל מנקודת הצדיק שהוא אור היסוד שנשאר לשמור על הכלים כמבואר כאן עפ"י בי"ח סוד עולם הנקודים. ע"כ הגה. נמצא לפי"ז שכל התורה שלנו היא הכנה למתן תורה דהיינו שהיא הקרקע שרק עליו אפשר לקבל את התורה נמצא שזה מצב של קודם התיקון שיהיה אח"כ ע"י התורה ובמצב זה צריך לשמור על המידות וכידוע בשם האריז"ל מדוע לא נזכר תיקון המידות בתורה כיון שזה דבר שקודם לתורה כי זה הקרקע שרק עליו אפשר לקיים את התורה שעל ידה בונים את קומת המלכות בהמלכת הקב"ה עפ"י מצוות התורה דהיינו תיקון העולם. ולכן לא הביא רבינו ענין תיקון ע"י אור מה החדש אלא ענין התיקון של כל מידה ע"י האור שלה בעצמו שעומד מרחוק ושומר עליו כנ"ל ועיקר היא מידת החסד שהיא אהבת ה' שתלויה ביסוד דהיינו בשמירת האברית שזה העיקר שכל השאר תלויים בו. ובוה יתבאר למה נקט רבינו באות ז' על כל פשעים תכסה אהבה משמע שלא תבטל אלא רק תכסה, כי אור החסד רק שומר על הכלים ולא מתקנם לגמרי אבל באמת ע"י בהמשך שנקט שאור החסד מבטל את החרפת לב ונ"ל כיון שעד שבכח הביטול הזה גם ממליך את הקב"ה אין לביטול הזה קיום כי עלול לשבירה. עוד מבואר שנקודת כהן הזו היתה מעולם בעולם וכן"ל שזה מוכרח בעולם התווה שהאור ישמור על הכלי לכן תמיד היתה נקודת כהן בעולם ולפני אברהם היתה בשם בן נח הנקרא גם מלכי צדק והוא הקים בית מדרש לשמירת הגחלת ומסתמא קיבל אותה מנח אביו כמבואר במדרש שנח קבלה ממתושלח והוא משת ושת מאדה"ר כך שתמיד מאות שנים שהעולם היה בתווה ועבודה וזה תמיד היתה הכהונה נקודת אהבת ה' נמצאת בעולם לשמור על שברי הכלים ואחר מלחמת אברהם במלכים להציל את לוט נמסרה הכהונה הזו לאברהם שכידוע היה השלם ביותר במידת החסד (והידוש בתיקון הברית כמבואר בתורה לא) והיה חידוש בענין של תיקון העולם מה שלא היה לפני כן כלל מעולם כי רק שמרו על הגחלת בתוך בית המדרש. ואולי אפ"ל לכן נאמר בתהילים למלכי צדק אתה כהן לעולם דהיינו בחינת הכהונה שלך היא לעולם התווה ואברהם כהן לעולם התיקון שצריך יותר גם התעוררות. כי מרבינו מבואר שגם בעולם התיקון צריך את הכהונה הזו לשמור על המידות כי תמיד הלב בשבירה וצריך שמירה על נקודת אהבת ה' שתאיר בו. שעי"ז יוכל לקיים את התורה ולתקן את העולם

עוד ידוע ששברי הכלים דהיינו מיתת המלכים הנזכרים בסוף פרשת וישלח שעליהם מדבר העץ חיים שהביא רבינו היו בעולם הנקודים שיצאו מהעינים כמבואר שם בע"ח ולכן מדבר כאן מנקודות בכל התורה ולא מקומה שלימה כמו שמדברים בעולם התיקון ומדובר בבחי' של קודם הנישואין שהוא בחי' תווה כלפי אחר הנישואין שנקרא בחי' עולם התיקון כמבואר שם שלכן להמלכים שמתו לא היו נשים לבד מהשמיני שבו התחיל התיקון כיון שהיתה לו אשה. עוד מבואר בלק"ה תפילין ב' שחומר פגה"ב בגלל שפוגע בנקודה עצמה שבה תלוי כל התיקון ובלשון חז"ל כאילו עוקר מזלו (דהיינו נשמתו וחלק אלוך של האדם שע"י פגה"ב נתקלקל הצינור ולא מאיר לו) לכן גם התיקון לזה קשה מאד מאד. ובהאריז"ל שחזור ומחדש שבירת הכלים.

עוד ידוע מחלוקת בענין חוש הראות שהמחקרים אומרים שהוא אור המצטייר ובא אל העין ואצלינו ידוע שהוא כח ראות היוצא מהעין וכמבואר שם בשער הנקודים בע"ח הראיה לזה מבת היענה שמבקעת ביצת להוציא האפרוח במבט העין ונראה ששניהם אמת לכן כל כך חמור פגם שמירת העינים כי בפתחה מה שנכנס פוגם במדמה ומקלקל האמונה וכל יכולת ההסתכלות להש"י בלבד ועוד בפתחת העינים יוצא כח הראות שהוא כח נשמתו כח הנקודה הנ"ל נקודת הכהן שלו נקודת אהבה הקדושה שניתנה בו לשמור על ליבו כנ"ל וכן מבואר בספר יסוד יוסף שהסתכלות היא כמו פגה"ב שמוציא כח לבטלה ובלק"ה הנ"ל מבואר שהיא כח הנקודה הזו שבה תלוי כל תיקונו כנ"ל (ולכן כל כך חומר עוון פגה"ב יותר משאר עבירות כי כולן פוגמות בנפש וזה פוגם בשרש והנקודה בחי' הנשמה). מובא במדרש למה נמשלה כנ"י ליונה כי יונה היא הבעל חי היחיד שיש לה קשר עין עם בן זוגה ורומז לקשר עין שיש לישראל בבחי' אמונה שהיא הסתכלות רוחנית אל הקב"ה מכח נקודת האהבה הקדושה שיש בכל אחד מישראל להקב"ה בבחי' עיני כל אליך ישברו. וכח הראות הזו יוצא בעינים לכן צריך שמירה יתירה כי בו תלוי כל עבודת ה' כנ"ל.

ועיין בזה מה שכתב מוהרנ"ת ליקוטי הלכות - הלכות שלוחין הלכה ג (עפ"י תורה נא) - כט) נמצא, שעקר הבחירה הוא בעינים, וכן תבין היטב לקשר המאמר הנ"ל סופו בראשו ואמצעיתו שפלו קשור ומחבר יחד היטב והבין מאד, כי מה שמוצא שם בסופו שעל - ידי עיני ההשגחה, אחר הבריאה נכלל בקדם הבריאה, אף דבר שקרים לא יפון נגד עיני ומסיר ההשגחה וכו', עין שם. וזה בעצמו סוד הבחירה שהיא הממצע בין האחד והבריאה, הינו פי העינים הם סוד הממצע בחינת הבחירה פשוטין אותם לטוב נכלל אחר הבריאה באחד על ידם וכן"ל: ועל - בן כל התורה פלה כלולה בעינים וכן"ל. וזה שאיתא בכתבי הארי"ז - ז"ל שעקר השבירה הינה באור העינים, פי עקר כח הבחירה הוא על - ידי סוד השבירה פי'דוע, והבחירה הוא בעינים כנ"ל: שם אות לג) אבל הפוגם בברית, ובפרט חטא ער ואונן שהיו משחיתים ורעם בזה פגמו בעינים, בעינים דייקא, פי שכבת ירע הוא מאור עינים וכח הגוף, כמו שמוצא בשלחן ערוף. ומי שמוציא ירע לבטלה, חס ושלום, הוא מפריד אור העינים מן פלליות הבריאה, ואדרבא, הקלפות והסטרטא אחרת מקבלים הטפות שהם אור העינים, שהם מייקי עלמא והם מייקים את העולם, פי אלו הקלפות באים אחר - כף ומכניסים בפירות ובלבולים ועקמימיות בלב ורוצים להסתיר ולהעלים ולהרחיק ההשגחה מן העולם כמו שהיא הרחיק הטפה מאשה יראת ה', שהיא בחינת הרחיקת אור ההשגחה מכלליות הבריאה. ועל - בן נחשב פאלו החזיר העולם לתווה ובהו ופאלו הביא מבול לעולם, כמו שאמר רבוותינו זכרונם לברכה. ועל - בן קשה לו מאד לשוב לה' ויתברך, מחמת שנתרחק מהאמת מאד, פי על עוון זה נאמר (ישעיה נז), "ואתם ילדי פשע ירע שקר הנחמים פאלים וכו'". ועקר תשובתו הוא במה שקלקל יתקן. פי עקר תשובתו הוא האמת, שצריך להשתדל לקרב עצמו לצדיקי אמת כדי לקבל מהם עצות אמתיות שהם בחינת ירע אמת ויטה דעתו תמיד להסתכל רק על האמת.

עוד לבאר בדרך אפשר ענין הרפח והחרפה כי יש שני מיני תיקון לשברי כלים אחד האור שמאיר לכלי להיות עכ"פ במקומו אהבה קדושה ועוד יש הבלא דגרמי דהיינו איזה חיות מועטת על השברי כלים שנקראו גם מלכים מתים ששומר עליהם שלא יתבטלו לגמרי עד תחית המתים והרפח נצוצין הם בחי' ההבלא דגרמי (חיות העצמות) וממה

שנקט רבינו חרפה שברה ליבי נראה שרומז לרפח הנ"ל ואולי אפשר לבאר שזה שהמידה הרעה גורמת חרפה ובושה לאדם זה בעצמו גם שומר עליה שלא תמות לגמרי אע"פ שזה בעצמו לא מתקן כלל אבל נותן סיכוי שירצה לתקן בבחי' הבלא דגרמי ששומר על העצמות עד תחית המתים.

עוד אולי אפ"ל מה שמבואר בע"ח שהאור תמיד נשאר במרחק ג' מדרגות מהכלי אולי זה בחי' הג' נקודות שמבואר באות ח' בתורה כי מבואר שהעיקר היא נקודת הצדיק אבל נקודת מניה וביה ונקודת החבר מקבלות מהצדיק והכי נמי הכא נקודת הצדיק מאירה ממנו לכל אחד ע"י התבודדות ומרושם ההתבודדות אל החבר בשיחת חברים

הקדמה כללית

תורה דל נ"ל לרמוז שענין שבירת הכלים בגלל שכל אחד אמר אנא אמלוך לכן עיקר התיקון הוא הביטול ושפלות לתפוס שאני דל וחסר בלא אור החסד שנשאר באצילות אור האהבה התלוי בשמירת הברית

גם כאן נ"ל חוזר היסוד שברוב הלק"מ טוב ומלא שהעולם הזה מהותו כליון ומניה וביה אין לו תיקון אלא ע"י הארת חידוש מקודם הבריאה וכמבואר בע"ח הנ"ל שהמלכים שירדו מאצילות לבריאה נקראים מתים אע"פ שבעולם הבריאה רובו טוב אלא ביחס לאצילות ששם הכל טוב זה מוות כ"ש אנו שאנו בעשיה שרובה רע בתורה זו לכאורה החידוש גדול יותר כי מדובר בבחי' שבירה שגם היא מקודם הבריאה שכידוע נברא העולם בבחי' שבירה עמ"נ שהאדם יתקן אותו וכן כל אדם בבחי' עולם קטן (מהרש"א ברכות י. ובתיקון ע' דף קל:). נברא בחרפת לב וצריך לתקן השבירה הפרטית שבליבו (ועוד ע"י פגמי הברית נוספת שבירה וחרפה) והתיקון הוא למצא כאן בעולם נקודת הארת אלוקות מקודם הבריאה שתחזיר ותתקן את החרפה דהיינו את האהבה הרעה שבליבו והנקודה היא שמירת הברית דהיינו צדיק וכל בחי' צדיק שהוא צינור שדרכו מאיר מקודם הבריאה לפי בחינתו. ואז על קרקע של תיקון המידות יכול להתחיל לעבוד את הש"י בבנית קומת המלכות בהמלכתו ע"י תורה ומצוות.

הכנה למתן תורה

הפסוק הפותח את התורה הוזה הוא ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל (שמות י"ט): הוא פסוק שקדם למתן תורה שהקב"ה מבטיח לישראל שאם ישמעו בקולו יעשה אותם כולם ממלכת כהנים.

כהן הכוונה לנקודת האהבה הקדושה וכן מבואר בתורה באות ד' שרק ממתן תורה זכה כל אחד מישראל לנקודה הזו שאין בחבירו ויכול להאיר אותה בחבירו אבל לפני כן כל אחד זכה שתאיר לו רק מהקב"ה בעצמו.

גם גוי קדוש רומז לבחי' ממלכת כהנים כי נקודת הכהן דהיינו האהבה הקדושה היא בחי' קדש בחי' חכמה דאקרי קדש והבטיחם שע"י מתן תורה יאיר הקדש בו של כל אחד דהיינו בליבו

וכן מבואר באות ו' שמתן תורה דהיינו עשרת הדברות היו בחי' הנקודה של אהבה קדושה שהאירה בלוחות והלוחות הן בחי' לוח ליבו של כל אחד מישראל

עוד מבואר בתורה ובפירושו בסוף אות ז' שנקודת אור האהבה הוזה שורה במקום ברית שלום דהיינו שתלוייה בתיקון הברית וכן מציינו במתן תורה שציווים לפרוש מאשה ג' ימים קודם ולזה גם רומז הפסוק וגוי קדוש כי קדושה היא תיקון הברית כידוע

ולכן עיקר הנקודה הוזה מאירה אצל הצדיק שזכה ביותר לתיקון הברית וכמשה שנאמר לו ואתה עמוד עמדי ולכן גם נאמר כאן בהמשך הפסוק אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל כי בפה הצדיק מאירה הנקודה ביותר וכשישמעו ממנו יכנס בליבם ויבטל חרפת ליבם שברי לוח ליבם ובאות ח' מדגיש רבינו שגם את נקודת החבר אדם מקבל מהצדיק ונ"ל שמקבל מהצדיק תיקון הברית ועי"ז זוכה לחיזוק נקודת הכהן שבו ואפשר שזה בחי' מה שאת רוב מתן תורה שהוא הזמן שבו זכה כל אחד שתמסר לו התורה ויקבל עי"ז ממשלה להאיר את נקודתו בחבריו שמעו דייקא ממש רבינו

באות ד' מבאר רבינו שרק במתן תורה נתחדש הדבר הוזה שישראל ממשלותיו דהיינו שלכל יהודי יש נקודה שמושל בה לבטל חרפת לב וזוהו בעצמו ענין מסירת התורה לישראל באופן של מסירת רצונו ית' ונראה שזה נתחדש במ"ת רק ע"י שנתחדש סוד נשמות ישראל (כי פרחח נשמתו וקבלו נשמת ישראל כפנחס שפרחה נשמתו וקיבל נשמת כהן) כי רק מי שמחדש מצד חלקו בתורת משה שמצד נשמתו מצד נקודת האהבה הקדושה שיש לו כפי תיקון הברית (ומצד ניצוץ משה שבו כמובא במ"א גבי משה שפיר קאמרת) לו נמסרה התורה אבל לא מה שמחדש סתם בסברא שאינה מהארת נשמתו (עיין תורה נו שחידוש אמיתי הוא מה שמקבל משמים)

עוד בענין ישראל ממשלותיו - דהיינו שמי שמחדש מכח הנקודת האהבה הקדושה שלו אזי יש לחידושו ממשלה על הכל עיין הענין במנחת אהרן בראשית [ג יג] ומביא בשם הקובץ שעורים שמקשה על הרמב"ן שחולק על הרמב"ם וסובר שועשית ככל אשר יורוך לא קאי אדרבנן א"כ מנין החיוב לשמוע לרבנן ותירץ דכיון קים לן שוהו רצון הש"י שהסכימה דעתו לדעתם. ועי"ש כמה פרשיות קשות מבאר עפ"ז וכגון למה שמעו לגורת בי"ד של שם להרוג את תמר משום גורת גוי הבא על בת ישראל הרי מהתורה מותר. ולפי רבינו זה נפלא כי שם היה כהן דהיינו שהיתה לו נקודת כהן ומכח זה חידש הלכה שהיא רצון הש"י ולכן היתה לו ממשלה על כל ישראל בדבר הזה שיקבלו גורתו.

ועיין דברים לג' וללוי אמר וכו' יורו משפטך בישראל וביומא כו עפ"ז אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן אלא או משבט לוי או מיששכר ועיין רמב"ם שמיטה ויובל יג יב יג נראה הכונה כי נקודת הכהן נמצא ביותר בשבט לוי וכן בכל שומר הברית שמוסר נפשו על התורה כיששכר בו נמצאת נקודת הכהן כמבואר כאן ורק לו נמסרה התורה עם רצון הש"י לחדש בה.

ואין הכוונה למעט בגלל זה מהחיוב לכתוב חדושי תורה אלא להפך הרי ישראל ממשלותיו ולכל אחד נקודה שאין בחבירו ורק לו הממשלה להאיר אותה לכל ישראל כנ"ל וכשם שמחויב לדבר עם חבירו כן מחויב לכתוב חדושי תורה ועיין בזה מה שכתב ספר מחשבות חרוץ (לר' צדוק הכהן) - אות טו - [ואף על פי שכל תורה שבעל פה האידינא גם כן

כתיבא ומנחא כבר, מכל מקום גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל הוא בכלל תורה שבעל פה שנגלה למשה רבינו ע"ה כמו שאמרו ז"ל (ויקרא רבה כ"ב, א'), ומשחידשו בעולם הזה צריך שישאר הדברים לעולמי עד בעולם הזה גם כן על ידי הכתיבה, ועל כן הוזהירו הקדמונים לכתוב כל מה שמחדש כמו שכתב בספר חסידים (סימן תק"ל) והמגיד להבית יוסף וכדומה, כי אין אדם יודע איזה יבשר ואולי הוא החידוש של תורה שבעל פה השייך לחלקו שלא נגלה עדיין לשום אדם בעולם. והוא לכך נוצר להביא חידוש תורה לעולם הזה וצריך שלא יאבד באבדו חס ושלוש, דאז חס ושלוש יצטרך להתגלגל, רק יוציאנו בפועל בעולם הזה על ידי דיבור פה לתלמידים או על ידי כתיבה, וראיתי כתוב על שם חכם גדול אחד שלא כתב שום דבר מחידושו באומרו כי לא הותר לו הכתיבה, כי הוא זוכר הכל ולא שכח שום דבר ממשנתו ומחידושו מעודו, וטעה כפי מה שנתבאר כי אין כוונת הכתיבה לעצמו לבד רק לדורות הבאים:

עוד עיין ב"ב י': שרבי יוסף בן רבי יהושע בן לוי מת וחזר לחיים ואמר ששמע למעלה שאומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ופירש המהרש"א שיעקר הלימוד העושה בו רושם הוא הלימוד הבא ע"י כתיבת יד ולכן נקראו חכמים סופרים. נמצא שלא רק לאחרים זה מועיל אלא בעיקר לעצמו חשוב לכתוב מה שמתחדש לו ואולי גם זה בבחי' ישראל ממשלותיו בבחי' מניה וביה

מאיך עיין תורה כא שאין לדרוש ברבים אלא מה שברור לו כאחותו וכן ידוע נה"י דבינה נעשים חב"ד לז"א היינו שהרב משפיע לתלמיד את מה שכבר מוחלט וברור אצלו כידוע שבנו"ה השפיע כבר מבושל כל צרכו. וכן מבואר בסוף תורה קצב.

אבל עיין הקדמת הסטיפלער לספריו קהלת יעקב שמתנצל על שמפרסם חידושו אע"פ שאינו ראוי וגם כל פעם מוצא בדבריו שצריך תיקון, ומביא שם בשם התורת גיטין בהקדמתו מאמר הקדמון כי דבר אחד טוב יציל את כל הספר וכו' כי כל דברי וכו' כי אם להעיר לב המעיין בפלפולא של תורה וכו' עי"ש.

עוד בענין נקודת כהן

בסוף אות ז מבאר רבינו שהכהונה ביקש הקב"ה להוציא משם ובגלל שהקדים ברכת אברהם להקב"ה נטלה ממנו והוציאה מאברהם וכמבואר בנדריים לב ששם היה כהן ולא זרעו אלא אברהם וזרעו וצ"ע לאיזה ענין היתה הכהונה או * ועיין מדרש במדבר רבה ד ח מבואר שעבודה בכורות והם היו הכהנים ואדה"ר בכורו של עולם ולבש בגדי כהונה והקריב קרבן ומסר הבגדים לשת ושת למתושלח ומתושלח לנח ומסתמא נח לשם בנו וזה מתאים לשיטת הגרי"ז בפרשת תולדות שבכורה לפני מתן תורה לא תלויה בראשון ללידה או יצירה אלא לגדול בחשיבות והמנחת אהרן בראשית ד ז תירץ בזה הקושיא מובחים קיב עד שהוקם המשכן עבודה בכורות א"כ איך אפשר ששם היה כהן אע"פ שלא היה בכור אלא שזה תלוי בחשיבות וגדולה ולכן גם אברהם ויצחק הקריבו אע"פ שלא היו בכורים עי"ש ולפי רבינו זה נפלא שכהונה היא נקודת האהבה הקדושה ולכן כהן מקריב את בעל הקרבן אל הש"י ע"י עבודת הקרבנות כי זו ממשלה שניתנה למי שיש לו נקודת כהן כנ"ל לבטל חרפת ליבו המפסקת בינו לבין קונו והעבודה בכורות נ"ל גם מאותה סיבה עפ"י תורה א שבכור הבחי' ראשית בחי' השכל הגדול שמאיר מהראשית חכמה וכן כאן הכהונה נקראת חכמה וכנ"ל שבכור וכהן בחי' אחת שניהם בחי' נקודת האהבה הקדושה שרק מי שיש לו אותה יכול לעסוק בהקרבת קרבנות דהיינו קרוב ישראל לאביהם שבשמים כידוע שקרבן לשון קירוב

* (לעיל כתבתי שמכח הכהונה יכול היה לגזור גזירות שיתקבלו על כל ישראל וכגון גוי הבא על ישראלית שמבואר בגמ' שנגזר בבית מדרשו של שם אבל מאיך מצינו עפ"י מה שנתבאר בתורה קמב ששם לא היתה לו ממשלה להאיר הנקודת כהן שלו באחרים אלא רק שמר על הקיים בתוך בית המדרש ולכן מבואר שם שלאברהם לא היה ממי ללמוד דרך בעבודת ה' כי את דרכו לגייר גרים ולצאת החוצה לקרב רחוקים לא היה לו ממי ללמוד נמצא שממשלה של שם היתה מצומצמת רק אל מי שבא אליו (אלא שקשה א"כ מה שדייקו אנ"ש שכל אחד צריך לקבל מחבירו לקבל דייקא ולא להשפיע הרי זה כשם ולא כאברהם ואולי כמו שתרצתי בפנים כי אצלינו מי שבא להשפיע כבר איבד את הנקודה דלא כאברהם שמידתו מידת החסד היתה להשפיע מצד גודל הביטול שלו להש"י ולא היה בזה שום גאווה כלל אלא להפך ביטל עצמו לגמרי למידת החסד של הקב"ה)

עיין פרקי דר"א פרק ח מבואר שסוד העיבור נמסר מדור לדור ביחד עם הכהונה מהקב"ה לאדם ואדם לחנוך ואח"כ לנח ולשם בנו ולאברהם ויצחק ויעקב הרי שיש עוד ענין בכהונה כי סוד העיבור צריך בו לכוין לדעת הקב"ה וזה רק בכח הנקודת אהבה הקדושה כנ"ל ועיין תורה סא ובלק"ה שם שסוד העיבור צריך לו נשמה גדולה מאד שזוכין לה ע"י קדושת א"י וסוד זה הוא סוד קידוש החדש ומי שיש לו הסוד הזה יש לו עיצה שלימה כי תמיד יודע לתת עיצה לנפשו בדיוק את רצון ה' ממנו באותה העת עיין לק"ה ר"ח ג' אות ב' עפ"י תורה נו מבאר שם עפ"י תורה רו טעיתי כשה אובד דהיינו למצא בתכלית הריחוק והחושך את תכלית הקירוב והאור והיינו סוד העיבור שהוא לדעת מתי תכלית מיעוט הלבנה שאז מתחיל התיקון וזה בחי' חצות לילה שהמלכות בתכלית המיעוט ודייקא מתחיל תיקונה וזה וצריך לזה חכמים גדולים מאד כמשה רבינו.

ונראה עפ"י הנ"ל שכל מקום שצריך לכוין לדעת הש"י זה רק בכח הנקודה הקדושה כנ"ל נקודת כהן ולכן רק חכמים גדולים וכו' לסוד העיבור

עוד עיין תורה קצ סוד הבחירה של הצדיקים שהוא להוסיף יום אחד מדעתו דהיינו לכוין לדעת הש"י אפילו בדבר שנאמר לו בפירוש אחרת כי צדיק גדול שזכה לתיקון הברית בשלימות אזי גם נקודת כהן שלו בשלימות ועי"ז זוכה לכוין לדעת הש"י בכזו בהירות עד שעושה הפך ממה שנאמר לו ואעפ"כ מכוין לדעתו ית'. כי הוא קשור לשרש רצונו ית' ולפעמים משרש הרצון עד שמתגלה בדיבור מתהפך הדבר וזה רק צדיק גדול יכול להרגיש.

עוד עיין לק"ה ר"ח ז' אות יט שבסוד העיבור תלוי סוד הבחירה וסוד למה בחר בנו מכל העמים והוא נתגלה לאדה"ר וממנו לצדיקים עד שבא אברהם אבינו. וכ"א השיג לפי עבודתו וצדקתו ועיקר נתגלה למשה רבינו, וגם הוא נתקשה בו כמבואר עה"פ החדש הזה לכם. ואולי ע"כ משה רבנו היחידי אחר מתן תורה שזכה להיות כהן אע"פ שאינו מזרע אהרן, כי זכה לנקודת כהן יותר מכל אדם בעולם. ואע"פ ניתנה הכהונה דווקא לאהרן איש החסד והשלוש לו ולזרעו לעולם ואצל שאר ישראל רק בכלליות בהיותם ממלכת כהנים. וכל אחד יכול לזכות לה ע"י תיקון הברית, אלא שלא לדיני והלכות כהנים אלא רק לענין לכוין לדעת הש"י.

סוד הנקודה היכן היא

הנקודה שעל ידה נתקנת החרפה היא נקודה שבמהותה לא שייך בה שבירה כלל והיא הארת אלקות המעוררת לאהבה קדושה ובעיקר מאירה בעולם ע"י הצדיק כי הוא הצינור להאיר את הקב"ה בעולם (וצריך להזהר שלא להקדים ברכת הצדיק לברכת הש"י) והיא גם נמצאת בבחי' הצדיק שיש בכל אחד שאין בחבירו שהיא מכח חלק אלוך המיוחד לו חלק נשמתו בקומת ישראל שזכה לגלותו כפי תיקון הברית שלו (לפ"ז צ"ע איך מותר לדבר עם מי שפגום בברית) עוד הרחיב מוהר"ן והוסיף נקודת הזמן שבת והמקום אבן השתיה שהן בחי' הארת האהבה הקדושה באופן של קביעה וקיימא דלא שייך בו שבירה.

והראב"ן הוסיף גם נקודת כל מצוה השייכת לעת הזאת כנ"ל בשיחות משיש"ק ח"ג תצח מובן מזה שהבין שכל מצוה היא נקודה שלא שייך בה קלקול דהיינו שלא שייך לומר על פלוני שנפל כל כך שכבר לא שייכת לו המצוה כי כל מצוה שייכת לכל אחד בכל מדרגה כי היא התגלות אלוקות (עיי' תורה ה אות ב המצוות הן אחדות פשוט עם הקב"ה והן מחיין את כל העש"ן)

עוד חידוש מתחדש מהראב"ן שם שלא רק חרפת הלב ניתקן ע"י הנקודה של האהבה הקדושה אלא גם רפואת חולה וכנראה כי אין יסורין בלא עוון ועוד נתחדש שלא רק החולה ובעל החרפה צריך להתקשר לנקודה אלא גם אחר המתפלל עליו יכול לעשות זאת עבורו

עוד צריך ביאור למה נקראת נקודה

ואולי כי היא נקודת החכמה בחי' מעין היוצא מקודם הבריאה לתוך הבריאה (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות דנקודים - פתח ד ענין ט' הנקודות (אורות העינים):
 - האורות שיצאו מן העינים הם נקראים בשם נקודות, והם ט' סוגי הנקודות כנגד ט' ספירות, כי במלכות אין נקודות. כל שינוי במידות ואורות ההנהגה הם על פי נקודות אלו, לפי מציאותם בשם הוי"ה. כשהנקודות גורמות בכלים שלהם קלקולים, הם נקראים בשם ב"ן, וכשהנקודות הם במצב הראוי לפי התיקון, או הם בסוד מ"ה וב"ן ביחד. הנקודות מורות על דבר שלא מתפשט, ולכן האורות באו לתוך כלים סתומים שלא היו ראויים להתפשטות האור בפרטות בסוד ציור קווים, ולכן היתה בהם השבירה. בכתר ובחכמה לא היה ביטול ושבירה כלל, ושם נתגלה האור בציור קווים. בספירת המלכות אין שום ניקוד, כי בעולם התוהו, לא יצא ענינה אל הפועל ורק בחינת הכתר שלה נתגלה >:

ביאור עמוק יותר עפ"י הריצ"ח בסוד הנקודה של אור החסד שביסוד דאצילות שממנו נמשך התיקון לשברי כלי החסד כמבואר כאן ביאר הריצ"ח שתיקון שייך רק ממקום שלא נפגם כלל

עין בראשי פרקים לשיעור א'

יש תיקון הפירוש שיש משהו שלא נשבר וזה הנקודה

הנקודה היא חכמה ויש יותר גבוה היינו כתר שהוא בחי' רצון ואין טעם ברצון עצם המהות של מקור הוא שאינו מתגלה ומה שכאן מדברים מנקודה זה רק כלפי מה שנמשך אח"כ בנקודה ממש כמעט אין תפיסה וזה נורא אבל משם א"א למשוך תיקון אלא רק ע"י הצדיק * שורש כלליות נשמות ישראל יוסף ומשה יוסף יו סף זה גמט' חכמה בינה (חכמה בינה = 60+80=140) דהיינו שיש בו ב"פ חו"ב עוד ס מרמו לחכמה כי הוא סגור בחי' שורש בחי' מעין, פ פותח, ס כשפותחים אותו נעשה פ בחי' נחל שממשיך מהמעין דהיינו בינה כל זה כי יוסף ממשיך מחו"ב נקודה היא בחי' צמצום דכלפי הא"ס היא חושך גמור אבל מוכרח שישאר בה בחי' נקודה דהיינו שמהו מהא"ס מאיר בנקודה. והנקודה היא חכמה, וחכמה לא עושה יותר ממגלה מקור, זה החכמה שיודע שהוא לא מקור, אלא דרכו, דרך החכמה אפשר להמשיך גילויים לאין קץ ואין תכלית, וזהו כולם בחכמה עשית, לכן מצד א' יש בחכמה צמצום אדיר, המקור עצמו הוא הרצון,

ודרך החכמה נתגלה הנקודה וצריך שיחול על משהו ששם יתגלה יותר וזהו הוא ובמקבל צריך שיהיה בחי' אחדות כדי שיהיה כלי לקבל החכמה, לכן בכל התורה כאן נוקט רבינו ואו במילוי א' שזה גמט' אחד

בתמונת הואו כו' המוסיף ו' הוא מורה שהוא לא ראשון מה שאין כן הנקודה שהיא כלפי מה שאחריו כן נתפס כמעין אבל הו' אף אינו מקור

*ונ"ל לבאר יותר שלהמשיך ממקום שלא נפגם יכול רק מי שלא פגם

עוד טעם שדווקא הצדיק ובחי' צדיק ממשיך מחו"ב מבואר בזהר סילוקא דיסודא עד אבא ואמא (עלית היסוד עד חכמה ובינה) דהיינו שכפי תיקון הברית כן זוכה להמשיך תיקון מחו"ב שהם הבחי' נקודת מעין והנחל הנמשך ממנו אבל באמת טמון כאן יותר מזה כי המעין הוא החכמה ואין במעין אלא מה שנובע ממנו ממקום נעלם ועמוק יותר דהיינו הכתר דהיינו קודם הבריאה ולכן רק הצדיק יכול להמשיך תיקון לעולם כי רק הוא קשור לאותו מקום שלא נפגם והוא לא פגם בשביל העולה לשם

ממילא כפי ההתקשרות לצדיק כן זוכים להמשיך על ידו תיקון לחרפת לב שהם כל המידות הרעות ועיין בזה חיי מוהר"ן דש מעלת המתקרבים אליו (יד) **שְׂמֵעִיתִי בְּלִפְיוֹן שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁי-שְׁלֹמֹנוּ דָּשָׁם וְאָמַר מֶה אַתָּם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְכִי מִסְפִּיקִים יְמִיכָם וְכַחֲכֶם פְּלִכֶם לְתַנּוֹן פָּגַם אֶחָד מֵמָה שְׁקַלְקַלְתֶּם. רַק אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלְכֶם, וְיֵשׁ לְאֵל יְדִי לְתַנּוֹן הַכֹּל כֹּל מָה שְׁקַלְקַלְתֶּם עַד הַנְּהָה, רַק הָעֶקֶר מַעֲתָה לֹא תַעֲשׂוּ עוֹד. וְאֶפְלוּ מֵהַיּוֹם וְהַלְאָה אֵינִי מִקְפִּיד עַל הַשְּׂגָגוֹת שֶׁתַּעֲבְרוּ חַס וְשְׁלוֹם, רַק הָעֶקֶר שְׁעַל-כֵּל-פְּנִינִים תִּשְׁמְרוּ עִצְמְכֶם מִמּוּזִיד וְעוֹד דְּבַר מְזֵה הַרְבֵּה:**

עוד עיין תורה לו שרק כפי תיקון הברית כן יש לו תפיסה בצדיק נמצא שגם ההתקשרות לצדיק תלויה בתיקון הברית לכן גם כל אחד לעצמו התיקון שלו כפי מה שתשתדל בתיקון הברית כי ההתקשרות תלויה בתפיסה שלו בצדיק כי התקשרות היא אהבה וקשר כמבואר בתורה קלה שזה בעצמו בחי' להיות בברית וקשר עם הצדיק עיין שם הלשון שיאהב את הצדיק אהבה שלימה בחי' נפשו קשורה בנפשו כמו אהבת דוד ויהונתן

ולאחוב מיישהו שייך רק כפי התפיסה שלי בו לבד מעצם הענין המבואר בתורה זו שהאהבה הקדושה שבורה אצלי ולכן מופנית לאהבות רעות ממילא גם אהבת הצדיק קשה עלי בגלל שבירת הכלים שבליבי ונמצא קשה שלזכות לנקודת אור המתקנת את הלב כי צריך את הצדיק ולזכות להתקשרות לצדיק צריך לב מתוקן א"כ מאין יבוא עזרי? אלא "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ", שמים וארץ היינו תיקון הברית כידוע, כמ"ש כי כל בשמים ובארץ, ועזרי הוא מה שכבר נתן לי הש"י ברחמי קצת תיקון הברית, מזה צריך להתחיל ומזה ימשך לי עוד תיקון וממילא אוכל להתחזק בהתקשרות וכו'.

באות ז' אור החסד חזר ליסוד דאצילות וכלי החסד נפלו לבינה דבריאה

רבינו אמר על כל הלקוטי מוהר"ן שהוא ביאור לעץ חיים וכן מבואר בסוף כמה תורות שהן ביאור לפרי עץ חיים כגון תורה ו' כונות אלול ותורה לג כונות לולב ותורה יד כונות הדלקת נר חנוכה ותורה לו כונות קידוש אלא ששם בתורה עצמה זה נעלם ואינו אלא ברמו בלבד (עיין חיי מוהר"ן אות שסב) אבל כאן החידוש שממש מעתיק קטע מעץ חיים מסוד שבירת הכלים שקדם לבריאת העולם בסוד בונה עולמות ומחריבן ומבאר אותו למעשה עד לעשיה ממש כיצד נמצא בסוד עולם קטן בלב כל אדם ועל פיו יכול לתקן מדותיו

רבינו מוכיח את ענין נקודת האהבה הקדושה ששורה במקום הברית בלשון העץ חיים שאור החסד נשאר ביסוד דאצילות וברית מרכבה ליסוד אבל הדברים הרבה יותר פשוטים גם בלא המושגים הגבוהים האלה שהן לשונות חשובים מצד שהן הקדמות גדולות להרבה דברים אבל לעצם הענין הפרטי הוזה אפשר לבארו פשוט כי ברית היא בעצמה אהבה וקשר וחבור בין שנים עד שנעשים כ"א מהם כחצי מדבר אחד שלם כמבואר בתניא ממילא הברית שלנו עם הקב"ה כך הוא באהבה וקשר שזה בעצמו הברית. וזה בעצמו פגה"ב כשח"ו נחלש האהבה והקשר הוזה. ולכן מבואר בזהר שחסד מתגלה בפומא דאמה, וביאר רבינו בתורה לא שהכוונה לאהבת ה' וכסופי הלב להש"י שהם תלויים בתיקון הברית והשומר ברית מחזק אותם אצלו והפוגם ח"ו נחלשים הם אצלו והדברים פשוטים.

נמצא ששמירת הברית היא לא רק בבחי' ששם שורה נקודת האהבה הקדושה אלא היא בעצמה האהבה הקדושה שזה בעצמו הברית והקשר וכמים הפנים לפנים כן נעשה הוא אהוב אצל הקב"ה ובתורה לב תנינא שאהבה אמיתית היא עם קנאה וכשם שמצינו קנאת פנחס מתוך אהבת ה' שע"ז וכה לכהונה שהיא נקודת האהבה הקדושה כן מצינו גם קנאת ה' לשומר הברית כמבואר בתורה כג שמי שחולק עליו ה' מפילו לתאוות ממון וניאוף

מדוע הנקודת אהבה הקדושה מתגלה דווקא בפה הצדיק

רבינו מביא שהניקוד של ספירת היסוד הוא מלאפום רומו שהשפע שנמשך ע"י היסוד הוא מתגלה בפה דייקא וזו הסיבה שצריך להתפלל בפיו כדי להמשיכו וזה בעצמו ראייה שגם כדי להשפיע אותו לזולתו צריך לדבר דייקא וכמו בתפילה כן בכל דיבור כי ע"י שהוא בברית וחבור להקב"ה אזי החלק אלוק שלו מדבר מגרוננו וזה בעיקר בהתבודדות שאז הוא ממש בקשר וחבור עם קונו ואמנם גם בשיחת חברים אלא שאז זה רק התנוצצות ממה שדיבר עם קונו. (בלק"ה מבואר שגם התעוררות הנקודה בינו לבין קונו היא מכח הצדיק הדור ואולי כי עיקר תיקון הברית הוא כפי ההתקשרות לצדיקים כמבואר בתורה ב ע"ש בקיצור לק"מ השלם אות ד') ועיין באות ה שביאר שחכמה ובינה זוכים ע"י תיקון הברית ובאות ח מבואר שהחכמה מתגלה בפה עפ"י הפסוק פי ידבר חכמות לכן הג' נקודות מתגלות בדיבור דייקא בינו לקונו ובינו לצדיק ובינו לחבירו והטעם לזה ידוע שברית הלשון קשור קשר הדוק לברית המעור אבל גם זה בעצמו צריך ביאור ונראה עפ"י ביאור רבינו להעץ חיים הנ"ל שהראש כלפי הלב הוא כאצילות כלפי בריאה ובקומת הראש היסוד הוא הלשון ומשפיע למלכות פה המתגלה בדיבור פיו וידוע הכלל שכל הבחינות הדומות תלויות זו בזו וכמבואר בתורה פא תנינא שתיקון הרגלין מתקן כל בחינות הרגלין ע"ש לכן קשורות זו לזו ברית הלשון לברית המעור.

ביאור ענין אור החסד וכלי החסד

נראה כי הכלי היינו כל התגלות של מידה כגון אהבה וכעס וכיו"ב כל המידות שנראה בחוש שהן באות לבטוי גשמי בהתפעלות והרגשת הלב ואילו האור לכאורה הוא המשכת אור אלוקות מבחי' קודם הבריאה שמחיה את הכלי ומכוון אותו לגלות כבוד שמים לכן כלי המידה בלא האור שלה הם שבורים כי לא מכוונים לשם שמים ותיקונם ע"י שמאיר בהם את אורם כגון רגש האהבה אם לא מאיר בו אור האהבה הקדושה אזי ממילא אדם מפנה אותו לאהוב דברים אחרים והיינו אהבות רעות ובאמת צ"ע בזה למה את אורם דווקא ולא אור אחד של אמת לכולם משמע מזה שזה לא מדוייק שהאור רק מכויין את המידה לשם שמים אלא הוא גם מחזק את עצם המידה עוד צ"ע הרי כיון שאור החסד ביסוד דאצילות הרי מעצם זה שהוא ביסוד דאצילות והברית מרכבה לו כבר יש לו תיקון כי הברית קושר הכל להש"י אבל א"כ מדוע בכל שאר המידות האור לא נמצא ביסוד דאצילות ואפילו אור החסד בעצמו לא נשאר שם כמבואר בע"ח מוכח מזה שתיקון כלי החסד הוא דווקא ע"י אור החסד ולא בגלל שאור החסד נשאר ביסוד ומוכח מזה שאור החסד הוא לא רק מכויין לשם שמים אלא גם מחזק את החסד עצמו שבכליו השבורים

ג קושיות בענין הלימוד של רבינו מהע"ח

א. מבואר שכיון שאור החסד חזר ליסוד דאצילות וכלי החסד שנפלו לבינה דבריאה דהיינו ללב ונעשו שם לאהבות רעות חרפת לב ולכן התיקון ע"י פה הצדיק, כי שם לא נתקלקלה נקודת האהבה הקדושה. וקשה כי בעץ חיים שמבואר בו ענין זה מבואר שלא סוף דבר הוא ירידת כלי החסד לבינה דבריאה והאור ליסוד דאצילות שהרי כשיצא אח"כ אור היסוד אזי עלה אור החסד למקומו ונכלל באור החכמה וכלי החסד ירדו יותר לת"ת דבריאה,

וא"כ המצב שמתאר רבינו היה רק מצב ביניים, ומדוע אומר שתמיד במצב של שבירה כך הוא ושמעתי מהרנ"ד שפירא תירוץ שהתיקון התחיל מיד ולא אחרי שבירת כל המלכים

ב. צ"ע כי מבואר בעץ חיים שאור החסד נשאר ביסוד דאצילות רק כדי שכלי החסד לא יתבטלו לגמרי, אבל התיקון נעשה ע"י אור מה החדש, שיצא בסדר אחר לגמרי, ולמה רבינו אומר שתיקון שברי כלי החסד ע"י האור שנשאר ביסוד דאצילות (זה תירצתי בהקדמה להקדמה ע"ש)

ג. עפ"י היסוד של רבינו הנ"ל שהתיקון הוא ע"י האור שנשאר באצילות האם אפ"ל שהכי נמי באור הגבורה ע"ש בעץ חיים ואח"כ יצאה גבורה ונשברה וירד הכלי בחכמה דבריאה והאור ירד בכלי דנצח הוד דאצילות שהם ב' פלגי דגופא. הכי נמי כאן נאמר שתיקון כלי הגבורה הנפולה שבלב היא ע"י אור הגבורה שנשאר בנו"ה דאצילות ונאמר שגבורה נפולה היא הכעס והנו"ה הם קנאות כמבואר בתורה סה תנינא כשמקנאים קנאת ה צבקות. וידוע שה צבקות הוא השם של נצח (יש בזה אריכות לבאר בעומק יותר וביארתי במאמר הקנאות עפ"י הקדמות ששמעתי מהריצ"ח) נמצא שמי שהוא קנאי אמיתי על ידי התקשרות אליו אפשר לתקן את מידת הכעס וצ"ע. גם צ"ע דבשלמא כלי החסד נפלו לבינה דבריאה אבל כלי הגבורה נפלו לחכמה דבריאה א"כ אולי זה לא בלב כי בינא ליבא אבל חכמה אולי לא ומאיך גם בריאה כלפי אצילות הן בחי' מח ולב עוד קושיא שלשון הפסוקים שמביא סותר ללשונו

עיינ אות ח עה"פ אסף אלקים את חרפתי פרש"י אסיפה לשון הכנסה למקום שלא תראה ועיין באות ז על כל פשעים תכסה אהבה. תכסה משמע ולא תבטל.

ושתי קושיות אלו וכן קושיא ב' הנ"ל הן ראייה למה שביארתי בהקדמה שאור החסד רק שומר על הכלים השבורים אבל לא מתקנם כמבואר בעץ חיים ורבינו מדבר בכל התורה כאן על בחי' שמירה ממידות רעות בבחי' עולם התווה ולא בבחי' עולם התיקון והמלכת הקב"ה, כי תורה זו היא רק הכנה למתן תורה כידוע שתיקון המידות הכנה ללימוד התורה שעל ידה נעשה תיקון המלכות

אבל קשה ששם בסמוך אומר רבינו וכשמקשר הלב וכו' להיוד הינו הנקודה וכו' נתבטל האהבות הרעות ואולי ביטול המידות שע"י הנקודה הקדושה אינו ביטול גמור עד שלא גם ממליך על ידו את הש"י אבל קודם שממליכו אין זו אלא ביטול שאין לו קיום כי עלול לשבירה

בענין הקושיא הראשונה

עוד יסוד חשוב שאע"פ שבסדר הדברים המובאים בע"ח התווה קדם לתיקון ובתיקון כבר אין תווה אין הדבר כן כי הכל הן רק הקדמות ומושגים שנמצאים תמיד וכפי שמצאנו כאן שאע"פ שאנו כבר בעולם התיקון וכידוע שבוה עוסק עיקר הלקוטי מוהר"ן אעפ"כ יש תמיד גם בחי' תווה דהיינו מצב של שבירה שגם כביכול אחר התיקון צריך לטפל בו כמו לפני המצב של התיקון וכמבואר בתורה שלנו ועיין לקמן תורה לה שם מדבר מעולם התיקון ואור מה החדש ופשוט שאין הכוונה שמי שמקיים העיצות ששם כבר לא צריך לעיצות שכאן וגם לא להפך שמי שעדין לא קיים העיצות שכאן לא שייך לעיצות ששם, פשוט שאין זה כך, אלא כל העיצות שייכות לכל הזמנים ולכל המדרגות. אמנם כנ"ל שכאן יותר מדבר מתיקון המידות ובתורה לה מבנין המלכות שע"י תיקון השכל ע"ש שמדבר מהנשמה כשכל ואילו כאן הארת הנשמה היא אהבה קדושה שזה יותר גבוה אבל בלא שכל כי השכל הוא אור מה החדש היוצא מהמצח שהוא בחי' מסך ואילו הנקודת אור האהבה הקדושה הוא מנקבי העינים ובגלל גבהו לא מתלבש בשכל אלא מאיר בלב. והכל נמצא תמיד ולכן גם היום האור היוצא מהעינים עלול יותר לשבירה ולכן התיקון הוא דווקא אור מצומצם יותר היוצא מהמצח כנראה הכוונה לשכל ומוחין מבחי' הנשמה כמבואר בתורה לה.

וכדמצינו בתורה סד שיש קושיות מהחלל הפנוי גם היום אע"פ שכבר נבראו בו כל העולמות כי הכל רק הקדמות ומושגים.

וצ"ע אולי אפשר לומר שתורה לג סוד אור הגנוו ותורה דעתיקא סתימאה סוד תורה הקדומה רומזת בעולם העקודים⁽¹⁷⁾ שקדם לנקודים, וא"כ נמצא דבר נפלא שבתורה לב רומז לבחי' עלית מדרגה בפסוק אדני-י שפתי תפתח,

¹⁷ **העקודים** - אין הכוונה שממש בזה מדובר אלא רק ברמז כי בודאי שכרך גדול של רומי שמבואר שם שאפילו שם נמצא אלקין הכרך הזה לא היה בעקודים שעדין לא נברא הקלקול אלא בנקודים וכ"ש כרך גדול של רומי שנברא מהקנה שנעץ שלמה המלך בים החכמה כמבואר בתורה לה אבל באמת שרש הרע נברא עם החלל הפנוי שהוא שרש ההסתרה והחידוש בתורה לג שהצמצום אינו כפשוטו ואפילו בחלל שרוצה לעשות הסט"א שהיא הכרך גדול של רומי להעלים האמת אפילו בו יש אלוקות נעלמת ובאמת אפ"ל שהאלוקות הן בחי' העקודים

עקודים בלשון פשוט הכוונה שאותה מדרגת אלוקות גבוהה שקדמה לד' עולמות דהיינו שעולם הגבוה ביותר מהד' עולמות אבי"ע שאותם באנו לעולם לתקן הוא עולם האצילות וקדם לו עולם של הוצאת ובריאת הקלקולים בבחי' נסיון לברוא את עולם האצילות בבחי' בורא עולמות ומחריבן ונקרא עולם הנקודים ולזה עוד קדם בריאת עולם העקודים שהוא בבחי' עולם השכר העתיד שיהיה למי שזוכה לעבור את כל נסיון הבחירה שבד' עולמות מאצילות ולמטה

דהיינו שגם בעולם השכר אין הכוונה להנות מעצמותו ולא מא"ס ב"ה אלא מהאלוקות המצומצם שנקראת אדם הקדמון שהוא בחי' הקו הנמשך לתוך החלל הפנוי ומנקבי האוון חום פה שלו יצאה אלוקות במדרגת שכר העתיד לבוא והיא שהצמצמה לעולם האצילות ואח"כ לעולם הבריאה ויצירה ועשיה

וזו כוונתי שכתבתי שתורה לג' רומזת בעולם העקודים הכוונה שהאור הגנוו שמדובר בה שזוכים ע"י כפית היצר מדובר באלוקות גבוהה מאד שהיא במדרגת עולם השכר העתיד לבוא (מאיך קשה לומר כן כי אפילו מדרגת עוה"ב שהיא נמוכה הרבה יותר בקושי זוכין לה כמבואר בתורה ד' אבל כיון שכל תורת הסוד מדברת בבחינות נ"ל שכן אפשר לומר כך)

עיינ פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב אורות דנקודים - פתח ה ההבדל בין אורות אח"פ לאור היוצא מהעינים: שהעקודים מדבר ביושר והנקודים בעיגולים ויושר. א. בחינת השגחה הכללית דעיגולים שהיא אינה לפי המעשה, וסובלת אפילו את מצב הקלקולים

כי מכאן מתחיל לבאר עולמות העקודים וברודים ובתורה לו כבר מדבר מהתורה ממש, שהיא עיקר תיקון עולם האצילות.

נקודת החבר

רבינו מביא דוגמא לזה שיש בכל אחד מישראל נקודה שאין בחבירו את המעשה באביי ואבא אומנא מקיז הדם שהיה מקבל שלום מן שמיא בכל יום ואילו אביי כל שבוע ורצה לעשות כמוהו לזכות כמוהו ואמרו לו שלא יכול והביאור אביי בא לעולם לגלות תורה שבע"פ ואם היה נעשה אומן מקיז דם היה חסר לנו רוב הגמרא ואע"פכא אבא אומנא זכה ליותר פריסת שלום מן שמיא כי אינו דומה הנסיונות של העוסק בפרנסתו בעסקי עוה"ז לנסיונות של ראש ישיבה לכן ע"י שהתגבר בכל יום כ"פ על יצרו ועמד בנסיונות חדשים בכל יום זכה לשלום בכל יום כמבואר בבן יהוידע.

ומה שאמרו לאביי שאינו יכול למעבד כאבא אומנא זה לא בגלל שבפועל לא יכול (הרי יכול לעזוב את הישיבה וללמוד אומנות אלא שזה לא יגלה את הנקודה המיוחדת שלו דייקא ואם לא יוציא אותה דייקא לפועל אזי לא עשה כלום ממה שבא הוא לגלות בעולם (ורוב הש"ס גמרא היה נחסר לנו) אבל האמת שאביי היה צריך בתוך הישיבה למצא דבר שבו נצרך לשבר את היצר בכל יום מחדש ועי"ז היה זוכה גם דהיינו שבבחי' הנקודה שלו לעשות מסירות נפש בכל יום וזה כוונת רבינו להוכיח מכאן שלכל אחד נקודה שאין בחבירו וגם לא יכול לקבל מחבירו את הנקודה בעצמה אלא רק שתאיר לו לבטל חרפת ליבו וכדלקמן

כי אור לא עובר אלא מאיר בכלי ואביי ביקש את הכלי של אבא אומנא ואמרו לו שזה לא כלי אלא אור כי כלי גם לך יש, ואת האור הזה תקבל ממנו לא אם תעשה כמוהו בבחי' כלי אלא אם תקבל ממנו שיאיר בכלי שלך האור שלו דהיינו שתלמוד מהמסירות נפש שלו (וע"פ הנ"ל שנקודת החבר היא להאיר הנקודה בחרפת ליבו של חבירו נראה הפי' שמהמסירות נפש שלו תרגיש בלבך עוצם נקודת האהבה הקדושה שלו ויאיר בלבך התגברות האהבה הקדושה לפי בחינתך שמתמא היתה גדולה יותר, אלא שכל הגדול מחבירו יצרו גדול כמבואר בסוכה נב המעשה מאביי)

ועוד יותר נ"ל בזה שמה שאמר רבינו ובחינה הזאת שיש בו יותר מחברו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חברו, זה לא רק כאביי שמצא באבא אומנא באמת נקודה שיש בו יותר ממנו אבל אפילו כשלא מוצא ממש חייב להאמין בזה דהיינו שלאבא אומנא היה נקודת אור של אהבה קדושה שיש בה ממשלה וכח לבטל חרפת ליבו של אביי אע"פ שאביי היה צדיק עצום יש איוה בחינת נקודה שחייב לקבל מכל אחד מישראל אפילו מהקטן ממנו ואפילו מהקל שבקלים כלשון רבינו "שיש בכל אחד מישראל נקודה שאין בחבירו" בכל אחד דייקא וחבירו נצרך לה שתאיר בו לתקנו

כי כל ישראל צריכים שיהיה בהם התכללות ושולם ואהבה כדי להיות קומת כנסת ישראל (קומה מכונסת) כדי להיות מרכבה לשכינה הקדושה שתקבל מהקב"ה ע"י הצדיק את אור האהבה הקדושה לכן אפילו כאביי שהיה צדיק גדול אבל עצם צדקותו כלול בה ההתכללות שלו עם כל אחד מישראל באופן שמקבל ממנו את בחינתו המיוחדת זה בעיקר מה שמבטל אצלו את החרפת לב

ולמעשה נ"ל שהעיקר הוא הביטול ושפלות לתפוס שאני אין שזה עיקר נקודת החכמה, כח-מה, מה כוחי, וזה עיקר המבטל את האהבות הרעות והחרפת לב (צ"ע בזה כי לכאורה החכמה היא סיבה לביטול ואיך אנו אומרים שנקודת החבר היא החכמה ואל תקשה שלא מקשים על הנחה כי זו ודאי הנחה אמיתית)

וכשאמרו לאביי לא מצית למעבד כאבא אומנא זה בעצמו שהורה שיש באבא אומנא נקודה שהוא נצרך לה הביטול הזה שעל ידו נכלל אביי בכל אחד מישראל אפילו הקטנים באופן של שפלות ומצא בו נקודת אלוקות גם זה בעצמו הקבלה שקיבל מהנקודה של אבא אומנא ועי"ז מאיר באביי מבחי' הנקודה האלוקית שבא"א.

ועיין תורה פב תנינא שמשא קשר עצמו אם הפחות שבישראל ומסר נפשו עליהם וזהו כולו סג יחדיו אפילו מי שסג מכל וכל מהקב"ה אע"פ כ"צריך אני שניהיה יחדיו" וכו' כי יש בחי' אלוקות אפילו בדיוטא התחתונה אפילו בעשרה כתרי דמסאבותא. והיינו כנ"ל שלצורך עצמי אני צריך אותו וזו בחי' הממשלה שלו עלי אפילו לפחות שבישראל במה שאני נצרך לנקודה האלוקית שבו להתבטל אליה לצורך התכללות בקומת כלל ישראל להיותם אחד.

עוד עיין בלק"ה תפילין הלכה ב' אות ד' שמבאר שנקודת החבר היא בחי' קשר של תפילין ודייק הריצ"ח דמשמע שזו לא נקודה ממש עם מוחין כמו נקודת הצדיק אלא יותר בחי' קשר דייקא היינו ההתקשרות של אנ"ש על מנת לקבל מהנקודה של הצדיק עי"ש שנקודת חבר שהיא בחי' הקשר אין בה מוחין והעיקר היא ההתקשרות כי מה שמקבלין זה מזה הוא רק הארה בעלמא כי הנקודה הזאת מקבלין אפילו ממי שהוא למטה ממנו במדריגה רק שאף על פי כן צריך לקבל מנקודתו כמובן שם, וגם יכולין לקבל הארה מחבירו אף על פי שאין חבירו מכין ומעורר מוחו להאיר בו רק מהנקודה בעצמה שמתעוררת ממקום שהיא אצל חבירו ומאירה בו, מאחר שהוא רוצה לקבל ועל כן הוא רק בחינת הארה לבד בלי מוחין גמורים,

וכל זה לעצם הענין ע"פ עיון מהלך התורה אבל למעשה מבואר באות ח' שאת נקודת החבר מקבלים מהצדיק ואולי לפ"ז באמת אנשי הצדיק איתם ראוי דווקא לדבר ביראת שמים אבל אחרים עיקר הקבלה מהם בבחי' הנ"ל של ביטול ואהבה להתכללות וצ"ע.

הגה תשעו - מה שמבואר שאת נקודת החבר אפשר לקבל מהצדיק לכאורה נראה סתירה למבואר בצדקת הצדיק אות רלא. שכתב שעל כן אין ישראל סובלים שמשוהו מתנשא עליהם כי באמת את הנקודה שלהם אין לאף אחד ואיך הוא יכול להתנשא כי את הנקודה שיש רק לו שהיא שרש נשמתו מצד האות שהוא שייך לה בתורה זה אין להתנשא עליו השגה בה. ולפי רבנו כיון שכל ישראל כלולים בצדיק הרי אצלו כלול כל הנקודות וגם יש נשמות שכלולים בהם כמה מישראל ויש להם ממשלה עליהם וצ"ע בזה -ע"כ הגה

עוד עפ"י המקובל שנקודה שאין בחיבורה הכוונה לכל מידה ותכונה טובה שיש בחיבורו ויכול ללמוד ממנו ואע"פ שאין הארת הנקודה המבטלת חרפת ליבו אבל מסתמא גם זה אמת וזה קיים אצל כולם ואפילו מגוי. ונ"ל שהרבה מפרשים בשטחיות שזו דייקא הנקודה שמדובר עליה כאן בתורה ונראה שטועים בזה.

נקודת מניה וביה

צ"ע מה החילוק בין מחבירו לבין מניה וביה הרי כל אחד יכול להיות פעם חבר ופעם מניה וביה כי את כולנו ציוה רבינו לדבר עם חבר ולדבר בהתבודדות ולכאורה אותה נקודה שמאירה לחבר היא גם מאירה לעצמו אבל בלק"ה תפילין ב' מבואר שאינו כן כי נקודת עצמו כנגד תפילין של יד שיש בהן פרשיות והיא עם מוחין ואילו נקודת חבר היא קשר של תפילין שאין בו מוחין כמבואר שם וצ"ע למה ועיין תורה קנו שדיבור בהתבודדות הוא רוח הקדש ונראה כי בינו לבין קונו מתעוררת נקודת האהבה הקדושה להשי"י אבל בינו לבין חבירו כשמדובר בסתם חבר שאינו בדביקות בזמן שמדבר עימו אינה מתעוררת אלא מעט כשמדבר עימו ביראת שמים מתנוצץ בו הרושם מהתבודדות.

שבירת הכלים

כיון שהתורה כאן מדברת משבירת כלים אני מוסיף כאן מה שנראה לי בכלליות ענין זה גם לגבי כל הלקוטי מוהר"ן כי כידוע שבירת הכלים גם היא בחי' הקדמה שנמצאת תמיד ולא דבר שהיה וזה רמוז בדברי חז"ל עה"פ והיתה מכשלה וכו' שדרשו בזה אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהם דמשמע מזה שהוא כלל תמיד שכל דבר חידוש הבא לעולם בדרך כלל אין לעולם כלים כראוי לקבלו כיון שהכלים המתוקנים נעשים דייקא מרושם שברי הכלים שנשברו בפעם הראשונה וכן ראיתי בלק"ה שכתב שתלמידי ר"ע שנפטרו היה בחי' שבירת כלים משמע כיון שר"ע היה חידוש בענין תורה שבע"פ לכן היה אי אפשר שלתלמידי הראשונים יהיה כלים כראוי לקבל האור הזה וכידוע ששבירת כלים בחי' גאות וכן היה אצלם שלא כבדו זה תורתו של זה (גרסת לשון ששמעתי מהריצ"ח ואמר שמכוונת ביותר) בענין סיבת השבירה צ"ע כי מבואר שהיה בכוונה עמ"נ לברא בחי' קלקול בשביל הבחירה ומאידך כנ"ל שכל התחלה בהכרח שעדין אין לה את הכלים כראוי וצ"ע איך מתבטא הטעם הראשון גם בכל שבירה כגון בלימוד ואולי כדי לנסות את האדם אם אע"פ שנכשל ימשיך ויתחיל שוב מחדש שעי"ז יתברר שבאמת מגיע לו לזכות לחידוש הזה ועפ"י זה נ"ל לומר שכן הענין בספר לקוטי מוהר"ן כי עיין תורה סה לעשות מהתפילה אחד משמע שם שזה נובע מתפיסת אחדות בכל הדברים ובפרט מי שזכה ליחידה דיחידה וכן מי שמעיין היטב בלקוטי מוהר"ן רואים שכל תורה יש בה קו שמאחד את כולה וראיתי במהדורא ראשונה של לקוטי מוהר"ן שהודפסה בלא ריוח כלל בין תורה לתורה וכל הספר נראה כמאמר אחד ואע"פ שהתורות נאמרו לחוד וכן נמסרו למוהר"נ"ת כל אחת לעצמה כביכול בלא שום קשר לשניה עוד גם ידוע שמהדורה ראשונה נדפסה עם כמה טעויות של המדפיס וכנראה כיון שחידוש כזה עצום היה צריך תחילה להתגלות בבחי' עולם העקודים ונקודים ורק אח"כ עשה מוהר"נ"ת ריוח בין עדר לעדר וגם בכל תורה חילק לאותיות להורידה לעולם התיקון עולם האצילות וכן מקובל שלשון דע המופיע הרבה בלקוטי מוהר"ן רומז להשגה מאצילות וידוע ששם איהו וגרמוהי חד דהיינו שאע"פ שמחולק לתורות ואותיות עדין הכל אחד למי שזוכה להשיג. עד כאן ההקדמה

בכמה מקומות כתבתי שהתורה הזו מדבר מעולם הנקודים כפי שהוכחתי בפנים. אבל הדבר צריך ברור חוזר. ואני מעתיק כאן כמה מ"מ לברור הענין

עולם הנקודים כפשוטו הוא הוצאת הקלקולים

עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב שבירת הכלים - פתח טו - ועיקר שבירת המלכים ומיתתם היה ע"י שלא היה בהם מתקלא כמ"ש בספ"ד פ"א, שעד דלא הוה מתקלא לא הוה משגיחין אפיין באפיין, ומלכין קדמאין מיתו וזיוניהון לא אשתכחו, וארעא אתבטלת. והיינו, שהמתקלא הוא זיווגא דדו"נ וגבורות של הנקבה יתבסס ע"י החסדים דדכורא, ואז ההנהגה במדה ובמשקל כדי קיום העולם שמדה במדה לא בטלה, והשגחה בדין על כל פרט ופרט, אבל מאריך אף וגבה דיליה. אבל בעולם התודו היה ע"פ שיעורים של הקלקולים שהסט"א גובר בעולם להחריבו ע"י רוב החטאים, ואז הדין שולט בלא מיתוק והוא סוד יציאת המלכים בסטרא דנוקבא מלכות לבד, בלא גילוי חסדים דדכורא בפומא דאמה כמו שיתבאר. ולכן אז לא היה זיווג פב"פ באו"א שהם המכנינים לזו"נ להנהיג העולם, לא היה בהם זיווג בהארת פנים שהמחשבה והציור לא היה מתחבר כפי הטוב המעותד שהוא עיקר כוונת הטוב והמטיב ליתן קיום לבריאה, אלא בבחינת הסתר פנים וחיבור שאינו עיקר:

עיין בסוף שער השבירה שגם בתיקון שע"י המלך השמיני נעשה ע"י בחי' היסוד כי מלך הדר היה בחי' יסוד עץ חיים - שער ט פרק ח - ודע כי באצילות המלכים לא יצאו בו"ן רק הז' מלכיות שבב' בחינות החיצונה והתיכונה והם המלכות דנה"י חג"ת ולכן נקרא המלכים נקודות כי נקודה היא מלכות כנ"ל (ולכן) ולא די בזה אלא שאפילו אלו לא היו מלובשים זה תוך זה ומקושרים יחד גם לא היו נחלקים לקוין כל הרחמים לקו ימין וכל הגבורות לקו שמאל והמכריעים לקו אמצעי אמנם היו כל א' וא' נחלקין בפ"ע לכן מתו אך עתה שנתלבשו זה בתוך זה וכן היה ע"ד קוין לכן נתקיימו ושים מעייני דעתך בזה. ודע שהמלכים יצאו תחלה בחי' העגולים שבהם לבדם שהיא בחי' ז' מלכיות שבהם ולכן נקרא מלכים שהם בחי' ב"ן של מלכות והם בחי' נפש לבד ויצאו הו' נקודות שבז"א (נ"א שבזו"ן) שהם הז' מלכיות שיש בזו"ן כי השש מלכות הם בז"א והו' הם מלכות שבמלכות ולכן לא נתקיימו ואח"כ בעת התיקון יצא מלך הח' והוא הדר והוא יסוד כנודע באד"ר והוא גבוה מהו' מלכים שכולם בחי' מלכות שיש בו"ן ולכן יצאו המלכות בסוד העגולים בסוד נקבה תסובב גבר ואח"כ יצא הדר שהוא בחי' יסוד שבכל א' מו"ת והיה כלול מהו"ק כולם שהם חג"ת נה"י שבהם והרי הם עתה ז' מלכים ראשונים שמתו ז' שניים דהדר וכולם כלולים בו שהוא התחתון שבהם והם סוד ב' שבתות ז' וז'

והבן ככתוב אצלינו וזהו הדר הכולל ו"ק נקרא שם מ"ה והוא רוח והוא יושר והוא זכר ונקבה שגם בחי' חג"ת נה"י שבמלכות יצאה עמו עתה.

ראשי פרקים משיעורי הרב יוסף צבי חשין על התורה הזו בתשנז

שיעור 1

חרפה בחי' שבירה בחי' רפח נצוצין בכלי לא רואים חילוק פרטים רק הכל בטל למציאות של כלי בחי' צמאון תאוה תשוקה רצון כל בחי' המין התחתונים בשבירה זה התווהו אין התכללות כל דבר לעצמו כל דבר נוטה למקום אחר יש תיקון הפירוש שיש משהו שלא נשבר וזה הנקודה הנקודה חכמה ויש יותר גבוה כתר אין טעם ברצון עצם המהות של מקור שאינו מתגלה ומה שכאן מדברים מנקודה זה רק כלפי מה שנמשך אח"כ בנקודה ממש כמעט אין תפיסה וזה נורא אבל משם א"א למשוך תיקון אלא רק ע"י הצדיק שורש כלליות נשמות ישראל יוסף ומשה יוסף יו סף זה גמט' חכמה בינה (חכמה בינה = 60+80=140) דהיינו שיש בו ב"פ חו"ב עוד ס מרמו לחכמה כי הוא סגור בחי' שורש בחי' מעין, פ פותח, ס כשפותחים אותו נעשה פ בחי' נחל שממשיך מהמעין דהיינו בינה כל זה כי יוסף ממשיך מחו"ב ויש נקודת חבר

נקודה היא בחי' צמצום דכלפי הא"ס היא חושך גמור אבל מוכרח שישאר בה בחי' נקודה דהיינו שמהו מהא"ס מאיר בנקודה. והנקודה היא חכמה, וחכמה לא עושה יותר ממגלה מקור, זה החכמה שיודע שהוא לא מקור, אלא דרכו, דרך החכמה אפשר להמשיך גילויים לאין קץ ואין תכלית, וזהו כולם בחכמה עשית, לכן מצד א' יש בחכמה צמצום אדיר, המקור עצמו הוא הרצון,

ודרך החכמה נתגלה הנקודה וצריך שיחול על משהו ששם יתגלה יותר וזהו הוא ובמקבל צריך שיהיה בחי' אחדות כדי שיהיה כלי לקבל החכמה, לכן בכל התורה כאן נוקט רבינו ואו במילוי א' שזה גמט' אחד

בתמונת הואו כו' המוסיף ׀ הוא מורה שהוא לא ראשון מה שאין כן הנקודה שהיא כלפי מה שאחריו כן נתפס כמעין אבל הו' אף אינו מקור עשרת הדברות על הלוחות הם היוד שמאיר בואו בחיבור גמור בחי' חקיקה שזה בגוף הדבר וכן צריך להאיר הנקודה בואו תמיד

ומכח החיבור של הואו ליווד בחיבור אמיתי אזי יאיר דרך החכמה הארות מהכתר לואו בחי' רצונות נכונים וזהו הששת ימים בחי' מידות הם בחי' הואו בחי' הלב שמוכן לקבל עליו מקור דהיינו תורה וזהו בראשית דהיינו מאיר בברא שית דהיינו בואו דרך הבינה

וכשאדם תופס את עצמו שהוא לא המקור אלא הוא צריך שיאיר בו המקור זה כבר תיקון, בלב נמצא החפץ והוא רוצה הרבה דברים, ואז הלב נשבר וכל חלק של כלי מושך לכיון אחר של תאוה אחרת וזה חרפה כבד עם ו' היינו כבוד פי' שאינו נגרר היינו צלם אלקים היינו שבגוף מאיר הו' דהיינו שלא תופס עצמו כמקור אלא הכל מאוחד לקבל מהיוד אבל בשבירה אזי הו' נשבר ונעשה הרבה יודין וכל דבר נעשה מקור כל תאוה נעשית מקור שרודף להשיג אותה

מותר האדם מן הבהמה אין דהיינו שיכול לומר לא

כי בן זקונים הוא לו ס"ת וימא"ן

השבירה היא בהווה כי בשבירה כל דבר תופס עכשיו לא רואה עבר ולא עתיד לא מאין באתה ולא לאן אתה הולך בוש - לבוש נוטריקון לא בוש דהיינו בחי' יחידות הבושה היא היכן שאין יחידות, היכן שבגוף יש שינוי בין אחד לשני שם אין בושה לכן שם אין לבוש, כשם שדעותיהם שונות כך פרצופיהם שונים

מזה שבראש אין לבוש דהיינו שאין חרפה מכאן ששם נמצא בחי' תיקון והיינו הפה

שהנקודה תאיר ללב זה רק דרך הפה כי אבא יסד בריתא ורק אח"כ אמא יסדא ברא דהיינו את המידות ואע"פ שבדרך כלל הלב גבוה מהפה וצריך להאיר לו התלהבות וחמימות אבל כאן רבינו אומר להיפך ויברך אתכם כאשר דיבר לכם שצריך להתחיל מדיבור שקשור לחו"ב ועי"ז מאיר ללב את החכמה

חרפה שברה - החרפה והשבירה הם בחי' רבים בחי' רשה"ר פיזור שהרצונות רבים ואין יחודיות ממילא הוא להפך הכבוד והכל תלוי בכרית הואו וכשהוא נשבר נעשה הרבה מקור כל תאוה נעשית מקור ואזי הבושה הדרך ממעט את השם כל יציאה ממקומו ממעט את הכבוד כל פיזור

הצדיק הוא אבן השתיה שלא שייך להזיז זה הדבר עצמו זה המקום בחי' ויפגע במקום לא כתוב איזה מקום וזה בחי' קדש הקדשים אסור לאכול חוץ לקלעים ורק ע"י זכרי כהונה ונשחט רק בצפון שלא כמו קדשים קלים שהם יותר בפיוור וניידות וביום הכפורים עוד יותר ממש לפני ולפנים כי קדש הוא ביווד אבן השתיה וככל שיש יותר קודש כך פחות נייד פחות מפוזר

וזהו שבהמשך באת ד' אומר רבינו יש בכל אחד מישראל דבר יקר שהוא בחי' נקודה יקר דייקא כי הנקודה נקרא יקר כבוד

וזהו שאח"כ אומר מקבלין דין מן דין, דין ר"ת דבר יקר נקודה

הקב"ה לא עושה דבר פעמים לא המקום ולא בזמן ולא בנפש ובכל אחד יש דבר יקר ששם הוא לא נימשל אלא מושל אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות אבל אדם ביקר שכן מבין אזי הוא מושל הנקודה של הקב"ה היא דווקא מניה וביה בין שצריך להמשיך אותו ע"י בחירה ומה שהצדיק יכול להואיל לאדם אעפ"י שצריך בחירה זה בגלל שהצדיק בוחר והוא שורש נשמות ישראל והיכן שיש תשובה זה ממנו מביא בשם מוהר"ן ל"ק"ה תפילין שנקודת חבר היא לא כ"כ עיקר לענין זה המבואר בתורה זו אלא הוא רק גשר שע"י יכול להאיר בו נקודת הצדיק יותר ע"י נקודת הצדיק זוכה לבחי' תורה וע"י נקודת מניה וביה זוכה לבחי' תפילה רוח"ק בחי' התהילים שלו אבל אצל חבר העיקר ז' הקשר עם מי שבטל לצדיק ולא דווקא נקודת המוחין אלא המידה טובה שיש לו תפילין של יד הלב של ראש מח בשניהם יש פרשיות התורה אבל הקשר של הד' זה שני ואו שמחוברים ע"י יוד כאן אין מוחין זה קשר זה הנקודה. א"א להמשיך מהצדיק אלא ע"י נקודת החבר אבל לא שזה העיקר אלא העיקר הם שתי הנקודות האחרות. תפילין של יד בצנעה בחי' מניה וביה. נקודת חבר היא כדי שיוכל להמשיך את הצדיק תיקון כללי נקרא תיקון דייקא בדבר היותר גורם פיזור אני חזק ביותר ר"ת יקר

פגה"ב פגם בנקודה וא"כ אין לו שום תיקון אלא שע"י הצדיק אפשר להמשיך לו נקודה חדשה חסד נקודה גבוהה יותר וזה התיקון ולכן רבינו התפאר שמאז הבריאה לא היה כזה תיקון לא היה כונתו להתפאר אלא שבוה ביאר מהות התיקון שלא היה כזה תיקון כי אם היה נפגם אבל זה התיקון שעוד לא היה לכן לא נפגם דהיינו שרבינו גילה נקודה גבוהה יותר חדשה ועל ידה ... כי במהלך הרגיל אליבא דאמת שאין תשובה אלא צריך לחתור לנקודה חדשה גבוהה יותר ששם שוב אפשר להחזיר את השבירה הפיזור והניפוץ לאחד וזה התיקון ולכן אמר שזה חדש שיך לעיל - מלאפום זה הנקוד היחיד שהוא נקודה עם אות, והוא מרמו לתיקון הברית דהיינו גם ניקוד וגם אות, והוא הוזה הוא הכלי לשפע והוא שנשבר בשבירה ואות צריך לתקן באתערותא דלתתא וע"י יאיר בו הנקודה מלעילא אחד מהג' דלקמן ואתערותא דלתתא זה תיקון הברית ואיחוד הרצונות לרצון אחד לרצות אותו ית' את כל כח המתאווה להפנות בפה אליו ית'

שיעור 3

ותשתחינה לאלומתי לשום אלם דהיינו אלום וסגור רמו לנקודה רמו להם שהם בחי' קו בחי' ו' כלפי הנקודה שלו ואח"כ השמש והירח משתחווין לי ליד שלי שאפילו השמש צריך את הבחי' שלי בחי' יוסף כדי להאיר בשבטים צדיק מושל - ע"י תיקון הברית אזי נעשה מושל דהיינו שדבריו הם בחי' רוח"ק כמבואר בתורה קנו וזה רצון הקב"ה שדבור הש"י יצטייר ע"י נברא אבל ציור נכון נעשה רק ע"י תיקון הברית כמבואר בתורה לו כי תחילה הוא קמץ וצריך לעשות ממנו מלפום דהיינו מקו ונקודה מחוברים לעשות קו הממשיך מנקודה והציור עצמו נקרא צירה ומבואר שם שכפי תיקון הברית כן משיג דברי הצדיק דהיינו שכן יכולים לצייר באופן הנכון מלאפום יוד עם ואו והוא ממש כמו הקמץ אלא שהקמץ בכתר ושם במחשבה תחילה הם מחוברים כי שם השורש וצריך לגלות אותם בעוה"ז

עוד בענין זה ביאר שיש שתי בחי' צדיק מושל שיש מושל שלא מתנתק בחי' יוסף שמושל על יצרו הרוצה לנתקו ובפרט בפה"ב ויש צדיק מושל בחי' יהודה בחי' מלכות הוא דייקא כן נופל מדי פעם אבל הממשלה שלו היא להודות שטעה והם שני סוגי ביטול והתגברות עצום אלא שאחד התגברות על התאוה דהיינו שמירת הברית והשני על הכבוד להיות מוכן להתבזות לגמרי בשביל כבוד הש"י זה בחי' מלכות בחי' יהודה ומביא בשם המגלה עמוקות שהם בחי' שני המשיחים ויוסף שהוא שור הוא ינצח את הסט"א אבל יהודה שהוא עני ורוכב על חמור (חמור לא נלחם) הוא יאיר ויעורר את הנקודה האמיתית של כל אחד. משיח אתא להסבא צדיקא בתיובתא והם שתי בחי' דרי מעלה ודרי מטה כי לדרי מטה יאיר יוסף להראות לכ"א שיש לו בחי' יוסף נקודה שלא סטה ממנה אבל יש בחי' יותר גבוהה להאיר לדרי מעלה ולהראות להם שגם להם יש על מה לחזור בתשובה

שיעור 4

מבאר ענין שני המלכים יוסף ויהודה כמובא בזה על ויגש הנה המלכים נועדו (עיין יותר בהרחבה בתוך הביאור הערה באות ב)

מבאר שיוסף בחי' אסף אלקים את חרפתי שהוא בחי' תוספת קדושה ואסיפה כמ"ש ויצבור וילקוט זה שהוא צובר נשמר "וילקט בר" בר דייקא מובא שתיקן והוציא מפיוזר רב נצוצות מתוך הרפח זה כח שמירה שלא לאבד את הדברים לזה צריך מלך ...

עוד ע"ש צד ב מאר ענין יהודה שהוא גם בחי' מלכות ובחי' ברית הלשון יוסף בחי' לאצור כוחות בפנים ובשום אופן לא להוציא החוצה ויהודה להפך צדקה ממני בפרהסיא וכן ראובן הודה בפרהסיא אחרי יהודה. יהודה זה מה שהיצר אומר לך לשמור בפנים הוא מוציא החוצה כל אדם צריך לבדוק את עצמו שלא יהיה יהודה במקום שצריך להיות יוסף ולא יוסף במקום שצריך להיות יהודה אלא להיות כלול משניהם כראוי ולדב רולדבר להש"י ולצדיק

יוסף ברית המעור שלא נפרד מהקב"ה מצד התאוה. ויהודה ברית הלשון פי ידבר חכמה שהוא ממשיך אל הלב. הלב מלא דמים ואפשר להזריח שם חכמה מכח המלכות פה של יהודה שמה שזורח שם זה אור החכמה יותר ממה שזורח אצל יוסף. אצל יהודה עיקר הנקודה שלו זה דייקא להמשיך ממוחין אל הלב. אבל יוסף זה בחי' המוחין שנמצא בלב עצמו

שיעור 7

מבאר שלקשור את מה שידוע בשכל שיאיר ללב זה דווקא ע"י דיבור ודווקא דיבור של תפילה ואע"פ שהפה הוא יסוד ובסדר הספירות הוא נמוך מהלב אעפ"כ דווקא ע"י הפה מאיר ללב מבאר מה שכתוב כי כל בשמים ובארץ היינו שקושר י-ה לו-ה מח ללב ע"י היסוד

מבאר הרמב"ן על סירוב משה ללכת לגאול את ישראל בסנה שמשוה טען שאינו יכול לדבר והש"י רמו לו מי שם פה לאדם פירוש אם תבקש מיד תתרפא אבל משה כל כך לא רצה בשליחות שלא התפלל על הדיבור ולכן לא נתרפא והאור החיים שם טוען שזה היה הרושם שעשה חרון אף ה' ומבאר הרמב"ן שכביכול היה לו למשה בחי' כבוד פה על התפילה לא להיות כבוד פה וכיוון שהדיבור תפילה הוא הכלי לשפע א"א לרפא בלי שיבקש עיקר התפילה היא על התפילה בעצמה והשרש לזה לא איש דברים אנכי שאמר משה השפע נמשך בתוך התפילה בעצמה הפה נחשב מוחין כלפי הלב והניתוק ביניהם זה הפגם האריך בענין שהעיקר זה לדבר שמעה קול יהודה ברית נקרא יוסף יש שני בחי' ברית ועל שתייהם יש בחי' ערלה מבאר בתורה נו אות ד'

שיעור 8

ח"ב זה בחי' מלפום יוסף ממשיך מחו"ב ועי"ז הוא השליט אין נבון וחכם כמוך נאמר לאחר שפטר חולם דייקא חכמה מאין תמצא חכמה היא תחילת ההוצאה יש מאין מבחי' זו החכמה נקרא אלף לשון האלפך חכמה ולשון הוצאה מילף מהפלא יוצא האלף פלא הוא הכתר חכמה איקרי קדש היינו יוד הנקודה בעצמה היא קדש נבדל לגמרי אבל הנקודה שמדבר ממנה כאן היינו הנקודה התחתונה כפי שנמשכת ע"י הבינה מדברים כאן מהנקודה שעומדת לצאת אל הלב הכתר קוצו של יוד בחי' אין הוא רצון האדם מהכתר מאיר לחו"ב ומשם למדות ומשם ללמעשה הרצון הוא מהות אחרת לגמרי מהחו"ב אין טעם ברצון הוא נמצא בעצם הנפש החכמה היא עצם ההברקה של הדבר במח ומשם מקבל אורך ורוחב ע"י הבינה חכמה כבר אפשר להעביר הלאה אבל הרצון הוא פלא גמור אין נבון וחכם כמוך אין רימו לכתר שגם מאיר ביוסף יוסף - יו מלפום, ספ הם גמט' חכמה בינה, ס' מרמו לחכמה בחי' סגור, פ' פותח רמו לבינה צפנת זה ס' סגור פענח בחי' פ שפותח פותר חלום זה בחי' פותח נותר פשר למה שהיה סתום כל זה נמצא ביוסף הצדיק בחי' יסוד עי"ז שאינו לוקח לעצמו כלום עי"ז הופך להיות צינור לרצון שיש בתוך החו"ב חלום בחי' שלש הוויית וצריך להוציא אותו לפועל לגלות הכוונה שבו אף אחד לא יודע לבאר איך החלום הולך אחר הפתרון החלום הוא בכח והולך אחר הפה והצדיק הוא היכי יודע לכווין הדברים כי מוציא לפועל בארץ מה שהתכוונו בשמים השפת אמת מבאר מה שאמר יוסף לאשת פוטיפר ואין כל בבית כי אם אותי שבשעת הנסיון האדם נשאר לבד עם הנסיון בלי שום כח אחר שיכול להשפיע עליו הבחירה היא בואו במטה "מה זה בידך"? מטה! הלוחות ארכו ו רחבן ו תורה א ואו בחי' מקלות בבריאה שם עיקר הבחירה להמשיך נכון מהנקודה להיות ו' לנקודה אז אין נבון וחכם כמוך הסדר צריך להיות הפוך חכמה תחילה ופרעה הפך הסדר ... בשעת הבחירה נראה שאין כל בבית ואמנם בשביל לעשות רע אין אף אחד אבל כשעומד בנסיון ומטה לכיוון של שמים דהיינו שנותן פתרון נכון למה שבארץ כמו שהוא בשמים אז מתברר שכן היה משהו בבית דמות דיוקנו של אביו נראית לו גם זה פועל יוצא של בחירתו של יוסף בתורה א יעקב הוא החכמה אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא דהיינו מי שהוא לגבי משה דהיינו אצלו אזי גם אצלו היא מלתא זוטרתא המגיד מפרש ויהי כי תראנה המיילדות את האלקים ויעש להן בתים ואח"כ נולד משה רבינו על זה מפרש המגיד שאומרים אין לגבי משה מלתא זוטרתא היא דהיינו שמשוה אמר אם אני השכר על יראת שמים א"כ היא מלתא זוטרתא

סוף צד ב של הקלטת

לקי"ה מלמדים ד' אות יג ביום השלישי מהו' בעטלערס המעין והלב מוהרנ"ת מבאר את התורה עפ"י המעשה שם חלש ר"ת חרפה שברה לבי ללב יש חלישות טובה ורעה א' ממה ששואף למעלה ממדרגתו בחי' רבוי אור וחלישות ב' מה שמשתוקק לדברים רעים א' שמשתוקק כל הזמן למעין וא' מחמת השמש השורפת אותו מחמת שמשותקק למעין ואין לו נייחא אלא ע"י הצפור שפורשת כנפיה עליו ומגינה מהשמש וא"א להתקרב למעין

וזה המעין אין לו זמן והכלל שעיקר קיום המעין והלב הוא ע"י הכבוד פה שבאמת יש לו שלימות הדבור בתכלית השלימות אלא שהוא כבוד פה מלדבר דיבור שאינו שבח להש"י וכלפי דבורי העולם נחשב שאין לו דבור האילם מקבץ הזמן ע"י שירות ושבחים שעל ידם מקבץ הזמן ואז נותן לאיש חסד ואמת והוא נותן ללב והלב למעין ועי"ז יש יום בעולם

מוהרנ"ת אומר שמחוייבים לבאר מה שאפשר כיון שדברי רודה"ק ובפרט בגובה כזה סובל כל הפרושים פרושי רב"ח אמר רבינו בשם אמרם וא"כ קשה איפה כאן רבינו למה זה נקרא תורה של רבינו אלא שהוא כיוון ממש כמו שהם למעלה

מעין הכוונה שורש לכל הנקודות הטובות

מוהרנ"ת מקשה שם קושיא איך ע"י הצפור שהיא רמו לכנפי הריאה ורמו לתורה לדבורי התורה איך ע"י התורה נתתן שני החלישות גם מההשתוקקות להבלי עוה"ז שזה בחי' שריפת השמש שלכאורה ע"י כנפי הצפור ניצל מהשמש

וכשנחלש כח המתאוה לעוה"ז א"כ היה צריך להיות תגבורת השתוקקות למעין ואיך זה שגם זה נחלש ע"י הכנפי ריאה דהיינו התורה ומתרץ ששתי החלישות האלו תלויות זו בזו דודאי צריך השתוקקות הלב למעין הלב הוא גשמיות כלפי המעין והמעין בחי' א"ס והשאלה מה עיקר הכוונה האם עיקר הוא הביטול להקב"ה באופן מתוקן בלי שיהיה שבירה שוה ישות אזי זה טוב ולזה צריך צמצום והגבלה ומדה גם ברוחניות יש ענין של זמן שלא לדחוק את השעה וגם זה הבל שהצריך חוץ למחיצתו למעלה ממדרגתו וזה היצר לרוץ למעלה ממדרגתו גם זה משרפת השמש בחי' ישות.

שואל מדוע אין הוא אמינא שיתקרב המעין אל הלב ומבאר עפ"י מה שמוהרנ"ת מבאר שהלב והמעין זה נקודה והו' וא"כ המעין הוא הדבר בעצם בחי' אבן השתיה וכמובן שאין א"ה להביא את הש"י אל האדם אלא שהאדם ישתוקק וימתין ויכסוף זה בעצמו הכלי והתיקון לקל מהא"ס

(זה קיום העולם הוא ההשתוקקות הלב למעין והקיום הזה הוא ע"י הכבד פה שמקבץ חסדים ונותן לאיש אמת ועי"ז האיש אמת נותן יום ללב והלב למעין ועי"ז הם יכולים להיות בעולם וע"י הצעקה והשתוקקות של הלב למעין וכן המעין אל הלב עי"ז נקשרים ונמשך חיות מהמעין אל הלב ויש לו קיום) (עיין בפנים הלכות מלמדים וצדקה ד' יג)

הזמן ניתן למעין ע"י הלב כי בלב שם היא הבחירה המטה שם עיקר בחי' הזמן וכל קבלת שפע מהמקור הוא רק לפי כלי המקבל אין כלל מקום לשאול מדוע צריך לשאוב מים מהים דווקא בכלי ולא שהמים יבואו מעצמם אל האדם והכוונה שוה עומק כוונת המשל של רבינו שאם יתקרב הלב למעין אזי השיפוע יסתיר את המעין הפירוש שיהיה רבוי אור שיסמא את העין ודווקא הריחוק מאפשר לראות

(בהמשך מדבר הריצ"ח מענין שבאנ"ש מי שהיה בו תורה לא סבל מרובי אור)

שיעור 10

מקשה מאי על כל פשעים תכסה אהבה דמשמע אף שהוא בפשע אפשר שיהיה באהבה הקושיא חצי שעה ומבאר זאת עפ"י תורה פ שנקודת הבעצם יש אפילו בפושעי ישראל

אחרי השיעור ביאר ענין הלב והמעין

מה שרבינו אומר שהכבד פה מקבץ זמן ונותן לאיש אמת והוא נותן יום ללב והלב למעין צ"ע הרי הכל נמשך מהמעין והוא מעל הזמן אלא הכוונה שהזמן היינו צמצום והלב הוא בבחי' זמן לכן נחשב שהוא נותן למעין יום כי ע"י שמשתוקק ונקשר אליו וממשיך ממנו נחשב כאילו כלפי הלב יש זמן גם במעין אבל הלב הוא שעושה זאת לכן נחשב שהלב נותן יום למעין והזמן הוא ע"י קיבוץ החסדים כי זהו החסד שיש זמן ועי"ז יש כלים וצמצומים להתקשר למעין והצמצומים הם הימים והצמצומים באים מאהבה כמבואר בתורה לג אות ד' שהחסד היינו אהבה הוא יומא דאזיל עםכולהו יומי היינו המדות כי המדות הם צמצומים לאלוקות. כי בלי זמן א"א לקבל כלום.

משה כבד פה ואהרון איש חסד. רבינו... ור' נתן שהוא המליץ

שיעור 12

אחר השיעור מבאר ענין פורים

שיעור 13 ואחרון

יש צדיק שאינו מקנא אלא את הקב"ה בלבד

כל אהבה שאין עמה קנאה אינה אהבה

אברהם בחי' אהבה ופנחס בחי' קנאה ומבאר הקשר ביניהם שמצאנו בכמה מקומות וכן בגמ' גבי תפילה באברהם למקום אשר הוא עומד מכאן שתיקן שחרית ומנין שעמידה היא תפילה שכתוב בפנחס ויעמוד ויפלל

בערך חצי שעה מדבר על התבודדות דברים נפלאים

מבאר השנוי שפעם מקדים רבינו נקודת הצדיק לבינו לבין המקום ופעם להפך מקדים נקודת עצמו ומבאר שלפעמים מתחיל ממטה למעלה ולפעמים ממעלה למטה

בסוף מאריך לבאר ענין מה שרבינו אומר בסוגרים שנקודת חבירו לפעמים היא בהתלכשות דברי חול

מבאר מלקוטי הלכות שנקודת הצדיק תפילין של ראש ומניה וביה זה בחי' תפילין של יד וחבירו זה בחי' קשר של תפילין ששם אין מוחין וכן תפילת שחרית וערבית יש ק"ש בחי' מוחין ובמנחה אין כי בבחי' לדבר עם חבירו העיקר

בשיעור אחרון ביאר הריצ"ח כאן רמו יפה לבחי' חבר שיש ביצחק ממה שמנחה ילפינן מויצא יצחק לשוח בשדה והגמ' בברכות דף כו: אומרת ואין תפילה אלא שיחה שנאמר תפילה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו ושואל התוס' שם הרי בע"ז דף ז: הגמ' לומדת הפוך מנין ששיחה היא תפילה שנאמר ויצא יצחק לשוח א"כ אך מביא ראיה מהראיה בעצמה

ועיין תוס' בע"ז שם ואין שיחה אלא תפלה דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה - תימה דבפרק תפלת השחר (ברכות דף כו:) אמרינן יצחק קבע תפלת מנחה דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה ואין שיחה אלא תפלה דכתיב אשפוך לפניו שיחי וי"ל דתרוייהו איצטריך דתרוייהו מלמדים זה את זה דאי מקרא דיצחק הוה אמינא שיצא בשדה לדבר עם שום אדם ולא לתפלה תלמוד לומר אשפוך לפניו שיחי אלמא לשון תפלה הוא ואי מאשפוך לפניו שיחי הוה אמינא דלשון תפלה הוא אכן אינו תפלה קבוע ת"ל קרא דיצחק דכתיב ביה לפנות ערב ולפנות משמע שכן היה דרכו בכל ערב והיינו תפלת מנחה: עכ"ל.

נמצא שמוציא לשוח לומדים על הקביעות אבל אפשר שהיא שיחת חברים ומאשפוך לפניו שיחי למדים ששיחה היא תפילה וא"כ יש כאן רמו לנקודת החבר ביצחק ובמנחה שתיקן יצחק וכן ידוע שיצחק גמט' קדקד בחי' לאה בחי' קשר של תפילין

